

Adoption af udenlandske børn og adoptionsformidling

Betænkning IV

fra

Justitsministeriets adoptionsudvalg

Betænkning nr. 1053 . København 1985

ISBN 87-503-5763-8
Ju 00-175-bet.
Elohi Tryk . København

Indholdsfortegnelse:

	side
<u>Indledning</u> og resume	9
A. Udvalgets opgave	9
B. Udvalgets hidtidige arbejde	9
C. Adoptionslovsændringen pr. 1. juli 1984	11
D. Denne betænkning. Resumé	12
1. Hovedafsnit. <u>Almindelige spørgsmål</u>	16
<u>Kapitel 1.</u> 1914-loven, lovens baggrund og den stedfundne udvikling	16
<u>Kapitel 2.</u> <u>Adoptionsformidling</u> vedrørende danske <u>børn</u>	19
A. Stillingen indtil adoptionslovsændringen pr. 1. april 1976	19
B. Stillingen efter 1. april 1976	20
C. Udvalgets overvejelser	21
<u>Kapitel 3.</u> <u>Adoptionsformidling uden autorisation.</u> <u>Privat adoptionssøgning</u>	22
A. De gældende regler	22
B. Stillingen i Norge, Sverige og Finland	29
C. Tidligere reformovervejelser	31
D. Udvalgets overvejelser	33
<u>Kapitel 4.</u> <u>Formidling af plejeaanbringelse af</u> <u>børn under 14 år</u>	38
A. De gældende regler	38
B. Tidligere reformovervejelser	43
C. Udvalgets overvejelser	44
2. Hovedafsnit. <u>Adoption af udenlandske børn</u>	47
<u>Kapitel 5.</u> <u>Udviklingen i adoptionstallet</u>	47

<u>Kapitel 6. Principielle overvejelser</u> vedrørende	
<u>adoption</u> af udenlandske børn	55
A. Interesser og holdninger til den	
hidtidige formidling	55
B. Udvalgets overvejelser	61
<u>Kapitel 7. Adoptions- og formidlingsreglerne,</u>	
<u>når barnet</u> formidles gennem det officivile	
<u>formidlingssystem</u>	65
A. De tidligere regler. 1964-arbejdsgruppen	65
B. De gældende danske regler	67
C. Sverige, Norge og Finland	77
D. Udvalgets overvejelser	82
<u>Kapitel 8. Formidlingssystemets udformning</u>	87
8.1. Bør det officielle formidlingssystem	
være i offentligt eller privat regi?	87
A. De hidtidige regler	87
B. Norge, Sverige og Finland	95
C. Udvalgets stillingtagen	98
8.2. Danske myndigheders stilling i øvrigt	
i adoptionsformidlingen i forhold til	
udenlandske myndigheder	101
A. Den hidtidige situation	101
B. Norge, Sverige og Finland	104
C. Udvalgets stillingtagen	106
8.3. Nærmere om strukturen i den private adop-	
tionsformidling. Antallet af organisa-	
tioner	109
A. De gældende regler	109
B. Norge, Sverige og Finland	114
C. Udvalgets overvejelser	114
<u>Kapitel 9. Vilkår for formidlingsautorisation</u>	120
9.1. Indledende bemærkninger	120
9.2. Autorisationernes omfang	121
9.3. Kvalitative krav	126
9.4. Udkast til autorisationsvilkår	141

	side
<u>Kapitel 10. Private adoptioner</u>	146
10.1 Familieadoptioner o. lign	146
10.2. Private fremmedadoptioner	151
10.3. Særligt om ulovlige fremgangsmåder	171
<u>Kapitel 11. Forskellige spørgsmål</u>	184
11.1. International kompetence og lovvalgs- regler	184
11.2. Bestemmelsesretten over barnet indtil adoptionens gennemførelse	189
11.3. Offentlig bistand til adoptionsansøgere ..	203
Udvalgets forslag til lov om ændring af adoptionsloven	208
Udvalgets forslag til adoptionsbekendtgørelse	212

Adoptionsudvalgets medlemmer ved afgivelsen af denne betænkning.

Kontorchef Birger Abrahamson, udenrigsministeriet.
Socialrådgiver Inger Lund Andresen, Danadopt.
Fuldmægtig Ellen Eff, socialministeriet.
Læge Douglas Henderson, Terre des Hommes.
Højesteretsdommer Mogens Hornslet (formand).
Kontorchef Marianne Levy, justitsministeriet.
Kontorchef Kirsten Bak Mortensen, Københavns kommune.
Direktør Claus Tornøe, direktoratet for udlændinge.
Afdelingsleder Kai Åen, Adoption Center.

Følgende har deltaget i udvalgets arbejde bortset fra de afsluttende drøftelser:

Socialinspektør Etlar Andersen, de danske plejehjemsforeninger, der var medlem af udvalget fra dets start i 1969 og indtil sin død i 1983.

Fhv. overpræsident Carl Moltke, der var medlem af udvalget fra dets start i 1969 og indtil sin død i 1984.

Politimester Søren Sørensen, tidligere tilsynet med udlændinge, der var medlem af udvalget fra 1979 og indtil 1984, hvor han blev afløst af Claus Tornøe.

Sekretær: Dommer Vagn Joensen.

Indledning og resumé.

A. Udvalgets opgave.

Adoptionsudvalget blev nedsat af justitsministeriet den 2. december 1969.

Udvalget fik til opgave at foretage en gennemgang af adoptionsloven med henblik på en eventuel ændring af reglerne om samtykke til adoption samt at overveje en revision af lov nr. 63 af 1. april 1914 om adgang til medvirken ved anbringelse af børn, herunder de særlige problemer, der er forbundet med adoption af udenlandske børn.

I 1973 anmodede justitsministeriet efter henstilling fra sundhedsstyrelsen adoptionsudvalget om i sine overvejelser at medinddrage spørgsmålet om behandlingen af sager om godkendelse til adoption og herunder overveje de retningslinier for vurdering af helbredstilstanden, som er udtrykt i betænkning vedrørende børneforsorgen og mødrehjælpen (nr. 262/1960) samt overveje spørgsmålet om oprettelse af et særligt ankenævn med såvel lægelig som social sagkundskab.

B. Udvalgets hidtidige arbejde.

Udvalget afgav i september 1971 sin betænkning I om ændring af adoptionsloven (nr. 624/1971). Betænkningen indeholdt bl.a. et udkast til lov om adoption, der med enkelte ændringer blev gennemført ved adoptionslov nr. 279 af 7. juni 1971 (adoptionsloven). Adoptionsloven med kommentarer ved Mogens Hornslet og Svend Danielsen er udgivet 1974 på Juristforbundets forlag (adoptionslovscommentaren).

Gennemførelsen pr. 1. april 1976 af lov nr. 333 af 19. juni 1974 om social bistand (bistandsloven) og den deraf følgende nedlæggelse af mødrehjælpsinstitutionerne gjorde det påkrævet forlods at tage stilling til den fremtidige løsning af

de opgaver i forbindelse med undersøgelse og godkendelse i adoptionssager, som hidtil havde påhvilet mødrehjælpen.

Før gennemgangen af de øvrige spørgsmål under udvalgets kommissorium afgav udvalget derfor i juni 1974 sin betænkning II (nr. 718/1974) om undersøgelse i adoptionssager. Denne betænkning, der indeholdt et særskilt forslag til en ændret organisation af undersøgelsesarbejdet i adoptionssager, dannede grundlag for det forslag til lov om ændring af adoptionsloven (undersøgelse i adoptionssager), der blev fremsat af justitsministeren og gennemført som lov nr. 137 af 24. marts 1976.

Ved loven, der trådte i kraft den 1. april 1976, bestemtes, at hvis den, som ønskes adopteret, er under 18 år, må adoption - bortset fra visse undtagelsestilfælde - kun bevilges, når ansøgeren er godkendt som adoptant.

Kompetencen til at godkende adoptanter blev henlagt til særlige samråd ved de amtskommunale socialcentre (i København ved magistraten og på Frederiksberg ved det sociale udvalg) med rekurs til et centralt adoptionsnævns, der tillige skulle føre tilsyn med samrådene og have forskellige andre opgaver, jfr. kapitel 7.

•
Ved henlæggelsen af godkendelseskompetencen i 1. instans til de nævnte samråd, der træffer afgørelse efter undersøgelser foretaget af socialcentrene (i København og på Frederiksberg henholdsvis magistraten og det sociale udvalg), har man løst spørgsmålet om, hvilke formelle regler der efter bistandslovens ikrafttræden skal gælde for proceduren i sager om godkendelse til adoption.

Ved adoptionsnævnets oprettelse er endvidere det af sundhedsstyrelsen rejste spørgsmål om oprettelse af et ankenævn løst derhen, at rekursager, der indtil den 1. april 1976 blev behandlet af justitsministeriet med bistand i lægelige spørgsmål fra sundhedsstyrelsen, nu behandles af adoptionsnævnet, hvis afgørelser er endelige.

Adoptionsudvalget tog derefter fat på det af sundhedsstyrelsen rejste spørgsmål om adoptionsansøgernes helbredstilstand. Da gennemførelsen pr. 1. april 1976 af de ændrede regler om undersøgelser i adoptionssager, hvorefter en række nye organer fik kompetence til at træffe afgørelse i disse sager, skabte et aktuelt behov for en almindelig ajourføring af retningslinierne for sagernes behandling, fandt udvalget det hensigtsmæssigt i betænkning III: Godkendelse som adoptivforældre (nr. 775/1976) at udarbejde en generel vejledning for de nye adoptionssamråds behandling af sager om adoptionsansøgers godkendelse til adoption. Adoptionsnævnet fastsatte herefter generelle vejledende retningslinier for samrådenes sagsbehandling på grundlag af udvalgets betænkning.

C. Adoptionslovsændringen pr. 1. juli 1984.

I efteråret 1983 fremsatte justitsministeren et forslag til lov om ændring af adoptionsloven. Efter forslaget skulle afgørelsen om godkendelse af adoptanter i 1. instans flyttes fra adoptionssamrådene til statsamterne, og kompetencen til at fastsætte generelle regler om godkendelse af adoptionsansøgere skulle overflyttes fra adoptionsnævnet til justitsministeren. Ifølge bemærkningerne til lovforslaget skulle hensigten hermed være på visse områder at lempe betingelserne for at blive godkendt som adoptant, bl.a. med hensyn til alder og varighed af samliv. Endvidere skulle adoptionsundersøgelsen søges forenklet bl.a. ved en beskæring af antallet og omfanget af de indhentede oplysninger, herunder specialundersøgelser.

Under folketingets behandling udgik forslaget om at overføre godkendelseskompetencen i 1. instans til statsamterne, mens forslaget iøvrigt blev gennemført som lov nr. 216 af 16. maj 1984.

Ved adoptionsbekendtgørelse nr. 325 af 15. juni 1984 og en cirkulærskrivelse af s.d. har justitsministeriet herefter fastsat nærmere regler om godkendelse som adoptanter. Der

er herved navnlig sket en betydelig lempelse af alders- og samlivskravet.

D. Denne betænkning. Resumé.

Med den foreliggende betænkning afslutter udvalget sit arbejde. I betænkningen behandler udvalget spørgsmålet om en revision af reglerne i lov nr. 63 af 1. april 1914 om formidling af adoption og af plejeanbringelse af børn under 14 år. Udvalget behandler endvidere de særlige problemer, der er forbundet med adoption af udenlandske børn.

Betænkningen består af to hovedafsnit samt udvalgets forslag til ændring af adoptionsloven og til en ny adoptionsbekendtgørelse. 1. hovedafsnit omhandler dels adoptionsformidling af danske børn dels fælles spørgsmål vedrørende danske og udenlandske børn. I 2. hovedafsnit behandles de spørgsmål, som udelukkende eller i overvejende grad vedrører udenlandske børn. Udvalget foreslår herved, at 1914-loven ophæves, og at regler om formidling af adoption og plejeanbringelse optages i adoptionsloven. Udvalget foreslår endvidere enkelte andre ændringer af og tilføjelser til de gældende regler i adoptionsloven.

Under 1. hovedafsnit behandles i kap. 1 baggrunden for 1914-loven: et overtal af danske børn med behov for adoptiv- og plejehjem og mellemmænds økonomiske udnyttelse af enlige mødre, og den nu ændrede situation: et overtal af adoptionssøgende i forhold til et beskedent antal danske børn til adoption og dermed interesse for adoption af udenlandske børn.

¹ kap. 2 redegøres for udviklingen i adoptionsformidlingen af danske børn, som nu gennem en årrække udelukkende har været varetaget af det offentlige. Udvalget foreslår, at adgangen til at give private organisationer tilladelse til adoptionsformidling af danske børn ophæves.

I kap. 3 behandles spørgsmålet om forholdsregler over for ulovlig adoptionsformidling og om adoptionssøgendes mulig-

heder for at skaffe sig børn til adoption ad private kanaler. Udvalget foreslår, at det gældende forbud mod privat adoptionsformidling uden justitsministerens tilladelse opretholdes, og at det gøres vanskeligere for parterne at skaffe børn til adoption/adoptanter ad private kanaler ved et forbud mod annoncering om adoption og mod at benytte sig af ulovlig formidlingsbistand.

¹ kap. 4 behandler udvalget de tilsvarende spørgsmål vedrørende formidling af anbringelse af børn under 14 år i døgnpleje og foreslår tilsvarende regler som for adoptionsformidling af danske børn, dog at reglerne udformes således, at de ikke er til hinder for den virksomhed, som plejehjemsforeningerne og Red Barnet i dag udøver.

Under 2. hovedafsnit redegør udvalget i kap. 5 for udviklingen i adoptionstallet for udenlandske børn og i kap. 6 for udvalgets principielle overvejelser vedrørende adoption af udenlandske børn. Udvalget anfører, at spørgsmålet, om nødlidende udenlandske børn - for så vidt der er mulighed herfor - skal hjælpes i deres hjemland eller adopteres til et vestligt land, er giverlandenes afgørelse, at efterspørgslen efter små børn uden handicap er så stor blandt adoptionsøgende i vestlige lande, at børnene er sikret placering og så uden en dansk indsats, men at det er rimeligt, at danske adoptionssøgende ligesom ansøgere fra andre vestlige lande får mulighed for at komme i betragtning som adoptanter til de børn, som giverlandene stiller til rådighed for adoption, dog at det er af afgørende vigtighed, at formidlingen og behandlingen af disse sager sker på lovlig og etisk og fagligt forsvarlig vis gennem autoriserede kanaler.

I kap. 7 behandles de gældende adoptions- og formidlingsregler ved adoption af et fremmed barn gennem det autoriserede formidlingssystem. Udvalget foreslår ikke under de nugældende formidlingsforhold ændringer i disse regler.

I kap. 8 behandles spørgsmålet om formidlingssystemets udformning. Udvalget foreslår, at formidlingen af udenlandske

børn fortsat skal varetages af få højt kvalificerede private organisationer i henhold til offentlig autorisation og under offentlig tilsyn. Udvalget finder herved ikke, at et offentlig formidlingsorgan ville have mulighed for i tilstrækkelig grad at løfte formidlingsopgaven, og foreslår ikke ændringer i det offentlige stilling til formidlingen.

I kap. 9 redegøres for, hvilke vilkår der bør stilles for en formidlingstilladelse. Udvalget foreslår, at sagsbehandlingsreglerne optages i adoptionsbekendtgørelsen, og fremlægger et udkast til ny autorisationsvilkår.

¹ kap. 10 om private adoptioner behandles først familieadoptioner o.lign. af udenlandske børn. Da disse sager på flere punkter afgørende adskiller sig fra familieadoptioner af børn, der bor her i landet, foreslår udvalget, at fritagelsen efter adoptionslovens § 4 a, stk. 2, for adoptionsundersøgelse og godkendelse som adoptant begrænses til kun at gælde, hvor barnet har bopæl eller statsborgerskab her i landet. Dernæst behandles private fremmedadoptioner af udenlandske børn. Udvalget redegør for den særlige risiko for ulovlige og etisk angribelige forhold og det uforholdsmæssige ressourceforbrug, som disse sager medfører. Det foreslås, at adoptionsøgende skal kunne pålægges at benytte sig af bistand fra en adoptionshjælpsorganisation, bortset fra særlige tilfælde hvor adoption uden en sådan bistand har en naturlig begrundelse. Endelig redegøres for sagstyper, hvor børn bringes ulovligt her til landet med henblik på adoption. Udvalget påpeger vigtigheden af, at de sociale udvalg samarbejder med adoptionsmyndighederne om at begrænse disse sagers skadevirkning for barnet og adoptionspolitikken mest muligt.

Under kap. 11 om forskellige spørgsmål redegør udvalget i afsnit 11.1 for de nu ulovbestemte regler om international kompetence og lovvalg og foreslår, at regler herom fastsættes i adoptionsloven. I afsnit 11.2 behandles spørgsmålet om bestemmelsesretten over barnet indtil adoptionens gennemførelse. Udvalget foreslår ikke ændringer i de gældende regler om myndighedernes adgang til at træffe bestemmelser ved-

rørende barnets forhold, og anfører, at der under en adoptions-sags normale forløb ikke bør ske udpegelse af forældre-myndighedsindehaver eller værge eller træffes foranstaltninger, som retligt knytter barnet nærmere til adoptionsansøgerne. For så vidt angår adoptions-sager med et unormalt forløb, d.v.s. tilfælde, hvor barnet er kommet ulovligt her til landet, eller hvor omplacering af barnet kommer på tale, redegør udvalget for tilfælde, hvor socialudvalg ikke har respekteret adoptionslovens forudsætninger om, at det er adoptions-samrådene, der i første række træffer bestemmelse om barnets placering med henblik på adoption, og anfører en række mulige løsninger af problemet. I afsnit 11.3 om offentlig bistand til adoptionsansøgere anfører udvalget, at man finder det rimeligt, at spørgsmålet om at yde offentlig tilskud til adoptionsansøgers formidlingsudgifter overvejes i forbindelse med det social- og sundhedspolitiske budget, og at adoptionsansøgere i tiden indtil adoptionens gennemførelse med hensyn til offentlige ydelser får de samme vilkår som "naturlige" forældre.

1. Hovedafsnit. Almindelige spørgsmål.

Kapitel 1. 1914-loven, lovens baggrund og den stedfundne udvikling.

1. 1914-lovens § 1, stk. 1, har følgende ordlyd:

"Til at optræde som mellemmand ved anbringelse i pleje eller ved adoption af børn under 14 år udkræves, hvor ikke en offentlig myndighed foretager anbringelsen, tilladelse af justitsministeren."

Loven indebærer dels et almindeligt forbud gældende for private mod at yde bistand som mellemmand ved adoption og pleje-anbringelse dels en adgang for justitsministeren til at meddele private personer og organisationer tilladelse til at drive mellemmandsvirksomhed.

2. Anledningen til lovens gennemførelse i 1914 var en henvendelse til justitsministeriet og rigsdagen fra Foreningen til hjælp for enligt stillede nødlidende kvinder med børn (senere Mødrehjælpen), der henledte opmærksomheden på den virksomhed, som en række private bureauer udøvede bestående i gennem annoncer m.v. at tilbyde kvinder bistand til at sætte deres børn i pleje eller til bortadoption. Som følge af, at antallet af børn til pleje eller adoption dengang var langt større end antallet af adoptionssøgende/plejeforældre, måtte barnets forældre for at få barnet anbragt betale adoptanterne/plejeforældrene, eventuelt i form af et engangsvederlag, for barnets forsørgelse. Formidlerne søgte at opnå det størst mulige vederlag hos kvinderne (forældrene) for placering af barnet og placerede derefter barnet hos de plejeforældre/adoptionsansøgere, som ville affinde sig med det mindst mulige vederlag, hvorefter formidleren oppebar forskellen mellem beløbene som sin fortjeneste. Denne virksomhed indebar dels en økonomisk udnyttelse af navnlig vanskeligt stillede enlige kvinder, dels at barnets placering ikke beroede på plejefor-

ældrenes egnethed men på økonomiske hensyn. Foreningen henvisede i sin henvendelse til en i Norge den 27. april 1905 gennemført lov, hvorefter kun den, der har særlig tilladelse fra politiet, måtte optræde som mellemmand mod betaling ved anbringelse af plejebørn og lignende.

Det fremgår af motiverne til det af justitsministeren fremsatte lovforslag, der blev vedtaget enstemmigt af rigsdagen, at lovens sigte var dels at undgå økonomisk udbytning af barnets forældre, dels at sikre at barnet blev anbragt på betryggende måde.

Ifølge motiverne havde man overvejet at forbeholde adoptions- og plejeformidling for de kommunale værgeråd, men man afstod fra at stille forslag herom på grund af de arbejdsbyrder, der i forvejen påhvilede værgerådene. Man overvejede dernæst at begrænse muligheden for at få tilladelse til formidlingsvirksomhed til kun at gælde filantropiske foreninger, men fandt det tvivlsomt, om sådanne foreninger kunne klare opgaven fuldt ud, og gav derfor også mulighed for formidlings-tilladelse til enkeltpersoner.

3. Den senere udvikling.

De faktiske og retlige forudsætninger for 1914-loven har i tidens løb ændret sig radikalt.

Antallet af danske børn, som ønskes bortadopteret (bortset fra familieadoptioner m.v.), er som følge af den sociale udvikling faldet meget betydeligt (til ca. 60 om året). Samtidig har flere - navnlig barnløse ægtepar - fået bedre økonomisk mulighed for og ønske om at adoptere, således at der er langt færre danske børn til adoption end ansøgere. Som følge heraf har interessen hos adoptionsansøgerne vendt sig mod udenlandske børn.

Hvor formidlingsproblemet tidligere bestod i at finde egnede ansøgere til et overskud af danske adoptivbørn, er formidlingsspørgsmålet nu at finde frem til udenlandske adop-

tivbørn til danske ansøgere.

For danske børn er der således ikke længere noget behov for at supplere den offentlige adoptionsformidlingsvirksomhed med privat bistand. Konsekvensen heraf er for så vidt allerede draget ved adoptionslovsændringen pr. 1. april 1976, hvorved adoptionsundersøgelserne i alle sager om fremmedadoption blev henlagt til socialcentrene, jfr. nærmere kapitel 2.

Adoptionerne af udenlandske børn har til gengæld rejst en række nye problemer af praktisk art og en række principielle spørgsmål, jfr. nærmere 2. hovedafsnit.

Også for så vidt angår plejeanbringelserne er der tildels sket de samme ændringer som med hensyn til danske børn til adoption, jfr. nærmere kapitel 4.

Kapitel 2. Adoptionsformidling vedrørende danske børn.

A. Stillingen indtil adoptionslovsændringen pr. 1. april 1976.

a. Efter 1914 loven kan justitsministeriet give private, herunder såvel personer som organisationer, tilladelse til at drive adoptionsformidling. Offentlige myndigheder kan drive sådan virksomhed uden særlig tilladelse. Se om overvejelserne om at forbeholde al adoptionsformidling for værgerådene ovenfor kap. 1.2.

b. Betænkningen vedrørende børneforsorgen og mødrehjælpen (nr. 262/1960) indeholder en udførlig redegørelse for bl.a. adoptionsformidlingsvirksomheden indtil 1960. Da denne virksomhed nu i alt væsentligt alene er af historisk betydning, gives her en kortfattet sammenfatning af udviklingen, idet der iøvrigt henvises til betænkningen.

c. Den offentlige adoptionsformidling er fra 1939, hvor Mødrehjælpen ved mødrehjælpsloven blev en offentlig institution, i helt overvejende grad blevet varetaget af mødrehjælpen. Børneværnene har dog i et vist omfang formidlet adoption af børn, der i forvejen var undergivet sociale hjælpeforanstaltninger.

d. Med hensyn til private institutioner har det først og fremmest været plejehjemsforeninger under Hovedbestyrelsen for de danske plejehjemsforeninger, som har haft formidlings-tilladelse. Foreningerne har hovedsagelig formidlet adoption af børn, som var optaget på foreningernes børnehjem, og drev tidligere et fælleskontor i Århus, Børnesagens fælleskontor, som varetog adoptionsundersøgelserne. Endvidere har formidlingsautorisation været meddelt en række kirkelige organisationer, der drev børnehjem, samt en række mindre foreninger med børnehjem, herunder Det kgl. Vajsenshus.

e. Personlige for midlingstilladelser er blevet meddelt overlæger ved fødselsafdelinger samt forstandere for børnehjem. Justitsministeriet ophørte i 1948 af principielle grunde med at meddele sådanne formidlingstilladelser.

f. I tidens løb er formidlingstilladelserne blevet benyttet i mindre og mindre omfang, dels som følge af, at den private børneforsorgsvirksomhed, som den private formidlingsvirksomhed var knyttet til, i større og større omfang er blevet overtaget af det offentlige, dels fordi de private børneinstitutioner har foretrukket at overlade formidlingen til Mødrehjælpen og endelig på grund af det kraftige fald i antallet af danske børn til adoption. Justitsministeriet har med mellemrum tilbagekaldt **formidlingstilladelser**, som ikke har været benyttet i en årrække.

B. Stillingen efter 1. april 1976.

Ved adoptionslovsændringen pr. 1. april 1976, jfr. indledningen pkt. B, blev det offentlige adoptionsarbejde overført fra mødrehjælpen m.m. til socialcentrene (ved amtskommunerne, i København Magistraten og på Frederiksberg det sociale udvalg) og de hertil knyttede adoptionssamråd samt adoptionsnævnet. Samtidig blev der indført krav om, at alle adoptionsansøgere - bortset fra familieadoptioner og lignende - skal adoptionsundersøges ved socialcentret og godkendes af samrådet eller adoptionsnævnet. Der skete herved en væsentlig beskæring i de private formidlingsberettigede organisationers hidtidige funktioner som led i adoptionsformidlingen.

Adoptionsudvalget foretog i 1984 en rundspørge til de private organisationer, som fortsat havde tilladelse til adoptionsformidling efter 1914-loven: **plejehjemsforeninger** under Hovedbestyrelsen for de danske **plejehjemsforeninger**, De katolske Menighedsplejer, Det kgl. Vajsenhus og Nordslesvigsk **Asylforening**. Samtlige organisationer oplyste, at de ikke havde benyttet deres adoptionsformidlingstilladelse gennem en længere årrække, og at de ikke havde indvendinger mod, at tilladelsen blev tilbagekaldt. Justitsministeriet har herefter

tilbagekaldt foreningernes tilladelser til adoptionsformidling. Om formidlingstilladelserne vedrørende plejeanbringelse, se nedenfor kap. 4,A,d.

C. Udvalgets overvejelser.

Den adgang, der blev indført i 1914 loven til at give private organisationer og personer tilladelse til at drive adoptionsformidlingsvirksomhed, byggede på den forudsætning, at det offentlige ikke selv kunne magte opgaven, og havde sammenhæng med, at børneforsorgen i vidt omfang lå i privat regi. Disse forudsætninger har nu ændret sig radikalt. Det offentlige er således i dag fuldt ud i stand til at varetage formidlingsopgaverne. Der har rent faktisk ikke fundet nogen privat adoptionsformidlingsvirksomhed sted vedrørende danske børn gennem en længere årrække, og samtlige formidlingstilladelser er nu tilbagekaldt. Udvalget finder, at det er en naturlig konsekvens af denne udvikling og af adoptionslovsændringen pr. 1. april 1976, at adgangen til at meddele private organisationer og personer formidlingstilladelse vedrørende adoption af danske børn nu ophæves.

Kapitel 3. Adoptionsformidling uden autorisation. Privat adoptionssøgning.

A. De gældende regler.

1. Adoptionsformidling uden autorisation.

a. Efter 1914-loven er det forbudt og strafbart for private organisationer og personer uden justitsministeriets tilladelse "at optræde som mellemmand ved anbringelse i pleje eller ved adoption af børn under 14 år". Forbudet gælder kun mellemmanden, men ikke parterne, d.v.s. adoptionsansøgerne og mødre (forældre), der ønsker bortadoption, jfr. herom under 2.

b. Formidlingsforbudet efter loven er ubetinget og ikke begrænset til f.eks. formidling mod vederlag eller formidling i et flertal af tilfælde. Det, man fra lovgiverside først og fremmest ville ramme, var ganske vist den erhvervsmæssige overvejende profitbestemte formidlingsvirksomhed, og det fremgår af lovens motiver og rigsdagens forhandlinger, at det havde været overvejet at begrænse formidlingsforbudet i lighed med den norske lov af 1905 til formidling mod vederlag eller til stadig formidlingsvirksomhed. Man afstod imidlertid fra sådanne begrænsninger, idet forbudets rækkevidde her ved ville blive for ubestemt, ligesom det ville blive for vanskeligt ikke mindst af bevismæssige grunde at ramme overtrædelser af loven. Som konsekvens heraf må præster, læger, advokater og almindelige velsindede mennesker, der bliver bedt om bistand af barnemødre eller adoptionssøgende, henvises de pågældende til de lovlige formidlere eller henvende sig til disse på pågældendes vegne. 1914-loven rammer altså også formidling i enkeltstående tilfælde og uanset mellemmandens motiv for sin medvirken.

c. Om den nærmere afgrænsning af, hvilke handlinger der fal-

der ind under begrebet "at optræde som mellemmand", er det anført i lovens motiver, at loven kun rammer "virksomheden som mellemmand ved selve anbringelsen af barnet, altså den virksomhed, der går ud på at udfinde et plejehjem, at bringe parterne sammen til forhandling og modtage og atter udbetale vederlagsbeløb og andet deslignende, derimod ikke affattelsen af et andragende om adoption eller anden bistand af juridisk art".

I teorien er spørgsmålet behandlet hos Jens Lunøe: Adoptionsloven med kommentarer, 1967, side 134, Ernst Andersen: Familieret, 3. udgave, 1971, side 237, og adoptionslovskommentaren, side 338 ff. Ernst Andersen har generelt defineret den ulovlige mellemmandsvirksomhed som "en aktiv på adoptions gennemførelse direkte rettet optræden", f.eks. ved at indrykke annonce for at fremskaffe adoptant. I adoptionslovskommentaren anføres, at der ikke på grundlag af Ernst Andersens definition kan foretages en klar grænsedragning af forbudets rækkevidde, idet der let vil forekomme tvivlsomme afgrænsningstilfælde.

d. Formidlingsforbudet omfatter - bortset fra rent juridisk bistand - enhver uautoriseret virksomhed, der går ud på at skaffe børn til adoptionssøgende eller adoptivforældre til børn. Enkeltstående overtrædelser er navnlig blevet foretaget, dels af personer der som hospitalspersonale, præster, advokater o.lign., som led i deres profession har haft naturlig forbindelse med parterne, dels af privatpersoner, som personligt eller tilfældigt har kendt sagens parter og bragt dem i forbindelse med hinanden.

Et nyere eksempel på mere organiseret mellemmandsvirksomhed vedrørende danske børn er dommen i U.f.R. 1980 s. 48 ØLD.

En 35-årig arbejdsløs mand indrykkede en annonce i et dagblad med følgende ordlyd: "Sælg dit barn (dyrt evt.) i stedet for abort. Adoptivforældres betaling for svangerskab rimelig. Uønskede gravide og ufrivillig barnløse, kontakt idealistmellemmand." Tiltalte forklarede i retten, at han havde modtaget ca. 100 henvendelser og i to tilfælde videregivet adresser på adoptionsansøgere

til kvinder. Tiltalte blev for overtrædelse af straffelovens § 131 idømt 20 dagbøder à 100 kr.

Der henvises endvidere til dommen nævnt nedenfor under i.

For så vidt angår organiseret ulovlig formidling af udenlandske børn henvises til dommen nævnt i kap. 10.2.A.b. vedrørende de foreningen International Børnehjælp.

e. Bistand af ren juridisk art med hensyn til affattelse af ansøgninger og lignende rammes ikke af forbudet, når det på forhånd er fastlagt eller uden den pågældendes medvirken bliver fastlagt, hvem der skal adoptere, og hvilket barn der skal adopteres. En videregående medvirken vil derimod typisk kunne rammes efter loven, jfr. adoptionslovskommentaren s. 341.

f. Et særligt problem foreligger med hensyn til annoncering, jfr. nærmere adoptionslovskommentaren side 339. Parterne kan frit annoncere under eget navn eller billetmærke, hvorimod det er retstridigt for trediemand at indrykke annoncer under eget navn eller under billetmærke med svar til sig selv med henblik på at fremskaffe børn/adoptanter til andre. Det er endvidere retstridigt for en person, der har annonceret efter børn til sig selv, at videregive overskydende svar til andre adoptionssøgende, se herom dommen i U.f.R. 1967.808 H.

En 47-årig mand havde i et dagblad i Helsingfors annonceret, at han ønskede at adoptere et finsk barn. Han videregav ca. 10 af de modtagne ikke benyttede tilbud til andre, der ønskede tilsvarende adoption. Det var lagt til grund, at manden ikke under nogen form havde udvist noget initiativ til videregivelse. Højesteret fandt - i modsætning til landsretten - at manden havde overtrådt 1914-lovens § 1, men den efter straffelovens § 131 forskyldte straf fandtes at kunne bortfalde efter straffelovens § 84, stk. 1, nr. 3, jfr. stk. 2.

Tidsskrifter, der modtager adoptionsannoncer, pådrager sig ikke herved ansvar for ulovlig mellemandsvirksomhed ved at bringe annoncen. Justitsministeriet har endvidere ikke ment

at kunne gribe ind over for annoncebureauer, hvis virksomhed består i at sørge for optagelse af annoncer i et - typisk udenlandsk - tidsskrift under bureauets navn og derefter videregive de modtagne svar uåbnet til klienterne i overensstemmelse med den fremgangsmåde, dagblade anvender ved billetmærkeannoncer. Derimod vil en tilsvarende virksomhed udøvet af en person, f.eks. advokat, der ikke i øvrigt driver almindelig annonceformidling, være ulovlig. En journalist, der f.eks. efter en artikel om et ægtepar, der søger barn til adoption, modtager tilbud fra personer, der tilbyder børn til adoption, må efter loven ikke videregive disse tilbud direkte til de pågældende, men en lovlig formidler må kobles ind.

g. Et andet problem gør sig gældende med hensyn til rådgivning af adoptionsansøgere, om hvordan de uden om de danske formidlende organisationer vil kunne skaffe sig børn i udlandet til adoption. Det er i justitsministeriets praksis antaget, jfr. tillige adoptionslovskommentaren side 340, at rådgivning af adoptionsansøgere om henvendelse til bestemte kontaktsteder i udlandet med henblik på opnåelse af direkte tilbud om børn til adoption må anses for omfattet af 1914-lovens forbud. Det gælder, uanset om den pågældende udenlandske formidler er en privatperson, et børnehjem, organisation eller offentlig myndighed, og uanset om virksomheden er lovlig efter reglerne på stedet. Specielt om pressens virksomhed se :

Jmt 1976-4159-102: Et dagblad bragte en artikel, der angav at være en brugsanvisning for, hvordan danske adoptionsansøgere, der ønskede at adoptere et barn fra Sri Lanka, kunne gennemføre dette uden om de autoriserede organisationer og på mindre end 3 måneder.

Artiklen indeholdt bl.a. detaljerede oplysninger om en offentlig myndighed og en person i Sri Lanka, hvortil man kunne rette henvendelse med henblik på at få anvist et barn. Justitsministeriet tilkendegav over for bladets redaktion, at artiklen ved at indeholde de nævnte oplysninger indebar en overtrædelse af 1914-loven. Avisens redaktion meddelte, at man tog justitsministeriets tilkendegivelse til efterretning.

Det må betones, at det anførte ikke forhindrer pressen i at behandle adoptionsspørgsmål og herunder myndighedernes og de formidlende organisationers arbejde med internationale adoptioner, forudsat der ikke herved meddeles oplysninger, der gør adoptionsansøgere i stand til at sætte sig i forbindelse med bestemte udenlandske formidlere.

h. Specielt om lovens internationale rækkevidde bemærkes, at loven ikke gælder for Grønland og Færøerne. Det antages af justitsministeriet, jfr. tillige adoptionslovskommentaren side 340, at 1914-loven rammer al mellemandsvirksomhed på dansk grund, selv om adoptanterne og/eller barnet har bopæl i udlandet. Ifølge autorisationerne til Danadopt, Adoptionscenter og Terre des Hommes må disse organisationer alene beskæftige sig med adoption af udenlandske børn til personer i Danmark (excl. Grønland og Færøerne). Såfremt organisationerne fra Danmark ønsker at bistå personer i andre lande eller på Grønland/Færøerne med adoptioner af udenlandske børn, må de ansøge justitsministeriet om særlig tilladelse hertil i det enkelte tilfælde. Med hensyn til adoption af dansk barn til personer i udlandet har justitsministeriet den 16. november 1957 meddelt de formidlende organisationer, at der ikke bør ydes medvirken til anbringelse af børn i pleje med adoption for øje hos personer, der ikke kan forvente at opnå dansk adoptionsbevilling, d.v.s. udlændinge bosat i udlandet og almindeligvis danske statsborgere med fast bopæl i udlandet. Reglerne er dog ikke til hinder for, at børn anbringes med adoption for øje hos personer, der er hjemmehørende i de andre nordiske lande.

Med hensyn til mellemandsvirksomhed i udlandet med henblik på anbringelse af børn i Danmark, må det antages at følge af bestemmelsen i straffelovens § 9 om danske straffebestemmers internationale rækkevidde, at virksomheden er omfattet af 1914-loven, uanset om enhver kontakt mellem adoptionsansøgerne og mellemanden finder sted på udenlandsk jord eller eventuelt ved brevveksling, idet det afgørende er, at virksomheden sigter på anbringelse af barn i Danmark.

i. Straf.

1914-loven indeholder i § 2 en straffebestemmelse med strafferammen bøde, som tidligere omfattede såvel overtrædelse af lovens § 1, stk. 1, d.v.s. mellemandsvirksomhed uden autorisation, som autoriserede mellemands overtrædelse af bestemmelser vedrørende deres virksomhed fastsat af justitsministeren i medfør af § 1, stk. 3. Efter ikrafttrædelsesloven til straffeloven, jfr. lovbekendtgørelse nr. 277/1965 § 3, straffes overtrædelse af 1914-lovens § 1, stk. 1, nu efter straffelovens § 131, der er sålydende:

"§ 131. Med bøde eller hæfte indtil 3 måneder eller under skærpende omstændigheder med fængsel i samme tid straffes den, som offentlig eller i retstridig hensigt udgiver sig for at have en offentlig myndighed eller offentlig bemyndigelse til en virksomhed, eller som uden offentlig bemyndigelse udøver en virksomhed, til hvilken en sådan kræves, eller vedblivende udøver en virksomhed, til hvilken retten er ham frakendt."

I praksis inden for de seneste år har justitsministeriet, hvor der har foreligget en lejlighedspræget mellemandsbi-stand i enkeltstående tilfælde, meddelt mellemanden en advarsel med tilkendegivelse om, at der i gentagelsestilfælde vil blive indgivet politianmeldelse.

I de sager, hvor der er blevet rejst tiltale, og hvor tiltalen alene har angået overtrædelse af straffelovens § 131, jfr. 1914-loven, er der udvalget bekendt alene blevet idømt dagbøder.

Har mellemanden undladt at selvangive en indtægt ved adoptionsformidling, og skønnes straffen for overtrædelse af skattekontrollovens § 13 at overstige straf efter straffelovens § 131, må anklagemyndigheden formodes alene at ville rejse tiltale efter skattekontrolloven.

Vestre landsrets anke-dom af 23. april 1980: en kvinde blev straffet for skattesvig ved for indkomstårene 1969-1976 at have undladt at selvangive indtægter på 540.871 kr., som hidrørte fra indbetalinger fra personer, som kvinden skulle bistå med at skaffe fin-

ske børn til adoption. Ifølge det beslaglagte materiale havde kvinden registreret 412 klienter eller klientpar, hvilket ifølge hendes forklaring kun var en del af hendes klientmasse.

2. Privat adoptionssøgning.

a. Familieadoptioner o.lign.

Den overvejende del af adoptioner af danske børn er stedbarns-adoptioner og - i mindre omfang - tilfælde, hvor der består nært slægtskab eller andet særligt tilknytningsforhold mellem adoptanter og adoptivbarnets forældre. I 1983 tegnede disse adoptioner sig for ca. 78 % af adoptionerne af danske børn. I disse tilfælde er der ikke noget formidlingsspørgsmål eller spørgsmål om adoptionssøgning, idet parterne i følge sagens natur kender hinanden og hinandens forhold på forhånd. Adoptanterne er ifølge adoptionslovens § 4 a, stk. 2, undtaget fra kravet om samrådsgodkendelse som adoptant. Om det særlige problem om adoptionsundersøgelser i forbindelse med familieadoptioner af udenlandske børn henvises til kapitel 10.1.

b. Fremmedadoptioner.

Der er ikke i 1914-loven eller andetsteds fastsat forbud for parterne (adoptionsansøgerne og barnets pårørende) mod at skaffe sig kontakt med den anden part uden det offentliges eller en autoriseret formidlingsinstans bistand. Kontakten kan f.eks. skabes ved annoncering, eller parterne kan eventuelt benytte sig af bistand fra en uautoriseret mellemand. Herved pådrager mellemanden sig strafansvar, hvorimod parterne ikke kan straffes. Ofte vil en kontakt mellem parterne være skabt med ulovlig bistand af en mellemand, men uden at myndighederne har mulighed for at forfølge sagen over for mellemanden, idet parterne ikke ønsker at oplyse om mellemanden.

At parterne har fået kontakt med hinanden og aftalt adoption, er ikke ensbetydende med, at adoption kan gennemføres. Før adoptionsansøgerne må modtage barnet i pleje med henblik på adoption, skal de adoptionsundersøges af amtssocialcentret (i København magistraten, på Frederiksberg det sociale udvalg) og godkendes af adoptionssamrådet eller adoptionsnævnet. Herefter skal de endvidere have plejetilladelse, og ved adoption af et udenlandsk barn, en anbefaling fra adoptionssamrådet eller adoptionsnævnet af deres adoption af barnet og derefter opholdstilladelse.

Hvis adoptionsretlige hensyn taler herfor, kan myndighederne afvise at indlede adoptionsundersøgelse, jfr. med hensyn til adoption af udenlandske børn nedenfor kapitel 10.2.

Overtræder parterne reglerne om plejetilladelse og opholdstilladelse, kan de ifalde strafansvar efter bistandsloven og udlændingeloven.

B. Stillingen i Norge, Sverige og Finland.

a. Norge.

I Norge indførtes allerede i 1905 i lov om tilsyn med plejebarn en bestemmelse om, at den, som ved betaling vil optræde som mellemmand ved udsætning af plejebarn, skal have politiets tilladelse. Bestemmelsen er i 1952 blevet erstattet af barnevernslovens § 26 b, hvorefter det er forbudt privatpersoner at drive formidlingsvirksomhed for bortsætning af børn med eller uden adoption for øje. Organisationer kan heller ikke drive sådan virksomhed uden autorisation fra socialdepartementet. Bestemmelsen er blevet forstået således, at den ikke rammer bistand i enkeltstående tilfælde eller bistand i form af rådgivning om, hvordan man skaffer sig barn gennem kontakter i andre lande. I betænkningen "Adopsjon og adopsjon-formidling", NOU 1976:55, foreslås, at det i lovform nærmere præciseres, hvad adoptionsformidling indebærer.

Privat adoptionssøgning eller modtagelse af ulovlig mellemmandsbistand er ikke forbudt parterne selv.

b. Sverige.

I Sverige indførtes i Barnavårdslagen af 1960 et forbud for private personer og organisationer mod at "bedriva formidlingsverksamhet" vedrørende plejebørn under 16 år uden socialstyrelsens tilladelse. Det fremgår af forarbejderne til bestemmelsen, at bestemmelsen ikke rammer formidlingsbistand i enkeltstående tilfælde, men at bestemmelsen navnlig sigter mod gentagen formidlingsvirksomhed, som udøves af personer, der ikke arbejder inden for den offentlige børneforsorg, men inden for tilgrænsende områder. Der har været tvivl om, hvorvidt bistand i form af henvisninger til udenlandske formidlere har været omfattet af forbudet.

Ved lagen om internationell adoptionshjälp, der trådte i kraft den 1. juli 1979, er der nu fastsat særlige regler for formidling af udenlandske børn. Efter lovens § 1 må "internationell adoptionshjälp" kun ydes af autoriserede sammenslutninger. Det gælder dog ikke bistand i enkeltstående tilfælde. International adoptionshjälp er i loven defineret som "sådan verksamhet som har till syfte att förmedla kontakt mellan den, som önskar adoptera ett utländskt barn, och myndigheter, organisationer eller enskilda personer i barnets hemland samt att även i övrigt lämna den hjälp som behövs för att adoption skall kunna genomföras".

Privat adoptionssøgning eller modtagelse af ulovlig mellemmandsbistand er ikke forbudt parterne selv.

c. Finland.

De finske bestemmelser mod privat adoptionssøgning rammer såvel uautoriserede mellemmænd som parterne selv.

Ved loven om adoption af 1979 indførtes et forbud mod ved annoncering i tidsskrifter eller på anden offentlig måde at

tilbyde at adoptere et barn eller at anvise et barn til adoption.

Den 1. maj 1985 er en ny adoptionslov trådt i kraft, hvorved særlige regler om adoption af udenlandske børn indkorporeres i adoptionsloven. Der indføres pligt for adoptionsansøgere til udenlandske børn til at modtage adoptionstjeneste, herunder bistand til formidling af kontakt mellem ansøgere og adoptivbarn og til behandlingen af sagen, fra hertil autoriserede adoptionstjenesteorganer. Det forbydes endvidere andre end adoptionstjenesteorganer at formidle adoption af udenlandske børn, og det forbydes adoptionsansøgere at benytte sig af formidlingsbistand fra andre end adoptions-tjenesteorganer.

C. Tidligere reformovervejelser.

a. Spørgsmålet om forholdsregler mod private fremmedadoptioner uden medvirken af de formidlingsberettigede instanser er grundigt behandlet i betænkning nr. 262 af 1960 vedrørende børneforsorgen og **mødrehjælpen**, Kapitel VI, 2 b - 3, side 78-84.

I betænkningen anføres bl.a. om private fremmedadoptioner, at

"parterne i virkeligheden ikke har noget nøjere kendskab - eller i hvert fald kun et yderst overfladisk kendskab - til hinanden. I mange af disse tilfælde vil der være tale om en ulovlig **mellemandsvirksomhed**, der blot ikke bliver opdaget og forfulgt, fordi myndighederne ikke har tilstrækkelige muligheder for at afdække de reelle forhold. Der vil i mange tilfælde være tale om en yderst spinkel og tilfældig kontakt mellem parterne, f.eks. fordi forbindelsen mellem dem er blevet etableret gennem en annonce, i en læges venteværelse eller af barne-moderens forældre, der blot ønsker at "ordne" datterens nedkomst så diskret og hurtigt som muligt og få barnet anbragt hurtigst muligt efter fødslen."

Der anføres en række praktiske eksempler fra fødselsanstalten i Jylland, der svarede til **mødrehjælpens** erfaringer. Udvalget udtaler derefter bl.a.:

"Det er udvalgets opfattelse, at adoptioner, der er blevet bragt i stand på denne måde, frembyder en betydelig risiko. Dette gælder for det første i forhold til barnet, der på denne måde ofte udsættes for at blive prisgivet personer, som måske af de autoriserede mellemmand er afvist som uegnede som adoptanter. Det gælder dernæst også i forhold til de pågældende adoptivforældre, der f.eks. risikerer at få et adoptivbarn med en så betydelig arvelig belastning eller sygdomsrisiko, at ønsket om adoption ikke ville være blevet fastholdt, hvis sagen forinden adoptionen havde været forelagt en autoriseret institution eller forening. Der er endelig et hensyn at tage til moderen, der måske ofte allerede før fødslen, enten lokket af et tilbud om vederlag, eller blot fordi hun øjner en tilsyneladende bekvem løsning på det problem, hendes graviditet frembyder, lader sig friste til at give et reelt afkald på sit barn uden at have haft tilstrækkelig tid til overvejelser. Hvor moderen således står alene uden anden rådgivning og vejledning end det pres, der udøves af de pågældende adoptionssøgende, vil hun ofte lettere træffe en beslutning, som hun senere vil være eller mene sig bundet til, uagtet hun bittert fortryder den."

Udvalget overvejer dernæst forholdsregler mod den uheldige adoptionsformidling. Man forkaster tanken om obligatorisk anvendelse af formidlingsberettigede instanser eller obligatorisk anbringelse af barnet i spædbørnehjem, inden anbringelsen i adoptivhjem finder sted. Man overvejer dernæst, om formidlingsinstansen, hvor parterne retter henvendelse, efter at barnet uden plejetilladelse er anbragt i pleje hos adoptionsansøgerne, helt bør afvise at behandle sagen, men der anføres en række betænkeligheder over for denne løsning.

Udvalget behandler endelig spørgsmålet om forbud mod annoncering om adoption. Det anføres, at det, hvor kontakten mellem parterne er skabt gennem annoncer må "formodes, at kontakten mellem parterne er særlig overfladisk og kortvarig, og at der derfor i disse tilfælde er en stor risiko for etableringen af uheldige adoptionsforhold". Der redegøres for en undersøgelse, som udvalget har foretaget vedrørende annonceringens omfang. Udvalget udtaler dernæst bl.a.:

"Efter udvalgets opfattelse tiltrænges der en ændring i mellemmandsloven, således at der kan opnås en standsning eller i hvert fald en væsentlig begrænsning af dens virksomhed.

Der er således i udvalget enighed om at anbefale et to-talt forbud mod annoncering om adoption bortset fra annoncer fra offentlige myndigheder eller autoriserede mellemmand."

b. I redegørelse II af maj 1970 vedrørende adoptionsformidling fra et undersøgelsesudvalg, som socialministeren den 1. november 1968 nedsatte vedrørende mødrehjælpsinstitutionernes virksomhed, henstilles side 43, at der indføres forbud mod annoncering om adoptivbørn.

D. Udvalgets overvejelser.

a. De oprindelige forudsætninger for 1914-lovens forbud mod privat adoptionsformidling uden autorisation har som nævnt i kapitel 1 på et punkt ændret sig, for så vidt som der ikke længere er noget behov for at beskytte mødre (forældre) mod økonomisk udnyttelse fra mellemmand i forbindelse med bortadoption. Også forudsætningerne for overvejelserne i betænkningen om børneforsorgen og Mødrehjælpen jfr. C, har tildels ændret sig, idet alle adoptionsansøgere - bortset fra familieadoptioner o.lign. - nu skal adoptionsundersøges af socialcentret og godkendes som adoptanter, inden der kan udstedes plejetilladelse.

Der er imidlertid efter udvalgets opfattelse - og som iøvrigt antaget i nævnte betænkning - fortsat en række grunde, som med afgørende vægt taler for at fastholde og udbygge forholdsreglerne over for privat kontaktsøgning og formidling uden autorisation. Dette er således nødvendigt for at sikre varetagelsen af de basale hensyn i adoptionslovgivningen: at undgå, at moderen (forældrene) presses til bortadoption, og at sikre barnets tarv bedst muligt. Ved adoption af udenlandske børn gør der sig yderligere en række hensyn gældende, som der nærmere redegøres for i kapitel 10.2.

Vedrørende hensynet til moderen (forældrene) drejer det sig om at sikre, at moderen - inden beslutningen om eventuel bortadoption træffes - ikke påvirkes (af adoptionsansøgere, eller

andre, der handler i deres interesse, eller af moderens egne pårørende, der mener at handle til moderens (eller familiens) bedste) til reelt at forpligte sig til at bortadoptere barnet, inden der er gået mere end 3 måneder efter fødslen, og at sikre, at moderen forinden får grundig vejledning om retsvirkningerne af en adoption og om de sociale støttemuligheder til at beholde barnet.

For barnets vedkommende drejer det sig om at sikre, at afgørelsen om, hos hvem barnet skal placeres med henblik på adoption, alene træffes under hensyn til barnets tarv, og at placeringen sker bedst muligt, og først efter at ansøgerne er blevet adoptionsundersøgt og godkendt som adoptanter og har opnået plejetilladelse. Disse hensyn varetages optimalt ved formidlingen gennem amtsocialcentre og adoptionsnævnet. Ved privat kontaktsøgning og formidling uden autorisation kan moderens valg af adoptanter være bestemt af betaling for barnet, af utilbørlig påvirkning fra andre eller af tilfældigheder med hensyn **til**, hvem moderen får kontakt med. Uanset at ansøgerne skal adoptionsundersøges og godkendes, inden de kan få barnet i pleje, vil det private arrangement under alle omstændigheder - selv hvor ansøgerne godkendes - betyde et ringere og mere risikabelt grundlag for placeringen af barnet sammenlignet med matching i adoptionsnævnet. Hertil kommer, at der erfaringsmæssigt er stor risiko ved privat kontakt for, at adoptionsansøgerne tager barnet i pleje, inden de er blevet adoptionsundersøgt og eventuelt godkendt. Ganske vist kan barnet efter reglerne, når forholdet eventuelt efter lang tid opdages af myndighederne, fjernes fra adoptionsansøgerne, men dette vil ofte fremtræde som et drastisk skridt, der (på kort sigt) udsætter barnet for risiko, og som de sociale udvalg derfor vil være tilbageholdende overfor. Navnlig hvor barnet har opholdt sig i lang tid hos adoptionsansøgerne, vil adoptionsmyndighederne derefter være udsat for et pres for at godkende adoptionsansøgerne i strid med de sædvanlige godkendelsesbetingelser. Denne mulighed vil i sig selv være egnet til at fremme tilbøjeligheden til at omgå reglerne hos adoptionsansøgere, som ikke opfylder godkendelsesbetingelserne.

b. De anførte hensyn taler efter udvalgets opfattelse med afgørende vægt for ikke alene at fastholde et forbud mod mellemmandsvirksomhed uden autorisation men tillige for at gribe ind over for parternes muligheder for at gennemføre en privat adoption.

Udvalget har herved - ligesom betænkningen om børneforsorgen og mødrehjælpen, jfr. C - ikke ment at burde stille forslag om et generelt forbud mod private fremmedadoptioner, men behandler dette spørgsmål nærmere vedrørende adoption af udenlandske børn i kapitel 10.2.

Derimod finder udvalget, at der bør indføres forholdsregler, der begrænser parternes muligheder for at få forbindelse med hinanden. Udvalget foreslår herved for det første, at det ligesom i Finland gøres strafbart for parterne at benytte ulovlig mellemmandsbistand. Herfor taler tillige, at forholdsregler over for mellemmanden ofte ikke er mulige, fordi parterne formår at holde mellemmandens bistand eller hans identitet skjult. Det må endvidere forekomme i strid med almindelig retsbevidsthed, at parterne straffrit kan benytte sig af - og ofte anstifte - en virksomhed, som er strafbar for den, der yder dem bistand. For det andet foreslås det i overensstemmelse med de finske regler og de tidligere reformovervejelser, jfr. C, at det også for parterne forbydes at annoncere om adoption.

c. Efter det anførte foreslår udvalget følgende bestemmelser, der tænkes optaget i adoptionsloven, jfr. lovudkastet nedenfor.

"§ 28. Adoptionshjælp må kun ydes af og modtages hos de myndigheder og organisationer, der er nævnt i §§ 25 - 27 og 32. Det gælder dog ikke juridisk bistand og lignende i forbindelse med henvendelser til de nævnte myndigheder og organisationer eller til fremskaffelse af oplysninger, som kræves af disse.

Stk. 2. Adoptionshjælp omfatter enhver bistand til at gennemføre en adoption, herunder bistand til at skaffe forbindelse mellem personer, der ønsker at adoptere,

og et barn med henblik på adoption.

§ 29. Annoncering om adoption må ikke foretages uden samtykke fra justitsministeren eller den, justitsministeren bemyndiger dertil."

§ 30. Se kap. 4, C.

"§ 31. Overtrædelse af bestemmelserne i §§ 28 - 30 eller forskrifter fastsat i medfør af § 32, stk. 2, straffes med bøde eller hæfte.

§ 32. Se kap. 8.1,C.

Udtrykket "adoptionshjælp" svarer til de udtryk, der er anvendt i de nye svenske og finske adoptionslove og omfatter de samme handlinger, som efter justitsministeriets praksis rammes af det gældende forbud i 1914-loven. Endvidere omfatter de foreslåede regler også parterne, der ikke må benytte sig af ulovlig mellemmandsbistand og ikke må annoncere om adoption. Det følger endvidere af forslaget, at det er ulovligt at bistå parterne med at annoncere, f.eks. ved formidling af annoncer.

For så vidt angår annoncering i periodiske skrifter, der trykkes her i landet, er det i presselovens § 6 fastsat, at strafansvar mod et tidsskrift for annoncer indhold kun kan gøres gældende mod tidsskriftets redaktør (eller hvor der er en særlig ansvarshavende annonceredaktør, mod denne), og kun såfremt det ikke kan oplyses, hvem der har indrykket annoncen. Udvalget ville finde det rettest, at strafansvar mod et tidsskrift for optagelse af adoptionsannoncer i overensstemmelse med de almindelige strafferetlige principper altid kunne rettes mod den eller de personer, der har truffet beslutning om at optage annoncen, eventuelt suppleret med en regel om bødeansvar for tidsskriftet, for så vidt det ikke er muligt at finde nogen personlig ansvarlig. Det er imidlertid over for udvalget oplyst, at der om kort tid kan forventes nedsat et udvalg, der skal overveje en revision af de gældende presseansvarsregler. Udvalget har derfor ikke ment at burde stille forslag om fravigelse af de gældende presseansvarsregler, men forudsætter, at spørgsmålet om presseansvar for adoptionsannoncer tages op til fornyet overvejelse, når

det nævnte presseansvarsudvalgs overvejelser foreligger.

Vedrørende den foreslåede straffebestemmelse bemærkes, at udvalget finder det mest hensigtsmæssigt, at samtlige overtrædelser af forbudet i §§ 28 - 29 og af forskrifter fastsat i medfør af § 32, stk. 2, samles i samme straffebestemmelse, herunder også mellemmandens forhold, der hidtil er blevet bedømt efter straffelovens § 131.

Hvor forbindelsen mellem parterne er skabt i strid med forbudet, vil adoptionsmyndighederne som hidtil efter almindelige forvaltningsretlige principper kunne afvise at behandle adoptionssagen, jfr. om praksis ved adoption af udenlandske børn nedenfor kapitel 10.2.

Har barnet fået ophold hos adoptionsansøgerne uden plejetil-ladelse (som forudsætter adoptionsundersøgelse og godkendelse), eller kan adoptionen ikke gennemføres, bliver der spørgsmål om at omplacere barnet. Der henvises herved til kapitel 11.2., hvor udvalget behandler spørgsmålet nærmere vedrørende adoption af udenlandske børn.

Kapitel 4. Formidling af plejeanbringelse af børn under 14 år.

A. De gældende regler.

1. 1914 loven.

a. Reglerne i 1914-loven om forbud for private personer og organisationer mod formidling uden justitsministeriets tilladelse gælder i samme omfang formidling af adoption og plejeanbringelse af børn under 14 år.

b. Efter motiverne til 1914 loven omfatter loven alene døgnpleje på længere eller ubestemt tid, men ikke dagpleje eller døgnpleje i kortere tid, f.eks. i ferier, under forældres sygdom og lignende.

c. Loven omfatter endvidere - ligesom med hensyn til adoptivbørn - ikke: plejeanbringelse af børn, som de sociale udvalg træffer beslutning om i medfør af bistandsloven, plejeanbringelse som iøvrigt formidles af de sociale udvalg, eller hvor mellemmanden forelægger sagen for det sociale udvalg, inden parterne bringes i forbindelse med hinanden, eller plejeanbringelse inden for familie- eller bekendtskabskredsen, idet parterne her kender hinanden på forhånd.

Om formidlingsforbudets nærmere indhold henvises til redegørelsen i kapitel 3 A.

d. De formidlingstilladelser, som har været meddelt i medfør af 1914 loven, har omfattet såvel adoption som plejeanbringelse, og der henvises herom til redegørelsen i kapitel 2. Dog har foreningen Red Barnet en særskilt formidlingstilladelse til plejeanbringelse.

Adoptionsudvalget foretog i 1984 en rundspørge til de organisationer, som havde formidlingstilladelse vedrørende adoption og plejeanbringelse af danske børn, jfr. ovenfor i kap. 2.B. Herefter tilbagekaldte justitsministeriet de tilbageværende formidlingstilladelser. Man stillede dog spørgsmålet om tilbagekaldelse af plejehjemsforeningernes og Red Barnets formidlingstilladelser vedrørende plejeanbringelse i bero på adoptionsudvalgets overvejelser, idet disse organisationer havde udtrykt ønske om at beholde disse tilladelser. I sine skrivelser til de formidlingsberettigede organisationer havde adoptionsudvalget bedt dem redegøre for, hvorvidt de havde ønske om at beholde formidlingstilladelsen, og i bekræftende fald i hvilket omfang organisationerne siden den 1. april 1976 havde drevet virksomhed, som forudsætter tilladelse efter 1914-loven, jfr. pkt. b og c.

Hovedbestyrelsen for de danske plejehjemsforeninger udtalte i. sit svar af 12. oktober 1984 bl.a.:

"Der er fortsat behov for at opretholde adgangen til at give private organisationer tilladelse til at formidle anbringelse af børn i pleje.

Plejehjemsforeningerne varetager formidlingen af anbringelse af børn og unge i familiepleje på foranledning af det sociale udvalg i den kommune, hvori barnet er bosiddende. Det vil sige, at en plejehjemsforening ikke selvstændigt formidler anbringelse af børn i pleje efter loven af 1914.

Her ud over skal DDP tillade sig at bemærke, at formidlingstilladelsen efter loven af 1914 på nuværende tidspunkt er den formelle stadfæstelse af plejehjemsforeningernes formidlingsret. Det er derfor væsentligt, hvis loven af 1914 ophæves, at der i en anden retsforordning anføres, at plejehjemsforeninger har ret til at arbejde med formidling af plejeforhold. Dette er særligt væsentligt i de tilfælde, hvor plejeforholdet formidles for et barn der er bosat i en anden kommune og amtskommune end den kommune, hvor plejefamilien er bosat.

Plejehjemsforeningen foretager her en formidling til plejefamilien ud fra en forundersøgelse og senere godkendelse af plejefamiliens opholdskommune. Med ændringen af bistandsloven pr. 1. januar 1985 opstår der mulighed for en omstændelig procedure for at få formidlet et plejeforhold, der overskrider de kommunale og amtskommunale administrative grænser.

Plejhjemsforeningerne har lang erfaring med anbringelse af børn og unge i familiepleje.

Plejhjemsforeningerne søger at opnå kontakt til en række familier, der kan modtage plejebørn, herunder foretages en forundersøgelse. Det er først senere, når der er et konkret barn, der søges anbragt i en konkret plejefamilie, at plejhjemsforeningen kan sige, at formidlingsarbejdet formelt foretages på foranledning af det sociale udvalg i den kommune, hvori barnet er bosiddende. Det er væsentligt for en vellykket anbringelse af et barn i familiepleje, at plejhjemsforeningen har flere plejefamilier at vælge imellem.

Blandt andet af disse grunde er det væsentligt for DDP at være nævnt i en formel sammenhæng som en organisation, der har ret til på foranledning af en kommunes socialudvalg at formidle anbringelse af børn og unge i pleje."

Foreningen Red Barnet udtalte i sit svar af 11. september 1984 bl.a. :

"Vedr.: spørgsmål 2 - anbringelse af børn i privat pleje kan oplyses, at en sådan virksomhed er udført af RED BARNET gennem mere end 30 år og i dag udgør RED BARNET'S vigtigste indenlandske arbejde, efterhånden som RED BARNET'S institutioner overdrages til videre drift af det offentlige.

Arbejdet omfatter et stigende antal børn, fortrinsvis under den skolepligtige alder og oftest med ophold i 4-6 uger. Siden 1978 omfatter dette arbejde også flygtningebørn i Danmark henviste af Dansk Flygtningehjælp.

Hertil foreligger skriftlig tilladelse fra justitsministeriet.

RED BARNET er selvfølgelig interesseret i at videreføre dette arbejde, som der yderligere viser sig stigende behov for."

Foreningen vedlagde en oversigt for 1976-1983 over foreningens anbringelse af rekreationstrængende børn i danske hjem, fremskaffet gennem foreningens lokalkomiteer. Efter opgørelsen var der i perioden et stigende antal anbringelser fra 276 i 1976 til 519 i 1983 eller i perioden ialt 3190 anbringelser. Ifølge nogle vedlagte pjecer kan opholdet i plejefamilien, hvor særlige forhold gør sig gældende, forlænges ud over 6 uger. Inden børn anvises til "feriehjem", sikrer foreningen sig, at hjemmet er egnet ved kontakt til familiens

læge, ligesom der indhentes tilladelse fra det lokale sociale udvalg.

Det følger af det under b. og c. anførte, at den virksomhed som plejehjemsforeningerne og Red Barnet driver, ikke kræver formidlingstilladelse efter 1914 loven, idet de sociale udvalg medvirker i formidlingen, ligesom der for Red Barnets vedkommende er tale om korterevarende plejeforhold, som ikke er omfattet af 1914 loven.

2. Bistandsloven.

a. Efter bistandslovens § 33, stk. 1, nr. 3, kan det sociale udvalg beslutte at anbringe et barn i døgnpleje uden for dets eget hjem. Samtykker forældrene ikke i beslutningen, skal afgørelsen træffes efter særlige regler, herunder medvirken af en dommer, jfr. lovens kapitel VIII om hjælpeforanstaltninger uden samtykke. Når anbringelsen er besluttet af det sociale udvalg, betaler det offentlige plejefamilien, og forældrene afkræves betaling efter samme regler som ved anbringelse i døgninstitutioner, jfr. lovens § 66.

b. Aftales anbringelse af et barn under 14 år i privat familiepleje uden det sociale udvalgs mellemkomst, skal plejeforældrene have plejetilladelse fra det sociale udvalg, inden de må modtage barnet, jfr. bistandslovens § 65. Den, der anbringer barnet eller medvirker hertil, skal sikre sig, at plejeforældrene har fornøden plejetilladelse. Overtrædelse heraf er strafsanktioneret. Socialministeriet fastsatte i cirkulære nr. 193 af 5. november 1980 om dag- og døgnpleje m.v. efter bistandsloven nærmere regler om, hvilke undersøgelser der skal foretages til brug for afgørelsen om plejetilladelse. Reglerne blev udarbejdet under adoptionsudvalgets arbejde i en arbejdsgruppe bl.a. bestående af udvalgets formand og to af de øvrige medlemmer og indebar, at der ved plejeanbringelser af længere varighed i reglen skulle foretages undersøgelser og anvendes tilsvarende retningslinier som i sager, hvor der kræves samrådsgodkendelse efter adoptionslovens § 4 a, og at det sociale udvalg skulle søge bi-

stand hertil i socialcentret og eventuelt overlade undersøgelserne til dette. Regler herom er nu fastsat i socialstyrelsens vejledning nr. 4 af 21. november 1984 om forvaltningen af bistandslovens bestemmelser om døgnforanstaltninger og privat familiepleje for børn og unge. I vejledningens pkt. 8 om plejeforhold af længere varighed er anført, at der normalt bør lægges vægt på tilsvarende forhold som ved ansøgning om adoption. Der er intet anført om at søge bistand i socialcentret. Der har imidlertid siden bistandslovens ikrafttræden udviklet sig generelle samarbejdsrelationer mellem de to forvaltningsgrene.

c. Når et barn er i døgnpleje uden for hjemmet, kan det sociale udvalg under visse omstændigheder nægte hjemtagelse af barnet og - eventuelt uden forældresamtykke - ændre anbringelsesstedet. Har barnet været i privat familiepleje i 2 år, må det kun hjemtages efter forudgående samtykke fra det sociale udvalg, jfr. lovens § 123.

3. Udlændingeloven.

Efter udlændingeloven skal et barn, som ikke er statsborger i Danmark eller et andet nordisk land, have opholdstilladelse for at komme i døgnpleje her i landet.. Efter udlændingebekendtgørelsen (nr. 19 af 18. januar 1984) § 23 gives opholdstilladelse hertil kun til "ophold hos barnets nærmeste familie, når der foreligger en særlig begrundelse for, at barnet ikke kan bo hos forældrene eller andre nære slægtninge i hjemlandet" samt til "ophold hos andre, når ganske særlige omstændigheder foreligger, og når plejeforholdet anbefales af det sociale udvalg på grundlag af en tilsvarende undersøgelse som ved adoption af udenlandske børn eller vedrørende børn over 14 år, når plejeforholdet på grundlag af andre oplysninger må anses for betryggende"..

Efter reglerne i udlændingebekendtgørelsen vil opholdstilladelse således ikke kunne opnås til anbringelse af et udenlandsk barn i pleje i en fremmed plejefamilie, hvortil forbindelsen er formidlet ad private kanaler. Reglerne i 1914-lo-

ven om formidling af plejeanbringelse har således ingen aktualitet for ikke-nordiske børn.

B. Tidligere reformovervejelser.

I betænkningen vedrørende børneforsorgen og mødrehjælpen (nr. 262/1960) berøres side 82 - 84 i tilknytning til spørgsmålet om forholdsregler mod uheldig adoptionsformidling tillige det tilsvarende spørgsmål vedrørende formidling af plejeanbringelse. Udvalget anfører side 83 vedrørende annoncering om plejeanbringelse bl.a.:

"Der er således i udvalget enighed om at anbefale et totalt forbud mod annoncering om adoption bortset fra annoncer fra offentlige myndigheder eller autoriserede mellemmænd. Da der er en nærliggende mulighed for, at en del adoptionsannoncer vil kunne camoufleres som annoncer om døgnpleje, og da disse plejeforhold i en del tilfælde senere vil blive efterfulgt af et adoptionsandragende, vil udvalget tillige finde det nødvendigt, at der udstedes forbud mod anonym annoncering om døgnpleje, d.v.s. annoncer, der kun er indrykket med opgivelse af billet nrk. eller telefonnummer, således at der kun bør tillades annoncering med navn og adresse. Med hensyn til annoncering om dagpleje må det antages, at det i mange tilfælde vil tjene fuldtud legitime formål at åbne mulighed for annoncer om dagpleje, hvori der blot opgives telefonnummer for den, der søger eller tilbyder dagpleje, og udvalget har derfor ikke anset det for nødvendigt at anbefale forbud mod sådanne annoncer."

Vedrørende spørgsmålet om undersøgelser, inden plejeforhold etableres, anføres bl.a. side 84:

"Indførelsen af skarpe og kraftigt håndhævede regler om forbud mod privat ordnede adoptioner må formodes at ville medføre, at en stor del af adoptionerne i stedet realiseres som plejeforhold med en reel forringelse af de pågældende børns retsstilling til følge. Et forbud mod private plejeforhold, der er indgået med henblik på senere adoption, vil næppe løse dette problem, idet parterne formentlig ofte vil benægte, at der foreligger hensigter om senere adoption.

Når hertil kommer, at i hvert fald en del plejeforhold - uanset om dette fra begyndelsen har været plejeforældrenes hensigt - senere vil gå over til adoption - et forhold, der f.eks. gør sig gældende for en stor del af de af plejehjemsforeningerne formidlede adoptioner,

finder udvalget det nødvendigt, at hele spørgsmålet om plejenjemsanbringelse tages op."

Udvalget peger derefter på ønskeligheden af, at der forud for længerevarende plejeanbringelser foretages lige så grundige undersøgelser som i adoptionssager. Regler herom blev som nævnt ovenfor under A.2.b. optaget i dag- og døgnplejecirkulæret i 1980, jfr. nu tildels i socialstyrelsens vejledning fra 1984.

C. Udvalgets overvejelser.

Anbringelse af et barn under 14 år i familiepleje i længere tid vil ofte bringe barnet i samme faktiske situation i forhold til plejeforældrene som ved adoption, og sådanne plejeforhold resulterer da også ofte i en senere adoption. Hertil kommer som også påpeget i betænkningen om Mødrehjælpen, jfr. foran under B, at der er nærliggende risiko for, at personer, som ikke opfylder betingelserne for at adoptere, søger at omgå adoptionsreglerne ved at skaffe sig et barn under angivende af, at der alene er tale om et plejeforhold.

Efter udvalgets opfattelse taler derfor de samme hensyn, som foran er anført med hensyn til adoption, for at fastholde det gældende forbud mod privat mellemmandsbistand ved anbringelse af børn under 14 år i døgnpleje og for at forhindre parterne i at benytte sig af sådan bistand og at annoncere.

Udvalget foreslår derfor følgende bestemmelse, som under hensyn til bestemmelsens sammenhæng med adoptionsreglerne, tænkes optaget i adoptionsloven, jfr. lovudkastet nedenfor.

"§ 30. Privat bistand til at gennemføre anbringelse af et barn under 14 år i døgnpleje på længere eller ubestemt tid må alene ydes og modtages med samtykke fra en offentlig myndighed. Det samme gælder annoncering om sådan døgnpleje, medmindre annonceringen sigter på plejeanbringelse efter anmodning fra en offentlig myndighed. § 28, stk. 1, 2. pkt., og stk. 2 finder tilsvarende anvendelse."

Bestemmelsen omfatter de samme handlinger, som rammes af det

gældende forbud i 1914-loven, men således at det efter forslaget også er ulovligt for parterne at modtage bistand i strid med bestemmelsen, ligesom det generelt er ulovligt at annoncere vedrørende de omhandlede plejeanbringelser, jfr. dog om 2. pkt. nedenfor.

Ligesom efter 1914-loven omfatter den foreslåede bestemmelse ikke:

døgnpleje af unge, der er fyldt 14 år, eller dagpleje, døgnpleje af kortere varighed (indtil ca. 3 mdr.), som f.eks. Red Barnet formidler, hvor anbringelsen foretages af en offentlig myndighed, eller hvor en offentlig myndighed samtykker, inden parterne bringes i forbindelse med hinanden, således som **plejehjemsforeningerne** og iøvrigt Red Barnet praktiserer det.

Annonceringsforbudet er imidlertid generelt og derfor for så vidt til hinder for den fremgangsmåde, som **plejehjemsforeningerne** anvender, med hensyn til at annoncere efter interesserede plejeforældre med henblik på forundersøgelse og eventuel matching med et bestemt barn, når et socialt udvalg senere anmoder derom. Af hensyn hertil foreslås det i 2. pkt., at annonceringsforbudet ikke skal gælde, hvor der sigtes mod anbringelse af et barn efter anmodning fra en offentlig myndighed.

Efter den foreslåede bestemmelse er der således ikke noget behov for at kunne meddele private organisationer tilladelse til at formidle plejeanbringelse i videre omfang, end loven tillader.

Der er ganske vist, jfr. ovenfor under A.l.d., over for udvalget fremsat ønske fra Red Barnet og **plejehjemsforeninger**, som har tilladelse til plejeformidling efter 1914-loven, om at en autorisationsordning opretholdes. Udvalget har imidlertid forestået foreningernes udtalelser således, at ønsket om at beholde en offentlig autorisation ikke beror på en formening om, at en autorisation er en retlig nødvendighed for

foreningernes formidlingsvirksomhed, men på et behov for at have en form for offentlig anerkendelse til støtte for foreningernes arbejde. Udvalget finder foreningernes arbejde særdeles påskønnelsesværdigt, men har ikke ment, at spørgsmålet om en autorisationsordning el.lign. i det omhandlede øjemed hører under udvalgets arbejde.

Det følger af udvalgets forslag om ophævelse af 1914-loven, jfr. § 2 i lovudkastet nedenfor, at de gældende autorisationer til plejeformidling bortfalder ved lovens ikrafttræden.

Hovedafsnit 2. Adoption af udenlandske børn.

Kapitel 5. Udviklingen i adoptionstallet.

5.1. Tiden indtil 1950. De danske børn.

a. Baggrunden for 1914-loven har som anført i kapitel 1 været, at antallet af danske børn, som ikke kunne vokse op i deres eget hjem, klart oversteg antallet af pleje- og adoptionsansøgere. Der var derfor et socialt behov for at finde egnede hjem til børnene.

b. I løbet af de følgende årtier ændrede dette forhold sig gradvist, idet der blev færre børn til adoption og flere ægtepar, som ønskede at adoptere. Siden 2. verdenskrig har adoptionsansøgernes antal klart oversteget antallet af danske børn til adoption. Dette beror på, at der på grund af en mere udbredt anvendelse af antikonceptionelle midler og den friere adgang til abort fødes færre ikke-planlagte børn, og at mødrene (forældrene) på grund af velstandsstigningen og bedre sociale ordninger har fået bedre mulighed for at beholde deres børn, ligesom det er blevet socialt mere acceptabelt at have børn uden for ægteskab. Samtidig forbliver flere ægtefæller barnløse som følge af nedsat fertilitet i forbindelse med udskydelse af familieførogelse, ligesom flere har fået råd til at adoptere.

5.2. Tiden fra 1950 til 1969. De europæiske børn.

a. Som følge af manglen på danske børn til adoption opstod der en stigende interesse for adoption af udenlandske børn. Indtil slutningen af 60'erne drejede det sig hovedsagelig om børn fra de nærmestliggende lande, navnlig Vesttyskland og Finland, hvor adoptionsansøgere havde gode muligheder for på egen hånd at få anvist børn til adoption. Kontakten mellem barnet og adoptionsansøgerne blev derfor kun i beskedent omfang formidlet af en formidlingsberettiget organisation,

det vil sige Dansk Hjelpeorganisation for Glemte Børn, som fik formidlingsautorisation i 1964.

b. I Tyskland kunne et stort antal børn fra tyske børnehjem anvises til adoption gennem de tyske jugendamt eller de adoptionscentraler, som var oprettet navnlig i tilknytning til kirken. Størsteparten af børnene var født uden for ægteskab og i mange tilfælde mulatbørn med amerikanske soldater som fædre. Ofte var der tale om større børn. Indtil 1950 havde danske adoptionsansøgere dog ikke mulighed for at adoptere disse børn, idet der ikke blev givet opholdstilladelse i Danmark til tyske statsborgere. Fra 1950 kom et større antal børn til landet med henblik på adoption, og i 1952 gennemførtes de første adoptioner, ialt 14 svarende til ca. 25% af alle udlandsadoptioner. Antallet steg betydeligt i de følgende år og toppede i 1968 med 117 adoptioner svarende til ca. 58% af alle udlandsadoptioner. Tallet er senere faldet betydeligt og udgjorde i 1978 17 svarende til 3 - 4% af alle udlandsadoptioner.

c. Fra Finland fandt der i årene 1952 - 1960 gennemsnitligt 10 adoptioner sted om året. Derefter var der stort set stilstand indtil 1967, hvor antallet pludselig steg og i de følgende år indtil 1972 udgjorde gennemsnitlig 46 om året. Tallet faldt på ny i 1973 til 14 adoptioner, og der er siden kun gennemført ganske få adoptioner af finske børn.

d. Når muligheden for at adoptere børn fra andre europæiske lande er blevet stadigt formindsket, må det tilskrives, at der i andre europæiske lande har fundet samme udvikling sted som i Danmark med hensyn til et faldende antal børn til adoption og stigende indenlandsk interesse for at adoptere. Navnlig for Finlands vedkommende gør det sig hertil gældende, at der er foretaget foranstaltninger til at begrænse mulighederne for privat adoptionssøgning, bl.a. ved forbud i Finland mod annoncering vedrørende adoption, og at der fra dansk side er grebet ind over for personer, som formodedes at drive ulovlig formidlingsvirksomhed med finske børn, jfr. 3.A.l.i.

5.3. Tiden fra 1970. Børn fra andre verdensdele.

a. I løbet af 60'erne blev mulighederne for at formidle europæiske børn til adoption stadig ringere samtidig med, at interessen for at adoptere steg. Der opstod derfor en stigende interesse for at adoptere børn fra andre verdensdele. Da de færreste adoptionsansøgere har muligheder for på egen hånd at få anvist børn fra andre verdensdele, i hvert fald på forsvarlig måde, er adoptionen af disse børn i helt overvejende grad blevet formidlet af de formidlingsberettigede organisationer. Der er imidlertid bortset fra Korea også i perioder gennemført et ikke ubetydeligt antal adoptioner uden de autoriserede organisationers bistand i forbindelse med den stigende turiststrøm til østen og udbredelse af kendskabet til formidlingsprocedurerne i asiatiske lande, jfr. kapitel 10.2.

b. Udviklingen siden 1970 med hensyn til antallet af adoptioner af udenlandske børn og børnenes oprindelse har været således:

	Europa	Korea	Asien iøvrigt	Amerika	Afrika	Andre	I alt
1970	183	25	7	5	3	3	226
1971	195	196	20	3	5	2	421
1972	190	332	32	17	2	1	574
1973	121	432	117	15	2	0	687
1974	91	560	91	13	2	2	759
1975	75	525	147	18	4	1	770
1976	74	226	172	19	9	2	502
1977	59	457	165	23	10	1	715
1978	42	446	211	22	15	2	738
1979	18	312	123	29	5	4	498
1980	24	450	226	59	5	2	764
1981	23	381	197	51	6	0	658
1982	15	387	187	44	8	0	641
1983	13	373	134	43	3	0	566
1984	14	245	146	35	1	0	441
I alt	1137	5347	1975	396	80	20	8955

Tallene bygger fra og med 1973 på Danmarks Statistiks årlige adoptionsstatistik, jfr. Statistiske Efterretninger, mens tal-

lene for 1970 og 1971 samt 1972 1.-3. kvartal er optalt i justitsministeriet. For sammenligningens skyld er tallet for 1972 forhøjet med en fjerdedel. Der er tale om samtlige adoptionsbevillinger udstedt de respektive år vedrørende børn, der ikke har dansk indfødsret, herunder såvel fremmedadoptioner som familieadoptioner. I kapitel 8.1. gengives tallene for de adoptioner, der er formidlet af de formidlingsberettigede organisationer, og i kapitel 10.2. en statistik udarbejdet af adoptionsudvalget om forholdet mellem private fremmedadoptioner og adoptioner formidlet af de formidlingsberettigede organisationer.

c. Det land, som interessen først og fremmest har samlet sig om, er Korea, hvor der efter Korea-krigen hovedsagelig på initiativ af en række private vestlige organisationer var skabt en række velorganiserede børneinstitutioner, som kunne formidle koreanske børn i meget store tal til adoption i vestlige lande. Det drejer sig navnlig om Korean Social Service (KSS) og Holt Children's Services (Holt). Dansk Hjelpeorganisation for Glemte Børn ansøgte i 1966 justitsministeriet om formidlingsautorisation til Korea, men justitsministeriet og sundhedsmyndighederne var betænkelige ved uden noget nærmere erfaringsgrundlag at give en generel formidlingstilladelse. Glemte Børn fik derfor alene tilladelse til forsøgsvis at formidle adoption af indtil 12 børn fra Korea, bl.a. på vilkår at børnene umiddelbart efter ankomsten skulle indlægges til observation på særlige børnehjem. På grundlag af erfaringerne herfra meddeltes der herefter i 1969 foreningen en almindelig autorisation til formidling af koreanske børn fra Holt. Senere samme år fik også den nydannede selvejende institution Adoption Center formidlingsautorisation til koreanske børn fra KSS. Endvidere fik foreningen Terre des Hommes i 1971 tilladelse til at formidle handicappede børn og børn over 5 år fra Holt. Adoptionerne fra Korea fik herefter - som det ses under b - hurtigt et betydeligt omfang. I perioden 1973 - 1984 har det årlige antal adoptioner fra Korea således ligget på gennemsnitlig 400 svarende til ca. 62% af alle udlandsadoptioner. I perioden 1976 - 1984 har adoptionerne fra Korea udgjort ca. 69,8% af samtlige adoptioner for-

midlet af de formidlingsberettigede organisationer, jfr. kap. 8,A,a. I 1976 var tallet dog kun 226 svarende til 45% af alle udlandsadoptioner på grund af et politisk betinget stop i adoptionsformidling fra koreansk side. I 1979 faldt antallet af koreanske adoptioner i forbindelse med et generelt fald i formidlingen af asiatiske børn til 312 svarende til 63% af alle udlandsadoptioner.

I 1984 er adoptionstallet vedrørende Korea faldet til 245 som følge af, at Adoption Centers kvote hos Korea Social Services - formentlig midlertidigt - er blevet nedsat.

d. Adoptioner i væsentligere omfang kom senere i stand fra andre asiatiske lande, fra 1972 Indien, fra 1974 Thailand, fra 1975 Sri Lanka, fra 1976 Bangladesh og fra 1978 Indonesien. I perioderne 1973 - 1984 har adoptionerne fra de andre asiatiske lande (bortset fra Korea) udgjort gennemsnitlig ca. 160 om året svarende til 25% af alle udlandsadoptioner. For Sri Lankas og Bangladesh's vedkommende har der i perioder i 1978 og 1979 været politisk betingede afbrydelser i adoptionsformidlingen til de skandinaviske lande. Fra 1982-83 har myndighederne i Indonesien og Bangladesh påny af politiske og tildels religiøse grunde standset formidlingen af børn til adoption i andre lande.

e. Adoptioner fra Amerika, der bortset fra et fåtal familieadoptioner fra Nordamerika, vedrører Sydamerika, har i årene 1973 - 1984 udgjort gennemsnitlig ca. 31 svarende til ca. 4,8% af alle udlandsadoptioner, i 1979 dog 6% i forbindelse med faldet i de asiatiske adoptioner. Der er tale om en fortsat men moderat stigning.

f. Adoptioner fra arabiske lande sker i meget beskedent omfang, hvilket har sammenhæng med, at adoptionsinstituttet er ukendt i muhamedansk ret. I 1973 gennemførtes 51 adoptioner fra Iran, men adoption af børn til udlandet blev kort efter standset af politiske grunde. Adoptioner har fra Libanon fundet sted i beskedent omfang.

g. Der har ikke hidtil været større mulighed for adoption af børn fra afrikanske lande. Danadopt formidlede til og med 1978 et fåtal børn fra Mauritius. I øvrigt har der stort set alene været tale om danske udsendtes adoption af børn, som de under længerevarende ophold i afrikanske lande har fået kontakt med.

5.4. Børnenes alder og helbredstilstand.

a. Den helt overvejende del af adoptionsansøgerne ønsker sig små børn uden handicap (de letanbringelige børn). Af de børn, som i perioden 1970 - 1979 blev formidlet til adoption i Danmark gennem de formidlingsberettigede organisationer, var således ca. 79% uden handicap og under 3 år, medens ca. 90% var uden handicap og under 5 år. Flertallet af børnene var piger. Af de udenlandske børn, som i 1973 - 1983 blev adopteret anonymt, var ca. 31% drenge og ca. 69% piger. Dette skyldes dels, at givrelandene i vidt omfang er mere tilbøjelige til at bortadoptere pigebørn end drengebørn, dels at der er forholdsvis flere adoptionsansøgere, som foretrækker pigebørn. Dette kan bero på en formening hos adoptionsansøgerne om, at der er større problemer for mænd end for kvinder forbundet med at vokse op og klare sig som voksen med et fremmedartet udseende i det danske samfund.

b. Der er forholdsvis få adoptionsansøgere, som ønsker sig og kan godkendes som adoptanter til handicappede børn og ældre børn (fra ca. 5 år) (de såkaldt vanskeligt anbringelige børn). Den overvejende del af de børn over 5 år og næsten alle handicappede børn, som er blevet adopteret her i landet, er formidlet fra Holt i Korea af foreningen Terre des Hommes. I perioden 1970 - 1979 formidlede organisationerne 261 børn over 5 år svarende til ca. 5 % af det samlede formidlingstal og 287 handicappede børn svarende til ca. 5,5 % af det samlede formidlingstal.

5.5. Forholdet mellem antallet af børn til adoption og antallet af adoptionsansøgere.

a. De letanbringelige børn.

Som nævnt ovenfor førte stigningen i antallet af adoptionsansøgere og faldet i antallet af danske børn til adoption til, at der efter 2. verdenskrig var et underskud af adoptivbørn. Da overskuddet af adoptivbørn i de nærliggende europæiske lande var begrænset og hurtigt aftog, vendte interessen sig mod Asien. Efter at formidlingen af børn fra Korea kom i gang gennem de tre formidlingsberettigede organisationer fra begyndelsen af 70'erne og senere blev suppleret med børn fra andre asiatiske lande, navnlig Sri Lanka, Indien og Bangladesh, kom der efterhånden balance i forholdet mellem antallet af adoptionsansøgere og det antal børn, der kunne formidles fra udlandet. Fra midten af 70'erne og indtil 1983-84 har der således ikke været ventetid af betydning for anvisning af udenlandske børn gennem de formidlingsberettigede organisationer, bortset fra perioder, hvor der af politiske grunde har været sat stop for formidlingen, og bortset fra særligt eftertragtede børn. I 1980 - 1981 har der endog været et mindre fald i antallet af adoptionsansøgere.

I 1983-84 har der påny været et fald i antallet af adoptivbørn fra asiatiske lande, som udgør den helt overvejende del af adoptivbørnene, hvilket har affødt nogen ventetid for anvisning af børn til adoption.

Efter udvalgets opfattelse kan det næppe forventes, at mulighederne for at fremskaffe flere letanbringelige udenlandske børn til adoption vil blive forøget i fremtiden.

b. De vanskeligt anbringelige børn.

Der har stedse kunnet anvises flere vanskeligt anbringelige (handicappede og ældre) børn til adoption, navnlig fra de asiatiske lande, end der har været mulighed for at anbringe hos adoptionsansøgere, som kan godkendes til sådanne børn.

Dette, som også er tilfældet med danske ældre og handicappede børn, må forventes også at gøre sig gældende i fremtiden. Samtidig stilles der nu krav fra flere udenlandske formidlingsinstitutioner om, at formidlingsorganisationer, som ønsker at få anvist små børn uden handicap til adoption, gør en indsats for at formidle adoption af vanskeligt anbringelige børn, jfr. herom også kapitel 6.B.b.

Kapitel 6. Principielle overvejelser vedrørende adoption af udenlandske børn.

A. Interesser og holdninger til den hidtidige formidling.

1. Fra dansk side.

a. Adoptionsformidlingen af de udenlandske letanbringelige børn (små børn uden større handicap), som navnlig siden begyndelsen af 1970'erne har udgjort den langt overvejende del af adoptionerne, har et væsensforskelligt udgangspunkt i forhold til adoptionsformidlingen af danske børn. Hvor baggrunden for formidlingsforanstaltningerne vedrørende danske børn oprindeligt var behovet for at finde adoptanter til et overtal af børn, som ikke kunne opfores hos deres forældre, er baggrunden for formidlingen af de udenlandske letanbringelige børn behovet hos danske adoptionsansøgere for børn til adoption, og formidlingsarbejdet varetages af private organisationer, hvis arbejde betales af adoptionsansøgerne. Formidlingen af de vanskeligt anbringelige børn (ældre og/eller handicappede børn) har haft en mere traditionel børneforsorgsmaessig karakter. Formidling af sådanne børn blev forestået af foreningen Glemte Børn med hensyn til de tyske mulatbørn i begyndelsen af 50'erne, og er siden 1971 i helt overvejende grad blevet forestået af foreningen Terre des Hommes med hensyn til børn fra organisationen Holt i Korea.

Formålet med de formidlingsberettigede organisationers virksomhed: foreningen Glemte Børn (1965-1970), de selvejende institutioner Adoptioncenter (fra 1969) og Danadopt (tidligere Glemte Børn, fra 1970) samt foreningen Terre des Hommes (fra 1971) har været dels kvantitativt at finde adoptivbørn til danske ansøgere, dels kvalitativt at medvirke til, at adoptionsformidlingen gennemføres på etisk og faglig forsvarlig og lovlig måde, dels i øvrigt at drive børneforsorgsarbejde for udenlandske nødstedte børn.

b. Danske myndigheder har fra et tidligt tidspunkt, fra 1. januar 1965, truffet kvalitative foranstaltninger med hensyn til adoptioner af udenlandske børn. Med henblik på at sikre, at anvisningen skete på samme betryggende grundlag som for danske børn, indførte man krav om foretagelse af adoptionsundersøgelser, inden barnet kunne bringes til landet. Tilsvarende regler er nu fastsat i adoptionslovens § 4 a. Samtidig har man meddelt formidlingsautorisation til private ideelle organisationer. Formålet hermed har ikke været at søge formidlet flere børn til danske adoptionsansøgere, men - i erkendelse af, at adoptioner af udenlandske børn i meget store tal ville blive søgt gennemført - at få adoptionerne kanaliseret gennem et autoriseret formidlingssystem. Sigtet hermed har været at få formidlingsarbejdet centraliseret, således at adoptionsundersøgelserne kunne tilrettelægges på en hensigtsmæssig måde, at sikre at børn ikke blev bragt her til landet, førend betingelserne herfor var opfyldt, og at sikre en etisk og faglig forsvarlig udførelse af formidlingsarbejdet i udlandet og behandlingen af de enkelte sager om formidling.

Med hensyn til kvantitative foranstaltninger var der indtil slutningen af 1960'erne tale om visse generelle begrænsninger i adoptionsformidlingen, beroende på ikke-adoptionsretlige hensyn. Således blev der i tiden efter 2. verdenskrig indtil 1950 af politiske grunde givet afslag på ansøgninger om opholdstilladelse i medfør af udlændingelovgivningen til tyske statsborgere, herunder børn til adoption. Indtil 1969 blev der endvidere pålagt de formidlingsberettigede organisationer begrænsninger i formidlingen af børn fra Asien, indtil man havde indhentet nærmere erfaringer om de epidemiske ricisi. Siden da har der ikke fra dansk side været generelle begrænsninger med hensyn til adoption af udenlandske børn. Derimod har man i enkeltsager nægtet at fremme adoptioner, hvor adoptionsretlige hensyn betingede det. Det har i alt-overvejende grad drejet sig om private adoptioner uden en formidlingsberettiget organisations bistand, jfr. herom kapitel 10.2.

Der er på den anden side heller ikke fra de danske myndigheders side blevet truffet foranstaltninger med henblik på kvantitativt at fremme adoptioner af udenlandske børn i Danmark. Der blev ganske vist i de første år i beskedent omfang givet offentlig økonomisk støtte til formidlingsberettigede organisationer og rettet henvendelse til udenlandske myndigheder med anmodning om alene at anvise børn gennem de formidlingsberettigede organisationer, men øjemedet hermed har været det offentliges fornævnte kvalitative interesse i organisationernes arbejde.

2. Fra udenlandsk side.

a. De udenlandske børn, som formidles gennem de formidlingsberettigede organisationer til danske adoptionsansøgere, er i alle tilfælde fra børneinstitutioner. I latinamerikanske lande og i Sri Lanka er der tildels tale om, at børnene anvises af offentlige myndigheder, men iøvrigt er det private, men offentligt anerkendte, børneinstitutioner, drevet i ideelt øjemed, i mange tilfælde af vestlige kirkelige organisationer. Baggrunden for disse institutioners anvisning af børn til internationale adoptioner er dels en formening om, at børnene er bedre tjent med at vokse op under familieforhold i et vestligt land end på en institution i deres hjemland, dels manglende ressourcer til at tilbyde børnene en varigere placering på en institution. Bortadoption betyder således en løsning på omsorgsproblemet for det bortadopterede barn og indebærer samtidigt, at institutionspladserne kan forbeholdes de børn, som på grund af deres familieforhold ikke er til rådighed for bortadoption, eller som der på grund af barnets alder eller handicap ikke kan findes adoptionsansøgere **til**. Endvidere tjener de adoptionsgebyrer, som betales til børneinstitutioner, i meget høj grad til at **financiere** institutionernes arbejde for de varigt anbragte børn.

I andre tilfælde kan der være tale om udenlandske formidlere, som driver formidlingsvirksomhed i gevinstøjemed og i strid med hjemlandets regler. De formidlingsberettigede organisationer kan selvsagt ikke samarbejde med sådanne formid-

lere, men adoptionsansøgere, der ønsker at gennemføre en adoption uden en formidlingsberettiget organisations bistand, kan ofte have forbindelse med formidlere af den nævnte karakter, jfr. herom kapitel 10.2.

b. For så vidt angår holdninger hos myndighederne i de lande, hvor der findes et overskud af børn til eventuel adoption, er der en række lande, som afviser at fremme adoption af landets børn til vestlige lande. Det kan bero på politiske og religiøse grunde og for de muhamedanske lande tillige på, at adoptionsinstituttet er ukendt i muhamedansk ret. I andre lande driver myndighederne enten tildels selv virksomhed med formidling af børn til international adoption eller tillader private institutioner at drive en sådan virksomhed på baggrund af de ovenfor under a nævnte børneforsorgsmæssige hensyn. Der gør sig dog generelt en vis usikkerhed gældende i disse lande med hensyn til de internationale adoptioner. Der er for det første tale om usikkerhed med hensyn til de opvækstvilkår, som tilbydes børnene i adoptanternes hjemlande. Denne usikkerhed beror i et vist omfang på ukendskab til adoptionsreglerne i modtagerlandene. Endvidere kan internationale adoptioner være vanskeligt foreneligt med den øgede nationale bevidsthed i udviklingslandene, især i forhold til vestlige lande. Den almindelige opinion i børnenes hjemlande farves i ikke ubetydeligt omfang af de sager om illegitim børnehandel, som fra tid til anden forekommer, og af uheldig optræden fra adoptionsansøgere, som rejser til landene for på egen hånd at finde børn til adoption. Sådanne sager og episoder nyder erfaringsmæssigt stor opmærksomhed hos den almindelige befolkning og myndighederne og slås stort op i den lokale presse, hvorfra historierne hurtigt breder sig til pressen i andre lande, hvorfra børn adopteres internationalt. Disse forhold har affødt skærpelse af de interne adoptionsregler i flere lande og et øget politisk pres for forbud mod internationale adoptioner. I flere tilfælde har der været indført midlertidigt stop fra Korea, Thailand og Sri Lanka for børn til Danmark efter beretninger i pressen af den forannævnte art. En række lande har endvidere fremsat ønske om bilaterale aftaler med modtagerlande med henblik på at betryg-

ge adoptionsformidlingen, jfr. kapitel 8.2.

3. En international adoptions betydning for barnet.

En international adoption indebærer for barnet, at dets følelsesmæssige behov for opvækst under familieforhold sikres, samt - hvor der ikke i hjemlandet alternativt kan tilbydes barnet et varigere institutionsophold - tillige at barnets behov for materiel omsorg dækkes. På den anden side kan flytningen af barnet til en anden kulturkreds indebære særlige problemer, som ikke ville foreligge ved adoption inden for barnets egen kulturkreds. På grund af sit anderledes udseende vil barnet dels selv være sig sin anderledes baggrund bevidst dels blive mindet herom af omgivelserne. Er barnet ved ankomsten her til landet så gammelt, at det allerede er sprogligt udviklet og iøvrigt sin oprindelige kultur bevidst, kan der endvidere være yderligere vanskelige overgangsproblemer. De nævnte psykologiske problemer kan gøre det vanskeligt for barnet at identificere sig med og tilpasse sig adoptivfamilien og det danske samfund. Barnet kan endvidere risikere at blive udsat for diskriminerende behandling. Det kan formodes, at problemerne særligt vil gøre sig gældende, når barnet kommer i puberteten og senere. En nærmere teoretisk analyse af disse problemer er i Norge foretaget af Michael E. Seitzer, jfr. afhandlingen: Rasisme, marginalitet og det adopterede udenlandske barn i Norge, optaget som bilag 1 i betænkningen: adopsjon og adopsjonsformidling (NOU 1976:55).

Efter anmodning fra adoptionsudvalget foretog socialforskningsinstituttet ved Vita Pruzan i 1974-75 en undersøgelse, som er offentliggjort i publikation 77: født i udlandet - adopteret i Danmark. Undersøgelsen omfattede 168 udenlandske adoptivbørn i alderen 8-12 år. Børnene var for de flestes vedkommende tyske mulatbørn eller koreanske børn, der alle havde været mindst 2 år og hyppigt meget længere hos adoptivforældrene. Der blev foretaget interviews med adoptivforældrene og en af barnets lærere og en sociometrisk undersøgelse af barnets klassekammeraters opfattelse af barnets sociale placering i klassen. Som undersøgelsens hovedresultater konkluderer

deredes, at udenlandske adoptivbørn i alderen 8-12 år ikke hyppigere end andre jævnaldrende børn har udviklet alvorligere forstyrrelser i personlighedsudviklingen og tilpasningsproblemer, der er kommet til syne i skolen, at disse børn ikke i videre udstrækning har været henvist til rådgivende og behandlende organer, end man måtte vente i en tilsvarende gruppe af danskfødte børn, at familielivet i adoptivfamilierne og forholdet mellem forældre og adoptivbørn for langt de flestes vedkommende er godt og inderligt, at. der kun er få tegn på negativ og alvorlig diskrimination mod børnene, og at. de forældre, der er fundet egnede til at adoptere, også har vist sig at være velegnede.

I socialforskningsinstituttets undersøgelse er der således ikke støtte for at antage, at udenlandske adoptivbørn inden puberteten i uforholdsmæssigt stort antal udvikler forstyrrelser i personlighedsudviklingen eller får betydelige vanskeligheder ved tilpasningen til deres familie og det danske samfund. Hvorvidt dette bliver tilfældet, når børnene kommer i puberteten og senere, hvor de nævnte problemer må formodes særligt at kunne gøre sig gældende, foreligger der endnu ikke undersøgelse af. På kontaktmøder mellem adoptionsnævnet, adoptionssamrådene, de formidlingsberettigede organisationer og socialforskningsinstituttet er opnået enighed om at søge gennemført en efterundersøgelse med henblik på at få belyst, hvorledes børnene udvikler sig i puberteten og senere. På møder mellem de nordiske adoptionsmyndigheder er der fra de andre nordiske lande udtrykt stor interesse for en sådan efterundersøgelse, og justitsministeriet har tilsluttet sig, at denne søges iværksat.

I Sverige er der foretaget en række undersøgelser af adoptivbørn fra udlandet; bl.a.: Hofvander m.fl.: U-landsadoptivbarn- hälsa och anpassning, 1978. Gardell: Internationale adoptioner. En rapport från Allmänna Barnhuset, 1979. Gunnarby m.fl.: Utländska adoptivbarns hälsotillstånd och anpassning til svenska förhållanden, 1982. Marianne Cederblad: Utländska adoptivbarn som kommit til Sverige efter tre års ålder, anpassningsprocessen under det första året i fa-

railjen, 1982. I den seneste undersøgelse konkluderer Cederblad på grundlag af sin egen undersøgelse, der omfattede 20 familier, og de nævnte tidligere hermed overensstemmende svenske undersøgelser, at det er almindeligt, at udenlandske adoptivbørn har psykiske problemer i en omstillingsperiode efter ankomsten til Sverige, men at børnene efter en omstillingsperiode tilpasser sig godt og klart bedre end svenske plejebørn. Cederblad tilskriver dette adoptanternes store personlige ressourcer og engagement i adoptionen. Nogle børn, der var ældre ved ankomsten til Sverige, har dog sværere tilpassningsproblemer, i Cederblads undersøgelse i højere grad end andre børn. Cederblad udtaler, at dette kan bero på en tilfældighed, men at det er mere sandsynligt, at hyppigheden af alvorlige forstyrrelser er højere blandt adoptivbørn, der var ældre ved ankomsten til Sverige, end blandt andre børn. Det anføres endvidere, at der fortsat er en række spørgsmål, som ikke er belyst ved de foretagne undersøgelser, herunder hvordan børnenes identitet udvikles i puberteten, og hvorledes adoptivforældrenes holdning til racespørgsmål og til barnets oprindelse påvirker identitetsudviklingen.

B. Udvalgets overvejelser.

a. De letanbringelige børn.

Der er efter udvalgets opfattelse ingen børneforsorgsmæssige hensyn, som taler for foranstaltninger fra dansk side for kvantitativt at fremme eller begrænse anvisning af letanbringelige udenlandske børn til danske adoptionsansøgere. Det kan vel diskuteres, om det tjener børn bedre at vokse op under iøvrigt gode familieforhold i et vestlig land end at vokse op på en egnet institution inden for egen kulturkreds, for så vidt muligheden herfor står åben, men afgørelsen om et barn skal stilles til rådighed for adoption til et vestligt land træffes af myndighederne og formidlingsinstitutionerne i børnenes hjemlande. Således som forholdet mellem antallet af adoptionsansøgere og antallet af børn til adoption er for tiden og må antages at udvikle sig, vil børnene være sikret placering hos adoptanter i et vestligt land uanset

fa,'

nogen dansk indsats. Da opvækst i Danmark ikke kan antages at være hverken værre eller væsentligt bedre end i de andre vestlige lande, hvor børnene ellers ville blive placeret, taler hensynet til børnene derfor ikke for særlige foranstaltninger for kvantitativt at fremme eller begrænse anvisningen af udenlandske adoptivbørn til netop danske adoptionsansøgere. Samtidig må det erkendes, at behovet for økonomisk støtte til børneforsorgsmæssigt arbejde i børnenes hjemlande langt overstiger den hjælp, der ydes hertil fra vestlig side. De midler, der fra dansk side afsættes til børneforsorgsmæssigt arbejde for udenlandske børn, bør derfor anvendes på bistand i børnenes hjemlande, hvor midlerne kommer langt flere til gode, herunder de mange børn, som ikke er efterspurgt af vestlige adoptionsansøgere, og ikke på en kostbar overflytning af børn til vestlige lande. Spørgsmålet om der på det almindelige social- og sundhedsbudget bør afsættes midler til tilskud til barnløse adoptionsansøgere behandles i kapitel 11.3.

Heroverfor står imidlertid danske - navnlig barnløse - adoptionsansøgers interesse og personlige behov for at få adoptivbørn. Dette personlige behov er lige så vel forståeligt som behovet for at få egne børn. Der er derfor ingen grund til, at danske myndigheder ikke skulle medvirke til, at danske adoptionsansøgere - ligesom adoptionsansøgere i andre vestlige lande - får mulighed for at komme i betragtning som adoptanter til de børn, som fra udenlandsk side stilles til rådighed for international adoption. Der er dog samtidig en række andre hensyn, som også må varetages ved formidlingen af udenlandske børn til danske adoptionsansøgere, og som - for så vidt der måtte være en konflikt - må have forret for hensynet til de enkelte adoptionsansøgere. Det må således navnlig påses: at adoptionen i de enkelte tilfælde tjener barnets tarv, at formidlingen sker på etisk og saglig forsvarlig vis under iagttagelse af reglerne i såvel barnets hjemland som i Danmark, og at formidlingsproceduren tilrettelægges på en sådan måde, at danske myndigheder har mulighed for at have indseende med formidlingen og for at udnytte de ressourcer, som afsættes til adoptionsundersøgelser m.v.,

på en rimelig måde. Varetagelsen af disse hensyn forudsætter efter udvalgets opfattelse, at adoptionsformidlingen foregår gennem et offentligt kontrolleret formidlingssystem, og er også generelt i danske adoptionsansøgere's interesse, ikke mindst fordi det skaber tillid til den danske adoptionsprocedure og til danske myndigheder i børnenes hjemlande med den følge, at der anvises flere børn til danske adoptionsansøgere, end det ellers ville være tilfældet. Man må derfor være opmærksom på, at en tilsidesættelse af reglerne, hvor enkelte adoptionsansøgere har set det i deres interesse at gå "egne veje", ikke alene indebærer en tilsidesættelse af de førnævnte samfundsmæssige hensyn, men også af hensynet til alle de andre nuværende og kommende adoptionsansøgere.

Udvalget behandler i de følgende kapitler spørgsmålene om, hvilke procedureregler, der bør følges ved anvisning af børn gennem det autoriserede formidlingssystem, hvorledes formidlingssystemet nærmere bør udformes, og den nærmere regulering af private adoptioner af udenlandske børn.

b. Særligt om de vanskeligt anbringelige børn.

I forhold til antallet af vanskeligt anbringelige (handicappede og/eller større) udenlandske børn til adoption er der og vil der formentlig fortsat være et helt utilstrækkeligt antal interesserede og egnede adoptionsansøgere. Efter udvalgets opfattelse vil der kun i begrænset omfang være mulighed for at bøde herpå ved foranstaltninger fra dansk side, hvorved bemærkes, at der i forvejen er et utilstrækkeligt antal adoptionsansøgere til danske handicappede og ældre børn. Det er forbundet med yderligere vanskeligheder for ældre og handicappede udenlandske børn at vokse op i et vestligt land, og det kræver en særlig motivation og store personlige ressourcer hos adoptanterne at klare en sådan opgave. Der opnås efter udvalgets opfattelse ikke noget ved gennem økonomiske tilskud eller lignende at søge at motivere adoptionsansøgere til at påtage sig en opgave, som de ikke har en naturlig motivation for og evner til.

Det bemærkes endvidere, at udgifterne til børneinstitutionen i barnets hjemland som regel er større ved adoption af et vanskeligt anbringeligt barn på grund af længere ophold på institutionen, større lægeudgifter m.v., men at de formidlingsberettigede organisationer har indrettet deres gebyrregler således, at det ikke er dyrere at adoptere et vanskeligt anbringeligt barn. Efter udvalgets opfattelse vil det være uheldigt, om adoptionsansøgeres ønske om et vanskeligt anbringeligt barn blev påvirket af, at adoptionsomkostningerne herved blev lavere.

c. Undersøgelse af adoptivbørnenes udvikling.

Som anført ovenfor er de udenlandske adoptivbørns udvikling i tiden indtil puberteten blevet nærmere belyst ved flere nordiske undersøgelser, herunder fra dansk side ved Vita Pruzans undersøgelse fra 1977. Derimod er der endnu ikke foretaget en nærmere undersøgelse af børnenes videre udvikling i puberteten og senere til belysning af, om børnene da, som det kan formodes, får særlige problemer som følge af deres fremmedartede udseende, af hvori disse problemer måtte bestå og af hvorledes børnene og deres familier forholder sig til problemerne. En nærmere belysning heraf vil have stor betydning dels for potentielle adoptionsansøgere i deres overvejelser om adoption, dels for børnene og adoptivfamilierne, således at de kan være forberedt på problemerne og forholde sig til dem på en hensigtsmæssig måde, og dels for myndighederne i deres vejledning af potentielle adoptionsansøgere og i deres støtte til børnene og deres familier. Da det endvidere må påhvile et modtagerland som Danmark en særlig forpligtelse over for børnene og giverlandene til at imødegå de problemer, der kan være forbundet med en international adoption, skal udvalget meget henstille, at der nu skabes mulighed for at gennemføre den påtænkte efterundersøgelse af det videre udviklingsforløb for de børn, som indgik i Vita Pruzans undersøgelse fra 1977. Udvalget har herved noteret sig, at der er taget initiativ til at søge undersøgelsen iværksat.

Kapitel 7. Adoptions- og formidlingsreglerne når barnet formidles gennem det officielle formidlingssystem.

A. De tidligere regler. 1964-arbejdsgruppen.

Da adoptionstallet for udenlandske børn, navnlig børn fra Vesttyskland, steg i løbet af 1950'erne og begyndelsen af 60'erne, blev behovet for en nærmere regulering af anvisningen af disse børn påtrængende. Dels viste det sig, at forbindelsen mellem de danske adoptionsansøgere og børnene i vidt omfang blev skabt af personer og foreninger i Danmark i strid med forbudet mod mellemandsvirksomhed i 1914-loven. Dels skete anvisningen af børnene til de danske adoptionsansøgere på et mindre betryggende grundlag end anvisning af danske børn til adoption gennem Mødrehjælpen og plejehjemsforeningerne. Adoptionsansøgere, som ønskede at adoptere et dansk barn gennem Mødrehjælpen eller plejehjemsforeningerne, måtte opfylde en række generelle godkendelsesbetingelser og gennemgå en nøjere adoptionsundersøgelse. Nogle tyske børneinstitutioner foretog ligeledes adoptionsundersøgelser med bistand af organisationen International Social Service (ISS) og Mødrehjælpen, men for det store flertal af de udenlandske børns vedkommende fandt anvisning til de danske adoptionsansøgere alene sted på grundlag af en plejetilladelse fra det lokale børneværnsudvalg.

På denne baggrund nedsatte justitsministeriet og socialministeriet i maj 1964 en arbejdsgruppe, som fik til opgave at overveje og udarbejde forslag til mere betryggende rammer for adoption af udenlandske børn. I arbejdsgruppen deltog repræsentanter for de to ministerier, Københavns kommunes direktorat for børne- og ungdomsforsorg og de danske plejehjemsforeninger, ligesom Mødrehjælpen senere indtrådte i arbejdsgruppen. Under arbejdet i arbejdsgruppen gav Mødrehjælpen, plejehjemsforeningerne og Københavns kommunes direktorat for børne og ungdomsforsorg tilsagn om at ville foretage adop-

tionsundersøgelser vedrørende udenlandske børn. Arbejdsgruppen afgav herefter i september 1964 en indstilling til justitsministeriet om, at der blev indført krav om, at udenlandske ikke-nordiske børn, som blev bragt til Danmark med henblik på adoption, skulle have opholdstilladelse inden indrejsen, og at det blev stillet som betingelse for opholdstilladelse, at Mødrehjælpen, en plejehjemsforening eller i København, hvor der ikke var nogen plejehjemsforening, direktoratet for børne- og ungdomsforsorg, efter en adoptionsundersøgelse kunne anbefale adoptionsansøgerne som adoptanter til det pågældende barn. Arbejdsgruppen fandt endvidere, at der var behov for et formidlingssystem navnlig med henblik på at centralisere formidlingen af børnene. Mødrehjælpen og plejehjemsforeningerne havde ikke mulighed for at påtage sig egentlige formidlingsopgaver vedrørende udenlandske børn. Arbejdsgruppen indstillede derfor, at der blev meddelt foreningen Dansk Hjelpeorganisation for Glemte Børn, som kort forinden var blevet stiftet i dette øjemed af en kreds af tidligere adoptanter af udenlandske børn, formidlingsautorisation i henhold til 1914-loven til adoptionsformidling vedrørende udenlandske børn foreløbig for 1 år og på visse nærmere angivne vilkår. Bl.a. måtte foreningen ikke gå i gang med at formidle et barn til adoptionsansøgere, forinden en af de førnævnte undersøgelsesinstanser efter en forundersøgelse kunne anbefale ansøgerne som adoptanter. Efter at barn var bragt i forslag, skulle foreningen endvidere forelægge spørgsmålet, om adoptionsansøgerne kunne anbefales som adoptanter til det bestemte barn, for den pågældende undersøgelsesinstans til afgørelse, inden adoptionsansøgerne måtte få underretning om barnet.

Justitsministeriet fulgte arbejdsgruppens indstilling og fastsatte ved cirkulæreskrivelse af 15. december 1964 med virkning fra 1. januar 1965, at opholdstilladelse for børn, der blev bragt til landet med henblik på adoption, skulle være opnået før indrejsen, og at opholdstilladelsen alene måtte meddeles, såfremt adoptionen kunne anbefales af en af de tre undersøgelsesinstanser. Samtidig blev foreningen Glemte Børn indtil videre for 1 år autoriseret til at formidle adoption af udenlandske ikke-nordiske børn på de vilkår, som arbejds-

gruppen havde anbefalet. Justitsministeriet blev samtidig rekursinstans i forhold til undersøgelsesinstitutionerne med hensyn til afslag på godkendelse som adoptant. Klagesager vedrørende helbredsspørgsmål blev af justitsministeriet forelagt sundhedsstyrelsen til udtalelse inden afgørelsen.

B. De gældende danske regler.

1. De administrative rammer.

a. Ved lov nr. 137 af 24. marts 1976 om ændring af adoptionsloven (undersøgelse i adoptionssager) er på grundlag af adoptionsudvalgets betænkning II om undersøgelse i adoptionssager (nr. 718/1974) gennemført en række ændringer i adoptionsloven affødt af Mødrehjælpens nedlæggelse i forbindelse med bistandsreformen. Nogle af disse regler er påny ændret ved lov nr. 216 af 16. maj 1984, jfr. under c. Ved 1976-lovændringen, der trådte i kraft den 1. april 1976, fastsattes i lovens § 4 a som betingelse for bevilling til adoption af børn under 18 år, bortset fra familieadoptioner og lignende, jfr. lovens § 4 a, stk. 2, og nedenfor kapitel 10.1., at ansøgerne skulle være godkendt som adoptanter. Godkendelseskravet indebar for så vidt ikke nogen realitetsændring ved adoption af ikke nordiske børn, idet godkendelseskrav i disse tilfælde havde været fastsat siden 1965 som et vilkår for, at en formidlingsberettiget organisation måtte yde bistand og som betingelse for opholdstilladelse, jfr. ovenfor. Ved lovændringen gennemførtes endvidere i lovens § 25 a og b en ændring af de administrative rammer, idet foretagelse af adoptionsundersøgelse og godkendelse af adoptanter blev henlagt til særlige adoptionssamråd ved de amtskommunale socialcentre (i København magistraten, på Frederiksberg det sociale udvalg). Et samråd består af 3 medlemmer, en læge, en jurist og et medlem med social uddannelse, der alle beskikkes af justitsministeriet. Det ene medlem skal være ansat ved socialcentret. Ofte er 2 medlemmer ansat ved socialcentret, og det lægelige medlem har hidtil været embedslæge.

b. Adoptionsnævnet.

Som rekurs- og tilsynsmyndighed oprettedes et centralt navn under justitsministeriet, adoptionsnævnet, der består af en formand, som skal være jurist, for tiden en højesteretsdommer, og et antal andre medlemmer. Udover formanden har nævnet følgende medlemmer: 1 kontorchef i justitsministeriet, 4 medlemmer med lægelig sagkundskab (overlæger i pædiatri, intern medicin, børnepsykiatri og voksenpsykiatri), en chefspsykolog, en socialrådgiver og 2 læge medlemmer. Medlemmer af adoptions-samråd og adoptionsnævnet beskikkes alle af justitsministeriet for indtil 4 år ad gangen.

Efter lovens § 25 b, stk. 1, kan justitsministeren henlægge andre opgaver til nævnet. I bemærkningerne til 1976-lovforslaget, jfr. Folketingstidende 1975-76, tillæg A, sp. 2505-2507, er anført, at hensigten er "at benytte adgangen for justitsministeren til at henlægge yderligere opgaver til nævnet til at bestemme, at det tillige skal varetage udvælgelsen af børn ved anonyme adoptioner. Man har ikke fundet det hensigtsmæssigt i selve loven at henlægge denne opgave til nævnet. Dette skyldes, at man ikke har villet afskære sig fra, når amtskommunernes socialcentre er fuldt udbygget med den fornødne sagkundskab og erfaring, at henlægge denne opgave til de foreslåede samråd, jfr. betænkningen side 59."

I de almindelige bemærkninger er endvidere anført:

"Nævnets opgaver vil bestå i behandlingen af klagesager, tilsyn samt udvælgelse af børn i hvert fald ved anonyme adoptioner af danske børn og ved adoptioner af udenlandske børn, hvor udvælgelsen ikke reelt er sket i udlandet. Hvor udvælgelsen reelt er sket i udlandet, kan samrådene formentlig tage stilling til de oplysninger, der foreligger om det foreslåede udenlandske barn, og hvorvidt man kan anbefale, at netop dette barn anbringes hos ansøgerne."

Spørgsmålet om, hvorvidt udvælgelse af adoptanter til uden-

landske børn skal ske i Danmark eller i udlandet, er således ikke reguleret i loven, og hvilken dansk myndighed, der skal behandle udvælgelsessagen, bestemmes af justitsministeren.

Ved adoptionsbekendtgørelsen (nu nr. 325 af 15. juni 1984) er udvælgelsen af adoptanter ved anonym adoption af danske børn henlagt til adoptionsnævnet, jfr. § 7, stk. 2. For så vidt angår udenlandske børn er det efter bekendtgørelsens § 5, stk. 2, **adoptionssamrådet**, som i 1. instans afgør, om adoptionsansøgere kan anbefales som adoptanter til et bestemt udenlandsk barn. Bekendtgørelsen forudsætter således, at der ikke er spørgsmål om reel udvælgelse i Danmark af adoptanter til udenlandske børn.

Ifølge samme bekendtgørelses § 7, stk. 3, kan nævnet endvidere efter anmodning fra justitsministeriet (nu familieretsdirektoratet) fungere som kontaktled i særlige adoptionsspørgsmål mellem offentlige myndigheder og de adoptionsformidlende myndigheder, institutioner m.v. Dette blev i 1976 fulgt op med en overførsel til adoptionsnævnet af de funktioner, som under den tidligere ordning blev varetaget af justitsministeriets kontaktudvalg vedrørende adoption af udenlandske børn, der samtidig blev nedlagt.

Om nævnets virksomhed i øvrigt indtil 1984-lovændringen var i det dagældende adoptionscirkulære af 24. marts 1976 § 12 anført:

"Adoptionsnævnet fører tilsyn med og kan fastsætte retningslinier for socialcentrenes (magistratens og det sociale udvalgs) og samrådenes virksomhed i forbindelse med behandlingen og afgørelsen af adoptionsager. Nævnet påser navnlig, at samrådene så vidt muligt fører en ensartet praksis. Adoptionsnævnet bistår endvidere samrådene ved vurderingen af oplysninger om udenlandske børn, der er bragt i forslag til anbringelse hos danske adoptionssøgende.

Stk. 2. Nævnet kan pålægge samrådene at indsende sager til gennemsyn til nævnet enten løbende eller nærmere angivne sager.

Stk. 3. Nævnet kan afholde møder med **samrådsmedlemmer**,

når det skønnes formålstjenligt.

Stk. 4. Afgørelser af almindelig interesse meddeles samtlige samråd."

På dette grundlag fastsatte adoptionsnævnet fra 1. april 1976 generelle, vejledende kriterier for godkendelse som adoptivforældre - første gang på basis af adoptionsudvalgets betænkning III (nr. 775/1976) med tilslutning fra justitsministeren - og senere justeret i kontakt med folketingets retsudvalg. Nævnet udsendte endvidere en række cirkulærskrivelser om forhold af betydning vedrørende sagernes behandling etc., og konkrete afgørelser af almindelig interesse blev kommunikeret i meddelelser fra nævnet. I det omfang nævnets beskudne ressourcer tillod det, modtog man endvidere sager til genemsyn fra socialcentre for at sikre, at enkelte samråd ikke udviklede en godkendelsespraksis, der afveg fra den, der blev fulgt af andre samråd (jfr. herved bemærkningerne til 1976 lovforslagets § 25b, stk. 1). Iøvrigt har nævnet gennem årsmøder (indtil 1980) med repræsentanter for samråd, socialcentre og formidlende organisationer, ved deltagelse i landsdelsmøder afholdt af socialcentre og ved besøg hos og løbende forhandlinger med de formidlende organisationer søgt at opretholde en sagligt ensartet og forsvarlig standard for sagernes behandling under særlig hensyntagen til de børn, der kan adopteres, og til giverlandene. Det skal i denne forbindelse nævnes, at nævnet dels under en rejse i giverlandene og dels under besøg fra disse lande i Danmark opnåede værdifulde kontakter med udenlandske formidlere og ansvarlige myndigheder.

Overfor socialcentre og samrådene har adoptionsnævnet ydet daglig rådgivning om sagsbehandlingen, herunder jævnlige og udenlandske børn og udenlandske kontakter, som nævnet efter aftale med justitsministeriet samlede oplysninger om, og som man iøvrigt - bl.a. gennem sit samarbejde med de tilsvarende myndigheder i Sverige og Norge - havde kendskab til.

Nævnet har endvidere medvirket ved tilrettelæggelsen og afholdelse af et kursus for sagsbehandlere vedrørende adoptions-

sagers særlige problematik.

c. Ved adoptionslovsændringen pr. 1. juli 1984, som er nærmere omtalt i indledningen pkt. C, er der sket en væsentlig begrænsning af adoptionsnævnets beføjelser, idet kompetencen til at fastsætte generelle retningslinier for adoptionssamrådene nu er henlagt til justitsministeriet, jfr. nu lovens § 25 og adoptionsbekendtgørelse nr. 325 af 15. juni 1984 § 4. Adoptionsnævnets opgaver er herefter alene at udvælge adoptanter ved anonym adoption af danske børn og at fungere som klageinstans for samrådenes afgørelser. Endvidere kan familieretsdirektoratet fortsat, jfr. nu adoptionsbekendtgørelsens § 7, stk. 3, benytte nævnet som kontaktled mellem offentlige myndigheder og de formidlingsberettigede organisationer. Hovedparten af de øvrige mere generelle beføjelser, der tidligere tilkom adoptionsnævnet, varetages nu af familieretsdirektoratet.

2. Formidlings- og adoptionsproceduren.

a. Tilmelding til en formidlingsberettiget organisation.

De formidlingsberettigede organisationer har indgået aftaler med udenlandske adoptionsformidlingsinstitutioner, typisk børnehjem, om anvisning af børn til danske godkendte adoptionsansøgere.

Personer, som ønsker at få et barn anvist gennem en formidlingsberettiget organisation, kan tilmelde sig organisationen som ansøger til et udenlandsk barn. Adoptionsansøgere har mulighed for at tilmelde sig flere formidlingsberettigede organisationer med henblik på at sikre sig at få tilbudt et barn til adoption hurtigst muligt, men må i så fald betale tilmeldingsgebyr til hver organisation.

b. Godkendelse som adoptant.

Efter vilkårene i de formidlingsberettigede organisationers autorisationer må organisationerne ikke yde adoptionsansøgere

bistand til at få anvist et barn, førend ansøgerne har gennemgået en adoptionsundersøgelse og er blevet godkendt som adoptanter, jfr. nu adoptionslovens § 4 a, stk. 1. Organisationen sender ansøgernes sag til vedkommende adoptionssamråd med anmodning om godkendelse af ansøgerne som adoptanter. Er der venteliste hos organisationen, fremsendes sagen dog først, når en adoptionsansøger når så langt op på organisationens venteliste, at et barn af den ønskede type forventes af kunne anvises inden for rimelig tid efter godkendelsen. Har ansøgerne tilmeldt sig flere organisationer, og fremsender flere organisationer ansøgernes sag til adoptionssamrådet, må ansøgerne vælge, hvilken organisation, som skal forestå det videre formidlingsarbejde, og den anden eller de andre organisationer må henlægge deres sag vedrørende ansøgerne. Adoptionssamrådet tager herefter stilling til, om ansøgerne kan godkendes til et barn af den ønskede type. Til godkendelse krævedes tidligere enighed i samrådet, men efter lovændringen pr. 1. juli 1984 er flertal tilstrækkeligt. Et afslag fra adoptionssamrådet kan påklages til adoptionsnævnet. Meddeles godkendelse, sendes sagen tilbage til den formidlingsberettigede organisation.

c. Udvælgelse af barn.

Om udvælgelse af barn til adoptionsansøgerne i første række skal ske i Danmark eller i barnets hjemland, beror på den formidlingsberettigede organisations aftale med den udenlandske formidlingsinstitution. For så vidt angår de letanbringelige børn (små børn uden større handicap) betinger de udenlandske formidlingsinstitutioner sig næsten undtagelsesfrit, at udvælgelsen skal foretages af den udenlandske formidlingsinstitution. Med hensyn til vanskeligt anbringelige børn sker det ofte, at den udenlandske formidlingsinstitution sender oplysninger til den formidlingsberettigede danske organisation vedrørende et bestemt barn og anmoder om, at der søges fremskaffet adoptanter til barnet.

Skal udvælgelsen ske i udlandet, forelægger den formidlingsberettigede organisation sagen for den udenlandske formidlings-

institution, som organisationen saraarbejder med, og anmoder om at få et barn inden for rammerne af godkendelsen og ansørgernes ønsker bragt i forslag til adoptionsansøgerne. Når organisationen har modtaget forslag fra den udenlandske institution om et bestemt barn til adoptionsansøgerne, forelægger organisationen forslaget for adoptionsrådet. Finder samrådet at kunne anbefale adoptionsansøgerne som adoptanter til det bestemte barn, jfr. adoptionsbekendtgørelsens § 5, forelægges nærmere oplysninger om barnet for ansøgerne, der herefter må tage stilling til, om de ønsker at adoptere barnet. Samrådets anbefaling er en betingelse for, at der kan udstedes indrejse- og opholdstilladelse til barnet, jfr. udlændingebekendtgørelsens § 23.

Indtil adoptionssamrådets eller adoptionsnævnets anbefaling af adoptionen foreligger, må organisationen alene give ansøgerne oplysning om det foreslåede barns alder, køn og oprindelsesland, men ikke nærmere oplysninger om barnet.

Der er ikke fastsat generelle retningslinier for behandlingen af sager, hvor det barn, der er bragt i forslag, ligger uden for, hvad ansøgerne er godkendt til. Der er utvivlsomt et behov for en regulering af praksis, og spørgsmålet er taget op til overvejelse i familieretsdirektoratet.

I de tilfælde, hvor en udenlandsk formidlingsinstitution anmoder den danske formidlingsberettigede organisation om at anvise adoptionsansøgere til et bestemt udenlandsk barn, hvilket normalt alene sker med hensyn til vanskeligt anbringelige børn, kan organisationen, hvis den har tilmeldt ansøgere til et barn af den pågældende type, over for vedkommende adoptionssamråd bringe barnet i forslag til ansøgerne. Det er ikke forekommet i praksis, at en organisation har haft venteliste over ansøgere til sådanne børn. Er ansøgerne ikke i forvejen godkendt som adoptanter, tager samrådet samtidig stilling til, om ansøgerne kan godkendes som adoptanter efter lovens § 4a.

Har den formidlingsberettigede organisation ikke ansøgere

til et barn af den pågældende type, hvilket ofte er tilfældet med vanskeligt anbringelige børn, sender organisationen normalt en rundskrivelse til samtlige adoptionssamråd med en beskrivelse af barnet og forespørger, om samrådene er bekendt med ansøgere til et barn af den pågældende type. I givet fald sendes sagen til det samråd, som har ansøgere til barnet.

d. Hjemtagelse af barnet.

Når adoptionssamrådet eller adoptionsnævnet har anbefalet adoptionssøgere som adoptanter til et bestemt barn, retter den formidlingsberettigede organisation henvendelse til direktoratet for udlændinge og anmoder om opholdstilladelse til barnet. Endvidere anmoder amtssocialcentret det sociale udvalg i adoptionssøgenes hjemkommune om plejetilladelse for adoptionssøgerne til barnet. Plejetilladelse kræves ikke i Københavns og Frederiksberg kommuner, idet socialforvaltningerne i disse kommuner er sekretariat for adoptionssamrådet.

Den formidlingsberettigede organisation underretter endvidere den udenlandske kontakt og sørger for, at formaliteterne i barnets hjemland med henblik på barnets udrejse bringes i orden, og at barnet hjemtages på betryggende måde. Er adoptionssøgenes tilstedeværelse nødvendig i barnets hjemland af hensyn til sagens behandling dér, bistår organisationen endvidere med at arrangere adoptionssøgenes rejse og ophold på stedet.

e. Mellemprejden.

Når barnet er hjemtaget og har boet hos adoptionssøgerne i normalt 3 - 6 måneder, foretager amtssocialcentret (i København og på Frederiksberg magistraten og det sociale udvalg) en undersøgelse af plejeforholdets forløb. Kan socialcentret anbefale, at der udstedes adoptionsbevilling, bistår socialcentret adoptionssøgerne med at indgive ansøgning om adoptionsbevilling til statsamtet.

f. Bevillingssagen.

Hvis statsamtet for sit vedkommende finder betingelserne for at udfærdige adoptionsbevilling opfyldt, forelægger statsamtet sagen for familieretsdirektoratet, der efter adoptionslovens § 8, stk. 5, skal tage stilling til, om et samtykke afgivet for en udenlandsk myndighed eller institution kan ligestilles med et samtykke afgivet for en dansk myndighed eller institution. Direktoratet tager endvidere stilling til, om en dansk adoptionsbevilling må antages at kunne anerkendes i barnets hjemland. Er barnet tysk statsborger, forelægger direktoratet normalt sagen for vedkommende formynderret i overensstemmelse med tysk rets regler, medmindre forelæggelse allerede har fundet sted. Har direktoratet ikke tidligere behandlet adoptionssager fra det pågældende land, forelægger man normalt gennem udenrigstjenesten for det pågældende lands myndigheder spørgsmålet, om en dansk adoptionsbevilling vil blive anerkendt i barnets hjemland. Såfremt justitsministeriet intet har at indvende mod ansøgningen, sendes sagen tilbage til statsamtet til udfærdigelse af adoptionsbevilling.

3. Nærmere om funktionsdelingen ved formidling af udenlandske børn.

Ved formidling af danske børn gennem socialcentrene og adoptionsnævnet ligger samtlige formidlingsfunktioner hos det offentlige formidlingsorgan. Socialcentrene/adoptionsnævnet modtager henvendelse om bortadoption af børn og ansøgning fra adoptionsansøgere om at få et barn anvist, foretager undersøgelse af adoptionsansøgerne og barnet, tager stilling til, om adoptionsansøgerne kan godkendes som adoptanter og advælger adoptanter til de børn, der ønskes bortadopteret (matching).

Ved formidling af udenlandske børn er de nævnte formidlingsfunktioner delt mellem på den ene side børneinstitution og myndigheder i giverlandet, der modtager henvendelse om bort-

adoption af børn og foretager udvælgelse af adoptanter til barnet (matching), og på den anden side de danske adoptionsmyndigheder, der modtager adoptionsansøgninger, adoptionsundersøger og godkender ansøgerne og efterprøver det udenlandske matchingsforslag.

De formidlingsberettigede organisationer har - bortset fra at ansøgningerne om anvisning af et barn af administrative grunde indgives gennem organisationerne - ingen af de førnævnte formidlingsfunktioner og har ingen indflydelse på spørgsmålene om adoptionsgodkendelse og matching eller på i hvilken rækkefølge, sagerne behandles. Organisationerne har nogle for formidling af udenlandske børn særegne funktioner med hensyn til at bygge bro over afstanden mellem adoptionsansøgere og de danske myndigheder på den ene side og formidlingsinstitutionen og myndighederne i barnets hjemland på den anden side. Organisationen skal herunder finde frem til og indgå formidlingsaftale med udenlandske formidlingsinstitutioner, som driver lovlig og anerkendt formidlingsvirksomhed i hjemlandet. Organisationen skal endvidere sørge for at tilrettelægge en formidlingsprocedure, som sikrer, at kravene fra myndighederne i Danmark og i barnets hjemland i forbindelse med sagernes behandling opfyldes, og at behandlingen kan ske på en hensigtsmæssig måde. I den enkelte sag skal organisationen fungere som kontakttled mellem på den ene side adoptionsansøgerne og de danske myndigheder og på den anden side formidlingsinstitutionen og myndighederne i barnets hjemland. Organisationen skal herunder i forhold til adoptionssamrådet og adoptionsnævnet sørge for, at børnene undergives de lægelige undersøgelser, og at de lægelige og sociale oplysninger fremskaffes, som er nødvendige for samrådets og nævnets behandling af sagen.

Organisationen skal dernæst sørge for, at samtykkekravene efter lovgivningen i barnets hjemland **til** bortadoption af barnet opfyldes, at de andre eventuelle administrative og judicielle procedurer med henblik på overførelse af **værgemål**, udstedelse af adoptionsdekret og andet, som er nødvendige efter hjemlandets lovgivning, for at barnet lovligt kan

udrejse, gennemføres, og at der udstedes pas til barnet i hjemlandet og opnås opholdstilladelse i Danmark. Organisationen skal endelig sørge for sikker og faglig forsvarlig transport af barnet til Danmark, eller hvis adoptionsansøgerens tilstedeværelse i barnets hjemland er nødvendig for sagens behandling dér, arrangere rejse og ophold for adoptionsansøgerne. Viser det sig senere under familieretsdirektoratets behandling af bevillingssagen nødvendigt med yderligere materiale fra barnets hjemland, må organisationen også bistå hermed.

C. Sverige, Norge og Finland.

a. Generelt.

I Sverige og Norge har der i alt væsentligt fundet samme udvikling sted som i Danmark med et faldende antal indenlandske børn til adoption, et stigende antal adoptionsansøgere og en deraf følgende stigende interesse for adoption af udenlandske børn. I Finland har denne udvikling først meldt sig inden for de seneste år. I alle tre lande gælder der ligesom i Danmark et almindeligt forbud mod privates formidling af adoption, men med adgang for adoptionsmyndighederne til at meddele private organisationer formidlingstilladelse, og formidlingen af de udenlandske adoptivbørn varetages af private formidlingsberettigede organisationer, der står under offentligt tilsyn. Til forskel fra Danmark efter lovændringen pr. 1. juli 1984 er de centrale opgaver med hensyn til tilsyn med formidlingsberettigede organisationer, informationsvirksomhed, kontakten med udenlandske myndigheder og lignende i Norge og Sverige og tildels i Finland henlagt til et centralt adoptionsnævn: i Norge Rådet for internationale adopsjoner (RIA), i Sverige Statens Nämnd för internationella adoptioner (NIA) og i Finland Nämnden för internationelle adoptionsärenden i Finland. I rådene er repræsenteret de involverede ministerier (social,- justits- og udenrigsministeriet) og anden sagkundskab.

Adoptionsprocedurerne ved adoption med bistand af en formidlingsberettiget organisationer adskiller sig på følgende punkter væsentligt fra de danske regler: adoptionsundersøgelserne foretages af de sociale myndigheder i primærkommunen, i Finland alternativt af et autoriseret privat adoptionsrådgivningskontor (Rädda Barnen), hvorefter der sker en yderligere forhåndsbedømmelse af ansøgerne på et mere centralt niveau. Forhåndsgodkendes ansøgerne, kan et senere anvist barn hjemtages uden yderligere indblanding fra myndighederne i modtagerlandet, og en i udlandet gennemført adoption har gyldighed i modtagerlandet.

b. Sverige.

I Sverige blev det indtil 1. juli 1979 anset for en offentlig opgave at varetage formidlingen af udenlandske adoptivbørn. Opgaven blev oprindeligt udført af socialstyrelsen, som indgik formidlingsaftaler med udenlandske adoptionsmyndigheder og formidlingsinstitutioner. I 1971 blev til socialstyrelsen knyttet et rådgivende nævn, som i 1973 blev gjort permanent (NIA) og overtog varetagelsen af socialstyrelsens adoptionsopgaver. (I 1981 blev NIA blevet et af socialstyrelsen uafhængigt administrativt organ). Da en række udenlandske private formidlingsinstitutioner ikke ønskede at indgå formelt samarbejde med en offentlig myndighed, indgik NIA i 1974 en samarbejdsaftale med den private adoptionsforening Adoptionscentrum (AC). Efter aftalen skulle AC varetage formidlingen gennem formidlingskontakter, som ikke ønskede at formidle gennem NIA, mens NIA varetog formidlingen gennem de øvrige kontakter. Beslutningen om, hvilke ansøgere der skulle have formidlingsbistand, blev truffet i et fælles formidlingsudvalg. Der opstod imidlertid lange ventetider på anvisning af adoptivbarn gennem NIA/AC samarbejdet med den virkning, at flere og flere adoptionsansøgere - med tiden op mod halvdelen af samtlige adoptioner af udenlandske børn - gennemførte adoptioner ad private kanaler. De blev herved bistået af en række privatpersoner, der ikke havde formidlingstilladelse, og hvis virksomhed NIA ikke havde indseende med. Pr. 1. juli 1979 gennemførtes en omstrukturering af formidlingssystemet ved loven

om internationell adoptionshjälp. Efter loven kan private ideelle organisationer få autorisation til at yde adoptionshjälp (formidlingsbistand) vedrørende udenlandske børn på nærmere vilkår og under tilsyn af NIA. Der er nu meddelt formidlingsstilladelse til AC, der endvidere har overtaget NIA's formidlingsaftaler, og for tiden 5 mindre

adoptionsforeninger, som tidligere uden autorisation har været involveret i internationale adoptioner. NIA har herefter ingen direkte formidlingsopgaver, men alene overordnede funktioner med hensyn til autorisationer, tilsyn, information og kontakt med udenlandske myndigheder samt visse rådgivnings- og klagefunktioner.

*

Formålet med loven har været at få de hidtil uautoriserede adoptionsformidlers virksomhed under offentlig kontrol. Samtidig har man anset det for u hensigtsmæssigt hos det offentlige (NIA) at sammenblende kontrolfunktioner i forhold til de private formidlingsberettigede organisationer med direkte offentlig formidlingsvirksomhed.

Adoptionsproceduren ved adoption med bistand af en formidlingsberettiget organisation er følgende: ansøgerne skal ved primærkommunens socialnævn opnå en plejetilladelse til et udenlandsk adoptivbarn. Dernæst afgøres det i den formidlingsberettigede organisation, om organisationen finder ansøgerne egnede til at modtage adoptionshjälp. Ved denne afgørelse skal deltage en samfundsrepræsentant. Er der uenighed om afgørelsen mellem den formidlingsberettigede organisation og samfundsrepræsentanten, skal sagen forelægges NIA til afgørelse. Er der enighed mellem samfundsrepræsentanten og organisationen om at give afslag, kan ansøgerne påklage afgørelsen til NIA. Beslutes det at yde adoptionshjälp, kan organisation anvise ansøgerne et barn, og barnet kan uden yderligere indblanding fra de svenske myndigheders side hjemtages. Er der gennemført en adoptionsprocedure i barnets hjemland, kan adoptionen tillægges gyldighed i Sverige ved en godkendelse fra NIA. I andre tilfælde kan ansøgerne indgive ansøgning til tingsrätten om adoption, som meddeles ved domsbeslut. Til brug for NIA's respektivt tingsrättens afgørelse indhentes en udtalelse fra

primærkommunens socialnavn om plejeforholdets forløb.

c. Norge.

I Norge var funktionerne vedrørende de internationale adoptioner indtil 1. januar 1985 delt mellem justitsdepartementet, hvorunder adoptionslovgivningen hørte, og socialdepartementet, hvorunder adoptionsundersøgelser og adoptionsformidlingen hørte. Pr. 1. januar 1985 er funktionerne samlet hos socialdepartementet, der for tiden overvejer en yderligere forenkling af sagsbehandlingen. Formidlingen af børnene varetages af 3 private formidlingsberettigede organisationer, autoriserede i henholdsvis 1969, 1978 og 1978. På grundlag af en stortingsbeslutning oprettedes ved kgl. resolution af 26. maj 1978 rådet for internationale adopsjoner (RIA), som varetager tilsynet med de formidlingsberettigede organisationer, kontakten med udenlandske myndigheder og information m.v., ligesom der til RIA er knyttet et plasseringsudvalg, der træffer afgørelse om matching o.lign.

Adoptionsproceduren ved adoption med bistand af en formidlingsberettiget organisation er efter de endnu gældende regler følgende: ansøgerne skal opnå en plejetilladelse i primærkommunenes barnevernsnavn. Herefter skal ansøgerne i samråd med den formidlingsberettigede organisation bestemme sig for, fra hvilket land de ønsker at få anvist et barn, hvorefter sagen forelægges for fylkesmannen. Denne bedømmer, om ansøgerne efter de foreliggende sociale oplysninger kan godkendes som adoptanter til et barn fra det pågældende land. Ønsker ansøgerne anvist barn fra f.eks. Korea, hvorfra børn sendes til adoption i modtagerlandet uden gennemførelse af en adoptionsprocedure i hjemlandet, træffer fylkesmannen selv afgørelse i 1. instans. Hvis ansøgerne godkendes, videresender fylkesmannen sagen til socialdepartementet til afgørelse af, om der må forventes at kunne udstedes en norsk adoptionsbevilling, som også anerkendes i barnets hjemland. Ønsker ansøgerne at få anvist et barn fra f.eks. Sri Lanka, hvor der skal gennemføres en adoptionsprocedure, inden barnet sendes til modtagerlandet, forelægger fylkesmannen sagen med

sin indstilling for socialdepartementet til afgørelse af, dels om ansøgerne kan godkendes som adoptionsansøgere, dels om der kan gives forhåndssamtykke til adoption i barnets hjemland med den virkning, at adoptionen anerkendes i Norge. Træffer socialdepartementet en positiv afgørelse, videresendes sagen til RIA's plasseringsudvalg. Har den formidlingsberettigede organisation fået tilbudt børn gennem sin udenlandske forbindelse med henblik på udvælgelse af adoptanter (matching) i Norge, udvælger plasseringsudvalget blandt de modtagne sager adoptanterne til de enkelte børn. Hvor barn til ansøgerne skal udvælgelse i barnets hjemland, tager plasseringsudvalget stilling til, i hvilken rækkefølge de enkelte adoptionsansøgere skal prioriteres, og kan herved reelt frasortere adoptionsansøgere, som findes uegnede. I afgørelsen deltager to repræsentanter fra RIA, der er faste medlemmer af udvalget, og 1 repræsentant fra den pågældende formidlingsberettigede organisation. Afslag under den angivne procedure kan påklages fra primærkommunens barnevernsnævn til fylkesmannen, fra sidstnævnte til socialdepartementet og fra sidstnævnte til kongen i statsråd. Plasseringsudvalgets afgørelser kan ikke påklages.

d. Finland.

Den nye finske adoptionslov forudsætter, at der meddeles organisationer og socialnævn autorisation som international adoptionstjenesteorgan, og proceduren ved adoption med bistand fra et international adoptionstjenesteorgan er således: ansøgere skal ligesom ved adoption af finske børn henvende sig til primærkommunens socialnævn eller et hertil særligt autoriseret adoptionskontor (organisationen Rådta Barnen) for at få adoptionsrådgivning samt yderligere til et internationalt adoptionstjenesteorgan. Herunder skal socialnævnet/adoptionskontoret udarbejde rapport vedrørende ansøgernes egnethed som adoptanter. Derefter forelægger det internationale adoptionstjenesteorgan sagen for Nämnden for internationella adoptionsärenden med anmodning om tilladelse til, at der anvises ansøgerne et barn med henblik på adoption i Finland, eller hvor ansøgerne ønsker et barn fra f.eks. Sri Lanka, hvor der skal gennemføres adoptionsprocedure i hjemlandet, at an-

søgerne adopterer et barn i dets hjemland.. Nævnet foretager en bedømmelse af ansøgernes egnethed på grundlag af den tidligere nævnte rapport samt af de retlige muligheder for at gennemføre en adoption. Meddeler nævnet tilladelse, giver politimyndighederne indrejsetilladelse, og et barn kan hjemtages uden yderligere indblanding fra de finske myndigheders side. Er der gennemført en adoptionsprocedure i barnets hjemland i henhold til forhåndssamtykke fra adoptionsnævnet, er adoptionen uden videre gyldig i Finland. I andre tilfælde indgives ansøgning om adoption til retten, der træffer afgørelse ved dom.

D. Udvalgets overvejelser.

1. De gældende regler om adoption og adoptionsundersøgelser og de administrative rammer for de danske myndigheders behandling af sager om udvælgelse af børn til adoptionsansøgere er fastlagt på grundlag af adoptionsudvalgets tidligere betænkninger og de pr. 1. juli 1984 gennemførte ændringer. Udvalget behandler derfor i denne forbindelse alene spørgsmålet om arbejdsdelingen inden for de fastlagte rammer mellem de udenlandske formidlingsinstitutioner og de danske myndigheder med hensyn til udvælgelse af børn til adoptionsansøgere og mellem myndighederne og de formidlingsberettigede organisationer. Udvalget har ved disse overvejelser forudsat, at udenlandske børn til danske adoptionsansøgere fortsat skal tilvejebringes af private formidlingsberettigede organisationer jfr. herom kapitel 8.1.

2. Udvælgelsen af adoptanter til letanbringelige børn.

Udvalget har overvejet, om man bør søge at få udvælgelsen af adoptanter til letanbringelige børn lagt om, således at udvælgelsen finder sted i Danmark, men med mulighed for den udenlandske formidlingsinstitution til at efterprøve afgørelsen.

En sådan ordning må forudsætte, at udvælgelsen sker centralt i adoptionsnævnet, hvilket justitsministeriet i medfør af adoptionslovens § 25 b, stk. 1, kan træffe bestemmelse om. En omlægning vil indebære, at adoptionsnævnet ligesom ved danske børn får mulighed for blandt alle godkendte adoptionsansøgere fra den pågældende formidlingsberettigede organisation at udvalge de adoptionsansøgere, som er bedst egnede til det pågældende barn. Man ville ligeledes kunne undgå den forsinkelse af det enkelte barns placering og den underkendelse af den udenlandske formidlingsinstitutionen skøn, som ville fremkomme, hvis et adoptionssamråd/adoptionssnævnet ikke kan anbefale adoptionsansøgere til adoption af et barn, som er bragt i forslag fra den udenlandske formidlingsinstitution. Der er dog ikke tale om noget større problem, idet den udenlandske institutions forslag kan forventes godkendt, hvis det fremsættes inden for fristen i godkendelsen, og det foreslåede barn ligger inden for, hvad adoptionsansøgerne er godkendt til, og adoptionsansøgernes personlige forhold ikke er væsentligt forandrede i tiden efter adoptionssamrådets eller adoptionsnævnets godkendelse.

Udvalget finder imidlertid ikke, at der er noget behov for en omlægning af udvælgelsesproceduren, når der er tale om udvælgelse af adoptanter til letanbringelige ukomplicerede børn, så længe forholdet mellem antallet af adoptionsansøgere og udenlandske adoptivbørn er sådan, at alle godkendte adoptionsansøgere kan få anvist et barn i tidsmæssig rækkefølge uden u hensigtsmæssig lang ventetid. En omlægning ville endvidere være administrationskrævende for adoptionsnævnet.

De formidlingsberettigede organisationers repræsentanter i udvalget har dernæst anført, at de fleste udenlandske formidlingsinstitutioner har lagt stor vægt på at beholde retten til at udvalge adoptanter til deres børn, idet de har mulighed for at vælge mellem adoptionsansøgere fra flere lande og ønsker at sikre mest muligt, at børnene bliver anbragt på den efter deres opfattelse bedst mulige måde. Det er derfor usikkert, om det ville være muligt i væsentligt omfang

at formå institutionerne til at afgive udvælgelsesretten med hensyn til de letanbringelige børn. Den nuværende ordning tjener endvidere til at fremskynde hjemtagelsen af barnet, idet den udenlandske institution, medens dets udvælgelsesforslag behandles af **adoptionssamrådet** i Danmark, forbereder barnets afrejse til Danmark. Dette arbejde er ofte særdeles tidsrøvende. Arbejdet er ganske vist spildt, hvis adoptions-samrådet forkaster udvælgelsesforslaget, men antallet af disse tilfælde er ganske underordnet.

På den anførte baggrund finder udvalget ikke, at der under de nugældende forhold er grundlag for at overveje at søge udvælgelsesproceduren vedrørende de letanbringelige børn om-lagt. Der henvises til bestemmelserne i § 4 i udvalgets for-slag nedenfor til ny adoptionsbekendtgørelse.

Hvis der senere indtræffer et væsentligt og varigt fald i antallet af udenlandske adoptivbørn i forhold til antallet af adoptionsansøgere, vil det formentligt være nødvendigt at overveje en ændring af det gældende udvælgessystem. Udvalget finder imidlertid ikke, at det er muligt på nuvæ-rende tidspunkt at tage nærmere stilling til, hvilke foran-staltninger, der i så fald kan komme på tale, men finder, at man løbende bør være opmærksom på udviklingen med henblik på at træffe de foranstaltninger, som måtte vise sig nødven-dige.

3. Udvælgelse af adoptanter til vanskeligt anbringelige børn.

Udvalget har overvejet, om udvælgelsen af adoptanter til van-skeligt anbringelige børn bør henlægges til adoptionsnævnet i tilfælde, hvor udvælgelsen reelt skal ske i Danmark, idet en udenlandsk formidlingsinstitution gennem en af de formid-lingsberettigede organisationer har anmodet om, at et bestemt barn søges placeret hos danske adoptionsansøgere.

Da antallet af vanskeligt anbringelige børn, som der vil kun-ne findes egnede ansøgere til her i landet, imidlertid fort-sat må antages at blive begrænset, har udvalget ikke fundet

grundlag for at foreslå ændring af den gældende fremgangsmåde. Der henvises til § 4, nr. 5, i bekendtgørelsesudkastet nedenfor.

⁴ • De formidlingsberettigede organisationers funktioner.

Som nævnt ovenfor under B.3. har de formidlingsberettigede organisationer en række særlige funktioner med hensyn til formidling af børn, som ikke foreligger ved indenlandsk adoption, medens organisationerne ikke har nogen af de formidlingsfunktioner, der også foreligger ved indenlandsk adoption, bortset fra at de formidlingsberettigede organisationer modtager ansøgninger om anvisning af et barn, idet adoptionsansøgere normalt ikke kan blive forundersøgt og godkendt som adoptanter uden at være tilmeldt en formidlingsberettiget organisation.

Til sammenligning behøver adoptionsansøgere i Norge og Sverige, som ønsker at få anvist et barn gennem en formidlingsberettiget organisation, ikke at tilmelde sig en organisation, inden en forundersøgelse og godkendelse foretages. De formidlingsberettigede organisationer deltager til gengæld i den efterfølgende udvælgelse af, hvilke adoptionsansøgere der bør have bistand til at få anvist et barn.

Udvalget har på denne baggrund overvejet, om der er anledning til at ændre på den gældende arbejdsdeling mellem organisationerne og myndighederne.

Udvalget finder ikke, at de formidlingsberettigede organisationer bør have mulighed for at deltage i afgørelser om godkendelse af adoptanter, prioritering af adoptionsansøgere eller udvælgelse af børn til adoptionsansøgere. De formidlingsberettigede organisationers repræsentanter i udvalget har oplyst, at organisationerne heller ikke har noget ønske herom.

Med hensyn til tilmeldingsproceduren har udvalget overvejet, om adoptionsansøgere, som ønsker at få anvist et barn gennem

en formidlingsberettiget organisation, inden de tilmelder sig en organisation, bør kunne blive forundersøgt og godkendt, men på betingelse af, at barn anvises gennem en formidlingsberettiget organisation. Herved vil organisationerne undgå en del administration, adoptionsansøgere, som ikke bliver godkendt, vil spare tilmeldingsgebyr til organisationen, og man vil undgå, at adoptionsansøgerne for at komme på flere ventelister tilmelder sig hos flere organisationer. Det forudsættes heved, at antallet af godkendelser afpasses efter formidlingsmulighederne. På den anden side indebærer den nuværende ordning en smidig tilpasning af ansøgningerne om adoptionsundersøgelse til formidlingsmulighederne, idet organisationerne fremsender ansøgningerne om adoptionsundersøgelse i takt med deres mulighed for at formidle børn inden for de forskellige kategorier af børn. En omlægning af tilmeldingsproceduren ville endvidere påføre det offentlige øget administrativt besvær, idet de ventelister, som organisationerne nu fører, i stedet skulle oprettes i adoptionsnævnet, der samtidig skulle tage stilling til takten i adoptionsundersøgelserne på baggrund af indberetninger fra organisationerne om de forventede formidlingstal.

Efter det anførte finder udvalget ikke, at der er grundlag for at ændre tilmeldingsproceduren i tilfælde, hvor udvælgelsen af børn til adoptionsansøgerne reelt skal ske i udlandet, så længe formidlingen sker efter køprincippet.

Hvis der imidlertid som berørt under pkt. 2 senere indtræffer et væsentligt og varigt fald i antallet af udenlandske adoptivbørn, bør spørgsmålet om tilmeldingsproceduren overvejes i forbindelse med de foranstaltninger, som den ændrede situation gør påkrævet.

Kap i tel 8. Formidlingssystemets udformning.

8.1. Bør det officielle formidlingssystem være i offentligt el ler pr i vat regi ?

A. De hidtidige regler .

a. Offentlig formidlingsvirksomhed.

Som anført foran kapitel 2 varetages adoptionsformidlingen af danske børn nu udelukkende af myndighederne, og udvalget foreslår, at adgangen til at give private organisationer formidlingstilladelse vedrørende danske børn ophæves.

For så vidt angår de udenlandske børn varetages de formidlingsfunktioner, som også foreligger ved adoption af danske børn - bortset fra modtagelsen af adoptionsansøgernes begæring om anvisning af et barn - af de danske myndigheder og formidlingsinstitutionen og myndighederne i barnets hjemland, jfr. kapitel 7.

Spørgsmålet om det offentlige direkte burde involvere sig i den for formidlingen af udenlandske børn særegne formidlingsfunktion, som består i at fungere som mellemed mellem adoptionsansøgere og danske myndigheder på den ene side og på den anden side udenlandske formidlingsinstitutioner og myndigheder blev overvejet i den arbejdsgruppe, justitsministeriet og socialministeriet nedsatte i 1964 med henblik på udarbejdelse af regler for adoption af udenlandske børn. I arbejdsgruppens beretning anføres:

"Mødrehjælpen, plejehjemsforeninger og børne- og ungdomsværnet kan ikke påtage sig arbejdet med at fremskaffe børn fra udlandet. Dette må i princippet være de vordende adoptivforældres egen sag, men der er på den anden side i arbejdsudvalget enighed om, at hensynet til den påtænkte ordnings effektivitet stærkt taler for at centralisere fremskaffelsesarbejdet, navnlig for at kunne foretage undersøgelserne vedrørende adoptanterne inden, de har fremskaffet et barn fra ud-

landet, og dermed i størst muligt omfang undgå den situation at måtte nægte anbefaling af adoption på et tidspunkt da barnet allerede er optaget i ansørgernes hjem. Arbejdsudvalget kan derfor anbefale, at det tilslades Landsforeningen Dansk Hjælpe-Organisation for "Glemte Børn", ... at medvirke som mellemmand i dette arbejde på de vilkår, der indeholdes i det som bilag 1 vedhæftede udkast ....."

Justitsministeriet og Mødrehjælpen havde i begyndelsen af 1964 efter anmodning fra en græsk børneinstitution, Metera, indgået aftale med institutionen om, at børn kunne anvises til danske adoptionsansøgere gennem Mødrehjælpen, men dette samarbejde blev, inden nogen formidling var kommet i gang, overført til Dansk Hjelpe-Organisation for Glemte Børn.

Det offentlige har således aldrig været direkte involveret i formidlingen af udenlandske børn til danske adoptionsansøgere, men denne opgave er siden 1. januar 1965 blevet udført af private autoriserede organisationer, siden 1969-71: de selvejende institutioner Adoption Center og Danadopt (tidligere: Glemte Børn) og foreningen Terre des Hommes.

Spørgsmålet om, hvorvidt det offentlige burde overtage funktionerne med hensyn til at formidle udenlandske børn til danske adoptionsansøgere blev drøftet i folketinget i 1976 i forbindelse med behandlingen af justitsministeriets forslag til lov om ændring af adoptionsloven (undersøgelse i adoptionsager).

I retsudvalgets betænkning af 11. marts 1976 anføres det:

"Udvalget har over for justitsministeren rejst spørgsmålet om lovforslagets konsekvenser for organisationer som formidler anbringelse i pleje og adoptioner. Spørgsmålet og ministerens besvarelse er optrykt som bilag til betænkningen.

I denne forbindelse udtaler et mindretal (socialdemokratiets, socialistisk folkepartis og Danmarks kommunistiske partis medlemmer af udvalget), at private foreninger ikke fortsat bør kunne bevare autorisationen til adoptionsformidling, idet målet må være, at alene det offentlige kan formidle adoptioner.

Et flertal (udvalget med undtagelse af socialdemokra-

tiets, socialistisk folkepartis og Danmarks kommunistiske partis medlemmer af udvalget) har ikke kunnet tiltræde denne målsætning."

I svaret på det spørgsmål, der henvises til, oplyste justitsministeren, at lovforslaget bortset fra de formelle ændringer ikke indebar konsekvenser for de formidlende organisationer, og at spørgsmålet om organiseringen af den fremtidige formidlingsvirksomhed ville blive behandlet i en kommende betænkning fra adoptionsudvalget.

Under 2. behandlingen af lovforslaget den 16. marts 1976 tilsluttede ordføreren fra Venstresocialisterne sig mindretallets bemærkninger i retsudvalgets betænkning.

b. Autoriseret privat formidlingsvirksomhed.

De formidlingsautorisationer, som i henhold til 1914-loven var blevet meddelt de foreninger, navnlig plejehjemsforeningerne, som drev adoptionsformidling vedrørende danske børn, var ikke begrænset til formidling af danske børn, men ingen af foreningerne har imidlertid ment at kunne påtage sig formidlingsvirksomhed vedrørende udenlandske børn, da dette problem opstod i begyndelsen af 60'erne. Baggrunden herfor var, at foreningerne, ligesom det var tilfældet med mødrehjælpens offentlige formidlingsvirksomhed, drev adoptionsformidling som led i et børneforsorgsarbejde for danske børn, og for enkelte foreningers vedkommende tillige for sydslesvigske børn. Det faldt derfor uden for formålet med foreningernes virksomhed at drive formidlingsvirksomhed med henblik på at formidle udenlandske børn til danske adoptionsansøgere.

Adoptionsformidlingen af udenlandske børn er i stedet blevet varetaget med formidlingstilladelse efter 1914-loven af følgende private organisationer, der specielt er blevet oprettet med henblik på arbejde med udenlandske børn: landsforeningen Dansk Hjelpeorganisation for Glemte Børn (fra 1965 til 1970), den selvejende institution Glemte Børn, der i 1976 tog navneforandring til Danadopt (fra 1970), den selvejende

institution Adoption Center (fra 1969) og foreningen Terre des Hommes (fra 1971).

c. Dansk Hjelpeorganisation for Glemte børn.

Under overvejelserne i arbejdsgruppen af 1964 om organiseringen af adoptionsformidlingen af udenlandske børn dannede i februar 1964 en kreds af personer, heriblandt adoptanter af udenlandske børn, foreningen Landsforeningen Dansk Hjelpe-Organisation for Glemte Børn (foreningen Glemte Børn). Landsforeningen havde til formål "at arbejde på, at udenlandske, egnede børn, der må forsørges udenfor deres hjem, bliver anbragt på bedst mulig måde i Danmark i egnede hjem med adoption for øje", og "at yde bistand og støtte til adoptivforældre af udenlandske børn i form af pædagogisk, social, psykologisk og juridisk rådgivning m.v.". Landsforeningen fik i december 1964 foreløbig for 1 år formidlingsautorisation vedrørende udenlandske ikke-nordiske børn. Landsforeningen havde da gode formidlingskontakter i Tyskland og søgte at etablere kontakter i Gækenland, Korea og Indien. Udbudet af børn til adoption i Europa var imidlertid meget begrænset og på grund af de gode muligheder for adoptionsansøgere for at få kontakt på egen hånd med tyske adoptionsformidlere, kom foreningens virksomhed vedrørende tyske børn hovedsagelig til at bestå i at yde bistand med at hjemtage tyske børn, som adoptanterne havde fået kontakt med uden foreningens bistand. I januar 1966 blev landsforeningens autorisation forlænget uden særlig tidsbegrænsning, men blev samtidig begrænset til alene at vedrøre formidling af europæiske ikke-nordiske børn. Baggrunden herfor var, at justitsministeriet ikke uden noget nærmere erfaringsgrundlag navnlig med hensyn til de sundhedsmæssige risici ville tillade foreningen at iværksætte en almindelig formidlingsvirksomhed vedrørende børn fra Korea. I stedet fik landsforeningen i december 1966 tilladelse til forsøgsvis at hjemtage indtil 12 børn fra Korea på betingelse af, at børnene ikke var over 18 måneder ved ankomsten til Danmark, og at de før hjemgivelsen til adoptanterne blev indlagt til observation på særlige børnehjem. På grundlag af erfaringerne herfra fik landsforeningen i ju-

I 1970 foreløbig indtil udgangen af 1970 tilladelse til at formidle børn fra Korea uden særlige begrænsninger.

I mellemtiden var der imidlertid opstået store problemer i landsforeningen. Medlemsskaren bestod i alt overvejende grad af en stadigt voksende skare af adoptionsansøgere, som var utilfredse med landsforeningens begrænsede formidlingsautorisation med hensyn til asiatiske børn. På en generalforsamling i 1969 blev den samlede bestyrelse, som hidtil havde varetaget formidlingsarbejdet og kontakten med justitsministeriet og de udenlandske formidlingsforbindelser, afsat, og en ny bestyrelse indsat, der ville søge at fremme formidlingen af udenlandske adoptivbørn på anden måde. Herved kom landsforeningens formidlingsarbejde imidlertid hurtigt i fare, og i foråret 1970 blev der ved en ekstraordinær generalforsamling indsat en ny bestyrelse. Herefter besluttede landsforeningen at udskille formidlingsarbejdet til en selvstændig organisation, og oprettede i dette øjemed i september 1970 den selvejende institution Glemte Børn. Med virkning fra den 1. oktober 1970 tilbagekaldte justitsministeriet efter ansøgning landsforeningens autorisation, samtidig med at den selvejende institution fik formidlingsautorisation. Landsforeningen fortsatte herefter som almindelige interesseorganisation for adoptanter.

d. Den selvejende institution Glemte Børn/Danadopt videreførte fra oktober 1970 i henhold til autorisation fra justitsministeriet landsforeningens formidlingsarbejde. I april 1971 fik organisationen ligesom AdoptionCenter sin nugældende autorisation til indtil videre at formidle adoption af børn fra alle lande uden for norden.

Hovedvægten i formidlingsarbejdet har ligget i et samarbejde med den private koreanske organisation, Holt Children's Services.

Organisationen samarbejder endvidere eller har samarbejdet med børneinstitutioner i Grækenland, Indien, Indonesien, Mauritius, Philipinerne, Colombia, Costa Rica og El Salvador

og bistår i et vist omfang med hjemtagelse af børn i sager, hvor forbindelsen mellem adoptionsansøgerne og barnet er skabt uden organisationens bistand. I tidsrummet 1976-1984 har organisationen hjemtaget følgende børn:

Tabel 1 :

	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	Ialt
Colombia	-	-	-	5	15	16	10	8	12	66
Indien	2	4	11	20	25	36	22	23	15	158
Indonesien	1	4	10	11	12	10	-	-	-	48
Korea	121	94	95	66	97	73	108	152	124	930
Andre	<u>15</u>	<u>16</u>	<u>7</u>	<u>2</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>1</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>41</u>
Ialt	139	118	123	104	149	135	141	183	151	1243

Der er i helt overvejende grad tale om såkaldt letanbringelige børn.

e. Den selvejende institution Adoption Center (AC) blev stiftet i december 1969 af en kreds af hovedsaglig tidligere medlemmer af landsforeningen Glemte Børn, efter at landsforeningens bestyrelse var blevet afsat. Organisationens formål var at drive adoptionsformidlingsvirksomhed i overensstemmelse med den linie, som hidtil havde været fulgt af landsforeningen. Organisationen fik i december 1969 autorisation indtil udgangen af 1970 til adoptionsformidling vedrørende ikke-nordiske børn fra Europa og i juli 1970 yderligere autorisation indtil udgangen af 1970 vedrørende børn fra Korea. I april 1971 fik organisationen ligesom Glemte Børn/Danadopt sin nu-gældende autorisation til indtil videre at formidle adoption af børn fra alle lande uden for Norden.

Hovedvægten i organisationens virksomhed har ligesom Danadopt ligget i et samarbejde med en privat koreansk børneinstitution, for AC's vedkommende Korean Social Service (KSS). Når AC og Glemte Børn/Danadopt er fortsat som særskilte organisa-

tioner, efter at landsforeningen i 1970 genoptog sin tidligere formidlingspolitik, skal det navnlig ses på baggrund af, at såvel AC's koreanske forbindelse, KSS, som Danadopts forbindelse, Holt, har betinget deres samarbejde med henholdsvis AC og Danadopt af, at de respektive organisationer ikke samarbejder med andre formidlingsinstitutioner i Korea. Det har således været nødvendigt at holde AC og Danadopt adskilt for at kunne få anvist børn fra begge koreanske organisationer, jfr. om dette problem kapitel 9. AC samarbejder endvidere for tiden med børneinstitutioner i Sri Lanka, Chile, Colombia, Ecuador, Indien, Korea, Libanon og Thailand og yder i et vist omfang bistand til hjemtagelse af børn i sager, hvor forbindelsen mellem barnet og de adoptionssøgende er skabt uden organisationens bistand.

I tidsrummet 1976-1984 har organisationen hjemtaget følgende børn:

Tabel 2:

	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	Ialt
Sri Lanka	40	16	33	31	43	42	37	39	58	339
Chile	-	-	5	19	26	20	4	7	7	88
Colombia	3	-	1	9	8	9	20	17	25	92
Ecuador	-	2	9	11	6	0	3	1	1	33
Indien	23	32	28	42	31	26	27	26	6	241
Korea	288	302	270	253	285	281	328	184	141	2332
Libanon	-	-	2	4	6	2	1	10	19	44
Thailand	13	5	3	4	0	0	0	2	-	27
Andre	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>8</u>	<u>1</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>2</u>	<u>23</u>
Ialt	368	368	359	374	405	380	420	286	259	3219

Der er ligeledes her i helt overvejende grad tale om letanbringelige børn.

f. Foreningen Terre .des Hommes, Danmark, blev stiftet i 1967 som en underafdeling af foreningen Det internationale Terre des Hommes, som blev stiftet i Schweiz i 1960, med det formål at virke for almindeligt børneforsorgsarbejde, primært i børnenes hjemlande. I 1970 ansøgte foreningen om autorisation til adoptionsformidling vedrørende vanskeligt anbringelige børn. I juli 1971 fik foreningen autorisation indtil videre til adoptionsformidling vedrørende børn over 5 år og handicappede børn fra organisationen Holt Children's Services i Korea. I oktober 1974 blev autorisationen udvidet til indtil videre også at omfatte adoptionsformidling vedrørende børn fra børneinstitutionen UCED i Bangladesh. I februar 1979 fik foreningen en autorisation, som senest er blevet forlænget indtil den 1. juli 1987, til adoptionsformidling vedrørende børn fra alle lande uden for Norden. Det var herved forudsat, at foreningens autorisation i forhold til Holt var begrænset som hidtil. Bortset fra denne begrænsning og tidsbegrænsningen svarer foreningens autorisation således til Adoption Centers og Danadopts autorisationer.

Indtil 1979 har hovedvægten i foreningens virksomhed ligget i formidling af vanskeligt anbringelige børn fra Holt i Korea og børn fra Bangladesh, ligesom foreningen i forholdsvis stort omfang indtil 1979 har bistået med hjemtagelse af børn, navnlig fra Indien og Sri Lanka, i sager hvor forbindelsen mellem børnene og adoptionsansøgerne var skabt uden bistand af en formidlingsberettiget organisation. Efter udvidelsen af foreningens autorisation i 1979 har foreningen etableret samarbejde med børneinstitutioner og andre formidlere i Indien, Sri Lanka og Haiti.

I perioden 1976 - 1984 har foreningen formidlet adoption i følgende omfang:

Tabel 3:

	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	Ialt
Korea	26	60	43	28	37	41	32	20	16	301
Bangladesh	46	48	40	10	21	0	11	0	0	176
Indien	-	-	2	15	13	25	12	17	7	91
Sri Lanka	-	-	-	20	25	32	20	15	11	123
Haiti	-	-	-	-	6	9	0	0	3	18
Andre	<u>1</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>1</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>2</u>
Ialt	71	108	85	74	102	107	75	52	37	711

Samtlige børn fra Korea samt ca.10% af de øvrige børn, eller i alt ca. 48%, har været såkaldt vanskeligt anbringelige børn, d.v.s. børn med fysisk handicap og børn over 5 år. Der har dog i en række tilfælde været tvist om, hvorvidt børnenes handicap kunne anses for tilstrækkelige til at falde ind under Terre des Hommes begrænsede formidlingstilladelse vedrørende Holt.

B. Norge, Sverige og Finland.

a. Generelt.

Der har i alle tre lande inden for de seneste år fundet udvalgsbehandling sted af spørgsmålet om den fremtidige tilrettelæggelse af formidlingen af udenlandske adoptivbørn. Overvejelserne er i alle tilfælde mundet ud i, at formidlingen skal varetages af private organisationer i henhold til en offentlig autorisation og - som i Danmark fra 1976 til 1. juli 1984 - med en række tilsynsfunktioner henlagt til et centralt adoptionsnævn.

b. Norge.

I Norge har offentlige instanser på intet tidspunkt været

direkte involveret i arbejdet med at formidle udenlandske børn til norske adoptionsansøgere. Arbejdet hermed har siden 1969 været udført af private autoriserede foreninger, nu foreningerne Verdens Barn (tidligere: Norsk Koreaforening), Adopsjonsforum og Foreldreforeningen for barn fra andre land.

Det norske socialdepartement nedsatte i 1975 en arbejdsgruppe, der bl.a. skulle komme med forslag til den mest betryggende organisation af adoptionsformidlingen. Arbejdsgruppen afgav i 1976 betænkningen: Adopsjon og adopsjonsformidling (NOU 1976:55), hvori blev foreslået en styrkelse af det offentlige indseende med de private foreningers arbejde bl.a. ved oprettelse af et råd for internationale adoptioner, hvorimod en direkte offentlig deltagelse i formidlingsarbejdet ikke blev overvejet nærmere. Arbejdsgruppens forslag blev tiltrådt af stortinget ved en Stortingsvedtagelse af 4. juni 1977 om oprettelse af Rådet for internasjonale adopsjoner.

c. Finland.

Der har i Finland hidtil ikke fundet organiseret adoptionsformidling af udenlandske børn sted, hverken i privat eller offentligt regi. En arbejdsgruppe under justitsdepartementet afgav i april 1983 en beretning om internationale adoptioner med forslag til en ny adoptionslov, som nu er gennemført og trådt i kraft den 1. maj 1985. Efter loven varetages formidlingen af private organisationer og eventuelt kommunale socialnævn i henhold til autorisation og under tilsyn fra socialstyrelsen. Organisationen Rädäa Barnen, der gennem mange år har drevet indenlandsk adoptionsformidling, og foreningen Interpedia, der specielt har engageret sig i adoptionsformidling af udenlandske børn, har opnået formidlingsautorisation.

d. Sverige.

I Sverige drev det offentlige fra 1965-1979 arbejde med aktivt at formidle udenlandske børn til svenske adoptionsansøgere. Arbejdet blev indtil den 1. juli 1973 udført i soci-

alstyrelsen og derefter af Statens Nämnden for international adoptionssamarbejde (NIA). Socialstyrelsen/NIA havde formidlings-samarbejde med offentlige formidlingsinstanser i Filippinerne, Ecuador og Sri Lanka, med en offentligt støttet børneorganisation i Korea og med private børneinstitutioner i Grækenland og Iran. Da et antal udenlandske formidlingsinstitutioner ikke ønskede at indgå i et officielt formidlings-samarbejde med svenske myndigheder, indledtes med virkning fra den 1. juli 1974 et samarbejde mellem NIA og den private adoptionsforening Adoptionscentrum (AC). Efter samarbejdsaftalen skulle AC fremskaffe børn fra de institutioner, som ikke ønskede at samarbejde direkte med de svenske myndigheder.

I 1977 nedsatte socialdepartementet en arbejdsgruppe vedrørende organisationen af den internationale adoptionsformidling. Arbejdsgruppen afgav i 1978 beretningen: Internationella Adoptioner, Riktlinjen og organisationsförslag. (Ds S 1978:6). I beretningen anføres side 59 ff. om den seneste udvikling i Sverige, at alene halvdelen af de udenlandske børn, der blev adopteret i Sverige, blev formidlet af NIA eller AC, mens den anden halvdel blev fremskaffet af adoptionsansøgerne selv ved besøg i børnenes hjemlande og/eller gennem ulovlige mellemmænd.

Der bestod endvidere nogen uklarhed om NIA's og AC's indbyrdes roller i formidlings-samarbejdet, dels mellem NIA og AC indbyrdes om retten til de enkelte formidlingskontakter, dels i forhold til omverdenen, hvor AC havde fået et halvofficielt præg. Endvidere var der opstået et konkurrenceforhold mellem parterne. Arbejdsgruppen foreslog derfor, at et sideordnet statslig og privat formidlingsarbejde skulle ophøre. Arbejdsgruppen kunne heller ikke gå ind for, at formidlingsarbejdet udelukkende skulle udføres af offentlige instanser. Det anføres herom i beretningen side 69:

"Den första modellen bygger på att samhället svarer för all verksamhet och att endast officiella kontakter med myndigheter eller institutioner i barnens hemländer kommer i fråga. En sådan modell ger goda möjligheter att förutse verksamhetens utveckling och ger möjlighet att i Sverige få ett bättre underlag för

planering och utformning av verksamheten.

Eftersom många länder inte vill ha officiell adoptionsverksamhet skulle emellertid adoptionskontakter endast bli möjliga beträffande et fåtal länder. Med hänsyn till det store antalet adoptionssökande skulle modellen medföra en kraftigt ökad risk för olaglig förmedling. Möjlighet skulle inte ges att utnyttja de värdefulla erfarenheter och goda kontaktnät som AC ovh andra enskilda intressen kan ha. Redan av dessa skäl bör denne modell avvisas."

I stället foreslog arbetsgruppen, at det direkte formidlingsarbejde helt skulle overlades til private organisationer i henhold til offentlig autorisation, men under det offentlige kontrol og tilsyn med samtlige led i arbejdet.

Arbejdsgruppens indstilling er blevet fulgt op ved loven om international adoptionshjælp, der trådte i kraft den 1. juli 1979. I forbindelse hermed ophørte NIA's formidlingsarbejde, og arbejdet er siden da blevet udført af private formidlingsberettigede foreninger, for tiden følgende 5: Alla Barns Vänner, Barnen Fremfor Allt, Adoptionscentrum, Familjeföreningen För Internationell Adoption, Sri Lanka Barns Vänner, og Swedish Association for Adoptive Children's Welfare.

NIA er fortsat formel kontraktspart i henhold til de hidtidige samarbejdsaftaler med udenlandske myndigheder og institutioner, men Adoptionscentrum er indtrådt som NIA's "verkstäl- lande organ".

c. Udvalgets stillingtagen.

Som anført i kapitel 6 består det offentlige interesse i et autoriseret formidlingssystem ikke specielt i at fremme antallet af adoptioner af udenlandske børn, men i at sikre, at de adoptioner, som på grund af den betydelige interesse hos adoptionsansøgerne for at få anvist udenlandske børn vil blive søgt gennemført, kanaliseres gennem et autoriseret formidlingssystem. Formålet hermed er at sikre en sagligt og etisk forsvarligt formidling og en hensigtsmæssig tilrettelæggelse af de danske adoptionsundersøgelser. Til et velfun-

gerende formidlingssystem må der derfor dels stilles det kvalitative krav, at formidlingsinstansen skal yde sikkerhed for saglig og etisk forsvarlig formidlingsarbejde, dels det kvantitative krav, at formidlingsinstansen skal kunne få samarbejdsaftaler i stand med lovlige og anerkendte udenlandske formidlingsinstitutioner, således at det undgås, at adoptivbørn herfra anvises privat til adoptionsansøgere direkte eller gennem ulovlige mellemlid. I modsat fald vil det være vanskeligt at hindre private adoptioner i stort antal.

f¹

En offentlig formidlingsinstans vil selvsagt give det offentlige fuldt indseende med og kontrol over, hvorledes formidlingsarbejdet tilrettelægges og udføres, og dermed optimalt opfylde det nævnte kvalitative krav. På den anden side vil en offentlig formidlingsinstans som anført i den svenske beretning fra 1978, jfr. ovenfor under B,d, kun i begrænset omfang have muligheder for at få et formidlingssamarbejde i stand med udenlandske formidlingsinstanser. Dette kan bero på, at flertallet af de udenlandske formidlere er private institutioner, som foretrækker et samarbejde med andre organisationer af privat karakter, dels at formidling på officielt niveau i nogle udviklingslande kan være politisk problematisk. Hertil kommer, at en række udenlandske formidlingsinstitutioner, bl.a. i Korea, hvorfra ca. 62 % af børnene hidtil er kommet, betinger et formidlingssamarbejde af, at den udenlandske part ikke samtidig har formidlingssamarbejde med andre formidlingsinstitutioner på samme sted, jfr. ovenfor under A.e. I tilfælde af en fuldstændig omlægning af formidlingsarbejdet fra privat til offentligt regie vil det offentlige formidlingsorgan således kun i begrænset omfang kunne overtage de formidlingsaftaler, som de private formidlingsberettigede organisationer har indgået. Adoptionsansøgers muligheder for gennem det autoriserede formidlingssystem at få anvist udenlandske børn vil herved blive væsentligt formindsket. Samtidig vil adoptionsansøgerne kunne få tilbudt udenlandske børn fra iøvrigt lovlige og anerkendte udenlandske formidlingsinstitutioner i et så betydeligt omfang, at det vil være vanskeligt at gennemføre foranstaltninger mod adoptioner uden bistand fra en autoriseret formidlings-

instans.

I forhold til en offentlig formidlingsinstans har private formidlingsberettigede organisationer meget bedre muligheder for at opfylde det nævnte kvantitative krav til et vel-fungerende formidlingssystem, idet det ikke er forekommet, at udenlandske myndigheder eller formidlingsinstitutioner alene har ønsket at samarbejde med offentlige formidlingsinstanser i adoptanternes hjemland. Det har således været muligt for de svenske myndigheder at få overført de formidlingskontakter, som indtil 1979 blev varetaget af NIA, til de private formidlingsberettigede organisationer. Et andet forhold, som behandles i kapitel 8.2., er, at en række afgiverlande har ønske om rammeaftaler med adoptionsmyndighederne i modtagerlandene med henblik på at betrygge den private formidlingsvirksomhed.

Det er endvidere udvalgets opfattelse, at også de nødvendige kvalitative krav kan opfyldes uden et uforholdsmæssigt kontrolapparat ved adoptionsformidling i autoriseret privat regi: gennem hensigtsmæssige regler for opnåelse af formidlingstilladelse, navnlig at der kun meddeles formidlingstilladelse til få organisationer og stilles passende rimelige faglige og etiske krav for at opnå tilladelsen, ved nøje regler for formidlingsvirksomhedens udøvelse og gennem et tilstrækkeligt offentligt tilsyn med virksomheden. Den formidlingsvirksomhed, som, siden udlandsadoptionerne tog fart i begyndelsen af 70'erne, er blevet udført af AdoptionCenter og Dana-dopt, har ikke givet justitsministeriet anledning til væsentlig kritik. Derimod har der været en række problemer vedrørende Terre des Hommes virksomhed, herunder med hensyn til overholdelse af grænserne for foreningens autorisation i forhold til Holt i Korea og - indtil udvidelsen af autorisationen i 1979 - i forbindelse med bistand til private adoptionsansøgere og vedrørende vejledning af adoptionsansøgere om adoption af vanskeligt anbringelige børn, samt - efter 1979 - med hensyn til organiseringen af virksomheden i Danmark. Dette er imidlertid forhold, som justitsministeriet kan tage i betragtning ved sin stillingtagen til foreningens formid-

lingstilladelse, og kan ikke føre til en underkendelse af det hovedindtryk, at det ofte særdeles vanskelige og kompliserede formidlingsarbejde er blevet udført af de formidlingsberettigede organisationer på en særdeles kompetent måde.

En tredje mulighed ville være en sideordnet offentlig og privat formidlingsvirksomhed, således som det fandt sted i Sverige i perioden 1965-79, jfr. ovenfor under B,d. Et sådant formidlingssystem vil imidlertid, jfr. de svenske erfaringer, indebære en uheldig sammenblanding af det offentliges direkte formidlingsvirksomhed og det offentliges kontrolvirksomhed i forhold til de autoriserede private formidlingsorganisationer og skabe uklarhed med hensyn til det indbyrdes forhold mellem den offentlige og de private formidlingsinstanser.

Efter det anførte finder udvalget i overensstemmelse med den seneste revision i Norge, Sverige og Finland af reglerne om organisationen af arbejdet med formidling af udenlandske adoptivbørn, at arbejdet mest hensigtsmæssigt udføres af få højt kvalificerede og erfarne private organisationer i henhold til offentlig autorisation og under offentligt tilsyn.

Udvalget foreslår, at den gældende ordning med en bemyndigelsesbestemmelse, hvorefter justitsministeren kan give formidlingstilladelse og fastsætte nærmere regler herfor samt føre tilsyn med formidlingsvirksomheden, fastholdes, men således at bemyndigelsen begrænses til formidlingstilladelser vedrørende børn, der ikke har statsborgerskab her i landet, jfr. om danske børn kapitel 2 og 4, og således at reglerne optages i adoptionsloven. Der henvises til § 32, stk. 1 og 2, i udvalgets udkast nedenfor til lov om ændring af adoptionsloven.

8.2. Danske myndigheders stilling i øvrigt i adoptionsformidlingen i forhold til udenlandske myndigheder.

A. Den hidtidige situation.

I forbindelse med arbejdet i arbejdsgruppen af 1964 om en nyordning for adoption af udenlandske børn og iværksættelsen pr. 1. januar 1965 af nyordningen og autorisationen til Dansk Hjelpe-Organisation for Glemte Børn, blev der taget en række initiativer fra dansk side med henblik på at undgå, at anvisning af udenlandske børn til danske adoptionsansøgere skete uden om den formidlingsberettigede organisation.

Der blev således rettet henvendelse til den græske børneinstitution Metera, som var blevet omtalt i den danske ugepresse, og indgået aftale om, at anvisning af børn til danske adoptionsansøgere skulle ske gennem den formidlingsberettigede organisation og efter en nærmere fastlagt fremgangsmåde. Der blev endvidere rettet en underhåndshenvendelse til det tyske forbundsjustitsministerium med henblik på at undersøge muligheden for lignende aftaler med de tyske adoptionscentre. I den første autorisation til "Glemte Børn" var det endvidere forudsat, at sådanne aftaler kunne komme på tale, idet det i autorisationens pkt. 8 bl.a. anføres: "Foreningen vil endvidere kunne få særlig bemyndigelse til at medvirke ved adoption af børn fra andre lande, som justitsministeriet måtte afslutte overenskomst med". De tidligere underhåndshenvendelser til Vesttyskland blev dog alene fulgt op med en skrivelse fra justitsministeriet til det tyske forbundsjustitsministerium, hvori man anmodede om, at tyske børn så vidt muligt ikke blev anvist danske adoptionsansøgere uden om den formidlingsberettigede organisation. Der blev ikke rettet henvendelse fra dansk side til andre lande om overenskomster vedrørende adoptionsformidlingen.

Spørgsmålet om indgåelse af rammeaftaler vedrørende adoptionsformidlingen mellem danske myndigheder og myndighederne i giverlandene efter norsk og svensk mønster er i 1981 blevet rejst af AdoptionCenter over for justitsministeriet. Ministeriet har svaret organisationen, at det nævnte spørgsmål overvejes i adoptionsudvalget, og at justitsministeriet derfor ikke for tiden agter at tage initiativ til indgåelse af sådanne aftaler.

I 1970 blev udenrigstjenesten efter anmodning fra justitsministeriet i henhold til en begæring fra de formidlingsberettigede organisationer instrueret om at undersøge baggrunden for de sydkoreanske myndigheders beslutning om at standse formidlingen af børn til bl.a. Danmark og søge eventuelle misforståelser vedrørende de danske regler om adoption og adoptionsformidling afklaret. Udenrigstjenestens bistand må antages at have haft væsentlig betydning for de koreanske myndigheders beslutning om påny at tillade anvisning af børn til Danmark.

I 1972 og 1981 har Mogens Hornslet i sin egenskab af henholdsvis daværende chef for justitsministeriets familieretskontor og formand for adoptionsnævnet - i 1981 sammen med nævnets børnelæge, overlæge dr.med. P.A. Krasilnikoff - foretaget en inspektions- og kontaktrejse til en række af de lande i Østen, hvor de formidlingsberettigede organisationer udførte formidlingsarbejde: Thailand, Iran, Indonesien, Sri Lanka, Indien og Korea. Under mødet med adoptionsmyndighederne i de pågældende lande blev der bl.a. givet en almindelig orientering om de danske regler om adoption og adoptionsformidling og om de danske myndigheders ønske om, at anvisning af børn ikke sker uden om de formidlingsberettigede organisationer. Der blev endvidere under drøftelser med myndighederne og under besøg på de udenlandske kontaktsteder etableret personlige kontakter og indsamlet informationer, som har kunnet udnyttes i det praktiske arbejde med adoptionssager vedrørende udenlandske børn. Rejsen i 1981 affødte et genbesøg af socialministeren fra Sri Lanka, der havde ønske om selv at få kendskab til de forhold, hvorunder børn fra Sri Lanka kom til at leve som adoptivbørn i Danmark. Nogen løbende tilsynsvirksomhed ved besøg i giverlandene, som der udøves fra norsk og svensk side, har der ikke været tale om eller økonomisk mulighed for.

Under udvalgets arbejde er udenrigsministeriets instruks for udenrigstjenesten blevet revideret. Det er nu i instruksen præciseret, at forespørgsler om anvisning af børn til danske

adoptionsansøgere skal besvares med en henvisning til de formidlingsberettigede organisationer.

løvrigt har det været overladt til de formidlingsberettigede organisationer at informere formidlingsinstitutioner og myndigheder i udlandet om de danske regler om adoption og adoptionsformidling. Justitsministeriet har herved til organisationernes brug i forhold til udlandet autoriseret oversættelser af organisationers formidlingsautorisationer, hvori den nærmere fremgangsmåde ved sagsbehandlingen er beskrevet, samt udarbejdet en skriftlig redegørelse om de danske regler om adoption og adoptionsformidling.

^B. Norge og Sverige.

a. Norge.

Det norske råd for internationale adoptioner, RIA, har en betydelig større rejseaktivitet end danske adoptionsmyndigheder, hvilket tildels har sammenhæng med de norske godkendelsesregler vedrørende de formidlingsberettigede organisationers udenlandske samarbejdsparter, jfr. kapitel 9.2.

Normalt en gang om året foretager medlemmer af RIA en almindelig inspektions- og kontaktrejse til de lande i Østen eller Sydamerika, hvorfra de norske formidlingsberettigede organisationer formidler børn til Norge eller ønsker at indlede et formidlingsarbejde. Under møder med myndighederne og børneinstitutionerne finder der en almindelig udveksling af informationer og synspunkter sted samt en drøftelse af de mere konkrete problemer, der måtte foreligge fra norsk eller udenlandsk side. I tilfælde af mere akutte problemer for norsk adoptionsformidling har man fra norsk side efter et konkret skøn sendt RIA's sekretariatsleder til åstedet for at søge at klare problemerne.

Med hensyn til indgåelse af statsaftaler har RIA ifølge sin instruks også til opgave at medvirke i forhandlinger med myn-

digheder og organisationer i andre lande om aftaler vedrørende adoptionsformidling af børn til Norge. Der er hidtil alene indgået en statsaftale med myndighederne på Filipinerne. Ved aftalen fastlægges hvilke principper og hvilken fremgangsmåde, der skal følges ved adoptionsformidlingen. Aftalen er i overensstemmelse med de principper og den fremgangsmåde, som i forvejen gælder for den norske adoptionsformidling. Der forhandles for tiden med en række andre lande i Asien og Sydamerika om indgåelse af lignende aftaler. Det er herved RIA's principielle opfattelse, at der kun kan blive spørgsmål om rammeaftaler, hvorved der fastlægges principper og fremgangsmåder, som i forvejen gælder efter norsk lov og praksis. Efter ønske fra det norske socialdepartement bringer RIA's repræsentanter under deres årlige besøgsrejse til giverlandene af egen drift spørgsmålet om indgåelse af sådanne rammeaftaler på bane.

b. Sverige.

Det svenske navn for internationale adoptioner, NIA, har en endnu mere aktiv rolle end det norske RIA i forbindelse med de formidlingsberettigedes organisationers virksomhed. Dette skal ses i sammenhæng med, at socialstyrelsen/NIA indtil 1979 selv drev formidlingsvirksomhed og indgik formidlingsaftaler med statslige myndigheder i Philipinerne (1975) og Ecuador (1976) samt med formidlingsinstitutioner i Korea (1966) og Grækenland (1965). Disse aftaler, der bortset fra Ecuador stadig er i kraft, er i flere henseender mere vidtgående end den norske statsaftale, idet NIA fortsat er formel part i formidlingen, dog nu med AC som "verkställande organ", og idet aftalen med Ecuador indeholder en forpligtelse til at påse, at børnene bliver undervist i giverlandets sprog og historie.

Medarbejdere fra NIA foretager ligesom det norske RIA, dels almindelige inspektions- og kontaktrejser til de lande, hvor i de svenske formidlingsberettigede organisationer driver formidlingsarbejde, eller hvor et formidlingsarbejde kan komme på tale, dels rejser til lande, hvor der er opstået akut-

te formidlingsproblemer, senest i 1981.

NIA skal endvidere ifølge sin instruks søge at indgå statsaftaler om adoptionsformidling med udenlandske myndigheder.

Der pågår forhandlinger om aftaler svarende til de ovennævnte med enkelte lande i Sydamerika og i Asien.

c. Finland.

Der er ikke i Finland planer om at søge at indgå statsaftaler med myndighederne i giverlandene.

° • Udvalgets stillingtagen.

Det principielle udgangspunkt for overvejelser om et statsligt engagement i forhold til myndigheder og formidlingsinstitutioner i børnenes hjemlande bør efter udvalgets opfattelse være, at adoptionsformidlingen finder sted som følge af adoptionsansøgenes ønske om børn, og at den nærmere tilrettelæggelse og udførelse af formidlingsarbejdet foretages af private - formidlingsberettigede - organisationer, der har det umiddelbare ansvar for virksomheden, mens det offentliges interesse i formidlingen principielt alene er at påse, at formidlingen foregår på betryggende måde. Henvendelser fra danske myndigheder til eller besvarelse af henvendelser fra udenlandske myndigheder eller udformning af erklæringer fra danske myndigheder til de formidlingsberettigede organisationers brug over for udenlandske myndigheder og børneinstitutioner, bør derfor ikke ske på en sådan måde, at der skabes uklarhed med hensyn til statens rolle i adoptionsformidlingen. Navnlig bør man være opmærksom på, at der ikke skabes forestillinger om, at formidlingsarbejdet udføres på det offentliges vegne, eller at der er knyttet offentlige interesser til fremme af antallet af adoptioner. Hvor der ikke er risiko for at skabe en sådan uklarhed, finder udvalget på den anden side, at det offentliges interesse i at sikre, at anvisning af udenlandske børn til danske adoptionsansøgere sker gennem formidlingsberettigede organisationer,

og hensynet til at afhjælpe unødvendig utryghed hos myndigheder og formidlingsinstitutioner i lande, hvorfra børn anvises til Danmark, må betinge en offentlig informationsvirksomhed i rimeligt omfang om de danske regler om adoption og adoptionsformidling og om danske myndigheders ønske om, at anvisningen af børn sker gennem formidlingsberettigede organisationer. Hvor der er generelle restriktioner eller et fuldstændigt stop for anvisning af børn til Danmark, og dette beror på misforståelser med hensyn til de danske regler, finder udvalget endvidere, at hensynet til de danske adoptionsansøgere kan betinge, at danske myndigheder bistår med at afklare foreliggende misforståelser.

Det nævnte informationsbehov må efter udvalgets opfattelse i helt overvejende grad antages at kunne imødekommes som hidtil dels ved at overlade de formidlingsberettigede organisationer autoriserede oversættelser af formidlingsautorisationer og redegørelser fra justitsministeriet om de danske regler til brug i udlandet dels i visse tilfælde ved besvarelse af forespørgsler fra udenlandsk side og dels ved en almindelig information under møder mellem danske og udenlandske myndigheds personer i forbindelse med kontakt- og inspektionsrejser fra begge sider. I hvilket omfang man vil kunne forebygge problemer eller løse foreliggende problemer på denne uformelle måde, vil dog i meget vidt omfang afhænge af, hvilken rejseaktivitet der fra dansk side afsættes midler til. Ønsker man fra udenlandsk side en mere officiel forsikring om danske regler, vil dette kunne ske ved en officiel dansk orientering gennem udenrigstjenesten.

De formidlingsberettigede organisationers repræsentanter i udvalget har givet udtryk for, at kontakt- og inspektionsrejserne i 1972 og 1981 er blevet særdeles påskønnet af de myndigheder og institutioner, som organisationerne samarbejder med i de besøgte lande, og har været til stor gavn for dette samarbejde. Man er samtidig i giverlandene noget uforstående over for den tilbageholdenhed, som de danske adoptionsmyndigheder navnlig sammenlignet med de norske og svenske myndigheder udviser med hensyn til at aflægge besøg i

giverlandene. Det er derfor et stort ønske i organisationerne, at de danske adoptionsmyndigheders rejseaktivitet øges.

Om man fra danske myndigheders side bør rette særlige henvendelser til udenlandske myndigheder som følge af konkrete formidlingsproblemer, må efter udvalgets opfattelse afgøres af justitsministeriet og udenrigsministeriet fra sag til sag og bero på karakteren og vægten af de danske interesser, der er på spil, samt på de udenrigspolitiske hensyn, der måtte gøre sig gældende. Der vil formentlig i højere grad være grundlag for at overveje officielle henvendelser, hvis der er tale om særlige problemer med anvisning af børn uden om de formidlingsberettigede organisationer, eller hvis der - som i tilfældet med Korea i 1970 - er tale om generelle restriktioner eller et fuldstændigt stop for anvisning af børn til Danmark, som udelukkende eller i helt overvejende grad beror på misforståelser af de danske regler.. Beror de udenlandske foranstaltninger på principielle politiske overvejelser vedrørende internationale adoptioner, vil der derimod næppe være grundlag for en officiel intervention fra dansk side.

Med hensyn til spørgsmålet om statslige aftaler om adoptionsformidling følger det af det førnævnte principielle udgangspunkt, at der ikke fra dansk side bør tages initiativ til indgåelse af sådanne aftaler, og at den danske stat ikke bør indgå som officiel part i formidlingsvirksomheden. Der vil således alene kunne blive spørgsmål om rammeaftaler vedrørende de formidlingsberettigede organisationers virksomhed. Det eneste, man fra dansk side vil kunne forpligte sig til, vil endvidere alene være dels ved adoptionssagernes behandling i Danmark at følge en fremgangsmåde, som er i overensstemmelse med de allerede fastsatte regler, dels at pålægge de formidlingsberettigede organisationer at følge en bestemt fremgangsmåde i barnets hjemland, hvilket de udenlandske myndigheder iøvrigt selv ville kunne gøre. Fra udenlandsk side vil man derfor ikke ved en statslig rammeaftale kunne opnå videregående tilsagn fra dansk side end ved en officiel dansk note. På den anden side kan det af politiske grunde være af

betydning for myndighederne i børnenes hjemlande i aftaleform at få fastlagt rammer for adoptionsformidlingen. En rammeaftale vil endvidere i et vist omfang kunne være i danske myndigheders interesse, såfremt der i aftalen kunne optages bestemmelser om, at børn ikke anvises danske adoptionsansøgere uden om en formidlingsberettiget organisation, eller i danske adoptionsansøgers interesse, hvis indgåelse af en rammeaftale fra udenlandsk side gøres til en betingelse for fortsat anvisning af børn til danske adoptionsansøgere. Såfremt der fremkommer anmodning fra udenlandske myndigheder om forhandlinger om indgåelse af en statslig rammeaftale vedrørende adoptionsformidling, er det derfor udvalgets opfattelse, at spørgsmålet bør overvejes nærmere i justitsministeriet og udenrigsministeriet fra sag til sag. Det bør i disse overvejelser navnlig indgå, om der er et særligt behov for foranstaltninger over for private adoptioner fra det pågældende land, og om en afvisning af indgåelse af en rammeaftale vil medføre en væsentlig forringelse af danske adoptionsansøgers muligheder for at få anvist børn.

8.3. Nærmere om strukturen i den private adoptionsformidling. Antallet af formidlingsberettigede organisationer.

A. De gældende regler.

Målsætningen ifølge 1964 arbejdsgruppen med autorisation af private organisationer til adoptionsformidling var at sikre et formidlingsarbejde af en høj standard samt en centralisering af anvisningen af udenlandske børn for at lette de danske myndigheders undersøgelsesarbejde. Hertil kom hensynet til at sikre en tilstrækkelig formidlingskapacitet for at undgå incitamentet til at søge adoption uden en formidlingsberettiget organisations bistand.

De nævnte hensyn voldte ikke særlige vanskeligheder i forbindelse med meddelelsen af de endnu gældende autorisationer fra 1969-71 til de tre formidlingsberettigede organisationer. For Danadopts og AdoptionCenters vedkommende var der

tale om en videreførelse af det arbejde, som hidtil var blevet udført i Dansk Hjelpe-Organisation for Glemte Børn. Endvidere var der på daværende tidspunkt særdeles lange ventelister for adoptionsansøgere til koreanske børn fra henholdsvis Holt og KSS børnehjemmene, som ikke kunne betjenes af samme danske organisation, jfr. ovenfor under A.e. For Terre des Hommes vedkommende var der alene tale om en begrænset autorisation til formidling af ældre og handicappede børn, som ikke omfattedes af de to andre organisationers virksomhed. Der var endvidere ikke overvejende strukturmæssige vanskeligheder ved i 1976 at imødekomme Terre des Hommes ansøgning om formidlingsautorisation til børn fra institutionen UCED i Bangladesh, idet de to andre organisationer ikke havde og ikke planlagde formidlingsvirksomhed fra dette land.

De strukturmæssige spørgsmål blev imidlertid hovedspørgsmålet i forbindelse med de ansøgninger om formidlingsautorisation, som Terre des Hommes indgav i 1977 og foreningen International Børnehjælp indgav i 1979.

Da Terre des Hommes i 1977 ansøgte om en almindelig formidlingsautorisation til børn fra alle ikke-nordiske lande i lighed med autorisationerne for Danadopt og AdoptionCenter, blev hovedspørgsmålet således, om en udvidelse af Terre des Hommes autorisation ville kunne ske uden at skade de to andre organisationers arbejde og det danske formidlingsarbejde som helhed, mens spørgsmålet, om en autorisationsudvidelse kunne vanskeliggøre myndighedernes undersøgelsesarbejde, ikke spillede ind i samme grad, idet Terre des Hommes i forvejen var formidlingsberettiget og dermed indarbejdet i det eksisterende formidlingssystem.

Til brug for justitsministeriets stillingtagen blev der indhentet en udtalelse fra adoptionsnævnet, som efter høring af samrådene udtalte sig dels vedrørende Terre des Hommes kvalitative forudsætninger for at få udvidet autorisationen på baggrund af tidligere problemer i formidlingsarbejdet dels om de strukturmæssige problemer. Om disse sidste anførte nævnet i skrivelse af 9. februar 1979 til justitsministeriet

bl.a.:

"Der er endvidere enighed om, at mulighederne for at skaffe udenlandske børn til adoption i Danmark efter en realistisk vurdering må anses for særdeles usikre trods det utvivlsomt store antal nødlidende børn i en række lande. Antallet af børn til rådighed for adoption ad anerkendte kanaler i udlandet må efter adoptionsnævnets mening forventes at ville gå betydeligt ned inden for de nærmeste år, og en udvidelse af Terre des Hommes' formidlingsret vil næppe ændre denne udvikling.

Dette indebærer, at en imødekommelse af Terre des Hommes' ønske om en udvidet autorisation hverken synes at kunne begrundes med en forventning om, at man her ved i højere grad end nu vil kunne dække danske adoptionssøgendes behov for at kunne adoptere, eller med en realistisk bestyrket tro på, at man vil øge mulighederne for gennem adoption at hjælpe nødstedte udenlandske børn. Tværtimod er der grund til at regne med, at der på de steder i udlandet, hvorfra det fortsat en tid vil være muligt at adoptere børn, vil vise sig en stigende "konkurrence" mellem formidlende organisationer fra forskellige lande. Problemet vil derfor - set fra børnenes synsvinkel - være, om de børn der kan adopteres, skal adopteres i Danmark, eller de skal adopteres i Sverige, USA eller et andet vestligt land med et tilsvarende behov.

Det kan ikke afvises, at dette konkurrencemoment kan være til gavn for de udenlandske institutioner og derved også for de udenlandske børn, der må hjælpes i deres hjemland. Den nævnte situation taler imidlertid imod, at man gennem et udvidet antal formidlende organisationer i Danmark eller gennem en ændring i de eksisterende organisationers formidlingsret forringer de eksisterende organisationers muligheder for at fortsætte det sagligt forsvarlige arbejde, de hidtil har udført, og som myndighederne har en meget stor interesse i at støtte."

Til trods for de anførte betænkeligheder ville et flertal i nævnet ikke udtale sig imod, at justitsministeriet forsøgsvis meddelte Terre des Hommes den ansøgte almindelige formidlingsautorisation, og således at forlængelse kun kunne ske, såfremt Terre des Hommes virksomhed i prøvetiden ikke gav anledning til berettigede klager, herunder sådanne konflikter med de to andre organisationer, som Terre des Hommes måtte bære ansvaret for.

Ved skrivelse af 28. februar 1979 meddelte justitsministe-

riety under henvisning til adoptionsnævnets udtalelse Terre des Hommes en almindelig autorisation vedrørende børn fra alle ikke-nordiske lande foreløbigt i 1 år. Tilladelsen er senere blevet forlænget, senest til den 1. juli 1987.

For at forebygge problemer mellem organisationerne efter udvidelsen af Terre des Hommes autorisation, indkaldte adoptionsnævnet efter aftale med justitsministeriet organisationerne til et møde, hvorunder der opnåedes enighed om, hvilken fremgangsmåde, en organisation bør følge, når den overvejer at etablere samarbejde med formidlingsinstitutioner i udlandet, jfr. kapitel 9. Der var endvidere enighed om, at Terre des Hommes som hidtil fra Holt i Korea kun formidlede børn med fysisk handicaps og børn over 5 år.

I 1979 indgav foreningen International Børnehjælp ansøgning om autorisation til adoptionsformidling vedrørende børn fra et bestemt indisk børnehjem. Børnehjemmet blev drevet af organisationen International Child Welfare Service, India (ICWS), og såvel denne organisation som børnehjemmet var oprettet af den danske forening og finansieret af denne. Foreningen anslog, at der ville kunne blive tale om formidling af ca. 30 børn årligt. Justitsministeriet anmodede adoptionsnævnet om en udtalelse. Nævnet indkaldte foreningen til et møde, hvorunder man henstillede, at foreningen medvirkede til, at børnene fra det pågældende børnehjem kunne formidles gennem en af de allerede formidlingsberettigede organisationer, som var villig til at påtage sig opgaven. Foreningen International Børnehjælp tilkendegav, at dette måtte bero på, om ICWS ønskede at samarbejde med en af de formidlingsberettigede organisationer, og fremsendte senere en erklæring (jfr. herom nærmere nedenfor) fra lederen af ICWS, hvorefter denne ikke ønskede at samarbejde med de formidlingsberettigede organisationer. Adoptionsnævnet afgav herefter den 17. december 1979 en udtalelse til justitsministeriet, hvori nævnet enstemmigt anbefalede, at justitsministeriet afslog ansøgningen. Nævnet henviste herved til sine principielle udtalelser vedrørende spørgsmålet om udvidelse af antallet af formidlingsberettigede organisationer i sagen vedrørende Terre des

Hommes, og tilføjede: at

"en forøgelse af danske adoptionssøgendes muligheder for at få udenlandske børn til adoption efter nævnets mening ikke bør ske derved, at der meddeles autorisation efter 1914-loven til nye organisationer, der kan skaffe et begrænset antal børn fra børnehjem, som støttes økonomisk af organisationerne. Ønsket om at hjælpe danske adoptionssøgende bør derimod søges imødekommet gennem de eksisterende autoriserede formidlere. Det skal herved fremhæves, at der efter nævnets opfattelse ikke af International Børnehjælp er anført nogen rimelig begrundelse for, at en sådan fremgangsmåde må afvises samtidig med, at International Børnehjælp fastholder ønsket om sin egen autorisation. I denne forbindelse skal det fremhæves, at allerede det nuværende antal af eksisterende autoriserede formidlende organisationer komplicerer adoptionsarbejdet, og at en forøgelse af antallet af organisationer måtte antages at ville virke unødvendigt forvirrende for de adoptionsøgende.

Det tilføjes, at der i nævnet er enighed om, at det forhold, at International Child Welfare Service har erklæret kun at kunne samarbejde med International Børnehjælp - men ikke med andre danske organisationer i et eventuelt samarbejde med International Børnehjælp ikke i sig selv kan begrunde, at International Børnehjælp meddeles formidlingsret i henhold til 1914-loven. En imødekommelse af ansøgningen udelukkende begrundet i det oplyste om vedkommende udenlandske organisations samarbejdsvilje/evne ville efter nævnets opfattelse være helt uacceptabel, ligesom en autorisationsmeddelelse på dette grundlag ville kunne få uoverskuelige følger for behandlingen af fremtidige ansøgninger af tilsvarende karakter."

Ved skrivelse af 10. april 1980 afslog justitsministeriet herefter International Børnehjælps ansøgning om formidlingsautorisation, idet justitsministeriet henviste til det af adoptionsnævnet anførte.

Det er senere ved Svendborg byrets dom af 7. juni 1984 (refereret nedenfor under 10.2.A.b. i en straffesag mod foreningens næstformand og 4 andre bestyrelsesmedlemmer fastslået, at foreningen uden justitsministeriets tilladelse siden 1976 havde drevet virksomhed med adoptionsformidling af børn fra det pågældende børnehjem, og at foreningen fortsatte hermed efter justitsministeriets afslag i 1980 og indtil 1982, hvor ICWS brød med foreningen. ICWS havde ønsket at ophøre med

den ulovlige formidling, men havde i nogen tid følt sig presset til at fortsætte for ikke at miste støtten fra International Børnehjælp. Det fremgår videre af dommen, at den ovennævnte erklæring, som lederen af ICWS afgav til justitsministeriet i formidlingssagen, var udfærdiget af den tiltalte næstformand, som havde givet lederen instruktion om at underskrive den.

B . No rge , Finland og Sverige .

a. Norge.

I Norge er adoptionsformidlingen siden begyndelsen af 70'erne blevet varetaget af de samme 3 organisationer, og det kan efter det oplyste ikke påregnes, at man fra norsk side vil autorisere flere organisationer til adoptionsformidling.

b. Finland .

I Finland, hvor der indtil den ny adoptionslov pr. 1. maj 1985 ikke har fundet formidlingsvirksomhed sted vedrørende udenlandske børn, er der nu meddelt formidlingsautorisation til organisationerne Interpedia og Rädä Barnen. Der er ikke modtaget andre ansøgninger.

c. Sverige.

I Sverige blev der ved strukturændringen ved loven om international adoptionshjælp, der trådte i kraft den 1. juli 1979, foruden til AdoptionsCentrum meddelt formidlingstilladelse til 7 mindre foreninger. Den ene formidlingstilladelse er senere blevet tilbagekaldt af NIA på grund af overtrædelse af autorisationsvilkårene, og to af foreningerne har nu sluttet sig sammen.

C. Udvalgets overvejelser.

Som anført i kapitel 6 har baggrunden for, at der i 1914-loven er givet mulighed for at meddele private organisationer

autorisation til adoptionsformidling, været, at der i det omfang, det offentlige ikke selv har kunne klare formidlingsopgaven, har været et samfundsmæssigt behov for en privat indsats. For så vidt angår den internationale adoptionsformidling var baggrunden for, at der i 1964 i overensstemmelse med indstillingen fra arbejdsgruppen af 1964 blev meddelt en privat organisation autorisation til adoptionsformidling af udenlandske børn ligeledes, at der af hensyn til en hensigtsmæssig tilrettelæggelse af behandlingen af adoptionsager navnlig ved en centralisering af fremskaffelsen af udenlandske børn var et samfundsmæssigt behov for et organiseret formidlingssystem, og at denne opgave ikke kunne løses ved formidling i offentligt regie. Hensynet til en hensigtsmæssig tilrettelæggelse af formidlingssystemet har således også været bestemmende for, at justitsministeriet har udvist stor tilbageholdenhed med at meddele autorisation til adoptionsformidling og ikke siden 1971 har meddelt autorisation til nye organisationer.

Over for de samfundsmæssige hensyn i at centralisere formidlingen på få organisationer står, at private organisationer, typisk organisationer, som i forvejen driver bistandsarbejde i udviklingslandene, kan have ønske om at drive adoptionsformidling af børn fra institutioner, som organisationerne yder bistand. Dette ønske kan foruden af ideelle hensyn været begrundet i interesse i medlemskredsen for at få anvist børn til adoption og ønsket om gennem adoptionsformidlingen at få dækningsbidrag til kontorhold, rejser og bistandsarbejde i forbindelse med organisationens øvrige arbejde.

Efter udvalgets opfattelse må det i overensstemmelse med 1914-lovens formål og den praksis, der er blevet ført efter loven, fastholdes, at autorisation til international adoptionsformidling alene bør meddeles en privat organisation, såfremt samfundsmæssige hensyn taler herfor, og at autorisation til en privat organisation ikke bør opretholdes, såfremt samfundsmæssige hensyn i forbindelse med en varig ændring af formidlingssituationen gør det påkrævet med en yderligere centralisering af formidlingsarbejdet.

De samfundsmæssige hensyn bag den internationale adoptionsformidling taler med stor vægt for, at adoptionsformidlingen varetages af få organisationer. Som anført af adoptionsnævnet over for justitsministeriet i forbindelse med behandling af ansøgningen fra Foreningen International Børnehjælp om formidlingsautorisation, jfr. ovenfor under A, indebærer en spredning af adoptionssagerne på flere organisationer, at myndighedernes, navnlig adoptionssamrådenes, behandling af sagerne kompliceres. Samrådene skal således opbygge et samarbejde med flere organisationssekretariater, samtidig med at kontakterne med den enkelte organisation på grund af spredningen bliver færre. Muligheden for at få anvist børn fra i overvejende grad de samme lande fra flere forskellige organisationer, der hver har deres ventelister, virker endvidere forvirrende på de adoptionssøgende. Det sker således ofte, at adoptionssøgende på trods af den forøgede udgift tilmelder sig flere organisationer for at få anvist et barn hurtigst muligt. En spredning af formidlingen på flere organisationer indebærer endvidere en forholdsmæssig forringelse af grundlaget for den enkelte organisations virksomhed. Herved bliver organisationerne mere sårbare over for navnlig de pludselige politisk betingede stop i adoptionsformidlingen fra visse lande. Er formidlingsgrundlaget for ringe for organisationerne, kan der tillige være risiko for etisk angribelig konkurrence mellem organisationerne om formidlingsforbindelser i udlandet og for en nedsættelse af organisationernes påpasselighed med hensyn til valg af formidlingsforbindelser. Sådanne forhold vil i de pågældende lande nedsætte tilliden til den danske adoptionsformidling og generelt til danske myndigheder. Udenrigsministeriets repræsentant i udvalget har således anført, at man utvivlsomt i udlandet antager, at danske myndigheder indestar for organisationernes handle måde, under hensyn til at organisationerne har offentlig autorisation. De nævnte risici kan i givet fald gøre det nødvendigt at indføre et striksere og administrations- og omkostningskrævende kontrolsystem for organisationernes virksomhed.

På den anden side må det, for så vidt der er et tilstrækkeligt formidlingsgrundlag herfor, anses for principielt rigtigst, at der er mere end én formidlingsberettiget organisation under hensyn til, at der er tale om virksomhed i privat organisationsform, og for at give organisationerne et incitament til at opretholde et rimeligt aktivitets- og serviceniveau samt give adoptionsansøgerne alternative muligheder. Derfor taler endvidere, at en række udenlandske formidlingsinstitutioner betinger et samarbejde med en formidlingsberettiget organisation af, at organisationen ikke samtidig samarbejder med andre lokale formidlingsinstitutioner, jfr. ovenfor under 8.1.A.e. Det kan således være nødvendigt med mere end en formidlingsberettiget organisation inden for samme område.

Om flere end to organisationer bør have formidlingsautorisation, må afgøres under hensyn til den givne formidlingssituation og ved en afvejning af på den ene side de foran nævnte problemer ved en yderligere spredning af formidlingsarbejdet og på den anden side hensynet til at sikre en tilstrækkelig formidlingskapacitet i forhold til det antal børn, som vil kunne anvises gennem lovlige og anerkendte kanaler, og antallet af danske adoptionsansøgere. Hensynene imod en yderligere spredning taler i mindre grad for at tilbagekalde allerede meddelte autorisationer, for så vidt en tilpasning mellem organisationen og myndighederne her og i udlandet, de andre organisationer og adoptionsansøgerne har fundet sted. Derimod taler de nævnte hensyn med særlig stor vægt imod at autorisere organisationer, som ikke hidtil har drevet lovlige adoptionsformidling vedrørende danske adoptionsansøgere. Hensynet til at sikre en tilstrækkelig formidlingskapacitet gør sig endvidere ikke gældende, blot fordi en privat organisation har mulighed for at etablere et formidlingssamarbejde med en udenlandsk formidlingsinstitution, som ikke samarbejder med en af de i forvejen formidlingsberettigede organisationer, når en af de formidlingsberettigede organisationer i forvejen arbejder i det pågældende område eller har mulighed for at udvide sit arbejde hertil og i øvrigt har kapacitet til at påtage sig opgaven. Det må antages normalt at være muligt for en dansk organisation, som på grund af bistands-

arbejde eller andet har en særlig forbindelse med en udenlandsk børneinstitution, der ønsker at formidle børn til Danmark, at knytte forbindelse mellem institutionen og en af de formidlingsberettigede organisationer med henblik på et formidlingssamarbejde. Da den udenlandske institution ikke kan anses at have nogen saglig begrundelse for at afvise et sådant samarbejde, bør en afvisning heraf ikke være bestemmende for de danske myndigheders holdning. Selv om en af de formidlingsberettigede organisationer ikke har mulighed for at påtage sig et formidlingssamarbejde med den pågældende udenlandske institution, må de nævnte modhensyn over for en yderligere spredning af formidlingsarbejdet tillægges afgørende vægt i tilfælde, hvor der alene bliver spørgsmål om

formidling af et forholdsvis ringe antal børn. Det bemærkes herved, at børnene på grund af den store efterspørgsel blandt vestlige adoptanter må antages at blive adopteret i andre vestlige lande.

Efter det anførte finder udvalget ikke, at strukturmæssige hensyn i den foreliggende formidlingssituation i sig selv giver grundlag for at tilbagekalde autorisationen for nogen af de 3 formidlingsberettigede organisationer, selv om den nuværende spredning af formidlingsarbejdet giver visse komplikationer ved behandlingen navnlig i adoptionssamrådene af adoptionssager. Udvalget lægger herved vægt på, at alle tre organisationer har drevet formidlingsvirksomhed i mere end 14 år, og at det samarbejde, som i forbindelse med udvidelsen af Terre des Hommes' autorisation i 1979 blev etableret mellem organisationerne i adoptionsnævnets regie, bortset fra det særlige problem vedrørende Holt i Korea, jfr. ovenfor under 8.3.A. har fungeret uden væsentlige problemer. Såfremt formidlingsgrundlaget i forbindelse med en nedgang i antallet af udenlandske adoptivbørn forringes i afgørende grad, og organisationerne ikke selv imødegår problemerne ved et nærmere samarbejde og eventuelt sammenslutning, må spørgsmålet om tilbagekaldelse af autorisationer imidlertid tages op.

Udvalget har ikke ved det anførte taget stilling til, om andre

forudsætninger for en forlængelse af Terre des Hommes nu tidsbegrænsede autorisation er opfyldt.

Indgiver andre private organisationer ansøgning om formidlingsautorisation, bør justitsministeriet efter udvalgets opfattelse overveje ansøgningen og foretage en afvejning af de ovenfor nævnte hensyn. På baggrund af den kapacitet og geografiske dækning, som de formidlingsberettigede organisationer har, og under hensyn til at antallet af udenlandske børn til adoption i Danmark må antages at falde i fremtiden, er det imidlertid særdeles usandsynligt, at der vil blive grundlag for yderligere autorisationer.

Kapitel 9. Vilkår for formidlingstilladelse.

9.1. Indledende bemærkninger.

De regler om sagsbehandlingen, som de formidlingsberettigede organisationer skal følge i forhold til adoptionsansøgerne, socialcentrene og andre myndigheder såvel som de øvrige vilkår for formidlingstilladelsen, herunder tilladelsesernes omfang og de kvalitative krav til organisationernes forhold, er fastsat i organisationernes autorisationer, som i alt væsentligt har haft samme indhold siden 1971.

Udvalget finder det mere hensigtsmæssigt, at sagsbehandlingsreglerne, som foruden de formidlingsberettigede organisationer direkte vedrører socialcentrene og adoptionsansøgerne, og som der kan være behov for at revidere i sammenhæng med de øvrige regler om adoption i justitsministeriets adoptionsbekendtgørelse og adoptionscirkulære, optages i adoptionsbekendtgørelsen eventuelt suppleret med cirkulærebestemmelser. Der henvises til udvalgets udkast nedenfor til ny adoptionsbekendtgørelse. I det omfang der måtte være behov herfor, vil familieretsdirektoratet kunne specificere reglerne ved et cirkulære.

De øvrige vilkår for formidlingstilladelse finder udvalget fortsat bør fastsættes i den enkelte formidlingsberettigede organisations autorisation. Udvalget gennemgår i afsnit 9.2. spørgsmål om autorisationernes omfang og i afsnit 9.3. spørgsmålet om de kvalitative krav og har i afsnit 9.4. udarbejdet et forslag til nye autorisationer.

Det understreges, at udvalget ikke tager konkret stilling til, om de enkelte formidlingsberettigede organisationers forhold er forenelige med de af udvalget opstillede krav, idet dette ligger uden for udvalgets opgave.

9.2. Autorisationernes omfang.

A. Gældende praksis.

De formidlingsautorisationer, som blev meddelt fra 1. januar 1965, og indtil formidlingsvirksomheden kom i mere faste rammer i 1971, var begrænsede i flere henseender, dels tidsmæssigt, dels geografisk til europæiske ikke-nordiske børn, dels med særlige restriktioner vedrørende koreanske børn.

De stadig gældende autorisationer fra 1971 til Danadopt og Adoptioncenter er uden særlige tidsmæssige begrænsninger, uden anden geografisk begrænsning, end at norden er undtaget og uden andre særlige begrænsninger. Derimod har Terre des Hommes autorisation til stadighed været undergivet særlige begrænsninger: for så vidt angår organisationen Holt i Korea (som i øvrigt betjenes af Danadopt) må foreningen kun formidle børn over 5 år og børn med fysisk handicap, indtil 1976 måtte foreningen alene formidle fra Holt i Korea men fra 1976 tillige børn fra Uced i Bangladesh. Fra 1979 har foreningen haft samme autorisation som Danadopt og Adoption Center, dog med tidsbegrænsning, senest indtil den 1. juli 1987, og med den særlige begrænsning vedrørende Holt i Korea.

I alle tre formidlingsberettigede organisationers autorisationer er optaget følgende forbehold om tilbagekaldelse eller ændring af vilkår:

"Justitsministeriet kan til enhver tid ændre eller supplere de ovennævnte vilkår, og man forbeholder sig at tilbagekalde tilladelsen, såfremt institutionen ikke overholder de fastsatte vilkår, eller institutionens forhold efter justitsministeriets skøn iøvrigt giver anledning dertil.

Man skal endvidere henlede institutionens opmærksomhed på, at spørgsmålet om organiseringen af den fremtidige formidlingsvirksomhed for tiden overvejes i det af justitsministeriet nedsatte adoptionslovsudvalg.

Institutionen må være indstillet på, at justitsministeriet, når udvalgets betænkning foreligger, vil tage spørgsmålet om institutionens fortsatte autorisation op til overvejelse på dette grundlag."

B. Norge, Sverige og Finland.

I såvel Norge som Sverige gælder formidlingstilladelserne bestemte udenlandske formidlingsinstitutioner (i bestemte lande), og en udvidelse af formidlingsarbejdet til andre formidlingsinstitutioner/lande kræver særlig tilladelse, jfr. herom nedenfor under 9.3.4.B. Formålet hermed er dels at have offentligt indseende med de udenlandske formidlingsinstitutioner, dels at sikre mod konkurrence mellem formidlingsberettigede organisationer. De norske formidlingsstilladelser indeholder ikke bestemte tidsmæssige begrænsninger. De svenske formidlingstilladelser gælder kun for 1 år ad gangen. I et tilfælde har NIA afslået at forlænge en formidlingstilladelse, mens de øvrige tilladelser er blevet forlænget.

Efter den nye finske adoptionslov kan autorisation til international adoptionstjeneste højst gives for 5 år ad gangen. Adoptionstjenesteorganet må kun samarbejde med sådanne udenlandske myndigheder, organisationer eller andre organer med tilsvarende opgaver, som nämnden for adoptionsårenden har godkendt.

C. Udvalgets overvejelser.

a. Generelt.

Efter udvalgets opfattelse bør konkret begrundede begrænsninger i autorisationernes omfang i geografisk, tidsmæssig eller anden særlig henseende som hidtil efter justitsministeriets skøn kunne fastsættes, indtil de fornødne erfaringer er gjort, hvor der måtte blive spørgsmål om at autorisere nye formidlingsorganisationer eller foretage væsentlige ændringer i formidlingsstrukturen. Endvidere bør de nordiske lande som hidtil være undtaget fra de formidlingsberettigede organisationers arbejdsområde, idet der ikke er behov for internordisk adoptionsformidling. Spørgsmålet om særlige begrænsninger som led i et system med forhåndsgodkendelse af udenlandske formidlingsparter, behandles nedenfor under

9.3.4. Ved de følgende overvejelser om almindelige begrænsninger forudsætter udvalget, at antallet af formidlingsautorisationer holdes på et lavt niveau, således at et mere omstændeligt og omkostningskrævende kontrolapparat ikke bliver nødvendigt.

b• Geografiske afgrænsninger.

Formålet med geografiske afgrænsninger af formidlingsautorisationerne kan være at opdele formidlingsområderne mellem de formidlingsberettigede organisationer dels med henblik på at undgå konkurrence om at etablere samarbejde om de samme formidlingsparter i udlandet dels med henblik på en eventuel mere hensigtsmæssig tilrettelæggelse af formidlingsarbejdet. Efter udvalgets opfattelse er sådanne afgrænsninger imidlertid ikke tilrådelige. Konkurrencemomentet må anses for tilstrækkeligt imødegået ved den gældende forholdsregel om, at en formidlingsberettiget organisation ikke må rette henvendelse til en udenlandsk formidler, som en anden formidlingsberettiget organisation har anmeldt til familieretsdirektoratet (tidligere adoptionsnævnet) at samarbejde med eller forhandle om at indlede samarbejde med, jfr. pkt. 5 i autorisationsudkastet i afsnit 9.4. En geografisk opdeling af formidlingsområderne vil endvidere kunne føre til en uhenigtsmæssig formidlingsstruktur og til en forringelse af formidlingsmulighederne. Formidlingsmulighederne er således geografisk meget ujævnt fordelt, f.eks. er ca. 62% af børnene hidtil kommet fra Korea, og kan meget hurtigt ændre sig, ikke mindst ved pludselige politisk betingede stop i formidlingen. Endvidere er der flere områder, hvor mere end en formidlingsinstitution kan anvise børn til international adoption, og hvor de hver især betinger sig, at den danske formidlingsorganisation ikke samarbejder med andre formidlingsinstitutioner i området. Dette er således tilfældet i Korea med KSS, der samarbejder med AC, og Holt, der samarbejder med Danadopt og Terre des Hommes, jfr. ovenfor under 8.1.A.e. For at de enkelte formidlingsberettigede organisationer kan få et tilstrækkeligt formidlingsgrundlag for deres virksomhed og kunne sprede risikoen for - navnlig pludselige - ændringer i

formidlingsmulighederne i bestemte område, og for at kunne fastholde muligheden for at få anvist børn fra flere formidlingsinstitutioner inden for samme område, er det således ønskeligt med en vis spredning af de enkelte formidlingsberettigede organisationers arbejde. Der er endvidere enighed i udvalget om, at de formidlingsberettigede organisationer, som arbejder inden for samme område, bør samarbejde, hvor der er et særligt behov herfor, f.eks. med hensyn til escortering af børn til Danmark.

c. Andre særlige begrænsninger.

Med hensyn til de gældende autorisationer gælder særlige begrænsninger kun for Terre des Hommes med hensyn til Holt i Korea, jfr. ovenfor under 8.1.A.f. som følge af, at såvel Danadopt som Terre des Hommes har formidlingssamarbejde med Holt. Der har i praksis løbende været tvist om afgrænsningen af Terre des Hommes autorisation til Holt. Udvalget finder på denne baggrund, at der i fremtiden ikke bør gives formidlingsberettigede organisationer tilladelser til at samarbejde med samme udenlandske formidlingspart, medmindre ganske særlige grunde taler herfor. Om der bør ske ændringer af de gældende autorisationer med hensyn til Holt, finder udvalget ikke at burde tage stilling til, men opretholdes begge organisationers autorisation til Holt, bør det som anført i pkt. 2, stk. 3, i autorisationsudkastet nedenfor i kap. 9.4, påhvile organisationerne, hvor der kan være tvivl om den indbyrdes afgrænsning af deres autorisationer, at forelægge spørgsmålet for familieretsdirektoratet.

d. Tidsmæssige begrænsninger.

Formidlingsautorisationer bør efter udvalgets opfattelse som hidtil helt eller delvis kunne tilbagekaldes, hvor de hensyn, som efter autorisationsreglernes formål skal varetages, betinger det. Det vil selvsagt være tilfældet, hvor en formidlingsberettiget organisation ikke overholder vilkårene for autorisationen, herunder ikke opfylder de fornødne saglige og etiske krav. Det vil endvidere kunne være tilfældet, hvor

omstrukturering af formidlingssystemet skønnes påkrævet eller hensigtsmæssig, fordi formidlingsmulighederne afgørende har ændret sig, f.eks. ved et fald i børnetallet, eller fordi indvundne erfaringer har vist, at den gældende struktur er uhensigtsmæssig f.eks. for tilrettelæggelsen af myndighedernes arbejde.

Udvalget har herved overvejet, om der blot som hidtil skal tages et almindeligt forbehold om muligheden for tilbagekaldelse, eller om autorisationerne skal meddeles for et bestemt tidsrum (f.eks. 5 år) ad gangen, således som det nu er tilfældet med Terre des Hommes autorisation. En sådan ordning vil indebære en direkte anledning for adoptionsmyndighederne til med mellemrum at overveje de formidlingsberettigede organisationers forhold og spørgsmålet om, hvorvidt formidlingsstrukturen bør ændres, og er samtidig egnet til at skærpe de formidlingsberettigede organisationers opmærksomhed på disse spørgsmål.

De formidlingsberettigede organisationers repræsentanter har for så vidt kunnet tiltræde, at autorisationerne meddeles for f.eks. 5 år ad gangen, men har anført, at det vil kunne hæmme deres muligheder for at indgå aftaler om langsigtet samarbejde med udenlandske formidlingsinstitutioner, såfremt de officielle autorisationer, der forevises i udlandet, fremtræder som midlertidige.

Der er herefter enighed i udvalget om at foreslå, at spørgsmålet om autorisationernes forlængelse tages op med faste mellemrum, f.eks. hvert 5. år, og således at spørgsmålet normalt tages op for alle organisationer samtidigt, men at bestemmelserne herom anføres i en følgeskrivelse til autorisationerne og ikke i selve autorisationerne.

Udvalget foreslår, at bestemmelserne udformes således:

"Denne tilladelse gælder indtil d. 1. januar 1991.

Familieretsdirektoratet kan afslå at forlænge tilladelsen og kan til enhver tid tilbagekalde eller begrænse

tilladelsen eller ændre vilkårene for denne, såfremt organisationen overtræder vilkårene for tilladelsen, organisationens forhold i øvrigt efter direktoratets skøn gør det påkrævet, ændrede formidlingsmuligheder efter direktoratets skøn gør det påkrævet, eller som led i en efter direktoratets skøn mere hensigtsmæssig tilrettelæggelse af formidlingsarbejdet."

9.3. Kvalitative krav.

9.3.1. Generelle bemærkninger.

Udvalget gennemgår i dette afsnit, hvilke kvalitative krav (almindelige kapacitets- og kvalitetskrav, organisationsform og samarbejde med udenlandske formidlingsparter), der bør stilles til en formidlingsberettiget organisation. Der har ikke hidtil været fastsat nærmere almindelige regler herom i eller i henhold til 1914-loven, men justitsministeriet har taget stilling til modtagne ansøgninger om formidlingstilladelse, herunder om udvidelse og forlængelse af gældende formidlingstilladelser, efter et konkret skøn over den ansøgende organisations forhold, den gældende formidlingssituation og de adoptionsretlige og administrative hensyn, som skal varetages, og har fastsat de nærmere vilkår for formidlingstilladelsen i autorisationsskrivelsen til organisationen.

Efter adoptionsudvalgets opfattelse er det fortsat ikke hensigtsmæssigt at fastsætte nærmere almindelige regler for vilkår for formidlingsautorisation, idet spørgsmålet om en ansøgning om autorisation bør imødekommes, eller om gældende vilkår bør ændres, må bero på et administrativt skøn over en række omstændigheder, som vil ændre sig fra tid til anden, og som næppe på hensigtsmæssig måde kan normeres på forhånd. Udvalgets bemærkninger i det følgende tager derfor sigte på at yde justitsministeriet vejledning i den administrative stillingtagen til, hvorledes de fremtidige vilkår for de gældende formidlingstilladelser skal udformes, jfr. autorisationsudkastet under 9.4., og ved en senere stillingtagen til en forlængelse af de gældende autorisationer.

Spørgsmålet om vilkår opstår selvsagt også med hensyn til ansøgninger fra ikke hidtil formidlingsberettigede organisationer om formidlingsautorisation. Som anført ovenfor er administrative hensyn hidtil blevet anset for at være til hinder for autorisation af flere organisationer end de nuværende, og disse hensyn bør efter udvalgets opfattelse fortsat tillægges afgørende vægt. Spørgsmålet om hvilke kvalitative vilkår, der bør stilles for at opnå formidlingsautorisation, er derfor i altovervejende grad kun af teoretisk interesse. Udvalget har derfor ikke specielt behandlet dette spørgsmål, men finder det - for det tilfælde at spørgsmålet måtte opstå - for selvfølgeligt, at der ikke stilles mindre kvalitative krav til en ny ansøgende organisation end til de allerede formidlingsberettigede organisationer. Det er således udvalgets hovedsynspunkt, at såvel adoptionsretlige og administrative hensyn som hensynet til adoptionsansøgerne og forholdet til myndighederne og befolkningerne i de lande, hvorfra børnene kommer, med meget stor vægt taler for, at adoptionsformidlingen varetages af få, meget højt kvalificerede og erfarne private organisationer.

9.3.2. Almindelige krav til kapacitet og kvalitet.

A. Gældende regler og praksis.

a. De selvejende institutioner Danadopt og Adoption Center har i en årrække begge haft i alt væsentligt samme kontor- og personalemæssige organisationsform. Danadopt har kontor i Birkerød og Adoption Center i Århus. Alle sager behandles fra disse kontorer, der har åbent inden for almindelig kontortid. Kontorerne er bemandede med lønnet personale, der oprindeligt er kontor- og handelsuddannede, men som gennemgående har været beskæftiget med adoptionsformidling gennem en række år. Kontorerne har sædvanlige bogførings- og journalsystemer. Forhandlingerne i udlandet varetages af en kontorleder eventuelt ledsaget af et eller flere medlemmer fra bestyrelsen. Adoptivbørn ledsages på hjemrejsen af særlige escorts med læge- eller sygeplejeuddannelse eller anden særlig erfaring.

b. Foreningen Terre des Hommes virksomhed blev indtil 1980 varetaget af frivillige ulønnede personer, som arbejdede fra deres respektive bopæle og med begrænset træffetid, således at henvendelser vedrørende børn fra et land skulle rettes til et kontor og henvendelser vedrørende børn fra et andet land til et andet kontor. Denne organisationsform voldte store ulemper for amtssocialcentrene, idet det var vanskeligt i forbindelse med behandlingen af adoptionssager at træffe de relevante personer, ligesom det var vanskeligt at opnå en ensartet administrativ behandling af foreningens sager. Endvidere stod foreningens bogholderi- og journalsystem ikke mål med de to fornævnte organisationers. Ved den foreløbigt tidsbegrænsede udvidelse af Terre des Hommes autorisation i 1980 til at omfatte alle lande uden for Norden var det en forudsætning, at foreningen oprettede et centralkontor, hvortil alle henvendelser kunne rettes, samt at foreningen indførte et mere professionelt journal- og bogføringssystem. Foreningen har herefter oprettet et centralkontor i Nordborg på Als og har ansat lønnet personale. Forhandlingerne i udlandet føres af medlemmer af foreningens bestyrelse. Ledsagelse af adoptivbørn varetages dels af bestyrelsesmedlemmer dels af escorts med læge- eller sygeplejeuddannelse.

B. Udvalgets overvejelser.

Adoptionsformidlingsvirksomhed er ikke et internt foreningsanliggende for den formidlingsberettigede organisation, idet adgangen til at opnå organisationens bistand skal stå åben for alle adoptionsansøgere. Virksomheden foregår endvidere i nært samarbejde med såvel danske som udenlandske myndigheder og skal sikre bedst muligt, at adoptionsformidlingen sker på lovlig, etisk og faglig forsvarlig måde. Hensynet til adoptionsansøgerne, de adoptionsretlige hensyn, som skal varetages, samt danske og udenlandske myndigheders mulighed for at have indseende med virksomheden og for at udnytte de ressourcer, som er afsat til behandling af adoptionssager, bedst muligt, gør det absolut påkrævet, at det fastholdes som et krav for at opnå og bevare en autorisation til adoptionsfor-

midling, at en formidlingsorganisation har en kvalificeret kontor- og personaleorganisation. Hertil hører efter udvalgets opfattelse et kontor med almindelig træffetid, hvortil alle henvendelser vedrørende organisationen kan rettes, et sædvanligt journal - og bogholderisystem samt et personale, som kan udføre de forskellige funktioner på sagkyndig måde. Der henvises til pkt. 11 i autorisationsudkastet under 9.4.

9.3.3. Den organisatoriske opbygning.

A. Gældende regler og praksis.

a. Den første danske formidlingsberettigede organisation, Dansk Hjelpe-Organisation for Glemte Børn, var organiseret som en forening, hvis medlemsskare i helt overvejende grad bestod af adoptionsansøgere. Bestyrelsen blev valgt direkte af medlemmerne. Da ventetiden på adoption i løbet af 60'erne fortsat steg, indtil der blev givet almindelig adgang til formidling fra Korea, opstod der stor utilfredshed blandt medlemmerne over bestyrelsens samarbejde med myndighederne, hvilket i 1969 førte til en afsættelse af bestyrelsen, jfr. nærmere ovenfor under 8.1.A.C. En kreds, der havde støttet den afsatte bestyrelse, dannede herefter den selvejende institution Adoption Center. Senere i 1970 besluttede foreningen at ophøre med at drive formidlingsvirksomhed og tog initiativ til oprettelse i 1970 af den selvejende formidlingsinstitution Glemte Børn, nu Danadopt.

b. Adoption Center.

Adoption Center er en selvejende institution, der ledes af en bestyrelse på 7 medlemmer. Heraf skal så vidt muligt være et medlem med lægelig uddannelse, et med psykologisk eller pædagogisk uddannelse, et med uddannelse inden for socialt eller forsorgsmæssigt arbejde, og et medlem skal være jurist.

Når et bestyrelsesmedlem afgår ved døden eller fratræder, vælger den resterende bestyrelse et nyt medlem.

Såfremt et bestyrelsesmedlem ikke længere opfylder betingelserne for at være medlem eller gør sig skyldig i en handling, der er i strid med institutionens interesser eller formål, kan medlemmet afsættes ved enstemmig beslutning af den øvrige bestyrelse.

Der er ikke i vedtægterne fastsat særlige habilitetsregler.

c. Danadopt.

Danadopt er ligeledes en selvejende institution med vedtægter, der i alt væsentligt svarer til Adoption Centers vedtægter. Dog består bestyrelsen alene af 6 medlemmer, hvoraf 4 medlemmer skal have henholdsvis lægelig uddannelse, psykologisk eller pædagogisk uddannelse, uddannelse inden for socialt arbejde eller være jurist eller forretningsmand.

d • Terre des Hommes.

Terre des Hommes er en forening, hvis hovedformål er almindeligt børneforsorgsarbejde i udviklingslande. Foreningen ledes af en bestyrelse på 9 medlemmer, der vælges ved direkte valg på generalforsamlingen for 2 år ad gangen, således at formanden og 4 bestyrelsesmedlemmer samt 2 suppleanter er på valg på lige årstal og de øvrige på ulige årstal. Efter vedtægterne kan bestyrelsen nedsætte udvalg til varetagelse af enkelte opgaver. Bestyrelsen har herved nedsat et særligt adoptionsudvalg til at bistå foreningens adoptionssekretariat. Udvalget består for tiden af 5 medlemmer, hvoraf 4 tilige er medlem af foreningens bestyrelse. Udvalget har endvidere tilknyttet en lægelig og en juridisk konsulent. Der er ikke i foreningens vedtægter fastsat nærmere uddannelseskrav til bestyrelses- eller udvalgsmedlemmer eller særlige habilitetskrav.

Foreningen har tidligere ansøgt justitsministeriet om tilslutning til at overføre adoptionsarbejdet til en selvejende institution, som skulle oprettes i dette øjemed, men justitsministeriet fandt ikke at burde tage stilling til spørgsmå-

let, inden nærværende betænkning foreligger. Foreningens repræsentant i udvalget har oplyst, at foreningen nu foretrækker at beholde formidlingsarbejdet inden for foreningens rammer.

B. Norge, Sverige og Finland.

I Norge, Sverige og Finland er samtlige formidlingsberettigede organisationer oprettet som foreninger med direkte valgte bestyrelser. Spørgsmålet om at stille krav om en særlig organisationsform for en formidlingsberettiget organisation har ikke været overvejet i forbindelse med de nylige revisioner af formidlingsreglerne i disse lande.

I Sverige blev der ved loven om international **adoptionshjælp** i 1979 indført krav om, at NIA skulle udpege 2 samfundsrepræsentanter, i mindre organisationer dog kun 1, til at deltage i de enkelte formidlingsberettigede organisationers beslutninger vedrørende formidlingsarbejdet.

C. Udvalgets overvejelser.

Erfaringerne har vist, at det kan være vanskeligt for en foreningsstyret formidlingsorganisation at arbejde efter de fastsatte regler, idet det for bestyrelsen kan være vanskeligt uden at risikere afsættelse at modstå presset fra utålmodige adoptionssøgende medlemmer om at søge at fremme anvisningen af flest mulige børn eventuelt på bekostning af tidskrævende behandlingsregler og/eller sædvanlig omhu med hensyn til valg af samarbejdsparter m.v. i børnenes hjemlande. Problemer af denne art kan befrygtes at opstå påny, hvis formidlingsmulighederne ved et fremtidigt fald i børnetallet forringes. Udvalget har på denne baggrund overvejet, om der bør stilles krav om, at Terre des Hommes formidlingsarbejde overføres til en selvejende institution eller om andre vedtægtsændringer for foreningen. Udvalget har dog ikke fundet, at der - ialt faldt under de nugældende forhold - er tilstrækkeligt grundlag for at stille krav om, at Terre des Hommes formidlingsarbejde overføres til en selvejende institution.

Da de beslutninger vedrørende adoptionsformidlingen, som i Danadopt og Adoption Center træffes af bestyrelserne, i Terre des Hommes internt er henlagt til foreningens adoptionsudvalg, finder udvalget, at der bør stilles de samme krav til dette udvalgs sammensætning, som - ifølge Danadopts og Adoption Centers vedtægter - stilles til bestyrelserne i disse organisationer. Udvalget foreslår, at disse krav optages i autorisationsvilkårene, jfr. pkt. 7 i udkastet i afsnit 9.4.

Udvalget finder endvidere, at der bør ske en nærmere regulering i Terre des Hommes vedtægter vedrørende foreningens adoptionsudvalg, herunder regler om udvalgets nedsættelse, som sikrer en rimelig kontinuitet i formidlingsarbejdet, og regler, som fastlægger udvalgets kompetence og ansvar i forhold til hovedbestyrelsen og myndighederne.

Terre des Hommes repræsentant i udvalget har meddelt, at foreningens hovedbestyrelse er indstillet på at følge udvalgets henstilling og vil søge en sådan vedtægtsændring gennemført. Man vil herved foreslå, at foreningens adoptionsudvalg skal bestå af 7 medlemmer, at formanden for hovedbestyrelsen skal være født formand for udvalget, at de øvrige 6 medlemmer skal udpeges af hovedbestyrelsen for 4 år ad gangen med forskudt funktionstid, at mindst 3 af disse medlemmer samtidig skal være medlemmer af hovedbestyrelsen, og at der blandt udvalgets i alt 7 medlemmer skal være mindst 3 medlemmer med henholdsvis lægelig og juridisk indsigt og indsigt i socialt arbejde.

Udvalget kan anbefale en sådan vedtægtsændring.

For så vidt angår de selvejende institutioner Danadopt og Adoption Center har udvalget overvejet, om der i organisationernes vedtægter bør fastsættes ændrede regler med henblik på at sikre, at organisationernes bestyrelser løbende får tilført "nyt blod", f.eks. ved en vedtægtsbestemmelse, hvorefter et bestyrelsesmedlem skal stille sit medlemskab af bestyrelsen til disposition f.eks. hvert 5. år. Efter de

nugældende bestemmelser kan et bestyrelsesmedlem blive siddende indtil sin dødsdag, medmindre der ekstraordinært måtte være grundlag for at afsætte medlemmet. Danadopt og Adoption-Centers repræsentanter i udvalget har oplyst, at man er opmærksomme på spørgsmålet, og udvalget finder, at det må være organisationernes interne anliggende.

Med hensyn til habilitetsregler foreslår udvalget, at der i autorisationsvilkårene, jfr. pkt. 9 i udkastet, optages en bestemmelse om bestyrelsesmedlemmers inhabilitet, således at bestyrelsesmedlemmer, der selv ansøger om adoption, eller hvis nærmeste gør det, afskæres fra at deltage i bestyrelsesarbejde, som vedrører den konkrete sag.

Udvalget har endelig overvejet, om der bør sikres det offentlige en mere direkte indflydelse og indseende med de formidlingsberettigede organisationers virksomhed gennem et krav om optagelse af en samfundsrepræsentant i organisationernes bestyrelser efter svensk mønster. Organisationernes repræsentanter i udvalget har udtrykt interesse herfor, idet offentlig deltagelse i bestyrelserne ville være egnet til at modvirke uberettiget mistro til organisationernes arbejde. Det er imidlertid det samlede udvalgs opfattelse, at det offentlige ikke bør være repræsenteret i organisationernes bestyrelser. Når man i Sverige har indført regler herom, har det haft baggrund i, at et større antal mindre organisationer uden formidlingserfaring i forbindelse med lovændringen i 1979 fik formidlingsautorisation. Et særligt intensivt offentligt tilsyn var derfor påkrævet, hvilket ikke er tilfældet i Danmark (eller Norge). Endvidere finder udvalget, at offentlig deltagelse i bestyrelsesarbejdet vil give formidlingsarbejdet et halvofficielt præg i strid med det ovenfor under 8.2.C. anførte om det offentliges rolle i adoptionsformidlingen. Endelig vil det i givet fald kunne blive vanskeliggere som led i det offentliges øvrige tilsynsarbejde at gøre organisationerne ansvarlige for beslutninger, som samfundsrepræsentanten har medvirket til, hvorfor offentlig deltagelse i bestyrelsesarbejdet kunne medføre en svækkelse af det eksterne tilsyn.

9.3.4. Organisationernes samarbejdspartnere i udlandet.

A. Gældende regler og praksis.

^a. Valg af samarbejdspartnere.

I de gældende autorisationsvilkår er der ikke fastsat nærmere materielle betingelser for organisationernes kontakter i udlandet, men det fremgår, at kontakterne kan være personer, institutioner og myndigheder. De't må anses som en selvfølge, at organisationerne kun må samarbejde med formidlere, som driver lovlig virksomhed i hjemlandet samt opfylder de etiske krav, som gælder for adoptionsformidlingen i henhold til adoptionsloven og 1914-loven, navnlig at formidlingen ikke sker i profitøjemed, men med henblik på børnenes tarv. Endvidere følger det af de krav til lægelige oplysninger m.v., som stilles i de enkelte adoptionssager, at formidlingssamarbejde praktisk kun kan etableres med institutioner m.v., som evner at opfylde disse krav.

I praksis hidrører alle børn, som de danske organisationer formidler, fra børneinstitutioner. Samarbejdet mellem den danske organisation foregår i altovervejende grad umiddelbart med den udenlandske børneinstitution, men kan også gå gennem en offentlig myndighed eller privat organisation i det pågældende land eller gennem en fast kontaktperson, som repræsenterer den danske organisation i landet.

Med hensyn til formelle regler ved valg af samarbejdspartnere er det i autorisationsvilkårene for de enkelte organisationer fastsat, at justitsministeriet skal underrettes om påtænkte udvidelser af adoptionsarbejdet til nye områder eller institutioner og om enhver ansættelse eller afskedigelse af lønnet eller ulønnet medhjælp. I 1978 blev det endvidere i forbindelse med udvidelsen af Terre des hommes autorisation i enighed med organisationerne besluttet, jfr. ovenfor under 8.3.A., at organisationerne til adoptionsnævnet (nu til familieretsdirektoratet) indberetter, hvilke kontakter de aktuelt

samarbejder med, påtænker at indlede et samarbejde med eller på grund af den udenlandske parts uegnethed har besluttet at ophøre med eller undlade at samarbejde med. Organisationerne må herefter, inden de tager skridt til at indlede samarbejde med en ny udenlandsk part forhøre sig i familieretsdirektoratet, om den pågældende part i forvejen er registreret, og i givet fald afholde sig fra et sådant samarbejde.

Efter de gældende regler skal organisationerne ikke have nogen formel godkendelse fra justitsministeriet af nye samarbejdspartnere, inden et samarbejde indledes, men det følger af justitsministeriets almindelige tilsynsbeføjelser efter 1914-loven, at justitsministeriet kan meddele en organisation pålæg om at ophøre med eller om at undlade at indlede et samarbejde med en bestemt udenlandsk formidler, hvor adoptionsretlige hensyn taler herfor. Grundlaget for en sådan indgriben fra justitsministeriets side kan være oplysninger og erfaringer, som indhøstes ved behandlingen af de enkelte adoptionssager vedrørende den pågældende udenlandske institution, oplysninger om institutionen, som familieretsdirektoratet modtager gennem de førnævnte indberetninger fra organisationerne, eller under besøgs- og inspektionsrejser i giverlandene eller oplysninger fra adoptionsmyndighederne i Norge, Sverige og Finland.

Det er ikke hidtil forekommet, at justitsministeriet har fundet grundlag for at gribe ind vedrørende de nuværende danske formidlingsberettigede organisationers valg af udenlandske samarbejdspartnere.

b. Det økonomiske mellemværende mellem de danske organisationer og den udenlandske samarbejdspartner.

De udenlandske børneinstitutioner modtager for hvert enkelt barn, som anvises, et honorar til dækning af positive udgifter i forbindelse med formidlingen og som vederlag for barnets hidtidige ophold på institutionen. Honoraret kan være beregnet individuelt for hver formidling for sig eller være aftalt som et fast honorar pr. barn efter en gennemsnitsbe-

regning. Det gælder i stort set alle tilfælde, at honorarerne indeholder tilskud til børneinstitutionernes almindelige drift, herunder til fordel for børn, som ikke er til rådighed for adoption, eller hvortil der ikke kan findes adoptanter (de vanskeligt anbringelige børn), og som må sikres varigere ophold på institutionen. De her nævnte honorarer pålignes adoptanterne.

Foruden det dækningsbidrag til almindeligt børneforsorgsarbejde, som organisationene yder gennem de adoptionshonorarer, som pålignes adoptanterne i de enkelte sager, driver alle 3 danske formidlingsberettigede organisationer for organisationernes egne midler almindeligt socialt arbejde i udviklingslande. Midlerne hertil hidrører fra indsamlinger, overskud på organisationernes kapitalkonti og for Terre des Hommes vedkommende fra foreningskontingenter. Ifølge vedtægterne for Danadopt og Adoption Center skal disse organisationer foruden adoptionsformidlingen, som må anses for deres hovedformål, drive børneforsorgsarbejde henholdsvis "ved gennem økonomisk bistand samt på anden måde at medvirke til gennemførelse af alternative løsninger for det enkelte barn" og "yde støtte til hjælpeprogrammer for børn i de lande, institutionen samarbejder med". For Terre des Hommes vedkommende er almindeligt børneforsorgsarbejde hovedformålet med foreningens virksomhed, idet foreningen i følge sine vedtægter har til formål at hjælpe nødlidende børn først og fremmest i deres eget land, "eller, hvis omstændighederne forhindrer det, i et andet land". Foreningens vedtægter nævner ikke specielt adoptionsformidling.

Organisationernes almindelige sociale arbejde kan bestå i bistand til de børneinstitutioner, hvormed organisationerne har formidlingssamarbejde, herunder yderligere bidrag til driften eller til andre projekter, eller - navnlig for Terre des Hommes vedkommende - børneforsorgsarbejde gennem andre kanaler. Der er i intet tilfælde tale om, at danske formidlingsberettigede organisationer yder støtte til enkelte børneinstitutioner i et sådant omfang, at danske organisationer har bestemmende indflydelse på den udenlandske institutions

forhold.

B. Norge, Sverige og Finland.

a. Norge.

Det norske adoptionsråd, RIA, har administrativt fastsat følgende nærmere regler for, hvilke krav der må stilles til en f ormidlingsberettiget organisations udenlandske samarbejds-partner :

a. Kontakten i udlandet bør være af pågældende lands nationalitet. Undtagelse kan akcepteres, hvor det kan godtgøres, at vedkommende er vel bekendt med landet og dets administration.

b. Kontakten må være bekendt med det lokale og centrale administrative apparat for at kunne

have mulighed for at finde frem til aktuelle børn på en etisk forsvarlig måde

få de pågældende børn medicinsk undersøgt

opnå nødvendige juridiske dokumenter såsom værgebeskikkelse, pas og lignende

følge med i ændringer i landets love og bestemmelser vedrørende adoption i udlandet.

c. Kontakten må være en person/institution med respekt for pågældende land og dets love samt respekt for børns menneske-værd og rettigheder.

d. Kontakten bør kunne få dækket dokumenterede udgifter i forbindelse med adoptionsformidlingen. For så vidt deres medvirken kan siges at indgå som en del af deres arbejde, skal de kunne få en godtgørelse som er rimelig ud fra lønniveauet i pågældende land.

e. Kontakten skal drive sin virksomhed inden for et nærmere fastlagt geografisk område. Flere kontakter bør normalt ikke godkendes for samme område.

f. I de lande, hvor dette er muligt bør kontaktpersonen have godkendelse fra pågældende lands myndigheder som kontaktperson for adoption til Norge.

For så vidt angår den formelle fremgangsmåde med hensyn til at indlede samarbejde med nye udenlandske partnere gælder det, at en formidlingsberettiget organisations autorisation

er begrænset til bestemte formidlingspartnere. Ønsker en organisation at indlede samarbejde med en ny partner kræves tilladelse hertil af RIA. RIA kan eventuelt inden endelig stillingtagen give organisationen en midlertidig tilladelse til et forsøgsvis samarbejde. Inden endelig stillingtagen indhenter RIA nærmere oplysninger om den udenlandske part, herunder eventuelt ved henvendelse til adoptionsmyndighederne i andre nordiske lande og ved besøg i det pågældende land.

b. Sverige.

I Sverige er der ikke formuleret nærmere regler om hvilke krav, der må stilles til en udenlandsk samarbejdspartner for en formidlingsberettiget organisation. For så vidt angår de formelle krav gælder det, at en organisation, som ønsker at indlede samarbejde med en ny udenlandsk partner, skal indgive anmeldelse herom til NIA, der tager en foreløbig stilling til spørgsmålet. NIA kan pålægge organisationen at afstå fra samarbejdet med den pågældende part. Sker det ikke, kan organisationen indlede et forsøgsvis samarbejde, men skal inden et år, efter at samarbejdet er indledt, indgive en ansøgning om formel godkendelse af samarbejdspartneren. NIA indhenter oplysninger til brug for afgørelsen på samme måde som det norske RIA.

c. Finland.

Efter den ny finske adoptionslov skal nämnden for adoptions-
sagen godkende de udenlandske formidlingspartnere, og godkendelse er ifølge en forordning vedrørende nævnet tidsbegrænset.

C. Udvalgets overvejelser.

^a. Valg af samarbejdspartner.

Det er efter udvalgets opfattelse af afgørende vigtighed, at de formidlingsberettigede organisationer - ligesom det hidtil har været tilfældet - udviser den største omhu ved

valg af udenlandske samarbejdspartnere, jfr. pkt. 3 i autorisationsudkastet. Udvalget finder imidlertid ikke, at der efter de hidtidige erfaringer og under hensyn til andre kontrolmuligheder er behov for efter norsk mønster at formulere mere specificerede regler end foreslået i autorisationsudkastet om, hvilke krav der bør stilles til den udenlandske samarbejdspartner.

Med hensyn til de formelle regler har udvalget på baggrund af de norske, svenske og finske ordninger overvejet, om der bør indføres regler om justitsministeriets godkendelse af en udenlandsk samarbejdspartner, inden et samarbejde påbegyndes eller bliver permanent. Det er imidlertid udvalgets opfattelse, at der ikke er behov for at indføre en formelig godkendelsesordning.

Der har således ikke hidtil været anledning til at gribe ind over for de formidlingsberettigede organisationers valg af samarbejdspartnere. Endvidere har de danske adoptionsmyndigheder bedre muligheder end myndighederne i de andre nordiske lande for under de enkelte adoptionssager at blive opmærksom på uregelmæssigheder, idet sagerne her i landet under det fulde formidlingsforløb behandles på regionalt og centralt plan. Endelig har familieretsdirektoratet allerede efter de nugældende anmeldelsesregler mulighed for at gribe ind, når en formidlingsberettiget organisation anmelder en ny samarbejdspartner, dog under forudsætning af at familieretsdirektoratet har de fornødne informationer som grundlag herfor. Et øget offentligt tilsyn med de formidlingsberettigede organisationers virksomhed er derfor i denne som i andre henseender ikke et spørgsmål om at ændre de gældende regler, men om at afsætte de fornødne ressourcer til at skaffe myndighederne flere informationer gennem besøgs- og inspektionsrejser til giverlandene. For så vidt øgede ressourcer kan fremskaffes, foreslår udvalget derfor, at adoptionsmyndighederne foretager flere af sådanne rejser ligesom de norske og svenske myndigheder, jfr. endvidere herom ovenfor under 8.2.C.

b. Det økonomiske mellemværende mellem den formidlingsberettigede organisation og den udenlandske samarbejdspartner.

Bidrag til almindeligt børneforsorgsarbejde fra en formidlingsberettiget organisation i forbindelse med adoptionsformidling i samarbejde med bidragsmodtagerne kan i visse tilfælde være i strid med almindelige adoptionsretlige hensyn. Det gælder, hvor den udenlandske formidlingsparts dispositioner bestemmes af, hvilken udenlandsk forrnidlingsorganisation der vil betale de højeste bidrag, således at hensynet til de enkelte børns tarv træder i baggrunden. Det gælder endvidere, hvor den formidlingsberettigede organisations bidrag - som i det ovenfor under 8.3.A. nævnte eksempel med foreningen International Børnehjælp - bliver så omfattende, at den danske organisation reelt styrer den udenlandske formidlingspart og tiltager sig en beslutningskompetence vedrørende adoptionsformidlingen, som ikke tilkommer en formidlingsberettiget organisation, jfr. ovenfor under 7.D.4.

I det omfang hvor risikoen for en utilbørlig sammenblanding af det almindelige bistandsarbejde og adoptionsformidlingen ikke foreligger, finder udvalget det på den anden side for naturligt og anerkendelsesværdigt, at de formidlingsberettigede organisationer støtter almindeligt børneforsorgsarbejde i udviklingslandene. Som nævnt ovenfor under 6.A.2.a. driver børneinstitutioner m.v. i udviklingslandene adoptionsformidling som led i et almindeligt børneforsorgsarbejde. Det vil derfor være vanskeligt at forsvare, såfremt de danske formidlingsberettigede organisationer alene gjorde en indsats efter anmodning fra danske adoptionsansøgere for de relativt bedst stillede børn, små børn uden større handicap, som er efterspurgt til adoption, men vægrede sig ved at støtte forsorgsarbejdet for de vanskeligere stillede børn, de ældre og handicappede børn, som der ikke kan findes adoptanter til, eller børn, som ikke er til rådighed for adoption.

Efter de gældende regler har de danske adoptionsmyndigheder et almindeligt indseende med de udenlandske samarbejdspart-

nere, jfr. under a, ligesom de honorarer, som de formidlingsberettigede organisationer afkræver adoptionsansøgerne, samt organisationernes årsregnskaber, skal anmeldes til justitsministeriet. Der har ikke hidtil været grundlag for at anfægte de formidlingsberettigede organisationers tilrettelæggelse af deres almindelige bistandsarbejde. Udvalget finder derfor ikke, at der er grundlag for udover de foreslåede bestemmelser i .pkt. ,5 og 10, stk. 4, i autorisationsudkastet at fastsætte yderligere regler eller træffe særlige foranstaltninger til imødegåelse af en eventuel risiko for utilbørlig sammenblanding af organisationernes almindelige børneforsorgsarbejde og adoptionsformidlingsvirksomheden.

9.4. Udkast til autorisationsvilkår.

I medfør af adoptionslovens § 32 giver justitsministeriet herved den selvejende institution Danadopt/Adoption Center/foreningen Terre des Hommes, Danmark, tilladelse til at yde adoptionshjælp på følgende vilkår:

Tilladelsens almindelige omfang.

1.

Adoptionshjælpen ydes efter reglerne i justitsministeriets adoptionsbekendtgørelse.

Stk. 2. Familieretsdirektoratet kan fastsætte nærmere regler og kan til enhver tid ændre reglerne og give organisationerne bestemte pålæg vedrørende sagsbehandlingen.

2.

Adoptionshjælp må alene ydes personer med fast bopæl i Danmark med henblik på adoption af børn, som ikke har statsborgerskab eller fast bopæl i et nordisk land.

Stk. 2. Familieretsdirektoratet kan give organisationen tilladelse til at yde adoptionshjælp i andre enkelttilfælde.

<Stk. 3. (Gælder alene Terre des Hommes)

Med hensyn til Holt Children's Services, Korea, må organisationen alene formidle børn med fysisk handicap og børn over 5 år. Kan der være tvivl om, hvorvidt et givet barn er omfattet heraf, skal organisationen drøfte spørgsmålet med Danadopt. I tilfælde af uenighed forelægges spørgsmålet familieretsdirektoratet til afgørelse.>

De udenlandske formidlingsparter.

3.

Organisationen må alene samarbejde med personer, institutioner og myndigheder (formidlingsparter) i giverlandene:

- a. som efter reglerne i giverlandet er berettigede til at medvirke ved adoptionsformidling og også i øvrigt utvivlsomt driver lovlig virksomhed,
- b. hvis virksomhed utvivlsomt er bestemt af børneforsorgsmæssige hensyn og drives på et etisk og fagligt forsvarligt plan,
- c. der er bekendt med og indstillet på at overholde vilkårene for adoptionsformidling til Danmark, og
- d. som må antages at formå at opfylde disse vilkår. Kan der være tvivl herom, må et samarbejde kun indledes, hvis familieretsdirektoratet tillader det, og på de af direktoratet fastsatte vilkår .

4.

Organisationen må ikke indlede samarbejde eller drøftelser herom med en formidlingspart, som i forvejen samarbejder eller har drøftelser herom med en anden dansk adoptionshjælpsorganisation.

Stk. 2. Inden et samarbejde eller nærmere drøftelser herom indledes, skal organisationen underrette familieretsdirektoratet. Det samme gælder, hvor drøftelser afsluttes uden aftale om samarbejde, og hvor et samarbejde ophører.

5.

Organisationen må foruden betaling for omkostninger vedrørende de anviste børn alene yde formidlingsparten økonomisk støtte, som utvivlsomt anvendes til humanitære formål.

Organisationsmæssige forhold.

6.

Organisationens vedtægter må ikke ændres uden justitsministeriets samtykke.

7.

Der skal i organisationens bestyrelse <adoptionsudvalg> være medlemmer med lægelig og juridisk indsigt og indsigt i socialt arbejde og international adoptionsformidling.

Stk. 2. Ændringer i bestyrelsens <adoptionsudvalgets> sammensætning, herunder nyvalg af formand og næstformand, skal inden 14 dage anmeldes til familieretsdirektoratet.

8.

Organisationen skal opretholde et centralkontor, hvortil henvendelser fra myndigheder og adoptionsansøgere kan rettes inden for almindelig kontortid.

Stk. 2. Organisationens bogholderi og journalsystem skal føres på sagkyndig måde.

Stk. 3. Organisationen skal råde over medarbejdere med indsigt og erfaring med adoptionsarbejde, og medarbejdere med læge- eller sygeplejeuddannelse eller anden særlig erfaring til ledsagelse af adoptivbørn, som ikke afhentes af adoptionsansøgerne, under rejsen fra giverlandet. Eiørn, ledsagepersonale og adoptionsansøgere skal være behørigt forsikret under rejsen.

Stk. 4. Ansættelse og afskedigelse af medarbejdere, som er bemyndiget til at optræde på organisationens vegne, skal anmeldes til familieretsdirektoratet inden 14 dage.

9.

Medlemmer af bestyrelsen, medarbejdere og andre, der virker i organisationens tjeneste, skal iagttage tavshedspligt med hensyn til oplysninger om private forhold, som de bliver bekendt med under deres virksomhed inden for organisationen. De må endvidere ikke deltage i beslutninger vedrørende adoptionsager, hvori de selv eller deres nærmeste er part.

10.

Organisationen skal årligt udarbejde regnskab vedrørende såvel formidlingsvirksomheden som organisationens øvrige forhold. Regnskabet skal revideres af en statsautoriseret revisor og inden 14 dage herefter indsendes til familieretsdirektoratet.

Stk. 2. Organisationen skal underrette familieretsdirektoratet om størrelsen af det gebyr, som den betinger sig for sin medvirken, og sikre, at indbetalte gebyrer kun anvendes i takt med ekspeditionernes udførelse på de enkelte sager. Indtil da skal gebyrerne anbringes på en sådan måde, at indskyderne sikres mod tab.

Stk. 3. Organisationen skal tilrettelægge sin økonomi på en sådan måde, at det sikres, at igangværende sager kan fær-

digbehandles også i tilfælde af formidlingsvirksomhedens ophør og skal med henblik herpå afsætte et beløb på en særlig konto mindst svarende til et års budget.

Stk. 4. Overskud fra formidlingsvirksomheden eller fra andre kilder må alene anvendes til humanitært arbejde.

Underretningspligt.

11.

Organisationen skal ved kontakt med formidlingsparter og udenlandske myndigheder orientere om de danske adoptionsforhold og ved aftaler eller på anden måde virke for, at der ikke anvises børn til danske adoptionsansøgere uden bistand fra en adoptionshjælpsorganisation.

12.

Organisationen skal løbende og af egen drift underrette familieretsdirektoratet om væsentlige adoptionsmæssige forhold, herunder oplysninger om formidlingsmulighederne, om holdninger til dansk adoptionsformidling i andre lande og om ulovlige formidlingsforhold.'

Stk. 2. Organisationen skal endvidere på begæring meddele familieretsdirektoratet enhver oplysning om organisationens økonomiske, personalemæssige og andre forhold, herunder om behandlingen af konkrete sager om adoptionsformidling.

Kapitel 10. Private adoptioner. (hvor forbindelsen mellem barn og adoptanter er skabt uden bistand fra en formidlingsberettiget organisation.)

10.1. Familieadoptioner o.lign.

A. Gældende regler og praksis.

Adoption af et udenlandsk barn inden for den nære familie- og bekendtskabskreds behandles på flere måder anderledes end fremmedadoption af udenlandsk barn, jfr. adoptionslovens § 4 a, stk. 2, og adoptionsbekendtgørelsens § 3, stk. 2. Det gælder ved adoption af ægtefælles barn eller adoptivbarn, barnebarn, søskendes barn eller barn af forældre, som ansøgeren gennem nært og længerevarende bekendtskab er særlig nært knyttet **til**.

Der foreligger i disse sager ikke noget formidlingsproblem i snæver forstand (etablering af kontakt mellem barn og adoptionsansøgere), idet parterne ifølge sagens natur har kendskab til hinanden på forhånd. Derimod kan der være de samme formidlingsproblemer i bredere forstand som ved fremmedadoptionerne: indhentelse af retlige og sociale oplysninger til brug for de danske adoptionsmyndigheder, gennemførelse af foranstaltninger i barnets hjemland med henblik på tilladelse fra de lokale myndigheder til udrejse og adoption og fremskaffelse af retsgyldigt samtykke til adoptionen fra barnets forældre.

Der kræves ikke samrådgodkendelse efter adoptionslovens § 4 a til adoptionen og dermed heller ikke nogen adoptionsundersøgelse ved amtssocialcentrets foranstaltning (i København og Frederiksberg: magistraten og det sociale udvalg). Fritagelse herfor forudsætter dog, at ansøgerne kan godtgøre slægtskabsforholdet, og med hensyn til lande uden noget udbygget fødselsregistreringssystem er dette ofte ikke muligt.

Blandt de sager, som indgår i udvalgets statistik nedenfor under 10.2.A.c. over private fremmedadoptioner, er en række tilfælde, hvor ansøgerne angiver et slægtsskabsforhold til barnet, men ikke kan godtgøre det og derfor må gennemgå sædvanlig adoptionsundersøgelse.

Er der tale om stedbarnsadoption, vil adoptantens ægtefælle typisk have forældremyndigheden over barnet og bo sammen med adoptanten. Der opstår derfor ikke spørgsmål om plejetilladelse, og barnet har uden videre ret til opholdstilladelse, hvis det er under 18 år, jfr. udlændingebekendtgørelsens § 21.

I andre tilfælde skal adoptionsansøgere, inden barnet kan indrejse med henblik på adoption, have plejetilladelse efter bistandsloven, såfremt barnet er under 14 år, og opholdstilladelse til barnet.

Plejetilladelse meddeles af det sociale udvalg og efter en mindre omfattende undersøgelse end de adoptionsundersøgelser, som amtssocialcentrene foretager efter adoptionslovens § 4 a. Ved socialministeriets cirkulære nr. 193 af 5. november 1980 om dag- og døgnpleje m.v. efter bistandsloven, blev det dog fastsat, at plejetilladelse vedrørende udenlandske børn til nære slægtninge og bekendte skal behandles efter reglerne om almindelige plejeforhold af længere varighed. Dette indebar, at det i reglen ville være nødvendigt at foretage tilsvarende undersøgelser og anvende tilsvarende retningslinier som i sager, hvor **samrådsgodkendelse** kræves efter adoptionslovens § 4 a, og at det sociale udvalg burde søge bistand i det amtslige socialcenter og eventuelt efter aftale med socialcentret lade dette foretage undersøgelserne og afgive indstilling om sagens afgørelse. Cirkulæret byggede på en indstilling fra en arbejdsgruppe, som socialministeriet havde nedsat bestående af bl.a. adoptionsudvalgets formand og to af udvalgets øvrige medlemmer, og tilsigtede så vidt muligt at tilnærme de undersøgelser, der foretages med henblik på plejetilladelse til familieadoption o.lign., til amtssocialcentrenes adoptionsundersøgelser i sager om fremmedadop-

tion.

I socialstyrelsens vejledning nr. 4 af 21. november 1984 om forvaltningen af bostandslovens bestemmelser om døgnforanstaltninger og privat familiepleje for børn og unge, der er statueret socialministeriets for nævnte cirkulære, er disse regler udgået, men det anføres, at det sociale udvalg skal sikre sig, at ansøgerne har opholdstilladelse til barnet, ligesom der redegøres for udlændingebekendtgørelsens regler herom.

For så vidt angår opholdstilladelse er der under adoptionsudvalgets arbejde blevet indsat en bestemmelse i justitsministeriets udlændingebekendtgørelse, nu bekendtgørelse nr. 19 af 18. januar 1984 § 23, stk. 3, hvorefter opholdstilladelse med henblik på adoption ikke kan meddeles, før der foreligger en udtalelse fra familieretsdirektoratet om, hvorvidt adoption vil kunne forventes gennemført. Familieretsdirektoratet foretager herved bl.a. en bedømmelse af, om sagen er tilstrækkeligt belyst, i bekræftende fald om betingelserne for adoption efter det foreliggende er opfyldt, samt navnlig ved ældre børn om der foreligger et reelt adoptionsformål eller eventuelt blot et ønske om at sikre barnet opholds- og arbejdstilladelse uden om indvandringsstopet. I sidstnævnte tilfælde vil adoptionsbevilling ligesom for danske børn, som ikke er blevet opfostret eller agtes opfostret hos adoptionsansøgerne, kunne nægtes, jfr. adoptionslovens § 2.

Da de forudsætninger om nært forhold mellem barn og adoptionsansøger, som har begrundet den generelle fritagelse i adoptionslovens § 4 a, stk. 2, for adoptionsundersøgelse i sager om familieadoption o.lign., ofte ikke gør sig gældende, hvor barnet ikke er bosiddende her i landet, har familieretsdirektoratet i sådanne tilfælde ved statsamtets foranstaltning ladet foretage en undersøgelse, som indholdsmæssigt og i sin karakter ikke kan adskille sig væsentligt fra den undersøgelse, der foretages af socialcentet i sager om fremmedadoption. For så vidt angår sager, hvor der påstås fritagelse for godkendelse som adoptant under henvisning til nært bekendtskab men ikke slægtsskab mellem adoptionsansøgerne

og barnets forældre, er det i udlændingebekendtgørelsen foreskrevet, at plejeforholdet skal anbefales af det sociale udvalg på grundlag af en tilsvarende undersøgelse som ved adoption, men udvalget har ikke kendskab til tilfælde, hvor ansøgerne har kunnet godtgøre, at de havde en tilstrækkelig tilknytning til barnets forældre til at være omfattet af bestemmelsen i adoptionslovens § 4 a, stk. 2.

Opfyldes de ovennævnte betingelser, gennemføres adoptionen på samme måde som fremmedadoptionerne, d.v.s. at det sociale udvalg efter en vis plejeperiode afgiver en udtalelse til statsamtet, der derefter efter forelæggelse for justitsministeriet kan udfærdige adoptionsbevilling, hvis betingelserne herfor findes opfyldt. Har barnet fået opholdstilladelse, uden at der forinden er foretaget en tilsvarende undersøgelse som ved adoption, må statsamtet lade foretage en sådan undersøgelse under behandlingen af ansøgning om adoptionsbevilling.

^B. Udvalgets overvejelser.

Udvalget har overvejet, om familieadoptioner o.lign. vedrørende udenlandske børn bortset fra stedbørnsadoptionerne i videre omfang bør behandles efter samme regler som fremmedadoptionerne.

Baggrunden for, at familieadoptioner o.lign ved adoptionslovændringen pr. 1. april 1976 blev undtaget fra reglerne om samrådsgodkendelse efter adoptionslovens § 4 a, var, at den grundige adoptionsundersøgelse normalt ikke i samme grad som ved fremmedadoptionerne vil være påkrævet, hvor barnet efter parternes ønske skulle adopteres inden for en snæver familie - eller bekendtskabskreds, idet der i disse tilfælde typisk har været en nær og langvarig kontakt mellem parterne. Der gør sig imidlertid ofte en række forhold gældende ved adoption af udenlandske børn, som ikke foreligger ved adoption af danske børn, og som i høj grad kan betinge en grundig adoptionsundersøgelse. Der vil således ofte være tale om ikke helt små børn, som har opnået sprogfærdigheder og bevidsthed

om deres oprindelige kultur og miljø, og hvor adoptionen derfor kan betyde et meget drastisk kultur- og miljøskifte. Det sociale udvalg har endvidere ikke mulighed for, inden barnet indrejser, at foretage nogen umiddelbar bedømmelse af barnet, og de oplysninger herom og om barnets forhold, som kan fremskaffes fra udlandet, kan være sparsomme. Endvidere kan der være spørgsmål om at undersøge, hvorvidt der foreligger den familiemæssige eller anden tilknytning, som kræves efter adoptionslovens § 4 a, stk. 2, og om der foreligger et reelt adoptionsønske eller et forsøg på at omgå indvandringsstoppet. Er barnet fyldt 14 år, falder det endvidere uden for reglerne om plejetilladelse. De nævnte spørgsmål og i det hele behandlingen af sager med tilknytning til udlandet behandles mest hensigtsmæssigt i socialcentrenes og adoptionsnævnets regi.

Udvalget foreslår derfor, at undtagelsesbestemmelsen i adoptionslovens § 4 a, stk. 2, om fritagelse for adoptionsundersøgelse og godkendelse i adoptionssamrådet udtrykkeligt begrænses til tilfælde, hvor barnet har statsborgerskab eller fast bopæl i Danmark, jfr. lovudkastet nedenfor. Ved stedbarnsadoption vil barnet typisk bo hos den ene af forældrene her i landet, og adoptanten vil dermed være fritaget for adoptionsgodkendelse. Samtidig foreslås det, at det i overensstemmelse med adoptionsbekendtgørelsen og gældende praksis præciseres i lovbestemmelsen, at den særlige tilknytning, som efter regler fastsat af justitsministeren kan betinge fritagelse for sædvanlig adoptionsundersøgelse, skal bestå mellem ansøgerne og adoptivbarnets forældre, mens tilknytning mellem ansøgerne og barnet, der kan være opnået på tvivlsomt grundlag, ikke er tilstrækkelig, jfr. den nedenfor under 10.3.A.a. nævnte sag nr. 2.

Med hensyn til spørgsmålet om bistand fra en formidlingsberettiget organisation til adoptionens gennemførelse henvises til kap. 10.2.C. og §§ 11 - 14 i udkastet nedenfor til ny adoptionsbekendtgørelse.

10.2. Private fremmedadoptioner i almindelighed.

A. Stillingen i Danmark.

^a • Indledende bemærkninger.

Der er efter adoptionsloven i princippet ikke noget til hinder for at gennemføre en fremmedadoption uden en formidlingsberettiget organisations bistand, forudsat reglerne i adoptionslovgivningen, herunder 1914 loven og udlændingeloven, overholdes, og adoptionsretlige hensyn heller ikke iøvrigt taler imod adoptionens gennemførelse. Gennemførelsen af en fremmedadoption uden en formidlingsberettiget organisations bistand er imidlertid betydelig mere tidsrøvende og ressourcetrækkende, navnlig for de danske adoptionsmyndigheder, end de adoptionssager, hvori en formidlingsberettiget organisation medvirker. Årsagen hertil er for det første, at det omstændelige og vanskelige arbejde, som i de sidstnævnte sager udføres af den formidlingsberettigede organisation for adoptionsansøgernes regning, jfr. nærmere ovenfor kapitel 7.3., i sager om privat fremmedadoption skal udføres af de danske adoptionsmyndigheder, og kun positive udgifter vedrørende oversættelsesarbejde o.lign. kan pålignes adoptionsansøgerne. Arbejdet vanskeliggøres endvidere betydeligt af, at der ikke som i sager, hvor en formidlingsberettiget organisation medvirker, foreligger en indarbejdet formidlingsprocedure i forhold til den udenlandske formidlingspart. For det andet foreligger der ved de private fremmedadoptioner ikke som, når en formidlingsberettiget organisation medvirker, nogen garanti for, at formidlingen af forbindelsen mellem barnet og adoptionsansøgerne er sket på - såvel i forhold til dansk som udenlandsk ret - lovlig og etisk forsvarlig måde, eller at adoptionen kan gennemføres på dette grundlag. Om disse forudsætninger for gennemførelse af adoption er opfyldt, må adoptionsmyndighederne ved private fremmedadoptioner undersøge og tage stilling til i hvert enkelt tilfælde. Problemet accentueres af, at der ved private fremmedadoptioner er en særlig risiko for, at der kan foreligge ulovlige eller etisk

eller fagligt angribelige forhold. Risikoen for ulovlig mellemmandsvirksomhed er således særligt nærliggende, idet de færreste danske adoptionsansøgere har forudsætning for uden mellemmandsbistand at få forbindelse med adoptionsformidlere eller børn til adoption i fjerne verdensdele. Dernæst er der særlig risiko for, at den udenlandske formidler ikke driver lovlig eller tilstrækkeligt etisk eller faglig forsvarlig virksomhed, idet dette kan være baggrunden for, at formidleren vælger eller er henvist til at beskæftige sig med privatformidling fremfor at indgå formidlings samarbejde med en formidlingsberettiget organisation. Det er således forekommet, at udenlandske formidlere, som en formidlingsberettiget organisation har set sig nødsaget til at afbryde samarbejdet med, har fortsat med at anvise børn til adoptionsansøgere, som er kommet i kontakt med formidleren i forbindelse med en tidligere adoption, som de selv eller deres bekendte har gennemført med den formidlingsberettigede organisations bistand. Hertil kommer en række andre adoptionsretlige hensyn: Ved private fremmedadoptioner vil ansøgerne ofte få kontakt med barnet, inden de er godkendt som adoptanter til barnet. De indstiller sig derfor på at adoptere det bestemte barn, og skuffes, hvis de ikke kan opnå godkendelse som adoptanter til barnet. Det har vist sig, at skuffelsen kan give sig udslag i, at ansøgerne fastholder barnet og forsøger illegalt at føre det ind i landet, jfr. nærmere nedenfor under 10.3. Endvidere kan der i hjemlandet være gennemført en procedure om adoption eller overførelse af forældremyndighed og værgemål, som gør, at adoptionsansøgerne kan lægge hindringer i vejen for, at barnet omplaceres med henblik på adoption hos egnede ansøgere. Disse problemer opstår ikke ved adoptioner, som er formidlet af de formidlingsberettigede organisationer, og blev i 1964 arbejdsgruppens beretning, jfr. kapitel 7, anført til støtte for at indføre et autoriseret formidlingssystem. Endvidere kan private adoptionssager i særlige tilfælde skade de formidlingsberettigede organisationers arbejde og dermed de adoptionsretlige hensyn, som er knyttet til den autoriserede adoptionsformidling, og hensynet til den langt overvejende del af adoptionsansøgerne, som adopterer gennem de formidlingsberettigede organisa-

tioner. Dette kan være tilfældet, hvor adoptionsansøgerne ønsker at adoptere uden en formidlingsberettiget organisations bistand, men gennem en udenlandsk formidlingsinstitution, som en dansk formidlingsberettiget organisation har et samarbejde med. sådanne tilfælde kan opstå, når adoptionsansøgere, som med bistand af den formidlingsberettigede organisation har adopteret ét barn fra den pågældende udenlandske formidlingsinstitution, ønsker at adoptere endnu et barn og benytter sig af den kontakt, der er opstået til den udenlandske institution i forbindelse med den første adoption, eller bistår andre med at forsøge at formidle et adoptivbarn fra institutionen. En sådan parallel formidling ville virke undergravende på samarbejdet mellem den formidlingsberettigede organisation og den udenlandske institution. Det bemærkes herved, at de danske formidlingsberettigede organisationer ifølge vilkårene i deres formidlingsautorisationer er forpligtet til at søge at indgå aftale med deres udenlandske samarbejdspart om, at sidstnævnte ikke anviser børn til danske adoptionsansøgere uden om den formidlingsberettigede organisation. Endelig gør der sig et generelt hensyn til adoptionspolitikken gældende. Som nævnt i kapitel 6 er der i de udviklingslande, hvorfra børn anvises til adoption til danske adoptionsansøgere, udbredte modforestillinger over for internationale adoptioner. Disse modforestillinger er især blevet næret af den private adoptionssøgning, navnlig hvor private adoptionssøgende er taget til de pågældende lande for selv at udvælge sig et barn (såkaldt børneshopping) eller for at hjemtage et udvalgt barn. Ubetænksom - sommetider ligefrem uetisk - optræden fra adoptionsansøgernes side er blevet slået stort op i pressen, ikke alene i det pågældende land, men også i de andre lande, hvorfra børn anvises til Danmark. Sager af denne karakter har været den direkte anledning til de midlertidige forbud mod adoptionsformidling til Danmark, som blev indført i Korea, Thailand, Indien og Sri Lanka.

Denne negative holdning til den private adoptionssøgning har også givet sig udtryk i de internationale forhandlinger, der har foregået vedrørende en regulering af den internationale

adoptionsformidling. Bestemmelser med henblik på at modvirke privat adoptionssøgning er optaget i Europarådets konvention om adoption, som er ratificeret af Danmark, jfr. art. 18, jfr. artikel 2, hvorefter de kontraherende stater skal overveje fremme af oprettelse og forsvarlig drift af offentlige eller private organer, hvor de, der ønsker at adoptere eller bortadoptere børn, kan få hjælp og råd. Bestemmelser om, at "intercountry adoption arrangements" kun må foretages gennem offentlige organer eller private organer i henhold til offentlig autorisation er optaget i udkast til retningslinier om internationale adoptioner, som for tiden drøftes inden for International Council on Social Welfare (ICSW) og i FN's udkast til resolution om "Foster Placement and Adoption."

b. Adoptionsproceduren.

Danske myndigheder yder ikke adoptionsansøgere bistand til uden om de formidlingsberettigede organisationer at få forbindelse til udenlandske adoptionsformidlere eller til på anden måde at få anvist et barn.

Under udvalgets arbejde er instruksen for udenrigstjenesten blevet ændret, således at det nu er præciseret, at udenrigstjenesten, når man modtager forespørgsler vedrørende adoptionsformidling, skal henvise til de formidlingsberettigede organisationer.

For at forhindre, at private adoptionsansøgere benytter socialrapporter m.v. fra en adoptionsundersøgelse til at formå udenlandske adoptionsformidlere til at anvise sig et barn, har adoptionsnævnet ved cirkulære nr. 7/77 af 5. juli 1977 til adoptionssamrådene i medfør af offentlighedslovens § 10, stk. 1, 2. pkt, bestemt, at godkendte adoptionsansøgerne kan få adgang til at gennemse sagens akter, men ikke få kopi af disse. Det kan dreje sig om en adoptionsundersøgelse med henblik på adoption af et dansk barn eller vedrørende en verserende eller tidligere adoptionssag om et udenlandsk barn.

Private adoptionsansøgere kan ligesom adoptionsansøgere, der

får bistand af en formidlingsberettiget organisation, ikke få foretaget en adoptionsundersøgelse, medmindre de godtgør, at de har mulighed for at få anvist et barn til adoption.

Spørgsmålet om de nærmere krav for at få foretaget en adoptionsundersøgelse er berørt i adoptionsudvalgets betænkning III nr. 775 af 1976: Godkendelse som adoptivforældre, side 13, hvor det anføres:

"Udvalget finder det ligeledes rigtigt, at socialcentre, der anmodes om at foretage en undersøgelse af ansøgere, der ønsker at adoptere et udenlandsk barn uden bistand fra de autoriserede formidlende organisationer, først iværksætter en sådan undersøgelse, hvis ansøgerne kan dokumentere ved erklæring fra de udenlandske institutioner eller på anden måde, at et barn vil kunne anvises til dem, såfremt de godkendes af danske myndigheder. Det bør samtidig sikres, at anvisning af barn til ansøgerne først vil finde sted, når spørgsmålet om anvisningens godkendelse har været forelagt de danske godkendende myndigheder, og disse har godkendt anvisningen.

En sådan regel, der også tidligere har været praktiseret ved mødrehjælpsinstitutionerne, indebærer ikke nogen urimelig belastning af reelle ansøgere, og en modsat regel ville både kunne tvinge til en mindre rimelig anvendelse af begrænsede arbejdskraftressourcer og kunne give anledning til misbrug."

Ved førnævnte cirkulæreskrivelse 7/77 fastsatte adoptionsnævnet, der indtil 1. juli 1984 havde en almindelig instruktionsbeføjelse over for adoptionssamrådene, at der kunne

"... ydes ansøgere, der har kontakt med en myndighed eller institution, der i udlandet driver lovlig virksomhed med anvisning af børn til adoption i Danmark, bistand til at få anvist barn, hvis ansøgerne ønsker barn hjemtaget uden bistand af autoriseret dansk adoptionsformidlende organisation. Det må dog være en betingelse, at det drejer sig om en myndighed eller institution, hvis virksomhed er lovlig i hjemlandet, og som ikke har aftale om samarbejde med Adoption Center, Danadopt eller Terre des Hommes. Det må yderligere forlanges, at den udenlandske forbindelse afgiver erklæring om, at man er indforstået med direkte til vedkommende socialcenter at sende oplysninger til brug for samrådets beslutning om, hvorvidt anbringelse af barnet hos ansøgerne kan godkendes, og med at barn ikke vil blive anvist til adoption i Danmark, før danske myndigheder har godkendt anbringelsen.

Adoptionsnævnet vil i tvivlstilfælde kunne oplyse, om den udenlandske forbindelse opfylder de førstnævnte betingelser.

Hvis betingelserne er opfyldt, vil det kunne tilbydes ansø-

gerne, at de fornødne dokumenter ved socialcentrets foranstaltning, men for ansøgernes regning, bliver oversat og senere fremsendt direkte til den udenlandske mellemmand eller institution, efter at erklæringen fra denne er kommet samrådet i hænde. Afslår ansøgerne tilbuddet, bør udlevering af afskrift eller fotokopi nægtes.

Der vedlægges til orientering en standardskrivelse til ansøgerne (med engelsk oversættelse), der eventuelt vil kunne benyttes i forbindelse med tilvejebringelse af de omtalte erklæringer fra udenlandske mellemmand eller institutioner."

Da adoptionssamrådene ikke kan have overblik over formidlingsforholdene i udlandet, er ansøgninger om adoptionsundersøgelse med henblik på en privat fremmedadoption normalt i praksis blevet forelagt **adoptionsnævnet**, nu familieretsdirektoratet, til bedømmelse. Direktoratets undersøgelser foretages dels på grundlag af de informationer, man i forvejen ligger inde med, dels med bistand fra de autoriserede danske organisationer, der har et dybtgående kendskab til adoptionsvirksomhed i udlandet, som organisationerne ikke selv har fundet egnet som basis for et samarbejde. Endvidere havde adoptionsnævnet erfaring for, at oplysninger om udenlandske kontakter kunne tilvejebringes fra nævnets egne forbindelser i giverlandene, herunder fra myndigheder som nævnets formand havde opnået kontakt med under en informationsrejse til Østen i foråret 1981 og fra nationale underafdelinger af organisationen ICSW. Hertil kommer, at nævnet havde et uformelt samarbejde med NIA i Sverige og RIA i Norge, der har givet mulighed for nyttige oplysninger om adoptionsamarbejde i udlandet. Endelig vil oplysninger i visse tilfælde kunne tilvejebringes med hjælp fra udenrigsministeriet, der tidligere har erklæret sig villig til at bistå i sager af den omhandlede art. Det afhænger af den enkelte sag, hvorledes undersøgelserne tilrettelægges. De vil imidlertid i reglen være tidkrævende.

I tilfælde, hvor de foretagne undersøgelser klart har vist, at den påtænkte adoption ikke lovligt ville kunne gennemføres, er der blevet givet afslag på foretagelse af adoptionsundersøgelse.

I sager, hvor der har været tvivl om, hvorvidt adoptionen

lovligt ville kunne gennemføres, er ansøgerne blevet henvist til at søge bistand hos en formidlingsberettiget organisation til adoptionens gennemførelse. Adoptionen har herefter, for så vidt betingelserne viste sig at kunne opfyldes, kunnet behandles som andre sager, hvori en formidlingsberettiget organisation medvirker.

I andre tilfælde er der ikke fundet afgørende betæneligheder ved at lade adoptionen gennemføre uden en formidlingsberettiget organisations bistand. Det har navnlig været tilfælde, hvor der har foreligget en naturlig kontakt mellem barnet og adoptionsansøgerne inden ansøgningen om adoptionsundersøgelse, typisk tilfælde hvor danskere under længerevarende ophold f.eks. som udviklingsekspert eller missionær i barnets hjemland har fået forbindelse med barnet, eller hvor adoptionsansøgerne er indvandret fra det land, hvorfra de har fået anvist et barn. I disse tilfælde er adoptionen blevet gennemført ved adoptionsmyndighedernes foranstaltning, jfr. under a.

En særlig gruppe sager har voldt specielle vanskeligheder. Det drejede sig om ansøgninger om privat adoption af børn fra børnehjem i Indien og Sri Lanka, som blev drevet med støtte fra den danske forening International Børnehjælp, som havde ansøgt justitsministeiet om formidlingstilladelse efter 1914-loven, jfr. under 8.3. Ansøgerne angav, at de på tilfældig måde havde fået forbindelse med børnehjemmene, men adoptionsnævnet havde begrundet mistanke om, at International Børnehjælp drev ulovlig formidlingsvirksomhed og foretog en række undersøgelser, bl.a. med henvendelse til de lokale myndigheder i landene, men uden resultat, og måtte i en række sager tillade, at sagerne blev fremmet.

I en af disse sager indgav adoptionsansøgerne klage over adoptionsnævnet til folketingets ombudsmand. Ombudsmanden udtalte i sin afgørelse af 24. maj 1983 om det principielle spørgsmål:

"I den foreliggende sammenhæng skal jeg derfor indskrænke

mig til at fremhæve, at der efter den gældende lovgivning ikke er noget til hinder for at gennemføre adoption af udenlandske børn uden bistand fra autoriseret dansk adoptionsformidlende organisation under forudsætning af, at der ikke herigennem sker en tilsidesættelse af reglerne i lov nr. 63 af 1. april 1914 om adgang til medvirken ved anbringelse af børn. Autorisationsordningen vedrørende danske adoptionsformidlende organisationer, der er gennemført på grundlag af 1914-loven, tilsigter at sikre, dels at adoptionsformidling sker under iagttagelse af gældende regler såvel her i landet som i barnets hjemland, herunder at den udenlandske formidler arbejder på et sådan ideelt, fagligt og etisk forsvarligt grundlag, at hensynet til barnets tarv kan forventes at blive tilgodeset, dels at adoptionsformidlingen ikke i øvrigt indebærer tilsidesættelse af væsentlige adoptionsretlige hensyn.

I Det kan ikke give mig anledning til bemærkning, at adoptionsnævnet finder at måtte udvise særlig agtpågivenhed i forbindelse med sin behandling af sager om "private" adoptioner med henblik ikke blot på at påse overholdelsen af loven af 1914, men også på at sikre varetagelsen af de ovenfor nævnte mere generelle hensyn."

Ombudsmanden fandt endvidere ikke at have tilstrækkeligt grundlag for at kritisere behandlingen af den konkrete sag.

Senere henvendte lederen af International Børnehjælps søsterorganisation og af det indiske børnehjem sammen med et medlem af International Børnehjælps bestyrelse sig til adoptionsnævnet og afgav en række oplysninger, som førte til, at justitsministeriet indgav politianmeldelse mod foreningens bestyrelse, og at der blev rejst tiltale mod bestyrelsens næstformand og 4 andre bestyrelsesmedlemmer for overtrædelse af straffelovens § 131, jfr. 1914-loven.

Ved Svendborg rets dom af 7. juni 1984 blev det fastslået, at foreningens næstformand med den øvrige bestyrelses indforståelse i perioden 1976 til årsskiftet 1981/82 havde drevet ulovlig virksomhed med adoptionsformidling af børn fra Indien. Strafansvaret for de øvrige bestyrelsesmedlemmer blev anset for forældet, mens næstformanden blev straffet med 30 dagbøder à 150 kr.

c. Analyse af de private adoptioner.

1°. Adoptionsudvalget har foretaget en rundspørge til adoptionsrådene om antallet og beskaffenheden af de private adoptioner, som rådene har behandlet i perioden 1. april 1976 - 31. december 1984. Udvalget har endvidere modtaget oplysninger fra de formidlingsberettigede organisationer om antallet af adoptioner, som organisationerne formidlede i 1976 - 1984. Endelig har udvalget modtaget adoptionsnævnets statistik for 1980 og 1981 vedrørende henholdsvis autoriserede og private adoptioner. På grundlag af disse tal har udvalget udarbejdet de nedenfor anførte tabeller. På grund af forskellige principper for periodisering i materialet tages der forbehold for unøjagtigheder i adoptionernes fordeling på de enkelte år inden for perioden.

2°. De private adoptioners andel af samtlige udenlandske fremmedadoptioner i perioden 1. april 1976 - 1. januar 1985 fremgår af følgende tabel 1:

	Autoriserede	Private
Europa (- Norden)	7	33
<u>Mellemøsten</u>	60	13
<u>Afrika</u>	12	23
<u>Fjerne Østen</u>		
- Sri Lanka	462	46
- Indien	490	74
- Thailand	27	29
- Korea	3563	0
- Bangladesh	176	0
- andre	62	24
<u>Syd- og Mellemerika</u>	314	25
Uoplyste/ andre om- råder	0	8
I alt	5173 ^{x)} (5026)	<u>275</u>

x)

medtager hele 1976, men er i parentes reduceret med et kvartal for sammenligningens skyld. Medtager endvidere sager, hvor barnet er anvist privat, men hvor sagen derefter er overtaget af en formidlingsberettiget organisation.

Som det fremgår af skemaet er der områder, hvorfra private adoptioner slet ikke forekommer. Det gælder Korea, hvorfra ca. 62 % af samtlige adoptivbørn ellers stammer fra, og Bangladesh. Årsagen hertil er først og fremmest, at private adoptionsansøgere slet ikke har mulighed for at gennemføre en privat adoption fra Korea på grund af de lokale myndigheders holdning, og for Bangladesh's vedkommende, at landet er vanskeligere tilgængeligt for danske adoptionsansøgere end flere af de andre fjernøstlige lande. Endvidere er der fra begge lande gode muligheder for at få børn anvist gennem de formidlingsberettigede organisationer.

Der er endvidere områder, hvor de private adoptioner tegner sig for alle eller det overvejende antal adoptioner: Afrika, hvor ingen af de formidlingsberettigede organisationer driver virksomhed, og hvor alle private adoptioner i øvrigt må anses for "naturlige", jfr. under c. Det gælder endvidere Europa, hvor de private adoptioner tegner sig for størstedelen af adoptionerne, og hvor "autoriserede" adoptioner alle er sager, hvor de formidlingsberettigede organisationer først er indtrådt i sagen, efter at ansøgerne på egen hånd har fået forbindelse med barnet eller en adoptionsformidler.

I øvrigt er private adoptioner forekommet i forholdsvis mindre tal fra områder, hvorfra de formidlingsberettigede organisationer driver virksomhed.

3 . Udviklingen inden for perioden fremgår af følgende tabel 2:

Tabel 2:

	1/4-31/12								
	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984
Europa									
(-Norden)	5	5	9	3	6	1	0	2	2
Mellemøsten	3	4	3	2	1	0	0	0	0
Afrika	3	3	2	1	3	2	4	3	2
Fjerne Østen									
- Sri Lanka	16	13	14	2	1	0	0	0	0
- Indien	10	11	21	18	9	12	1	0	2
- Thailand	12	12	0	1	0	1	2	1	0
- Korea	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- Bangladesh	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Andre	4	4	2	1	3	2	3	2	3
Syd- og Mellem amerika	4	4	3	3	7	0	1	0	3
Andre/ uoplyste	<u>1</u>	<u>1</u>	<u>1</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
I alt	58	57	55	31	30	8	11	8	12
Autorise- rede	434x)	594	567	552	656	622	636	521	447
De privates andel af samt- lige	11,8%	8,8%	8,8%	5,3%	4,4%	1,3%	1,9%	1,7%	2,6%

x) tallet for hele 1976 reduceret med et kvartal.

Som det ses, er der sket et kraftigt fald i de private adoptions antal og forholdsmæssige andel af adoptionerne. Denne udvikling må i første række tilskrives de foranstaltninger, som adoptionsnævnet indførte i 1977. Hertil kommer, at en

række formidlingsinstitutioner i Indien og Sri Lanka, som tidligere anviste børn til private adoptioner, fra 1979 indgik aftale med Terre des Hommes, efter at denne forening havde fået udvidet sin autorisation. Endvidere blev foreningen International Børnehjælps illegale adoptionsformidling nedtrappet frem til årsskiftet 1981/82, hvor virksomheden ophørte. Endelig har en række giverlande truffet foranstaltninger til at imødegå private adoptioner.

d. Nærmere om beskaffenheden af de private adoptioner.

De private adoptioner kan inddeles i følgende grupper:

A: Tilfælde, hvor ansøgerne har opholdt sig gennem længere tid i giverlandet som udsendt udviklingsekspert eller udsendt af en dansk forretningsvirksomhed eller af udenrigstjenesten, og hvor de under opholdet knytter forbindelse med barnet.

B: Tilfælde, hvor ansøgerne, som i øvrigt ofte er udvandret fra giverlandet, har et nærmere forhåndskendskab til barnets familie, dog uden at tilknytningen er eller kan godtgøres at være tilstrækkelig nær til, at ansøgerne er fritaget for adoptionsundersøgelse efter adoptionslovens § 4 a, stk. 2.

C: Tilfælde, hvor ansøgerne stammer fra giverlandet og derfor har en særlig interesse i og ofte en særlig mulighed for at adoptere et barn fra det pågældende land uden en formidlingsberettiget organisations bistand. F.eks. Polen anviser kun børn til ansøgere fra andre lande, såfremt ansøgerne stammer fra Polen.

D: Tilfælde, hvor ansøgerne ikke har nogen særlig forhåndstilknytning til barnet og/eller giverlandet.

Det fremgår af det af udvalget undersøgte materiale, at de under gruppe A-C nævnte adoptioner har udgjort et nogenlunde konstant mindre antal i den undersøgte periode, og at faldet i antallet af private fremmedadoptioner stort set udelukkende er sket i gruppe D.

I gruppe A og B vil der ikke være spørgsmål om at søge bistand hos en formidlingsberettiget organisation med henblik på at få anvist et barn, og i gruppe C vil ansøgerne som regel ikke have behov herfor og ofte vil det dreje sig om børn fra lande, hvor de formidlingsberettigede organisationer ikke driver virksomhed og ikke har mulighed for at yde bistand. For så vidt de formidlingsberettigede organisationer kan yde bistand, vil der dog i gruppe A-C kunne være behov for sådan bistand til adoptionssagens gennemførelse.

Sammensætningen af de private adoptioner for 1982-1984, d.v.s. tiden efter at ovenfor nævnte begrænsende faktorer har gjort sig gældende, fremgår af følgende tabel 3:

	A	B	C	D
<u>Europa</u>				
Irland			1	1
Jugoslavien		1		
Polen			1	
<u>Afrika</u>	6	2	1	
<u>Fjerne Østen</u>				
Japan	3			
<u>Nærere</u>				1
Nærere om gruppe D adoptioner.				
Philippinerne	2	1		
Pakistan		2		
<u>Somiet</u>				

Det fremgår af tabel 3 udgør gruppe D-adoptionerne nu en ganske ringe del af de private adoptioner. For en stilings- og modtagelse til, om det er ønskeligt at opretholde eller udbygge de gældende foranstaltninger, er det imidlertid nødvendigt at se nærmere på, hvilke formidlingsmåder der kan være tale om ved private adoptioner.

1°. Barnet kan være anvist af dets pårørende eller af en formidler, som driver lovlig virksomhed i giverlandet, og som ansøgerne på lovlig måde har fået kontakt med, typisk ved direkte henvendelse eller gennem personlige forbindelser i giverlandet. De fem gruppe D-adoptioner, som er blevet tilladt i 1982-1984, hørte til denne undergruppe.

2°. Barnet kan være anvist af en formidler, som driver lovlig virksomhed i hjemlandet, men som ansøgerne har fået ulovlig kontakt med. Til denne undergruppe må henregnes de tidligere adoptioner fra børneinstitutioner, som blev drevet af foreningen International **Børnehjælp**, og formentlig fra de institutioner, som Terre des Hommes i 1979 indledte formidlingssamarbejde med. Adoptioner af denne art skulle efter den seneste udvikling nu være ophørt.

3 . Barnet kan hidrøre fra en formidler, som driver ulovlig virksomhed i form af kommerciel børnehandel. Sådanne adoptioner kan ikke forekomme, hvor barnet føres lovligt ind i landet, men det kan ikke udelukkes, at nogle af de nedenfor under 10.3 nævnte adoptioner hører til denne undergruppe. I disse tilfælde er barnet blevet indsmuglet eller forsøgt indsmuglet uden opholdstilladelse og ofte holdt skjult for myndighederne gennem en årrække.

Baggrunden for, at man i Sverige i 1984 har strammet reglerne vedrørende private adoptioner, jfr. nedenfor, har navnlig været frygten for, at de indtil da gældende svenske regler ikke ydede tilstrækkeligt beskyttelse mod ulovlig børnehandel. I et promemoriem af 5. november 1981 fra NIA¹s kancelli anføres:

"Följande former av olagliga adoptioner förekommer i världen i dag:

Barnhandel, dvs oskäligen betalning till mellanhänder, beslutsfattare m fl,

Barnaröv, dvs bortrövande av barn - ur barnvagnar, från familjer, institutioner m m,

Förfalskningar av dokument. Det kan gälla rena förfalskningar av adoptionsdokument, födelsecertifikat eller att adoptionen genomförs på annat barns dokument. Det senare har t ex skett då det först tilltänkta adoptivbarnet dött och för att en ny adoption snabbt ska kunna genomföras. Det sägs bero på att det tar lång tid att få fram nya dokument, men det kan också bero på att barnet i annat fall av domstolen inte skulle lämnas för adoption (se punkten ovan),

Falsa "biologiska föräldrar", dvs personer som mot ersättning ställer upp i domstol och där ger sitt "medgivande" till adoption av "sitt" barn,

Skenadoptioner, t ex att ett barn adopteras av svensk person i barnets hemland och därefter - ved ankomsten till Sverige - placeras barnet i den familj som hela tiden varit avsedd som adoptivfamilj för barnet. I planerna ingår att barnet ska omadopteras i Sverige. Skäl för en skenadoption kan vara att den aktuella adoptivfamiljen inte kunnat motsvara de utländska myndigheternas krav på adoptivföräldrar,

"Falsska födslar", också kallade sedvaneadoptioner eller "kuddeadoptioner". I begreppet ligger att man kan gå till en förlossningsklinik och strax därpå komma ut med ett barn och med födelsecertifikat som visar att man själv fött barnet,

Förfarandet är inte ovanligt när det gäller inhemska "adoptioner" i vissa länder, även om det numera är olagligt. Sådana "adoptioner" förekommer numera även till utlandet. Omfattningen när det gäller Sverige är svår att få grepp om, eftersom familjen även efter hemkomsten till Sverige kan hävda att barnet är fött inom familjen i utlandet och har handlingar som (falskt) utvisar detta,

Press på biologisk moder. Då barnens hemländer skärper reglerna för adoption av övergivna barn så att de endast kan placeras genom vissa instanser, innebär det ofta att privata förmedllare övergår till att söka barn för adoption direkt hos de biologiska mödrarna. Det inträffar toom att överenskommelse träffas med den gravida kvinnan, som kanske får en summa pengar i förväg. Riskerna är uppenbara att den biologiska modern elle familjen inte får tillräckligt med tid att överväga saken, inte får professionell rådgivning och information om möjliga andra lösningar utan i stället en summa pengar. Ibland har de inte ens insatt innebörden av ett **adoptionsbeslut** och det faktum att deras barn kommer att lämna landet."

B. Norge, Sverige og Finland.

a. Adoptionsspørgsmål har gennem de seneste år været genstand for en række drøftelser mellem adoptionsmyndighederne i de nordiske lande. Det spørgsmål, der navnlig har været drøftet på disse møder, har været spørgsmålet om at modvirke privat adoptionssøgning.

b. Norge.

Efter de norske regler skal adoptionsansøgere efter en godkendelse af de lokale sociale myndigheder godkendes i socialdepartementet, jfr. nærmere kapitel 7 B a. Godkendelse forudsætter ikke som i Danmark, at adoptionsansøgerne forinden skal have tilmeldt sig en formidlingsberettiget organisation eller godtgøre, at de på anden måde kan få et barn anvist. Blot skal ansøgerne have bestemt sig for, fra hvilket land de ønsker at få anvist et barn. Der er ikke i Norge fastsat nærmere regler om private adoptioner. Socialdepartementet anvender imidlertid de almindelige forvaltningsretlige regler om adgangen til at knytte bibetingelser til begunstigende forvaltningsakter til at modvirke private adoptioner. Godkendelser af adoptanter bliver således betinget af, at adoptionen gennemføres med bistand af en formidlingsberettiget organisation. Socialdepartementet gør kun undtagelse herfra i de tilfælde, som ovenfor under A.d. betegnes som gruppe A og B, hvor forbindelsen mellem barnet og adoptionsansøgerne er knyttet under adoptionsansørgernes længerevarende ophold i barnets hjemland f.eks. som udsendte udviklingsekspertes eller missionærer, eller adoptionen har anden særlig baggrund. Disse anslås til at udgøre 1-2 % af samtlige adoptioner.

c. Sverige.

I Sverige udgjorde de private adoptioner i tiden op til den nye lovgivning i 1979 om international adoptionshjælp 40 - 50 % af samtlige adoptioner, og der formodedes i betydeligt omfang at være tale om ulovlig formidlingsvirksomhed. Loven af 1979 havde bl.a. til formål at få de hidtidige private adoptioner under mere betryggende rammer. Man indførte der-

for regler om formidlingsautorisation til private ideelle organisationer. Herefter er antallet af private adoptioner skønsmæssigt faldet til 20 - 25%. Myndighederne havde imidlertid fortsat ringe muligheder for at få indseende med og forhindre private adoptioner ad utilbørlige kanaler, jfr. eksemplerne ovenfor under A.d. Efter socialtjenstlagen kunne adoptionsansøgere således, for så vidt de personligt fandtes egnede, hos **primærkommunens** socialnævn opnå en plejetilladelse til inden for et år at hjemtage et udenlandsk barn med henblik på adoption. Ansøgerne behøvede ikke at opgive, hvorledes de havde tænkt sig at få anvist barnet, og de kunne hjemtage et barn uden nogen efterprøvelse af formidlingsmåden. Pr. 1. januar 1985 er der gennemført en stramning af disse regler med henblik på at imødegå utilbørlige formidlings-sager. Ansøgerne skal nu over for socialnævnet redegøre for, hvilken formidlingsmåde de påtænker at anvende, og nævnet skal efterprøve, om formidlingsmåden er tilbørlig. Nævnet skal herom indhente en udtalelse fra NIA, medmindre dette (f.eks. ved "naturlige" private adoptioner) findes åbenbart overflødigt. Kan socialnævnet godkende formidlingsmåden, skal det anføres i plejetilladelsen, at denne kun gælder barn, som er anvist på den angivne måde.

d. Finland.

I Finland har der hidtil kun fundet internationale adoptioner sted i meget beskedent omfang, men der er pr. 1. maj 1985 gennemført en ny adoptionslov med særlige regler for internationale adoptioner, jfr. ovenfor under 7.G.d. Loven åbner ikke mulighed for private adoptioner, idet enhver, som ønsker at adoptere et udenlandsk barn, efter forslaget skal henvende sig til et autoriseret adoptionstjenesteorgan, der skal forestå formidlingen. Inden adoption gennemføres i Finland eller i giverlandet, skal adoptionsansøgerne have en godkendelse til adoptionen hos nämnden för internationella adoptionsärenden, og en forudsætning herfor er, at ansøgerne har søgt bistand hos adoptionstjenesteorganet.

C. Udvalgets overvejelser.

Som anført i de indledende bemærkninger ovenfor under A,a, har adoptionsmyndighedernes holdning til den private adoptionsøgning hidtil været præget af en række betæneligheder dels med hensyn til de adoptionsretlige hensyn, som i høj grad er sat på spil, dels med hensyn til det uforholdsmæssige - og også i forhold til de øvrige adoptionsansøgere, der vælger den autoriserede fremgangsmåde - urimelige ressourceforbrug, som disse sager påfører det offentlige. Udvalget deler til fulde disse betæneligheder. Som nærmere belyst i de statistiske oplysninger ovenfor var der tidligere bortset fra ganske få tilfælde af "naturlige" private adoptioner tale om sager, hvor adoptionsansøgerne var uden nogen særlig forhåndstilknytning til det ønskede barn eller dets hjemland, og hvor de ligesågodt kunne have fået bistand af en formidlingsberettiget organisation til anvisning af et barn som ønsket.

De foranstaltninger, som er blevet iværksat siden 1977 med hjemmel i de gældende regler, synes at have haft den tilsigtede virkning, dels overhovedet at begrænse den private adoptionssøgning, dels at få behandlingen af adoptionssager, hvori ansøgerne ad privat vej har fået en formidlingskontakt, i videre omfang overladt til en formidlingsberettiget organisation.

Der har således gennem de seneste år alene været ganske få private adoptioner, som ikke har haft en naturlig begrundelse. Såfremt man påny svækkede på disse foranstaltninger, vil der efter udvalgets opfattelse være stor risiko for, at antallet af private adoptioner uden naturlig baggrund atter vil stige, og dette ville i fremtiden kunne udvikle sig til et langt større problem end tidligere, hvis antallet af udenlandske børn til adoption falder, og tilbøjeligheden til privat adoptionssøgning dermed stiger.

Efter udvalgets opfattelse er det derfor af helt afgørende betydning for varetagelsen af de adoptionsretlige og administrative hensyn, som indgår i adoptionsformidlingen, og af hensynet til Danmarks omdømme i giverlandene, at foranstalt-

ningerne over for de private adoptioner ikke svækkes. Udvalget finder endvidere, at de nærmere regler for gennemførelse af en privat adoption bør reguleres nærmere i adoptionsbekendtgørelsen.

Justitsministeren må antages allerede efter den gældende bestemmelse i adoptionslovens § 25 at kunne fastsætte de nedenfor foreslåede bestemmelser, men da spørgsmålet efter udvalgets opfattelse er af central betydning for adoptionslovgivningen, finder udvalget det hensigtsmæssigt, at det udtrykkeligt fremgår af adoptionsloven, at justitsministeren kan fastsætte bestemmelser om pligt til at benytte sig af formidlingsberettigede organisationers bistand. Udvalget foreslår derfor følgende bestemmelse, jfr. § 32, stk. 3, i lovudkastet nedenfor :

"Stk. 3. Justitsministeren kan fastsætte regler om at pålægge personer, som ønsker at adoptere, at få bistand hos en organisation, der har tilladelse efter stk. 1."

Om reglernes nærmere udformning er det udvalgets opfattelse, at der fortsat i særlige tilfælde bør være mulighed for at få foretaget en adoptionsundersøgelse med henblik på at gennemføre adoption af et barn, som ikke er anvist gennem en formidlingsberettiget organisation, under forudsætning af, at det i rimeligt omfang er godtgjort, at anvisningen af barnet er sket eller kan ske på lovlig og betryggende måde, og at adoption kan gennemføres på dette grundlag.

Socialcentrene bør således, hvor disse forudsætninger skønnes opfyldt, kunne foretage adoptionsundersøgelse i følgende tilfælde:

- 1) når der, inden adoptionsønsket opstod, bestod et nærmere forhåndsbekendtskab mellem ansøgerne og barnet eller dets pårørende. Denne tilfældegruppe vil dels omfatte de tilfælde af nært slægtsskab og bekendtskab, hvor der - for så vidt det kunne godtgøres - hidtil ikke har været stillet krav om adop-

tionsundersøgelse, jfr. lovens § 4 a, stk. 2, men hvor udvalget ovenfor under 10.1.B. har foreslået, at et sådant krav nu stilles. Endvidere omfatter gruppen tilfælde af fjernere slægts- og bekendtskab.

2) når ansøgerne har fået barnet anvist under et længerevarende ophold i andet øjemed i giverlandet typisk som udsendte forretningsfolk, missionærer og diplomater.

3) når ansøgerne har fået tilsagn om bistand fra en formidlingsberettiget organisation.

i For så vidt angår andre tilfælde er der enighed i udvalget om, at adgangen til at få en privat adoption gennemført, fortsat bør være særdeles begrænset. Udvalget foreslår, at familieretsdirektoratet indtil videre som hidtil i særlige tilfælde skal kunne tillade foretagelse af adoptionsundersøgelse, f.eks. hvor ansøgerne har nærmere tilknytning til giverlandet, og en formidlingsberettiget organisation ikke har mulighed for at bistå. Samtidig bør justitsministeriet til staidighed følge udviklingen, og hvis ændrede omstændigheder gør det påkrævet, skærpe reglerne, eventuelt i form af et forbud mod andre private adoptioner end de under 1) - 3) nævnte.

Med hensyn til behandlingen af sager, hvori adoptionsundersøgelse kan indledes, er det udvalgets opfattelse, at der bør gælde samme regler som hidtil, dog at familieretsdirektoratet efter anmodning fra socialcentret på ethvert trin af sagen, for så vidt det er muligt, skal kunne rekvirere en formidlingsberettiget organisations bistand for ansøgernes regning. Det kan f.eks. være nødvendigt, hvor der i giverlandet skal foretages foranstaltninger, som kræver sagkyndig bistand på stedet.

Efter det anførte vil de formidlingsberettigede organisationer, hvor ansøgerne har fået anvist et barn ad private kanaler, komme ind i billedet, dels hvor ansøgerne af egen drift beder om bistand, dels hvor ansøgerne beder om bistand, ef-

ter at de har fået afslag på adoptionsundersøgelse uden en formidlingsberettiget organisations bistand, og endelig under en verserende sag efter familieretsdirektoratets anmodning. I disse tilfælde har organisationerne pligt til at bistå, såfremt de har mulighed herfor, og forudsat at ansøgerne opfylder de almindelige betingelser for at få adoptions-sagen gennemført og opfylder organisationernes vilkår for at yde bistand, herunder organisationernes honorarkrav. Organisationerne må selvsagt yde bistanden inden for rimelig tid, men har ingen pligt til at prioritere disse sager højere i forhold til organisationens øvrige sager.

Der henvises til §§ 10 - 14 i udkastet nedenfor til ny adoptionsbekendtgørelse.

10.3. Sarligt om ulovlige fremgangsmåder.

A. De gældende forhold.

a. Tilfældegrupper.

Det forekommer, at adoptionsansøgere bringer børn her til landet med henblik på adoption uden at iagttage de danske regler om adoptionsundersøgelse og opholdstilladelse inden barnets indrejse og ofte også uden at iagttage reglerne i barnets hjemland.

I de fleste tilfælde har adoptionsansøgerne fået eget pas til barnet i dets hjemland og er indrejst via Sverige jfr. f.eks. sag nr. 1, 4 og 5 nedenfor eller har forsøgt at indrejse gennem Kastrup. Andre måder har også været anvendt: Adoptionsansøgerne har fået en anden adoptant til at medtage barnet på et dansk pas vedrørende et andet allerede adopteret barn, jfr. sag nr. 5, eller har fået manden falskeligt registreret i barnets hjemland som barnets far og derefter forsøgt at få dansk pas til barnet, jfr. også sag nr. 5 eller arrangeret med en udenlandsk gravid kvinde, at hun indrejser og føder barnet hos adoptionsansøgerne. Der henvises endvidere til eksemplerne i NIA's promemoriam, jfr. ovenfor un-

der 10.2.A.d.

En anden gruppe adoptionssager, som rejser tilsvarende betænkeligheder, men hvor adoptionsansøgerne har ansøgt om opholdstilladelse, inden de gør forsøg på at indrejse med barnet, er tilfælde, hvor adoptionsansøgere i udlandet gennemfører en adoption eller på anden måde knytter et barn til sig på en sådan måde, at forbindelsen til barnets familie afbrydes, og at barnet ikke kan omplaceres hos andre adoptionsansøgere, jfr. sag nr. 2.

Adoptionsansøgerne kan have forskellige bevæggrunde for at vælge den ulovlige fremgangsmåde:

I nogle tilfælde opfylder adoptionsansøgerne ikke de almindelige betingelser for at blive godkendt som adoptanter, jfr. f.eks.:

Sag nr. 1: En enlig kvinde, der havde 2 børn, og som ikke havde mulighed for at opnå godkendelse som adoptant, fik i 1977 gennem et thailandsk advokatfirma anvist et thailandsk barn, som blev smuglet ind i Danmark via Sverige. Barnet var udrejst på et thailandsk pas, som var udstedt på grundlag af en urigtig fødselsattest og falsk samtykkeerklæring for så vidt angår faderen. Kvinden holdt herefter barnet skjult for myndighederne indtil 1980, hvor hun ansøgte om opholdstilladelse for barnet og plejetilladelse. Kvinden ønskede ikke at adoptere barnet, da hun på grund af sine to egne børn ikke så sig i stand til at beholde barnet. Ved socialforvaltningens mellemkomst blev barnet herefter anbragt i pleje hos kvindens broder.

Sag nr. 2: En enlig 57 årig kvinde fik i 1977 afslag på godkendelse som adoptant til 2 udenlandske børn. Adoptionsansøgeren fik herefter i børnenes hjemland, hvor hun ejede et hus, plejetilladelse til børnene. I 1978 fik ansøgeren i strid med reglerne hos sin hjemkommune plejetilladelse til børnene, og hun flyttede til Danmark med børnene. Efter henstilling fra folketingets ombudsmand blev sagen i 1978 taget op til fornyet behandling, men adoptionssamrådet afslog påny godkendelse af ansøgeren, hvilket adoptionsnævnet stadfæstede, ligesom justitsministeriet i 1979 afslog tilladelse til adoption uden godkendelse efter reglerne om familieadoption og lignende, jfr. § 4 a, stk. 2. Efter fornyet henstilling fra ombudsmanden behandledes sagen påny i 1979, hvor samråd og adoptionsnævn fastholdt afslaget på godkendelse som adoptant. Senere i december 1979 meddelte adoptionsnævnet dog sin godkendelse af ansøgeren under hensyn til den umulige situation, som børnene var blevet bragt i.

Sag nr. 3: Et ægtepar, der tidligere havde adopteret to udenlandske børn, fik afslag i adoptionssamrådet og adoptionsnævnet på godkendelse som adoptant til et tredje udenlandsk barn. Desuagtet fik de ad private kanaler tilbudt et tredje barn fra Sri Lanka og opnåede i kommunens sociale udvalg plejetilladelse til barnet, dog ikke til adoption. Tilsynet med udlændinge afslog at give opholdstilladelse, hvorefter kommune meddelte, at man ikke kunne give plejetilladelse med henblik på adoption. Imidlertid tog ægteparret til Sri Lanka, hvor de fik barnet anvist og på generalkonsulatet fik en opholdstilladelse til barnet på grund af en misforståelse. De indrejste herefter med barnet. Da tilsynet med udlændinge kort efter blev bekendt hermed, og da adoptionssamrådet fastholdt sit afslag på adoptionsgodkendelse, gav tilsynet pålæg om, at barnet skulle udrejse inden 1 md., dog at der herved ikke var taget stilling til barnets forbliven, hvis det blev omplaceret til godkendte adoptionsansøgere. Justitsministeriet stadfæstede afgørelsen, og tilsynet anmodede i overensstemmelse med dag- og døgnplejecirkulæret af 1980 kommunen om at træffe bestemmelse om barnets midlertidige anbringelse, og der blev gennem adoptionsnævnet skaffet en plads til barnet på et spædbørnshjem. Kommunen meddelte imidlertid, at man ikke ønskede at foretage en anbringelse af barnet på daværende tidspunkt. Tilsynet indbragte sagen for amsatsnævnet. Dette forelagde sagen for socialministeriet, idet man udtalte, at man ikke mente at have kompetence til at ændre det sociale udvalgs afgørelse. Socialministeriet var enig heri, idet man tilføjede, at det sociale udvalgs skøn over barnets tarv var overordnet de vejledende regler i nævnte cirkulære. Senere gav justitsministeriet efter en fornyet indstilling fra det sociale udvalg opholdstilladelse, under hensyn til den tid hvori barnet faktisk havde opholdt sig hos ægteparret.

Baggrunden for sagen kan også være, at adoptionsansøgerne ikke for tiden opfylder betingelserne for at blive godkendt som adoptanter og ikke ønsker at vente, jfr. f.eks.:

Sag nr. 4: Et ægtepar fik i 1976 afslag for tiden på at blive forundersøgt med henblik på godkendelse som adoptanter, idet de ikke opfyldte betingelsen om 5 års samliv. De rettede herefter henvendelse til samme thailandske advokatfirma, som i sag nr. 1 og som de gennem en tv-udsendelse om adoption var blevet bekendt med, og fik gennem dette firma anvist en dreng på ca. 4 år, som de hjemtog i juli 1977, og senere et nyfødt barn, som de hjemtog i oktober 1977. I begge tilfælde blev børnene smuglet ind i Danmark via Sverige. De holdt herefter børnene skjult for myndighederne indtil april 1979, hvor drengen skulle meldes til skole og behøvede et personnummer. Ægteparret indgav herefter ansøgning om godkendelse som adoptanter, og blev godkendt, idet de på godkendelsestidspunktet opfyldte betingelserne herfor.

I andre tilfælde vil myndighederne i barnets hjemland ikke tillade, at adoptionen gennemføres, jfr. f.eks.:

Sag nr. 5. Et ægtepar blev af et adoptionssamråd (i strid med adoptionsnævnets cirkulæreskrivelse 7/77) forhåndsgodkendt som adoptanter til et udenlandsk barn, som de ønskede at fremskaffe uden bistand af en autoriseret organisation. I Thailand fik de et barn overladt efter aftale med moderen. De kunne imidlertid ikke få de thailandske myndigheders tilladelse til adoptionen eller pas til barnet og forsøgte først på grundlag af en urigtig fødselsattest, hvorefter manden var fader til barnet, at få et dansk pas. Dernæst forsøgte de at smugle barnet ud af Thailand og fik barnet ombord i flyet, gemt i en taske, men blev tilbagevist af flybesætningen. Endelig fik de barnet smuglet ud af Thailand og smuglet ind i Danmark via Sverige, idet en anden dansk kvinde, der havde sit eget barn opført i sit pas, rejste med barnet på dette pas. De thailandske myndigheder blev opmærksomme på sagen og fremsatte krav om tilbagesendelse af barnet med henblik på bortadoption til thailandske adoptionsansøgere. Justitsministeriet traf herefter bestemmelse om udvisning af barnet. Ægteparret nægtede imidlertid at udlevere barnet, og hustruen "gik under jorden" med barnet. Der blev rejst sigtelse mod ægtefællerne for overtrædelse af straffelovens § 215 for at unddrage barnet rette myndighed, og ægtemanden blev fængslet for at undgå, at han vanskeliggjorde sagens opklaring. Hustruen meldte sig herefter til politiet efter at have holdt sig skjult tildels under usunde forhold med barnet i måneder, og barnet blev tilbagegivet til de thailandske myndigheder.

I atter andre tilfælde har adoptionsansøgere ikke villet afvente adoptionssamrådets behandling af sagen, forinden de har hjemtaget barnet, eller har angivet, at de troede, at et adoptionsdekret udstedt i barnets hjemland havde gyldighed i Danmark.

b. Opholdstilladelse eller hjemsendelse.

Efter adoptionsbekendtgørelsens § 21 skal børn, der indrejser med henblik på adoption, have opholdstilladelse inden indrejsen. Politiet kan derfor, hvis der ikke foreligger opholdstilladelse, i medfør af udlændingelovens § 28, stk. 1, nr. 2, afvise barnet i forbindelse med indrejsen. Er barnet kommet ind i landet, kan direktoratet for udlændinge bestemme, at barnet skal udrejse. Det kan inden for 3 måneder ske i form af en afvisning, jfr. lovens § 28, stk. 2, og derefter i form af en udvisning, jfr. lovens § 24, nr. 5. Tilsva-

rende gælder det, at et barn, der fødes her i landet, uden at moderen har opholdstilladelse, skal have opholdstilladelse til at opholde sig her med henblik på adoption. I tiden indtil der er truffet bestemmelse om afvisning/udvisning, eller indtil en bestemmelse herom kan iværksættes, kan politiet efter udlændingelovens § 34, hvis det må anses for nødvendigt for at sikre barnets tilstedeværelse, bestemme, at barnet skal tage ophold efter politiets nærmere bestemmelse. Der er ikke noget til hinder for, at politiet selv kan effektuere udlændingedirektoratets eller politiets afgørelser om afvisning/udvisning eller om barnets midlertidige anbringelse, og sådanne afgørelser gælder uanset eventuelle bestemmelser truffet af det sociale udvalg efter bilstandsloven, jfr. f.eks. sag nr. 5.

I praksis har direktoratet for udlændinge (tidligere tilsynet med udlændinge) imidlertid så vidt muligt overladt til de sociale udvalg at drage omsorg for børnene, indtil der er truffet endelig bestemmelse om, hvorvidt adoption af barnet her i landet kan gennemføres.

I praksis har man således undladt - allerede af praktiske grunde - at afvise barnet ved indrejsen. I stedet har direktoratet for udlændinge givet adoptionsansøgerne pålæg om at få barnet sendt ud af landet inden en nærmere fastsat frist, medmindre betingelserne efter udlændingebekendtgørelsens § 23 for opholdstilladelse til barnet forinden er opfyldt. Direktoratet har endvidere oplyst om adgangen til at påklage afgørelsen til justitsministeriet samt underrettet det sociale udvalg i adoptionsansøgernes opholdskommune om afgørelsen og anmodet udvalget om enten at drage omsorg for barnets udrejse eller at træffe afgørelse om, hvor barnet midlertidigt skal anbringes. I praksis har afgørelsen herefter været justitsministerens.

I den under a. nævnte sag nr. 5 blev der af myndighederne i Thailand fremsat begæring om at få barnet tilbage. Begæringen blev effektueret, efter at adoptionsansøgere havde forsøgt at unddrage sig beslutningen ved at holde barnet skjult.

I de øvrige sager blev beslutningen om udsendelse af barnet ikke effektueret, men adoption blev gennemført i sag nr. 2-4, og i sag nr. 1 blev barnet omplaceret.

c. Plejetilladelse.

Det er navnlig tidligere forekommet, at sociale udvalg har meddelt adoptionsansøgere plejetilladelse til udenlandske børn, uanset at adoptionsansøgerne ulovligt havde bragt barnet ind i landet og ikke opfyldte betingelserne for at opnå opholdstilladelse eller plejetilladelse med henblik på adoption, jfr. sag nr. 2 og sammenlign sag nr. 3.

Som nærmere beskrevet ovenfor under 10.1.A. blev reglerne om dag- og døgnpleje revideret under udvalgets arbejde. I socialministeriets cirkulære nr. 193/1980 om dag- og døgnpleje m.v. efter bistandsloven blev det i pkt. 23 i.f. bestemt, at det sociale udvalg, når det fra direktoratet for udlændinge fik meddelelse om, at et udenlandsk barn ulovligt var bragt ind i landet, enten skulle drage omsorg for barnets udrejse eller træffe midlertidig bestemmelse om, hvor barnet midlertidigt skulle anbringes. I sidstnævnte tilfælde skulle udvalget så vidt muligt undgå, at valget af barnets midlertidige anbringelsessted foregreb den endelige afgørelse om ansøgernes godkendelse som adoptanter. Barnet burde derfor almindeligvis anbringes et neutralt sted f.eks. på en døgninstitution for børn og unge. Såfremt det sociale udvalg modtog ansøgning om plejetilladelse til et udenlandsk barn, som allerede opholdt sig her i landet uden opholdstilladelse, skulle udvalget underrette politiet eller direktoratet for udlændinge. Det samme gjaldt, såfremt udvalget på anden måde blev bekendt med, at et udenlandsk barn opholdt sig her i landet i mere end 3 måneder uden fornøden opholdstilladelse.

I socialstyrelsens vejledning nr. 4 af 21. november 1984 om forvaltningen af bistandslovens bestemmelser om døgnforanstaltninger og privat familiepleje for børn og unge er der intet anført om de nævnte forholdsregler, men det anføres

blot i pkt. 12, at det sociale udvalg skal sikre sig, at ansøgerne har opholdstilladelse til barnet. Vejledningen erstatter bestemmelserne om bl.a. døgnpleje i socialministeriets førnævnte cirkulære.

I de sager, der hidtil har foreligget, har der bortset fra sag nr. 1, ikke af de sociale udvalg været truffet bestemmelse om at tage barnet fra ansøgerne og anbringe det andetsteds. Det har dog i alt overvejende grad været tilfælde, hvor barnet havde haft ophold hos ansøgerne, inden myndighederne blev opmærksomme på forholdet. I sag nr. 2 gav det sociale udvalg endog plejetilladelse på trods af, at adoptionsnævnet havde afvist at godkende ansøgere som adoptant til børnene, ligesom børnene ikke havde opholdstilladelse, og i sag nr. 3 afviste det sociale udvalg at flytte barnet fra ansøgerne på trods af, at disse hverken havde opholds- eller plejetilladelse til barnet og ikke kunne godkendes som adoptanter. I sag nr. 5 blev barnet udsendt efter justitsministeriets beslutning i medfør af udlændingeloven.

d. Adoptionssagen.

I de foreliggende sager er der blevet foretaget adoptionsundersøgelser efter de sædvanlige regler. I de tilfælde hvor ansøgerne har opfyldt de sædvanlige betingelser for godkendelse som adoptanter er de blevet godkendt i overensstemmelse hermed, og adoption er blevet gennemført, jfr. sag nr. 4.

I nogle af sagerne har problemet været, at ansøgerne ikke efter de sædvanlige regler ville være blevet godkendt som adoptanter. Adoptionssamrådet og adoptionsnævnet har imidlertid befundet sig i noget af en tvangssituation, idet børnene ofte havde opholdt sig i lang tid hos ansøgerne og også iøvrigt vanskeligt ville kunne omplaceres til andre adoptionsansøgere. I nogle tilfælde har man derfor vurderet, at barnet på trods af adoptionsansøgernes forhold ville være bedre tjent med at forblive hos adoptionsansøgerne end at blive omplaceret (for så vidt det var muligt) eller hjemsendt.

1 andre tilfælde har man imidlertid bedømt ansøgernes forhold således, at ansøgeren ikke kunne godkendes, uanset de problemer som en omplacering ville påføre barnet. I sag nr. 2 afviste adoptionssamrådet og adoptionsnævnet således at godkende adoptionsansøgeren som adoptant, men da ansøgeren opretholdt bopæl med børnene, og en omplacering ikke var mulig, meddelte adoptionsnævnet efter flere afslag af hensyn til børnene omsider godkendelse af adoption, jfr. også sag nr. 3.

^e • Det strafferetlige efterspil.

Adoptionsansøgere, som bringer børn her til landet uden den fornødne opholdstilladelse, og den, der hjælper dem, kan efter udlændingelovens § 59, stk. 3, straffes med bøde, hæfte eller fængsel indtil 1 år og 6 måneder. Fremsættes der fra barnets forældre eller behørig myndigheder i barnets hjemland eller de danske sociale myndigheder begæring om udlevering af barnet, og søger adoptionsansøgerne at unddrage sig en beslutning om udlevering, kan de efter straffelovens § 215, jfr. § 261, straffes med fængsel indtil 4 år eller under formildende omstændigheder med hæfte. Er der som led i indsmuglingen af barnet opnået pas til barnet på urigtigt grundlag eller benyttet et pas vedrørende et andet barn, vil der endvidere kunne straffes efter henholdsvis straffelovens § 173 med fængsel og § 174 med bøde, hæfte eller fængsel indtil 6 måneder. Foreligger der alene en overtrædelse af udlændingeloven forsøger politiet normalt at afgøre sagen med bødeforelæg.

Sag nr. 4 under a gik til retten, hvor politiet nedlagde påstand om en bøde på 5.000 kr. over for hver ægtefælle, efter at ægtefællerne havde afvist et bødeforelæg for overtrædelse af dagældende udlændingelovs § 16, stk. 1, (ulovlig indførelse af barnet i 1977) og af § 16, stk. 2, nr. 5 (givet barnet ophold her i landet uden opholdstilladelse fra 1977 til april 1979). Retten fandt strafansvaret for indførelsen af barnet forældet og fastsatte bøden for den øvrige del af tiltalen til kr. 2.000 kr. pr. ægtefælle.

I sag nr. 5 blev adoptionsansøgerne dømt for overtrædelse af den dagældende udlændingelovs bestemmelser om bistand til

en udlændings indrejse uden om paskontrollen og til en udlændings ophold her i landet uden nødvendig opholdstilladelse samt for overtrædelse af straffelovens § 215, jfr. § 261. Adoptionsansøgerne blev hver især straffet med en betinget straf på fængsel i 3 måneder og en tillægsbøde på 2.000 kr. Personer, som havde bistået med at skjule barnet med kendskab til beslutningen om udsendelse blev idømt en betinget straf af fængsel i 30 dage samt en tillægsbøde på 400 kr. Kvinden, der havde bragt barnet ind i landet, og andre personer, som havde bistået med at holde barnet skjult, men ikke var tiltalt efter straffeloven, blev hver især idømt en bøde på 400 kr. for overtrædelse af udlændingeloven.

D. Udvalgets overvejelser.

De omhandlede sager udgør talmæssigt en ganske underordnet del af samtlige adoptioner af udenlandske børn, men sagerne volder myndighederne i såvel Danmark som børnenes oprindelseslande ganske uforholdsmæssigt besvær. De indebærer ofte en grov krænkelse fra adoptionsansøgernes side af de enkelte børns tarv og kompromitterer tilliden til de danske adoptionsregler og de danske myndigheder i børnenes oprindelseslande, hvor sager af den omhandlede karakter nyder stor offentlig bevågenhed. Som følge heraf skades den langt overvejende del af adoptionsansøgernes muligheder for at få anvist børn ad legale kanaler gennem de formidlingsberettigede organisationer. Udvalget finder det derfor meget vigtigt, at regler og praksis indrettes på i videst muligt omfang at modvirke opkomsten af sådanne sager, og i de sager, som alligevel forekommer, at begrænse skadevirkningerne for barnet og adoptionspolitikken mest muligt.

Udvalget vil herved påpege vigtigheden af, at der gribes ind i de enkelte sager hurtigst muligt, således at barnet ikke forbliver hos adoptionsansøgerne - ialt fald hvis barnet ikke har opholdt sig hos dem i længere tid, inden myndighederne bliver opmærksomme på forholdet - og først hjemgives, når ansøgerne eventuelt er blevet godkendt som adoptanter til barnet. Herved forhindres, at barnets ophold hos adoptionsansøgerne præjudicerer adoptionsgodkendelsen, derved at barnet bliver så knyttet til ansøgerne, at en omplacering, hvis ansøgerne ikke findes egnede som adoptanter til barnet,

jmuliggøres.

Som det fremgår af sag nr. 2-3 ovenfor under 10.3.A.a., har nogle sociale udvalg imidlertid sat sig ud over reglerne i udlændingelovgivningen og adoptionslovgivningen og de under 10.A.3.C. nævnte anvisninger, som var indeholdt i socialministeriets dag- og døgnplejecirkulære fra 1980, og disse anvisninger er nu udeladt i socialstyrelsens vejledning fra 1984.

På denne baggrund har det været drøftet i udvalget, om det på nuværende tidspunkt er nødvendigt at tage særlige skridt med henblik på at sikre den effektive indgriben, som er så væsentlig i disse sager. Følgende muligheder har i den forbindelse været overvejet:

a. En præciserende ændring af bistandslovens regler om plejetilladelser, således at der sikres adoptionssamrådene indflydelse på plejetilladelser med henblik på adoption, jfr. nærmere kap. 11.2.3.B.

b. At de instruktioner til de sociale udvalg, som var indeholdt i dag- og døgnplejecirkulæret af 1980, men udeladt i socialstyrelsens vejledning af 1984, og hvorefter de sociale udvalg efter anmodning fra direktoratet for udlændinge skulle drage omsorg for placering af de omhandlede børn så vidt muligt på et neutralt sted, påny udsendes med henblik på at sikre, at den gældende praksis kan opretholdes.

c. At familieretsdirektoratet i vanskelige sager anmoder statsamtet om at beskikke en sagkyndig og af parterne uafhængig person, f.eks. en medarbejder fra socialcentret, som midlertidig forældremyndighedsindehaver for barnet, jfr. § 21 i myndighedsloven som ændret i 1985. Herved ville man opnå:

hvor det sociale udvalg afviser at træffe foranstaltninger vedrørende barnet, jfr. sag nr. 3 nævnt under 10.3.A.a, at forældremyndighedens indehaver på egen hånd kunne træffe

bestemmelse om barnets midlertidige opholdssted og kunne få fogedens bistand til at gennemføre sin afgørelse, og

hvor det sociale udvalg er indstillet på at træffe en afgørelse, eventuelt i form af en plejetilladelse til de ansøgere, som ulovligt har bragt barnet til landet, at det sociale udvalg skulle rådføre sig med forældremyndighedens indehaver, og hvis denne ikke var enig i den påtænkte foranstaltning, følge de særlige procedureregler for hjælpeforanstaltninger uden forældresamtykke.

d. En ændring af praksis med hjemmel i udlændingelovens § 34, således at direktoratet for udlændinge efter samråd med familieretsdirektoratet og adoptionsnævnet traf afgørelse om børnenes midlertidige anbringelsessted og gennemførte afgørelsen.

e. Indsættelse af en bestemmelse i adoptionsloven, hvorefter familieretsdirektoratet ville få direkte hjemmel til at træffe de under d nævnte afgørelser, hvilket udvalget under hensyn til sagernes særlige karakter ville finde principielt rigtigere. En sådan bestemmelse kunne udformes således:

"§ 0. Opholder børn eller unge under 18 år sig her i landet med henblik på varigt ophold, men uden forældremyndighedens indehaver og i strid med reglerne om opholdstilladelse, træffer justitsministeren, eller den justitsministeren bemyndiger dertil, bestemmelse om, hvor barnet eller den unge midlertidigt skal opholde sig. Politiet bistår ved gennemførelsen af bestemmelser efter 1. pkt."

Den skitserede bestemmelse er ikke begrænset til tilfælde, hvor barnet eller den unge er bragt her til landet med henblik på adoption, idet en sådan begrænsning ville medføre bevismæssige problemer, ligesom permanente plejeforhold ofte er et surrogat for adoption.

Det er efter skitsen en betingelse for familieretsdirektoratets adgang til indgriben, at barnet eller den unge opholder sig her i landet uden forældremyndighedens indehaver.

Der henvises herved til kap. 11.1.A.d., hvorefter udenlandske forældremyndighedsafgørelser truffet med henblik på adoption ikke har retsvirkning som sådan her i landet. Barnets ophold skal endvidere være i strid med reglerne om opholdstilladelse. Den skitserede bestemmelse omfatter således ikke nordiske børn, der kan opholde sig her uden opholdstilladelse. For børn, der skal have opholdstilladelse med henblik på adoption eller plejeanbringelse, vil opholdet stride mod reglerne om opholdstilladelse, hvis de er bragt her til landet uden opholdstilladelse, eller hvis en meddelt opholdstilladelse indtages eller bortfalder. Udvalget finder herved, at det i opholdstilladelser med henblik på adoption udtrykkeligt bør anføres, at opholdstilladelsen kun gælder, sålænge barnet har ophold hos de godkendte adoptionsansøgere.

Den skitserede bestemmelse angår alene barnets eller den unges midlertidige opholdssted, indtil der efter de sædvanlige regler er taget stilling til, om barnet skal hjemsendes, eller hos hvem det skal placeres med henblik på adoption eller eventuel varig plejeanbringelse. Det forudsættes, at familieretsdirektoratet træffer afgørelse i samråd med de sociale myndigheder, hvor barnet tænkes placeret midlertidigt, og med det sociale udvalg i ansøgernes hjemkommune, hvis barnet har opholdt sig hos ansøgerne i længere tid.

Der er enighed i udvalget om, at den hidtidige fremgangsmåde for så vidt er den mest hensigtsmæssige - når den efterleves - og at der derfor i 1. række må arbejdes på at sikre efterlevelse af denne fremgangsmåde fremfor at stille forslag, der sigter på en ændring.

Der er enighed om, at de under a og b nævnte løsningsmuligheder i den henseende ville være de bedst egnede, hvis der skulle træffes foranstaltninger på nuværende tidspunkt.

Socialministeriets repræsentant i udvalget har imidlertid oplyst, at de i socialstyrelsens vejledning fra 1984 foretagne forenklinger i forhold til de tidligere regler i dag- og døgnplejecirkulæret fra 1980 blev foretaget som led i re-

gelsaneringen efter ønske fra mange kommuner. Forenklingsreglerne har været gældende i mindre end 1 år, og deres virkning kan endnu ikke konstateres. På denne baggrund finder socialministeriet ikke, at de få tilfælde, hvor der i de senere år er opstået vanskeligheder i adoptionssager, hvori de sociale myndigheder har været involveret, kan begrunde en ændring af bistandsloven (ovenfor under a og nedenfor under 11.2.3.B) eller genindførelse af de under b nævnte instruktioner til de sociale udvalg. Socialministeriet vil dog følge udviklingen og tage spørgsmålet op til fornyet overvejelse, hvis der viser sig behov derfor.

Herefter finder udvalget det rimeligt at lade den endelige stillingtagen til eventuelle foranstaltninger afhænge af en fornyet vurdering i socialministeriet og justitsministeriet, når de i 1984 gennemførte regelforenklinger har virket en passende tid.

Kapitel 11. Forskellige spørgsmål.

11.1. International kompetence og lovvalgsregler.

A. De gældende danske regler.

a. Indledende bemærkninger.

Spørgsmålet om international kompetence i adoptionssager med tilknytning til såvel Danmark som udlandet angår dels spørgsmålet, om danske myndigheder har kompetence til at meddele adoptionsbevilling, dels om udenlandske myndigheder har kompetence til at træffe en adoptionsafgørelse med den virkning, at afgørelsen anerkendes her i landet.

Lovvalgsreglerne angår spørgsmålet om, hvilket lands regler danske myndigheder skal anvende under behandlingen af en adoptions sag med tilknytning til udlandet.

Der henvises om disse spørgsmål nærmere til Allan Philip, Dansk International Proces- og Privatret, 3. udg., 1976, kap. 18, og Adoptionslovskommentaren s. 38 ff.

Adoptionsloven indeholder ikke direkte regler om international kompetence og lovvalg, men det er i lovens § 26 bestemt, at der ved overenskomst med fremmede stater kan træffes bestemmelse herom, og i lovens § 27, at der ved kgl. anordning kan fastsættes bestemmelser om danske statsborgeres adgang til at adoptere og blive adopteret i bestemte fremmede stater og om ophævelse af adoptivforhold, hvor en dansk statsborger er adoptant.

Der er alene fastsat sådanne regler i forholdet mellem de nordiske lande ved den nordiske ægteskabskonvention.

b. Den nordiske ægteskabskonvention.

Efter konventionen skal sager, hvor nordiske statsborgere med bopæl i et nordisk land ansøger om adoption af et barn, der ligeledes er statsborger i et nordisk land, behandles i det land, hvor adoptanterne har fast bopæl, og efter dette lands regler. Er barnet under 18 år og bosat i det land, hvor det har statsborgerskab, skal børnetilsynsmyndighederne i dette land dog have adgang til at ytre sig, inden adoption bevilges.

c. Andre tilfælde. International kompetence.

For adoptionssager, der ikke er omfattet af den nordiske ægteskabskonvention, gælder dansk rets almindelige ulovbestemte internationale privatretlige regler, hvorefter adoptanternes domicil (ligesom i ægteskabskonventionen) som altovervejende hovedregel er bestemmende for, hvilket lands myndigheder der har den internationale kompetence.

For så vidt angår danske myndigheders internationale kompetence følger det heraf, at danske myndigheder altid har kompetence til at meddele adoptionsbevilling, når adoptionsansøgerne har fast bopæl (domicil) i Danmark. Herudover har danske myndigheder i et vist omfang anset sig for kompetente til at meddele adoptionsbevilling i sager, hvor adoptionsansøgerne ikke har haft fast bopæl i Danmark, men hvor sagen på anden måde har haft en kvalificeret tilknytning til Danmark, og særlige forhold iøvrigt har gjort sig gældende.

Adoptionsbevilling er således blevet meddelt i tilfælde, hvor adoptionsansøgerne har haft dansk statsborgerskab og fast bopæl i et land, hvis international privatretlige regler bygger på statsborgerskabsprincippet. Som følge heraf har adoptionsansøgerne på grund af deres danske statsborgerskab været afskåret fra at adoptere i bopælslandet, samtidig med at bopælslandet har anerkendt en dansk adoptionsafgørelse.

Adoptionsbevilling er endvidere i et vist omfang blevet med-

delt adoptionsansøgere, som har opholdt sig her i landet, uden at deres ophold har haft sikker karakter af fast bopæl. Det har i disse sager normalt tillige været en forudsætning, at en dansk adoption ville blive anerkendt i det land, hvor adoptionsansøgeren har fast bopæl, og at adoption ikke eller kun med uforholdsmæssige vanskeligheder har kunnet opnås i bopælslandet.

Endelig har de danske myndigheder generelt i et vist omfang fraveget betingelserne om fast bopæl her i landet ved stedbarnsadoption, når adoptionsansøgerne i form af dansk statsborgerskab eller ophold her i landet har haft en kvalificeret tilknytning til Danmark.

Med hensyn til udenlandske myndigheders internationale kompetence følger det af udgangspunktet, at udenlandske afgørelser altid anerkendes her i landet (for så vidt angår kompetencespørgsmålet), hvis adoptanterne havde fast bopæl i det pågældende land, da afgørelsen blev truffet. Det har tidligere været omdiskuteret i teorien, om udenlandske adoptionsafgørelser anerkendes i videre omfang her i landet, jfr. adoptionslovscommentaren (1974), s. 99, og Allan Philip anf.værk (1976), s. 253. Spørgsmålet er blevet særligt aktuelt efter indførelsen af indvandringsstoppet i 1973, hvorefter udenlandske statsborgere med fast bopæl her i landet har fået særlig interesse i at adoptere nære slægtninge for at skaffe dem ophold her i landet, jfr. kapitel 10.1. Udvalget er ikke bekendt med, at danske myndigheder har anerkendt adoptioner, som personer med fast bopæl her i landet har gennemført i udlandet. Det er justitsministeriets faste praksis at afslå sådanne adoptioner som grundlag for opholdstilladelse til barnet.

^d. Andre tilfælde. Lovvalget.

For så vidt angår anvendelse af danske regler følger det af de internationalt private retlige regler, at den danske adoptionslovs regler altid skal være opfyldt, for at en dansk adoptionsbevilling kan meddeles.

I et vist omfang foreligger der dog et samspil med reglerne i barnets hjemland. Efter adoptionslovens § 7 skal der foreligge samtykke til adoptionen fra forældrene, eller hvis de er uden del i forældremyndigheden, fra en værge. Efter de internationalt privatretlige regler afgøres spørgsmålet om, hvem der er rette indehaver af forældremyndighed og værgemål efter barnets domicillov, det vil sige reglerne i barnets hjemland. Det kan følge af disse regler, at forældremyndighed og værgemål tilkommer en institution eller en offentlig myndighed, typisk fordi barnet er hittebarn, eller fordi forældremyndigheden er overdraget til en social institution eller af særlige grunde er frataget forældrene. Efter adoptionslovens § 8, stk. 3, kan justitsministeriet bestemme, at et samtykke til adoptionen afgivet over for en udenlandsk myndighed eller institution kan sidestilles med et samtykke afgivet overfor en dansk myndighed eller institution. Hvor der foreligger en justitsministeriet bekendt officiel procedure i barnets hjemland for et barns afrejse med henblik på adoption, og det af adoptionssagen fremgår, at proceduren er blevet fulgt, meddeler justitsministeriet i praksis godkendelse efter lovens § 8, stk. 3, uden en nærmere efterprøvelse af den udenlandske afgørelse. Det er dog herved forudsat, at proceduren bl.a. indebærer, at der indhentes samtykke til adoptionen fra rette indehaver af forældremyndighed eller værgemål, og at der ikke i det konkrete tilfælde er anledning til en særlig efterprøvelse. I nogle lande (f.eks. Sri Lanka) gennemføres der en egentlig adoptionsprocedure, hvorved adoptionsansøgerne adopterer barnet og får tillagt forældremyndighed og værgemål, ligesom barnet får navneændring efter adoptionsansøgernes ønske. I andre lande (f.eks. Indien) får adoptionsansøgerne overført forældremyndighed og værgemål til barnet. I Korea sker der en overførelse af forældremyndighed og værgemål til de danske sociale myndigheder. Uanset det nærmere indhold af disse afgørelser følger det af de internationalt privatretlige regler, at den udenlandske afgørelse ikke i Danmark kan have videregående virkninger, end hvad følger af adoptionslovens regler, det vil sige at afgørelsen tillægges virkning som samtykke til adoption, men

ikke som afgørelse om adoption og/eller forældremyndighed/værgemål eller navneændring.

løvrigt er det ikke efter adoptionsloven en betingelse for adoptionens gennemførelse, at adoptionsreglerne i barnets hjemland tillige er opfyldt. I praksis vil myndighederne i barnets hjemland, inden de meddeler samtykke til barnets udrejse, imidlertid efterprøve, om betingelserne for adoptionens gennemførelse efter reglerne i barnets hjemland er opfyldt. Normalt kan danske adoptanter således ikke adoptere et udenlandsk barn, uden at reglerne i såvel barnets hjemland som i adoptionsloven er opfyldt.

Der henvises om spørgsmålet nærmere til adoptionslovskommentaren side 149 ff.

B. Udvalgets overvejelser.

a. International kompetence.

Udvalget finder ikke grundlag for at foreslå ændring af de gældende ulovbestemte regler for, hvornår danske myndigheder har kompetence til at behandle adoptionssager. Under hensyn til det betydelige omfang, som de internationale adoptioner har fået, foreslår udvalget, at reglerne formuleres i lovform. Der henvises til §§ 33-34 i udvalgets forslag til ændring af adoptionsloven nedenfor.

Med hensyn til spørgsmålet om, i hvilket omfang udenlandske adoptionsafgørelser bør anses for gyldige her i landet, er det udvalgets opfattelse, at personer med fast bopæl i Danmark kun bør kunne adoptere ved dansk bevilling. Adoption indebærer normalt, at barnet får ophold hos adoptanterne her i landet. Under hensyn til de ofte meget betydelige forskelle mellem de danske og udenlandske adoptionsregler og til adoptionsspørgsmålets sammenhæng med indvandringsreglerne, finder udvalget det af afgørende betydning for varetagelsen af de hensyn, som adoptionsloven er udtryk for, at adoption

med henblik på opfostring her i landet kun kan gennemføres, når adoptionslovens betingelser er opfyldt, jfr. den foreslåede § 33. Hvor adoption er gennemført, inden adoptanterne tager fast bopæl i Danmark, må spørgsmålet om adoptionens gyldighed afgøres efter de almindelige internationale privatretnlige regler, det vil sige, at udgangspunktet er, om adoptionen anerkendes i det land, hvor adoptanterne havde domicil på adoptionstidspunktet.

b. Udvalget finder ikke grundlag for at foreslå ændring eller nærmere regulering af de gældende regler om lovvalget.

11.2. Bestemmelsesretten over barnet indtil adoptionens gennemførelse.

11.2.1. Adgangen til at træffe bestemmelser over barnet i Danmark.

A. De gældende regler.

a. Barnets domicilforhold.

Spørgsmålet om international kompetence og lovvalgsregler påvirkes i et vist omfang af, hvor et udenlandsk barn, der er kommet her til landet med henblik på adoption, må anses at have domicil (fast bopæl). Udgangspunktet efter de danske internationale privatretnlige regler er, at barnet har domicil samme sted som forældremyndighedens indehaver. Hvor forældremyndighedens indehaver flytter og efterlader barnet i det hidtidige domicilland, vil barnet dog efter omstændighederne kunne bevare sit hidtidige domicil. Når udenlandske børn kommer til Danmark med henblik på adoption med samtykke fra rette forældremyndighedsindehaver og/eller myndighed er det med henblik på varigt ophold i Danmark, og ofte vil der i forbindelse med proceduren i hjemlandet være truffet foranstaltninger, som bringer barnets tilknytning til hjemlandet til ophør, i form af et adoptionsdekret eller en særskilt overførelse af forældremyndighed og værgemål til adoptionsansøgerne eller danske myndigheder. Denne retlige opgivelse

af barnet er normalt ikke betinget af, at den påtænkte adoption gennemføres. I en principiel kendelse fra den indiske forbundshøjesteret er det fastslået, at formidlingsorganisationen i modtagerlandet, hvis den påtænkte adoption ikke gennemføres, skal drage omsorg for - efter forhandling med den indiske formidlingspart - at barnet adopteres af andre. Den indiske højesteret forudsætter således, at barnet under alle omstændigheder forbliver i Danmark, når det først er kommet hertil. Set fra dansk side er barnets ophold her i landet i mellemprioriteten betinget af, at den påtænkte adoption gennemføres, og barnet har i overensstemmelse hermed en tidsbegrænset opholdstilladelse. I praksis er forholdet imidlertid det, at kun ganske få adoptioner, hvor barnet er kommet lovligt her til landet, ikke gennemføres som planlagt, og for de øvrige vedkommende er barnet udvalgt bekendt i alle tilfælde blevet omplaceret hos andre adoptionsansøgere og adopteret af disse, eller - hvor barnet af særlige grunde ikke har kunnet bortadopteres - på anden måde sikret varig omsorg her i landet. Det må derfor antages, at udenlandske børn, som kommer lovligt her til landet med henblik på adoption, det vil sige med samtykke fra rette forældremyndighedsindehaver og/eller myndighed i hjemlandet og med dansk opholdstilladelse, erhverver domicil i Danmark ved ankomsten.

For børn, der ikke er kommet lovligt til landet, kan der foreligge det fornødne samtykke fra forældremyndighedsindehaver og myndigheder i hjemlandet, men ikke opholdstilladelse fra de danske myndigheder. Sådanne børn må antages at erhverve domicil i Danmark, når de danske myndigheder meddeler opholdstilladelse med henblik på adoption eller varigt plejeophold. For så vidt angår børn, som er bragt her til landet såvel uden fornøden samtykke fra forældremyndighedsindehaver og myndigheder i hjemlandet som uden dansk opholdstilladelse, kan der formentlig først blive tale om erhvervelse af dansk domicil, når barnet har fået dansk opholdstilladelse, og der ikke fra hjemlandets side inden rimelig tid er fremsat anmodning om hjemgivelse af barnet.

b. Stillingen i henhold til udlændingeloven.

Som nærmere beskrevet ovenfor under 10.3.A.b. kan direktoratet for udlændinge (i særlige tilfælde politiet) træffe bestemmelse om udvisning (eller inden for de første 3 måneder afvisning) af et udenlandsk barn, som er kommet her til landet uden fornøden opholdstilladelse, eller hvis opholdstilladelsen er udløbet eller inddrages. Direktoratets afgørelse har forrang fremfor eventuelle bestemmelser om opholdssted truffet af forældremyndighedens indehaver eller de sociale myndigheder.

c. Stillingen i henhold til bistandsloven.

Bistandslovens regler antages at gælde fuldt ud, herunder reglerne om foranstaltninger uden samtykke fra forældremyndighedens indehaver, hvor barnet er bragt her til landet med samtykke fra forældremyndighedens indehaver og/eller rette myndighed i hjemlandet. Det må antages at gælde, uanset om der foreligger opholdstilladelse. For børn, som er bragt her til landet uden samtykke fra forældremyndighedsindehaver og/eller rette myndighed i hjemlandet, vil foranstaltninger, som hindrer hjemtagelse af barnet, næppe kunne træffes, medmindre barnet forinden har erhvervet domicil i Danmark. Derimod må bistandslovens regler finde anvendelse, indtil der fremsættes begæring om hjemgivelse af barnet.

d. Stillingen i henhold til myndighedslovgivningen.

Som anført ovenfor under 11.1.A.d. får retsakter truffet i barnets hjemland med henblik på barnets rejse til Danmark i adoptionsøjemed kun retsvirkning som samtykke til adoption, men er uvirksomme her i landet med hensyn til eventuelle bestemmelser om overførelse af forældremyndighed og værgemål til adoptionsansøgerne. Efter de danske internationale private retlige regler vil det derfor fortsat være den eller de personer, institutioner eller myndigheder, som før adoptionsprocedurens begyndelse havde eller udøvede forældremyndighed

og værgemål over barnet, som indtil adoptionens gennemførelse i Danmark er rette indehavere af forældremyndighed og værgemål.

Normalt opstår der ikke under en adoptionssag, hvor samtykke til adoptionen er opnået inden barnets indrejse, spørgsmål, som kræver beslutning af eller medvirken af en indehaver af forældremyndighed eller værgemål. Hvor sådanne spørgsmål imidlertid opstår, bør de i princippet som udgangspunkt forelægges for rette forældremyndigheds- og værgemalsindehaver i hjemlandet. Denne kan imidlertid være forhindret i at medvirke, enten af praktiske grunde på grund af afstandene eller af retlige grunde, fordi forældremyndighed eller værgemål efter hjemlandets regler er ophørt. Endelig kan forbindelsen til hjemlandet have været afbrudt så længe, at det allerede derfor findes formålsløst at forelægge sagen i hjemlandet.

Spørgsmålet er herefter, om danske myndigheder kan træffe afgørelse om at overføre forældremyndighed og/eller værgemål til personer her i landet efter myndighedslovens regler. Myndighedslovens (den gældende lov) opbygning og regler er i et vist omfang ændret med virkning fra den 1. januar 1986 ved lov nr. 230 af 6. juni 1985 (den ny lov).

For så vidt der er tale om midlertidige foranstaltninger, som ikke gør indgreb i forbindelsen til forældremyndighedens indehaver og værger, må de danske myndigheder antages at kunne træffe afgørelse, uanset om barnet har domicil i Danmark eller ikke. Er der tale om et værgemålsanliggende, vil en midlertidig værge kunne beskikkes i medfør af myndighedslovens § 59, eller, hvis der alene er tale om et bestemt hverv, i medfør af § 58. Efter den gældende lov foretages beskikkelsen af skifteretten, efter den ny lov af statsamtet (i en skiftesag dog af skifteretten). Tilkommer forældremyndigheden i hjemlandet værger, kan en midlertidig værge efter den gældende lovs § 25 også udøve forældremyndighed. Det samme må formentlig gælde, hvis forældrenes forældremyndighed efter hjemlandets regler retligt er ophørt. Er der tale om et

forældremyndighedsanliggende, og har forældrene i hjemlandet en "virksom" forældremyndighed, kan statsamtet beskikke en person til midlertidigt at udøve forældremyndighed. Efter den ny lovs § 29, stk. 1, udøver den midlertidige forældremyndighedsindehaver også værgemål.

I særlige tilfælde kan der blive spørgsmål om at træffe foranstaltninger, som bringer barnets forbindelse med værge og forældremyndighedsindehaver i hjemlandet til ophør. Der kan være tale om at beskikke en værge til at give samtykke efter adoptionslovens § 7, stk. 3, til adoption, hvor sådant samtykke ikke er afgivet før barnets afrejse fra hjemlandet, eller har angået en bestemt adoption, som ikke er gennemført. Der kan også være tale om, at adoption opgives, og om varigt at udpege en fast forældremyndighedsindehaver/værge her i landet. Har barnet ikke erhvervet domicil i Danmark, eller er forældrenes forældremyndighed fortsat virksom i hjemlandet, må adoption uden forældresamtykke eventuelt ske efter reglerne i adoptionslovens §§ 9 - 12 om adoption uden forældresamtykke.

8. Udvalget^s overvejelser .

Udvalget finder den gældende retstilstand som ovenfor anført med hensyn til danske myndigheders adgang til at træffe bestemmelse om udenlandske børns forhold i mellemprioroden indtil adoptionens eventuelle gennemførelse rimelig og finder ikke, at der er behov for en særlig regulering heraf. Et heraf forskelligt spørgsmål, som behandles i de følgende afsnit, er, i hvilket omfang der bør træffes sådanne bestemmelser i mellemprioroden og om kompetenceforholdet mellem adoptionsmyndighederne og de sociale myndigheder.

11.2.2. Bestemmelser under en normal adoptionssag.

A. Gældende praksis.

Ved en normal adoptionssag forstås her tilfælde, hvor barnet er kommet lovligt her til landet med henblik på adoption,

og hvor den påtænkte adoption gennemføres som planlagt. I disse tilfælde er der i hjemlandet inden barnets udrejse afgivet samtykke til adoptionen og gennemført de retsakter, som måtte være fornødne efter hjemlandets regler.

I normale tilfælde andrager mellemprioden, det vil sige tiden mellem barnets ankomst og adoptionsbevillingens udstedelse, 6-12 måneder, hvoraf de første 3-6 måneder er den periode, hvori amtssocialcentret bedømmer barnets forhold hos adoptionsansøgerne, og den resterende periode den tid, der medgår til indgivelse af adoptionsansøgning og til ansøgningens behandling i statsamtet og familieretsdirektoratet.

I denne periode vil der normalt ikke opstå problemer med hensyn til bestemmelsesretten over barnet. De beslutninger og foranstaltninger, som skal træffes vedrørende barnet, vil normalt alene vedrøre den personlige omsorg for barnet, og kan træffes af adoptionsansøgerne i henhold til den plejetilladelse, de har opnået hos de sociale myndigheder.

Det forekommer, at adoptionsansøgere ønsker at foretage udlandsrejser med barnet, inden adoptionsbevillingen meddeles. Sædvanlige ferierejser til udlandet må antages at henhøre under de foranstaltninger vedrørende barnets personlige forhold, som plejeforældre kan træffe qua plejetilladelsen, medmindre det sociale udvalg modsætter sig det. Der er derfor intet til hinder for, at adoptionsansøgerne kan rejse med barnet, for så vidt barnet har gyldigt pas. Ofte har barnet imidlertid kun "pas" gældende for rejsen fra hjemlandet til Danmark, eller også kan der for statsborgere fra giverlandet, men ikke for danske statsborgere, gælde visumpligt ved indrejse til det pågældende land. I sådanne tilfælde har justitsministeriet efter omstændighederne efter ansøgning fra adoptionsansøgeren givet tilladelse til, at barnet optages i adoptionsansøgerens pas med angivelse af, at barnet ikke er dansk statsborger. Tilladelse hertil er blevet givet, når der ikke har været oplyst hindringer for adoptionens gennemførelse. Justitsministeriet nævnte praksis indebærer alene

en fravigelse af de administrative regler i justitsministeriets pasbekendtgørelse, hvorefter politiet ikke må udstede pas til et barn eller optage et barn i en andens pas uden samtykke fra forældremyndighedens indehaver. Tilsvarende fravigelse forekommer også for danske plejebørn, hvor forældremyndighedens indehaver ikke reelt udøver forældremyndighed. Forældremyndighedssamtykke kræves ikke efter pasloven og følger som anført ovenfor heller ikke af myndighedslovens regler, for så vidt pas udstedes med henblik på foretagelse af en rejse, som plejeforældre er beføjet til at foretage i henhold til plejetilladelse.

Det forekommer også, at adoptionsansøgere ønsker barnet døbt inden adoptionens gennemførelse, og/eller ønsker barnets navn ændret.

For så vidt angår dåb følger det af dåbsf ordringen, at der skal indhentes samtykke fra forældremyndighedens indehaver. I princippet skal adoptionsansøgerne derfor indhente samtykke fra rette forældremyndighedsindehaver i hjemlandet eller ansøge statsamtet eller skifteretten om at få udpeget en midlertidig forældremyndighedsindehaver eller værge, jfr. nærmere pkt. c, til at meddele samtykke til dåb. I praksis fastholder kirkeministeriet kravet om formeligt samtykke fra forældremyndighedens indehaver, hvor barnet kommer fra et land med en retsordning, der ligner den danske, det vil typisk sige andre europæiske lande. Er barnet fra f.eks. et fjernøstligt land, er det kirkeministeriets erfaring, at hjemlandets myndigheder ikke mener sig beføjet **til** eller ikke ønsker at involvere sig i dåbsspørgsmålet. I disse tilfælde tillader kirkeministeriet foretagelse af dåb uden forældremyndighedssamtykke fra barnets hjemland og uden at søge udpeget en ad hoc forældremyndighedsindehaver eller værge her i landet, forudsat der ikke foreligger hindringer for adoptionens gennemførelse. Kirkeministeriets praksis indebærer en fravigelse af de administrativt fastsatte regler i dåbsforordningen. Kirkeministeriets praksis skal formentlig ses på baggrund af, at dåben begæres af adoptionsansøgerne, hos hvem barnet efter al sandsynlighed skal forblive, at der reelt ikke fore-

ligger nogen tvist mellem adoptionsansøgerne og "forældremyndighedsindehaveren" i barnets hjemland, og at dåbshandlingen, hvis adoptionen ikke skulle blive gennemført, kan ophæves ved ganske enkelt at udmelde barnet af folkekirken. Efter dåben indføres barnet i ministerialbogen med angivelse af barnets biologiske forældre, eller - hvor dette er tilfældet - at barnet er hittebarn.

Med hensyn til spørgsmålet om navneændring gælder det efter navneloven, at forældremyndighedens indehaver skal samtykke. Som anført ovenfor under 11.1.A.d. har en eventuel afgørelse om navneændring truffet i forbindelse med adoptionsproceduren i hjemlandet ikke retsvirkning her i landet. Barnets rette navn her i landet er derfor det navn, barnet bår forud for adoptionsproceduren. Hvor barnet under adoptionsproceduren i hjemlandet er tillagt adoptionsansøgerens navn, vil de danske myndigheder i visse tilfælde kunne tillade, at barnet her i landet får tillagt dette navn uden yderligere forældremyndighedssamtykke, idet den - uvirksomme - navneændring i hjemlandet må tillægges virkning som samtykke hertil. I tilfælde, hvor barnet ikke under adoptionsproceduren har ændret navn, vil de danske myndigheder i visse tilfælde, hvor adoptionsproceduren trækker i langdrag, kunne tillade navneforandring til adoptionsansøgers navn, når forældremyndigheds-samtykke til adoption foreligger.

Barnet kan ved dåben som udgangspunkt kun tillægges det navn, det bår inden adoptionsproceduren i hjemlandet. Som ovenfor nævnt vil de danske myndigheder dog kunne tillade, at barnet tillægges det navn, som det har fået tillagt under adoptionsproceduren i hjemlandet. Med hensyn til udfyldelse af forældrerubrikken ved udfærdigelse af dansk dåbsattest inden adoptionsbevillingens udfærdigelse tilføres alene de biologiske forældre.

Også under en normal adoptionssag kan der dog opstå spørgsmål, som kræver medvirken af en værge, f.eks. hvis der tilfalder barnet arv. Det kan ved familieadoptioner tænkes at være arv fra barnets egen slægt, eller det kan være arv til-

lagt barnet ved testamente af adoptionsansøgernes pårørende. I disse tilfælde skal barnet efter skiftelovens regler være repræsenteret ved en værge, og da en eventuel værge i hjemlandet, typisk på grund af afstanden, ikke kan varetage opgaven, kan en værge beskikkes i medfør af skiftelovens § 58 af skifteretten. Hvis adoptionsansøgerne ikke har interesser, som kan stride mod barnets, vil det kunne være nærliggende at beskikke en af dem som værge.

B. Udvalgets overvejelser.

Mellemprioden, d.v.s. perioden fra barnets indrejse til adoptionsbevillingens udstedelse, anvendes til at iagttage, om barnet trives hos adoptionsansøgerne, og til at efterprøve, om betingelserne for adoptionsbevilling også i øvrigt er opfyldt. Efter udvalgets opfattelse bør man ikke unødigt i denne periode træffe foranstaltninger, som kan præjudicere den endelige adoptionsafgørelse ved at knytte barnet retligt nærmere til ansøgerne. Under en normal adoptionssag vil sådanne foranstaltninger kun undtagelsesvist være en retlig nødvendighed som ved værgebeskikkelse i tilfælde af arvefald. Den nødvendige omsorg for barnet kan således træffes af adoptionsansøgerne i henhold til plejetilladelsen, og de sociale myndigheder og adoptionsmyndighederne har fuld hjemmel i bistandsloven og adoptionslovgivningen til eventuelt at gribe ind. Udvalget kan derfor tiltræde den gældende praksis, hvorefter der ikke i normale adoptionssager udpeges nogen forældremyndhedsindehaver eller værge for barnet, bortset fra den nævnte arvefaldssituation, eller gives tilladelse til navneændring. Kirkeministeriets praksis med hensyn til at tillade dåb i mellemprioden strider vel i princippet mod udvalgets hovedsynspunkt, men da der er tale om en religiøs foranstaltning, der i øvrigt er undergivet administrativ regulering, da dåben ikke sigter på at knytte barnet nærmere til specielt adoptionsansøgerne, og da dåben kan ophæves ved udmeldelse af folkekirken, finder udvalget ikke at burde udtale sig imod denne praksis.

11.2.3. Bestemmelser under en unormal adoptionssag.

A. Gældende regler og praksis.

En adoptionssag kan få et unormalt forløb først og fremmest i de sager om ulovlige adoptioner, der er behandlet i kapitel 10.3., hvor ansøgerne indrejser med barnet ulovligt uden forudgående adoptionsgodkendelse og opholdstilladelse, og eventuelt tillige uden at betingelserne efter reglerne i barnets hjemland for barnet udrejse med henblik på adoption er opfyldt. Endvidere kan lovlige adoptionssager få et unormalt forløb, og de ulovlige sager kan yderligere kompliceres, hvor den tilsigtede adoption ikke kan gennemføres. Det kan ved de ulovlige adoptioner skyldes, at adoptionensøgerne ikke kan godkendes til barnet, og kan iøvrigt skyldes, at plejeforholdet i mellemprioden ikke forløber tilfredsstillende, således at adoption ikke findes foreneligt med barnets tarv, at ansøgerne opgiver adoptionen, at ansøgernes ægteskab forluser, eller at ansøgerne eller en af dem dør.

I sagerne kan der være spørgsmål om at træffe en akut afgørelse vedrørende barnets midlertidige ophold, indtil en nærmere afgørelse kan træffes, jfr. heroin ovenfor under 10.3.A.c.

Er barnet bragt ulovligt ind i landet af et ansøgerpar, eller er tidligere godkendte ansøgers samliv ophørt på grund af samlivsophævelse eller den enes død, og ønsker ansøgerne, respektivt en af ansøgerne/den efterlevende at beholde barnet, bliver der i første omgang spørgsmål om, hvorvidt ansøgerne/ansøgeren kan adoptionsgodkendes og få plejetilladelse. Afslås dette, eller er der ingen "oprindelig" adoptionensøger, skal der derefter udvælges nye adoptionensøgere, som skal adoptionsgodkendes og have plejetilladelse. Afgørelsen vedrørende adoptionsgodkendelse træffes af adoptionssamrådet med rekurs til adoptionsnævnet, mens afgørelsen om plejetilladelse træffes af det sociale udvalg. Det er herved ved adoptionenslovændringen i 1976 forudsat og anført i socialministeriets vejledning til de sociale udvalg, at det er adoptionssamrå-

det, der træffer afgørelse om placeringen, men således at det sociale udvalg ved afgørelsen om plejetilladelse eventuelt kan finde ansøgerne uegnede. Det er dog udvalget bekendt aldrig forekommet. I den helt overvejende del af sagerne kan der ikke opstå nogen kompetencetvist, idet direktoratet for udlændinge ikke udsteder opholdstilladelse til barnet, førend ansøgerne er adoptionsgodkendt og har plejetilladelse. I de tilfælde hvor barnet er kommet til landet ulovligt uden opholdstilladelse, eller hvor barnet skal omplaceres, kommer direktoratet for udlændinge imidlertid ikke ind i billedet, medmindre der træffes bestemmelse om af- eller udvisning. I disse tilfælde har de sociale udvalg dog i helt overvejende grad respekteret lovens forudsætninger, men som fremgår af sag nr. 2 refereret ovenfor under 10.3.A.a. er det dog forekommet, at et socialt udvalg har meddelt plejetilladelse, selv om ansøgeren havde fået afslag på adoptionsgodkendelse, og børnene ikke havde opholdstilladelse, sammenlign også sag nr. 3.

Hvilken fremgangsmåde, det sociale udvalg iøvrigt skal følge, beror på, om der her i landet er sket forældremyndigheds- eller værgebeskikkelse. Er sådan beskikkelse sket, skal afgørelsen træffes i samråd med forældremyndighedsindehaveren, og finder det sociale udvalg at måtte træffe en afgørelse, som forældremyndighedsindehaveren ikke kan tiltræde, må det sociale udvalg anvende reglerne om hjælpeforanstaltninger uden samtykke i bistandslovens kapitel VIII. Det samme gælder, såfremt plejeforholdet har været mere end 2 år, og de hidtidige plejeforældre modsætter sig en flytning af barnet. Er der ikke sket forældremyndigheds- eller værgebeskikkelse, kan det sociale udvalg træffe afgørelse efter sædvanlige regler.

Udvalget bekendt er der ikke i praksis sket forældremyndigheds/værgebeskikkelse, hvor det sociale udvalg har været indstillet på at lade barnet blive i sit hidtidige plejehjem, og der derfor ikke har været tvist i forhold til plejeforældrene. Spørgsmålet har derimod foreligget i følgende tilfælde:

En enlig kvinde havde to thailandske børn i pleje med henblik på adoption. Inden adoptionens gennemførelse døde kvinden. Børnene havde da ophold hos en anden enlig kvinde C i en anden kommune. Det sociale udvalg i afdødes kommune bestemte, at børnene skulle i pleje hos afdødes søster i samme kommune. Samtidigt bestemte det sociale udvalg i C's kommune, at børnene skulle i pleje hos C, der indgav ansøgning om adoption af børnene. Sagen blev indbragt for amtsankenævnet, der bestemte, at afdødes kommune skulle træffe afgørelse om børnenes opholdssted og foranledige, at der blev beskikket en værge for børnene. Skifteretten beskikkede herefter afdødes søster som værge. Det sociale udvalg i afdødes kommune besluttede herefter uden samtykke fra afdødes søster (værgen), at børnene skulle i pleje hos C. Afdødes søster, der selv var interesseret i at adoptere børnene, påklagede afgørelsen, der blev forelagt for socialministeriet. Socialministeriet udtalte, at sagen skulle behandles påny efter reglerne om hjælpeforanstaltninger uden samtykke, idet anbringelsen hos C var besluttet uden samtykke fra værgen. Sagen endte med, at C fik plejetilladelse til børnene og senere adopterede dem.

Det sociale udvalgs afgørelse om, hvor barnet skal placeres, vil i praksis få afgørende betydning for adoptionsspørgsmålet. I praksis vil andre end plejeforældrene ikke have mulighed for at adoptere barnet, idet barnet ikke kan komme i pleje hos dem med henblik på adoption. Har barnet som følge af det sociale udvalgs afgørelse varigt ophold hos plejeforældrene, vil det endvidere være vanskeligt for adoptionsmyndighederne at afslå en adoptionsansøgning fra plejeforældrene, selv om de ikke opfylder de sædvanlige betingelser for godkendelse som adoptanter, jfr. nærmere ovenfor under 10.3.A.d. Som det ses af forløbet i de nævnte sager nr. 2-3 forekommer det, at adoptionsmyndighederne og de sociale udvalg ikke er enige i bedømmelsen af sager af den heromtalte karakter.

^B. Udvalgets overvejelser •

I de unormale sager er barnets velfærd ofte i særlig grad sat på spil, dels hvor et barn ulovligt er bragt her til landet, uden at adoptionsansøgernes forhold ligesom for alle andre børn er blevet bedømt, dels hvor en flytning af barnet fra de hidtidige plejeforældre er nødvendig. Det er derfor af afgørende betydning, at der snarest muligt træffes af gø-

reise på det bedst mulige grundlag om barnets forhold, således at barnet placeres under trygge forhold med henblik på adoption.

Hvor der er spørgsmål om at træffe en akut afgørelse om placering af barnet, må det sociale udvalg gøre dette efter sit bedste skøn med blik for, at den senere placeringsafgørelse ikke præjudiceres, jfr. nærmere ovenfor under 10.3.A.c. Den nærmere afgørelse om barnets placering, som herefter må træffes, sigter på plejeforældrenes adoption af barnet og må bero på adoptionsretlige overvejelser, således at adoptionsmyndighedernes afgørelse med tiltrædelse af det sociale udvalg (i form af en plejetilladelse) ligesom ved alle andre fremmedadoptioner lægges til grund. Efter de gældende regler i bistandsloven træffes afgørelsen om barnets placering imidlertid af det sociale udvalg, og uden at adoptionsmyndighederne er sikret indflydelse på afgørelsen.

I betænkning 8: samliv uden ægteskab I (nr. 915/1980) har ægteskabsudvalget behandlet et tilsvarende problem om kompetenceregler inden for familieretten sammenholdt med bistandslovens regler. Udvalget påpegede, at socialudvalg i visse tilfælde i medfør af bistandsloven havde søgt at hindre gennemførelse af en forældremyndighedsafgørelse truffet af domstolene, idet man nægtede den af forældrene, som havde fået forældremyndigheden tillagt, at hjemtage barnet fra den anden af forældrene. Ægteskabsudvalget henstillede, at socialudvalgenes kompetence blev begrænset og anså problemet for presserende. Ved bistandslovsændringen i 1982 gennemførtes der herefter ved bistandslovens § 124, stk. 2, en begrænsning af socialudvalgenes kompetence i forhold til nyligt truffene forældremyndighedsafgørelser.

På den anførte baggrund har udvalget overvejet, hvorledes adoptionsmyndighederne kan sikres større indflydelse på sager om omplacering af børn med henblik på adoption. De forslag, som udvalget har overvejet i kap. 10.3.D, vil til en vis grad også få betydning i sager om omplacering. Det gælder forslaget under c om udpegelse af en midlertidig forældremyndighedsindehaver. Det gælder endvidere forslagene under d og e, om at bestemmelse om barnets midlertidige opholdssted træffes af direktoratet for udlændinge i samråd med familieretsdirektoratet og adoptionsnævnet, eller træffes af

familieretsdirektoratet. De sidstnævnte forslag ville dog kun få betydning for udenlandske børn, hvis opholdstilladelse var bortfaldet eller inddraget.

Udvalget har endvidere overvejet at foreslå, at det i bistandsloven præciseres, at det sociale udvalg alene kan meddele plejetilladelse med henblik på adoption med samtykke fra adoptionssamrådet, og således at plejetilladelsen bortfalder, hvis adoptionssamrådet trækker samtykket tilbage. Herved vil det ligesom ved førstegangsplaceringen af barnet blive adoptionssamrådet, der i første omgang skulle afgøre, hos hvem barnet skal i pleje, men således at det sociale udvalg kunne afslå at meddele plejetilladelse, hvis plejehjemmet ikke findes egnet. En sådan bestemmelse ville kunne indsættes i bistandslovens § 65 og udformes således:

"Stk. 3. Plejetilladelse med henblik på adoption til personer, som skal godkendes som adoptant efter adoptionslovens § 4 a, må kun meddeles med samtykke fra adoptionssamrådet. Tilbagekalder adoptionssamrådet sit samtykke, bortfalder plejetilladelsen.

Stk. 3 - 6 bliver herefter stk. 4 - 7."

Socialministeriets repræsentant i udvalget har imidlertid anført, at de få tilfælde, hvor der er opstået vanskeligheder i adoptionssager, hvori de sociale myndigheder har været involveret, ikke kan begrunde en lovændring, idet kommunerne efter socialministeriets opfattelse må antages at kunne forvalte de vejledende regler på fuldt betryggende måde.

På denne baggrund og under hensyn til det under kap. 10.3.D anførte har udvalget fundet at burde afstå fra at stille forslag om bestemte løsninger med henblik på at sikre adoptionsmyndighederne den afgørende indflydelse på de omhandlede placeringsspørgsmål, men henstiller, at de berørte myndigheder følger udviklingen og tager spørgsmålet om yderligere foranstaltninger op til nærmere overvejelser, hvis udviklingen giver anledning dertil.

I det omfang der af de sociale udvalg træffes afgørelser, som forudsætter medvirken af en forældremyndighedsindehaver, finder udvalget det rigtigst, at statsamtet beskikker en person, som er sagkyndig og uafhængig af parterne, f.eks. en medarbejder fra socialcentret.

I tilfælde, hvor bortadoption af barnet opgives eller stilles i bero på ubestemt tid, uden at der træffes beslutning om at hjemsende barnet, bør der efter udvalgets opfattelse ske forældremyndigheds/værgebeskikkelse ligesom for andre børn med varigt ophold her i landet uden forældremyndighedsindehaver eller værge. Selv om socialministeren efter bistandslovens § 4 i en tidsmæssigt begrænset periode kan træffe bestemmelse herom, anser udvalget det for en selvfølge, at et barn, der er bragt her til landet med henblik på adoption, ikke hjemsendes uden de udenlandske myndigheders ønske, hvis adoption viser sig ikke at kunne gennemføres, f.eks. fordi barnet er varigt forsorgstrængende.

11.3. Offentlig bistand til adoptionsansøgere.

1. Udgifterne til anvisning af barnet.

a. Adoptionsansøgere, som ønsker at få anvist et barn til adoption gennem en formidlingsberettiget organisation, skal til organisationen betale et honorar til dækning af følgende poster: 1) dækningsbidrag til organisationens administrationsomkostninger og eventuelt bidrag til organisationens børneforsorgsarbejde, 2) honorar til den udenlandske formidler i form af betaling for barnets ophold på børnehjem, lægelige undersøgelser af barnet, attester fra offentlige myndigheder, eventuel advokatbistand ved retshandlinger o.lign. 3) Hvor barnet hjemtages af organisationen: billet til barnet og dets escorte. Hvor barnet afhentes af adoptionsansøgerne i giverlandet, skal ansøgerne udover post 1-2 betale billet til sig selv og barnet og afholde udgifter til deres ophold i giverlandet.

For børn, som hjeititages af organisationerne, beløber udgifterne under 1 - 3 sig ved anvisning af et barn i 1985 til 31-40.000 kr. for et barn fra Korea og Indien.

For børn, som skal afhentes af adoptionsansøgerne, beløber udgifterne under 1 - 2 sig i 1985 til ca. 18.000 - 21.000 kr. for et barn fra Sri Lanka, hvortil kommer rejse- og nødvendige opholdsudgifter på ca. 20.000 kr., og for et barn fra Sydamerika ca. 48.000 kr., hvortil kommer rejse- og opholdsudgifter.

Der er ikke i den gældende lovgivning hjemmel for det offentlige til at yde adoptionsansøgere tilskud til anvisning af et udenlandsk adoptivbarn. Der har tidligere via tipsmidlerne været ydet beskedne tilskud til formidlingsberettigede organisationer, dels i forbindelse med organisationernes etablering, dels senere specielt til formidling af handicappede børn.

b. Det må erkendes, at udgifterne ved adoption af et udenlandsk barn navnlig i forhold til almindelige lønindtægter er ganske høje og dermed er egnede til at afholde mindrebede midlede fra at adoptere. Til sammenligning kan barnløse gratis få lægelig behandling mod barnløshed, og der ofres betydelige summer herpå, herunder på sædtransplantationer og som led i den nyeste udvikling - på befrugtning uden for livmoderen.

Set fra et børneforsorgsmæssigt synspunkt er der som anførte ovenfor under 6.B. ingen grund til at søge at fremme antallet af adoptionsansøgere, idet de letanbringelige børn allerede er sikret placering ved det nuværende ansøgerantal, og idet det ringe antal ansøgere til udenlandske handicappede og ældre børn næppe har nogen forbindelse med udgiftsspørgsmålet. Hvis midlerne til eventuelle tilskud til adoptionsansøgerne skulle tages fra budgetterne for børneforsorgsmæssigt arbejde i udviklingslandene, vil dette direkte være imod børneforsorgsmæssige interesser, idet midlerne kommer uforholdsmæssigt mange flere børn til gode ved anvendelse i udviklings-

landene end ved kostbare overførsler af et fåtal børn til Danmark.

Set fra et social- og sundhedspolitisk synspunkt taler på den anden side de samme hensyn, som på andre områder og specielt med hensyn til behandling mod barnløshed har betinget gratisydelse til befolkningen, for at det offentlige helt eller delvis betaler formidlingsudgifterne. Det kan næppe påregnes, at indførelse af tilskud til adoption af et udenlands barn vil medføre færre udgifter til behandling mod barnløshed. Det må således efter udvalgets skøn forventes, at barnløse som hidtil i helt overvejende grad venter med at træffe beslutning om adoption, indtil det er afklaret, om de selv kan få børn. Der vil derfor blive tale om en forøget social udgift.

Efter det anførte vil udvalget udtale sig imod, at der overføres midler fra budgettet for børneforsorgsarbejde i udviklingslandene til ydelse af tilskud til adoptionsansøgere. Derimod finder udvalget det rimeligt, at spørgsmålet om at yde tilskud til adoptionsansøgers formidlingsudgifter overvejes i forbindelse med det social- og sundhedsmæssige budget. Udvalget finder imidlertid ikke at have mulighed for at tage stilling til, hvilken prioritet dette spørgsmål bør tillægges i forhold til andre nuværende eller mulige social- og sundhedsmæssige udgifter.

2. "Barselsorlov".

a. Efter dagpengelovens § 33, stk. 2, har en adoptionssøgende ret til dagpenge i 24 uger efter modtagelsen af barnet, når de adoptionsundersøgende myndigheder bestemmer, at pågældende skal være fraværende fra arbejdet i forbindelse med modtagelsen. Til adoptionssøgende ægtefæller kan dagpenge kun ydes til den ene ad gangen og kun, såfremt begge har dagpengegivende indtægt. Hertil knytter sig bestemmelsen i lov om barselsorlov m.v. § 1, hvorefter en lønmodtager har ret til fravær fra arbejdet i forbindelse med adoption i samme periode som nævnt i dagpengeloven. Hvis adoptionsansøgeren

i fraværperioden ikke har optjent ret til dagpenge og/eller ikke har ret til løn i henhold til ansættelseskontrakten eller kollektiv overenskomst, vil ansøgeren efter omstændighederne kunne få bistandshjælp efter bistandslovens almindelige regler.

b. De gældende regler om barselsorlov og dagpenge indebærer den videst mulige ligestilling mellem "naturlige" forældre og adoptivforældre, hvilket udvalget finder tilfredsstillende.

3. Udgifterne ved barnets forsørgelse i mellemperioden.

a. Hvor der inden barnets placering hos adoptionsansøgerne er pålagt en eller begge forældre at betale bidrag til barnets underhold, indtræder adoptionsansøgerne i retten til at oppebære bidraget, jfr. børnelovens § 18, og kan efter reglerne i lov om børnetilskud og andre familieydelse få bidraget forskudsvist udbetalt af det offentlige. Ved fremmedadoption af danske spædbørn født uden for ægteskab vil der normalt ikke være fastsat bidragspligt, idet moderen er blevet fritaget for at opgive faderens navn, jfr. § 10 i lov om børns retsstilling. For udenlandske børn vil der også kun ganske undtagelsesvist (f.eks. børn fra andre europæiske lande) været fastsat bidragspligt for de biologiske forældre, og en begæring fra adoptionsansøgerne herom vil næppe blive efterkommet, således at spørgsmålet om forskudsvis udbetaling af børnebidrag fra det offentlige slet ikke opstår. Adgangen til at modtage børnetilskud efter samme lov er bl.a. betinget af, at barnet eller forældremyndighedens indehaver har dansk indfødsret. Denne betingelse vil normalt ikke være opfyldt forud for adoptionsbevillingens udstedelse, hvorfor adoptionsansøgerne ikke vil kunne få børnetilskud i mellemperioden.

Efter bistandslovens § 66 kan der i tilfælde, hvor et barn efter det sociale udvalgs beslutning er anbragt i døgnpleje, ydes betaling til plejeforældrene til dækning af udgifterne til barnets forsørgelse og som plejevederlag. Hvor et barn placeres hos adoptionsansøgere med henblik på adoption, vil

betingelserne for betaling i henhold til bistandslovens § 66 ikke være opfyldt. Det kan dog forekomme ved en unormal adoptionssag, jfr. ovenfor under 11.2.3., at barnet anbringes i almindelig døgnpleje, og at det senere besluttet at søge om adoption. I så tilfælde vil betalingen efter omstændighederne kunne fortsætte, indtil adoptionen er gennemført.

b. Opfylder ansøgerne de almindelige betingelser herfor, kan de få støtte efter bistandslovens almindelige regler, herunder til forsørgelse af adoptivbarnet i mellemprioden.

c. Barnets ophold hos adoptionsansøgerne i mellemprioden er en prøvetid med henblik på adoption, og udvalget finder det rimeligt, at adoptionsansøgerne i denne periode har samme forsørgelsesmæssige vilkår, som de får efter den forventede adoption. Udvalget kan derfor tiltræde, at der normalt ikke udbetales adoptionsansøgerne plejevederlag eller ydelser til erstatning for bidrag fra barnets naturlige forældre. Derimod ville udvalget principielt finde det rimeligt, at der gives adoptionsansøgerne samme mulighed som andre forældre for at få børnetilskud i mellemprioden, eventuelt med tilbagevirkende kraft, når adoptionsbevillingen er udstedt.

Udvalgets forslag til lov om ændring af adoptionsloven (adoption af udenlandske børn og adoptionshjælp m.v.). Bemærkninger

I adoptionsloven, jfr. lovbekendtgørelse nr. 495 af 26. september 1984, foretages følgende ændringer:

§ 1.

1. § 4 a affattes således:

"§ 4 a. Er den, som ønskes adopteret, under 18 år, må adoption kun bevilges, når ansø-
ren er godkendt som adoptant, jfr. §§ 26-27." Se kap. 10,1,
B.

Stk. 2. Har barnet bopæl eller statsborgerskab her i landet, kræves godkendelse dog ikke ved adoption af ægtefælles barn eller adoptivbarn eller efter regler fastsat af justitsministeren i tilfælde, hvor der består nært slægtskab eller andet særligt tilknytningsforhold mellem adoptanten og adoptivbarnets forældre."

2. §§ 25 a og 25 b, §§ 26 og 27, kapitel 5 og §§ 28-34 ændres **til:** § 26 og 27, §§ 35 og 36, kapitel 6 og §§ 37-43. Ændringen er
redaktionel

3. I § 30, der bliver § 39, ændres i stk. 1, nr. 2, "§ 32, stk. 2" til: "§ 41, stk. 2". Ændringen er
redaktionel

4. I § 32, der bliver § 41, ændres i stk. 1 "§ 30, stk. 1, nr. 2 eller 3" til: "§ 39, stk. 1, nr. 2 eller 3". Ændringen er redaktionel

5. Efter 25 b, der bliver § 27, indsættes som nye bestemmelser:

"§ 28. Adoptionshjælp må kun ydes af og modtages hos de myndigheder og organisationer, der er nævnt i §§ 25 - 27 og 32. Det gælder dog ikke juridisk bistand o.lign. i forbindelse med henvendelser til de nævnte myndigheder og organisationer eller til fremskaffelse af oplysninger, som kræves af disse.

Se kap. 3, D.

Stk. 2. Adoptionshjælp omfatter enhver bistand til at gennemføre en adoption, herunder bistand til at skaffe forbindelse mellem personer, der ønsker at adoptere, og et barn med henblik på adoption.

§ 29. Annoncering om adoption må ikke foretages uden samtykke fra justitsministeren eller den, justitsministeren bemyndiger dertil.

§ 30. Privat bistand til at gennemføre anbringelse af et barn under 14 år i døgnpleje på længere eller ubestemt tid må alene ydes og modtages med samtykke fra en offentlig myndighed. Det samme gælder annoncering om sådan døgnpleje, medmindre annonceringen sigter på plejeanbringelse efter anmodning fra en offentlig myndighed. § 28, stk. 1, 2. pkt., og stk. 2 finder tilsvarende anvendelse."

Se kap. 4, C.

§ 31. Overtrædelse af bestemmelserne i §§ 28 - 30 eller forskrifter fastsat i medfør af § 32, stk. 2, straffes med

Se kap. 3, D.,

bøde eller hæfte.

Kap. 5. Internationale spørgsmål
 § 32. Justitsministeren kan give en eller flere private organisationer tilladelse til at yde adoptionshjælp vedrørende børn, som ikke har dansk statsborgerskab.

Se kap. 8.1.C,
 og kap. 8.3.C.

Stk. 2. Justitsministeren fastsætter nærmere forskrifter og regler om adoptionshjælp efter stk. 1 og fører tilsyn med virksomheden.

Se kap. 9,
 og kap. 2
 i forslag
 til ny adop-
 tionsbekendtgørelse.

Stk. 3. Justitsministeren kan fastsætte regler om at pålægge personer, der ønsker at adoptere, at få bistand hos en organisation, der har tilladelse efter stk. 1.

Se kap. 10.2.,
 C, og §§ 10-
 14 i forslag
 til ny adop-
 tionsbekendtgørelse.

§ 33. Den, der har bopæl her i landet, kan kun adoptere efter reglerne i denne lov.

Se kap. 11.1,
 B.

§ 34. Den, der ikke har bopæl her i landet, kan ikke adoptere efter reglerne i denne lov, medmindre:

- 1) ansøgeren eller dennes ægtefælle har dansk statsborgerskab, og adoption som følge heraf ikke kan gennemføres i det land, hvor ansøgeren bor, og en dansk adoptionsbevilling får gyldighed i bopælslandet, eller
- 2) sagen iøvrigt har en særlig tilknytning her til landet, og justitsministeren tillader det.

§ 2.

Lov nr. 63 af 1. april 1914 om adgang til medvirken ved anbringelse af børn ophæves. Tilladelser efter lovens § 1 vedrørende adoption forbliver ikraft og omfattes af denne lovs regler.

De gældende tilladelser vedrørende ple-anbringelser bortfalder, se kap. 4.C.

§ 3.

Loven træder i kraft . . . . .

§ 4.

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kongelig anordning sættes i kraft for disse landsdele med de afvigelser, som de særlige færøske eller grønlandske forhold tilsiger.

Udvalgets forslag til

ADOPTIONSBEKENDTGØRELSE

I henhold til §§ 25, 27, stk. 1, og 32, stk. 2 og 3, i adoptionsloven, jfr. lovbekendtgørelse nr. 495 af 26. september 1984, som ændret ved lov nr. . . . ., fastsættes:

Kapitel 1

Adoptionshjælp vedrørende danske børn

§ 1. Henvendelse om adoption af et barn, således at barnets forældre ikke får at vide, hvem adoptanten er (anonym adoption), jfr. § 28, kan ske til et amtskommunalt socialcenter (i København magistraten og på Frederiksberg det sociale udvalg).

§ 2. Henvendelse om bortadoption af et barn kan ske til det amtskommunale socialcenter, hvor barnets forældre bor eller opholder sig.

Stk. 2. Modtager det sociale udvalg henvendelse om bortadoption af et barn, vejledes forældrene om de muligheder, de efter den sociale lovgivning har for at modtage støtte, hvis de undlader at bortadoptere barnet. Såfremt ønsket om bortadoption fastholdes, videresendes sagen snarest, om muligt senest ved barnets fødsel, til socialcentret.

Stk. 3. Socialcentret vejleder forældrene på samme måde som nævnt i stk. 2, såfremt vejledning ikke allerede er givet af det sociale udvalg.

Stk. 4. Fastholdes ønsket om bortadoption, sørger socialcentret for, at der foretages de nødvendige undersøgelser af barnets og forældrenes forhold. Socialcentret videresender oplysningerne til adoptionsnævnet.

Kapitel 2

Adoptionshjælp vedrørende ikke-nordiske børn

§ 3. Henvendelse om adoption af et barn, der ikke er statsborger i Danmark, Finland, Island, Norge eller Sverige, (ikke-nordisk barn) kan for tiden ske til følgende organisationer, som har tilladelse fra justitsministeriet til at yde adoptionshjælp (adoptionshjælpsorganisationer):

- 1) "Adoption Center", Eckersberggade 17, 1., 8000 Århus C.,
- 2) "Danadopt", Birkerød Hovedgade 24, 3460 Birkerød, eller
- 3) "Terre des Hommes, Danmark", Egen Møllevej 1, 6430 Nordborg.

Stk. 2. Godkendelser efter stk. 1 og ændringer i disse offentliggøres i Ministerialtidende.

§ 4. Når en adoptionshjælpsorganisation modtager anmodning fra adoptionsansøgere om bistand til at få anvist et barn, nar organisationen følgende opgaver:

- 1) Når organisationen skønner at kunne anvise et barn inden for en rimelig tid fra en eventuel adoptionsgodkendelse, skal organisationen fremsende ansøgernes sag til socialcentret til adoptionsundersøgelse, jfr. § 9.
- 2) Godkendes ansøgerne som adoptanter, skal organisationen forelægge de oplysninger, som er modtaget fra socialcentret, for sin udenlandske formidlingspart med anmodning om at foreslå ec barn til ansøgerne inden for godkendelsens rammer.
- 3) Når den udenlandske formidlingspart foreslår et barn til ansøgerne, skal organisationen forelægge de modtagne oplysninger om barnet for socialcentret til afgørelse af, om adoptions-samrådet kan tiltræde forslaget, jfr. § 16, og med henblik på at forespørge ansøgerne, om de ønsker at adoptere barnet.
- 4) Tiltræder adoptionssamrådet forslaget, og indvilger ansøgerne i at adoptere barnet, skal organisationen indhente opholdstilladelse til barnet og i barnets hjemland sørge for,

at der træffes de foranstaltninger, herunder vedrørende samtykke til adoption og til barnets udrejse, som er nødvendige efter hjemlandets ret og de danske adoptionsregler, samt sørge for, at barnet hjemtages under behørig ledsagelse, eller hvis ansøgernes tilstedeværelse i barnets hjemland er nødvendig, bistå ansøgerne med at tilrettelægge rejse og ophold og med at udføre de nødvendige hverv på stedet.

5) Modtager organisationen anmodning fra sin udenlandske formidlingspart om at søge udvalgt adoptanter til et bestemt barn, sender organisationen de modtagne oplysninger om barnet sammen med ansøgning fra de først tilmeldte ansøgere til et barn som det omhandlede til socialcentret til adoptionsundersøgelse, jfr. §§ 9 og 16. Organisationen kan i stedet anmode adoptionsnævnet om blandt organisationens ansøgere at udvælge adoptanter til barnet. Har organisationen ikke ansøgere, foretager organisationen en rundspørge til socialcentre.

6) Under adoptionsmyndighedernes behandling af adoptions-sagen skal organisationen i barnets hjemland fremskaffe de oplysninger og træffe de foranstaltninger, som adoptionsmyndighederne finder nødvendige.

§ 5. Familieretsdirektoratet kan fastsætte nærmere bestemmelser om adoptionshjælpsorganisationernes virksomhed og kan give organisationerne bestemte pålæg.

Stk. 2. Klage over en adoptionshjælpsorganisation kan indgives til familieretsdirektoratet.

§ 6. Adoptionshjælpsorganisationerne kan afkræve adoptionsansøgerne honorar for deres bistand efter §§ 4, 11, nr. 3 og 13.

Stk. 2. Organisationerne skal underrette familieretsdirektoratet om deres honorarregler.

§ 7. Inden et ikke-nordisk barn bringes her til landet med henblik på adoption, skal følgende betingelser være opfyldt:

1) Adoptionsansøgerne skal være godkendt som adoptanter, jfr. § 9.

2) Der skal foreligge anbefaling fra adoptionssamrådet eller adoptionsnævnet af, at ansøgerne adopterer barnet, jfr. § 16.

3) Der skal være opnået opholdstilladelse for barnet med henblik på adoption og eventuelt indrejsevisum.

Stk. 2. Er barnet født her i landet, og var moderen på fødselstidspunktet ikke bosat her, må barnet ikke uden opholdstilladelse opholde sig her med henblik på adoption.

§ 8. Ansøgning om opholdstilladelse og eventuelt indrejsevisum sendes til direktoratet for udlændinge, Absalonsgade 9, 1658 København V.

Stk. 2. Er barnet under 18 år, skal ansøgningen være vedlagt en udtalelse fra et adoptionssamråd eller adoptionsnævnet om, hvorvidt man kan anbefale, at barnet adopteres af ansøgeren, hvis navn, stilling og bopæl må angives i erklæringen, jfr. dog § 9, stk. 2.

Kapitel 3

Godkendelse som adoptant

§ 9. Er den, som ønskes adopteret, under 18 år, må adoption kun bevilges, når ansøgeren er godkendt som adoptant, jfr. adoptionslovens § 4 a. Afgørelsen træffes af adoptionssamrådet ved det amtskommunale socialcenter, hvor ansøgeren bor eller opholder sig. Ansøgning om godkendelse indgives til socialcentret.

Stk. 2. Har barnet bopæl eller statsborgerskab her i landet, kræves godkendelse ikke ved adoption af ægtefælles barn eller adoptivbarn, barnebarn, søskendes barn eller barn af forældre, som ansøgeren gennem nært og længerevarende bekendtskab er særlig nært knyttet til.

Stk. 3. Ansøges der om godkendelse som adoptant til anonym adoption af et dansk barn, afgøres det efter en foreløbig undersøgelse, om ansøgeren vil kunne komme i betragtning ved senere undersøgelse til brug for adoptionsnævnets udvælgelse efter § 18, stk. 2.

§ 10. Ansøgning om godkendelse som adoptant med henblik på adoption af et ikke-nordisk barn, skal indgives gennem en adoptionshjælpsorganisation, der skal bistå ved adoptionens gennemførelse, jfr. dog §§ 11 - 12.

§ 11. I følgende tilfælde kan adoptionsundersøgelse foretages, selv om en adoptionshjælpsorganisation ikke bistår ved anvisningen af barnet, jfr. dog § 12:

- 1) Hvor ansøgerne har et nærmere forhåndskendskab til barnets pårørende.
- 2) Hvor ansøgerne har fået barnet anvist eller kan få et barn anvist under længerevarende ophold i andet øjemed i barnets hjemland.
- 3) Hvor en adoptionshjælpsorganisation bistår ved sagens videre behandling.
- 4) Med familieretsdirektoratets tilladelse når ganske særlige grunde i øvrigt taler derfor.

§ 12. Ansøgere som nævnt i § 11 skal godtgøre:

- 1) At deres forbindelse med barnets pårørende eller den udenlandske formidler er skabt på lovlig måde efter reglerne her i landet og i barnets hjemland.
- 2) At adoption må antages at kunne gennemføres på lovlig måde og på etisk og fagligt forsvarlig vis.
- 3) At den udenlandske formidler ikke har samarbejde med eller fører drøftelser om samarbejde med en dansk adoptionshjælpsorganisation, og at adoptionen heller ikke i øvrigt kan skade adoptionshjælpsorganisationernes arbejde.

Stk. 2. Ansøgerne skal fremskaffe en erklæring fra den udenlandske formidler om, at formidleren direkte til socialcentret fremsender de oplysninger, som socialcentret anmoder om.

§ 13. Familieretsdirektoratet kan til enhver tid under behandlingen af en sag som nævnt i § 11 anmode en adoptionshjælpsorganisation om i barnets hjemland at indhente nødvendige oplysninger eller foretage nødvendige foranstaltninger, såfremt dette findes påkrævet.

§ 14. En adoptionshjælpsorganisation skal efter anmodning bistå i sager som nævnt i § 11, medmindre:

- 1) Organisationen ikke har erfaring med adoptionsformidling fra det pågældende område.
- 2) Ansøgerne ikke skønnes at opfylde betingelserne i § 12. Bliver organisationen senere bekendt med omstændigheder, som giver grund til tvivl herom, forelægges sagen for familieretsdirektoratet.
- 3) Ansøgerne ikke opfylder organisationens vilkår for at yde bistand.

Stk. 2. Finder den adoptionshjælpsorganisation, som er blevet anmodet om bistand, at en anden adoptionshjælpsorganisation har bedre muligheder herfor, kan organisationen henvise til den anden organisation. Vil denne eller ansøgerne ikke akceptere henvisningen, forelægges sagen for familieretsdirektoratet.

§ 15. Medmindre der foreligger særlige omstændigheder, kan godkendelse som adoptant ikke meddeles til:

- 1) ansøgere i tilfælde, hvor der på tidspunktet for ansøgningens indgivelse er over 40 års aldersforskel mellem ansøger og barn,
- 2) ægtefæller, der på tidspunktet for afgørelsen om godkendelse har samlevet i mindre end 3 år,
- 3) enlige ansøgere og
- 4) ægtefæller, der i hjemmet har 2 adoptivbørn eller 3 børn ialt.

Stk. 2. Betingelsen i stk. 1, nr. 1, om 40 års aldersforskel mellem ansøger og barn kan fraviges, hvis ansøgerne inden rimelig tid efter at have modtaget et adoptivbarn ansøger om godkendelse til adoption af endnu et barn.

Stk. 3. Hvis ansøgerne ikke opfylder betingelserne i stk. 1-2, kan adoptionssamrådet afslå en ansøgning om godkendelse uden nærmere undersøgelse.

§ 16. Når ansøgeren er godkendt som adoptant efter § 9, stk. 1, og det fra en udenlandsk adoptionsformidlende myndighed eller institution over for en adoptionshjælpsorganisation eller socialcentret foreslås, at ansøgeren adopterer et be-

stemt barn, afgør adoptionssamrådet, om forslaget kan tiltrædes. Det samme gælder, hvis ansøgeren anmoder om godkendelse som adoptant til et bestemt barn.

§ 17. De undersøgelser, der er nødvendige for afgørelser efter §§ 9 og 15-16 foretages af socialcentret.

§ 18. Et adoptionssamråds afgørelse efter §§ 9 og 15-16 kan indbringes for adoptionsnævnet.

Stk. 2. Blandt de ansøgere, som efter § 9, stk. 3, kan komme i betragtning ved anonym adoption af et dansk barn, og som ved en senere undersøgelse er blevet godkendt som adoptanter efter § 9, stk. 1, udvælger adoptionsnævnet den ansøger, der skønnes bedst egnet til at adoptere det barn, som ønskes bortadopteret.

Stk. 3. Adoptionsnævnet kan endvidere efter anmodning fra familieretsdirektoratet fungere som kontakttled i særlige adoptions spørgsmål mellem offentlige myndigheder og adoptionshjælpsorganisationer.

Kapitel 4

Adoptionsbevilling

§ 19. Ansøgning om adoption sendes til statsamtet det sted, hvor ansøgeren bor. Har ansøgeren ikke bopæl her i landet, sendes ansøgningen til statsamtet det sted, hvor den pågældende opholder sig. Har ansøgeren hverken bopæl eller opholdssted her i landet, sendes ansøgningen til Københavns overpræsidium. Familieretsdirektoratet kan dog bemyndige et andet statsamt til at behandle sagen.

Stk. 2. Er der efter adoptionslovens § 10 meddelt tilladelse til senere bortadoption, sendes ansøgning om adoption til det statsamt, der har meddelt tilladelsen.

§ 20. Har ansøgerne ikke bopæl her i landet, kan ansøgning om adoption kun imødekommes:

1) Hvis ansøgeren eller dennes ægtefælle er dansk statsbor-

ger og som følge heraf afskåret fra at adoptere i det land, hvor ansøgeren bor, og en dansk adoptionsbevilling vil få gyldighed i bopælslandet.

2) Med familieretsdirektoratets tilladelse hvor særlige grunde i øvrigt taler herfor.

§ 21. Ansøgningen skal underskrives af ansøgeren personligt. Det skal i ansøgningen oplyses:

- 1) om barnet ønskes opfostret hos ansøgeren eller har været opfostret hos denne, eller der foreligger anden særlig grund til adoptionen,
- 2) barnets statsborgerforhold,
- 3) medmindre ansøgningen vedrører ægtefælles barn eller adoptivbarn, om ansøgeren er indforstået med, at der indhentes oplysninger i kriminalregistret om vedkommende,
- 4) hvilket efternavn, fornavn(e) og eventuelt mellemnavn(e), barnet skal have efter adoptionen, jfr. §§ 22 og 23,
- 5) om ansøgeren eller barnets forældre har ydet eller skal yde vederlag for adoptionen, og i bekræftende fald arten og størrelsen af vederlaget, og
- 6) om ansøgeren tidligere har ansøgt om adoption eller godkendelse som adoptant, uden at adoption er gennemført.

Stk. 2. Sammen med ansøgningen indsendes:

- 1) ansøgerens og barnets fødsels- og døbs- (navne)attester, for personer født i de sønderjyske landsdele fødsels- og navneattester udstedt af personregister føreren,
- 2) så vidt muligt personnummerbeviser for ansøgeren og barnet,
- 3) vielsesattest, hvis ansøgeren er gift,
- 4) bevis for eventuel navneforandring for ansøgeren og barnet,
- 5) skatteattest for ansøgeren for de sidste 3 år, medmindre der ansøges om adoption af ægtefælles barn eller adoptivbarn,
- 6) hvis barnet er fyldt 12 år, samtykke fra dette, jfr. §§ 26 og 27,
- 7) samtykke eller erklæring fra barnets forældre eller værge, jfr. §§ 26 og 30,
- 8) hvis barnet er under 14 år og anbragt i ansøgerens hjem,

plejetilladelse for ansøgeren fra det sociale udvalg, medmindre der ansøges om adoption af ægtefælles barn eller adoptivbarn. Vedlægges plejetilladelse ikke, skal grunden oplyses,

- 9) en udtalelse fra et samråd eller adoptionsnævnet om, hvorvidt man kan anbefale, at barnet adopteres af ansøgeren, jfr. dog § 9, stk. 2. Vedlægges udtalelse ikke, skal grunden oplyses,
- 10) eventuel tidligere adoptionsbevilling vedrørende barnet, og
- 11) adoptionsbevilling for eventuelt tidligere adopteret barn.

Stk. 3. Ansøgeren kan amode om, at statsamtet eller socialcentret indhenter de samtykker og erklæringer, der er nævnt i stk. 2, nr. 6 og 7.

§ 22. I adoptionsbevillingen kan det bestemmes, at barnet:

- 1) får ansøgerens efternavn,
- 2) beholder sit eget efternavn, eller
- 3) får ansøgerens efternavn forbundet med bindestreg til sit hidtidige navn.

§ 23. I adoptionsbevillingen kan det bestemmes, at:

- 1) barnet får et eller flere nye fornavne,
- 2) barnets hidtidige fornavn (e) bortfalder,
- 3) barnet som mellemnavn får:
  - a) ansøgerens mellemnavn(e),
  - b) adoptivsøskendes mellemnavn,
  - c) et navn, som barnet kunne få som efternavn i henhold til § 22, nr. 1,.
  - d) et navn, der uden at være erhvervet ved ægteskab bæres eller har været båret som efternavn af ansøgerens forældre eller bedsteforældre,
- 4) barnet bevarer sit hidtidige efternavn som mellemnavn, eller
- 5) barnets hidtidige mellemnavn(e) bortfalder.

g 24. Adoption medfører ikke nogen ændring i barnets statsborger forhold.

Stk. 2. Er barnet ikke dansk statsborger, og ønskes der tillagt det dansk statsborgerret, skal dette fremgå af ansøgningen.

Stk. 3. Ansøgningen skal i så fald indeholde oplysning om ansøgerens statsborgerforhold og om barnets seneste bopæl i det land, hvori det nu har statsborgerret.

Stk. 4. Sammen med ansøgningen indsendes:

- 1) folkeregisterattester vedrørende barnets ophold her i landet inden for de sidste 5 år,
- 2) hvis barnet er fyldt 12 år, en erklæring fra dette om, at det ønsker sig tillagt dansk statsborgerret.

§ 25. Ansøgeren skal efter anmodning tilvejebringe oversættelse til dansk af eventuelle erklæringer, attester, domsudskrifter m.v., udfærdiget på andre sprog end dansk, norsk, svensk, engelsk eller tysk. Oversættelsen skal være bekræftet af en offentlig myndighed i vedkommende land eller af en autoriseret translatør eller tolk i vedkommende land eller i Danmark.

Kapitel 5

Afgivelse af samtykke m.v.

§ 26. Afgivelse af samtykke fra et barn, der er fyldt 12 år, eller fra forældre eller værge, jfr. adoptionslovens §§ 5-7, skal afgives under personligt fremmøde for et statsamt eller et socialcenter.

Stk. 2. Afgivelse af samtykke kan ske for et statsamt eller et socialcenter, uanset hvor barnet, forældrene eller ansøgeren bor.

§ 27. Samtykke fra barnet afgives skriftligt eller mundtligt efter myndighedens bestemmelse i hver enkelt tilfælde.

Stk. 2. Samtykke kræves dog ikke, hvis barnet er under 18 år, og indhentelse af samtykke skønnes at være til skade for barnet.

§ 28. Samtykke kan meddeles til, at barnet adopteres af den, der udpeges af adoptionsnævnet, jfr. § 18, stk. 2.

§ 29. Samtykke til adoption skal være ubetinget.

§ 30. Er samtykke afgivet i udlandet, afgør familieretsdirektoratet i forbindelse med statsamtets forelæggelse af adoptionsagen, om samtykket kan ligestilles med samtykke afgivet over for et statsamt eller et socialcenter.

§ 31. Erklæring fra forældre og værge, jfr. adoptionslovens §§ 13-14, afgives på en særlig blanket.

Kapitel 6

Ændring af ældre adoptioners retsvirkninger

§ 32. Ansøgning efter lovens § 41, stk. 2, fra en adoptant om, at der tillægges en adoptionsbevilling, udfærdiget før den 1. januar 1957, retsvirkning efter adoptionslovens kapitel 2, sendes til statsamtet det sted, hvor adoptanten bor. Har adoptanten ikke bopæl her i landet, sendes ansøgningen til familieretsdirektoratet.

§ 33. Ansøgningen skal underskrives af ansøgeren personligt og indeholde oplysning om, hvorvidt forbindelsen mellem barnet og dets virkelige forældre er bevaret efter adoptionen.

Stk. 2. Sammen med ansøgningen indsendes:

- 1) den originale adoptionsbevilling eller, hvis den er bortkommet og ikke er udfærdiget af justitsministeriet, en bekræftet genpart,
- 2) hvis forbindelsen mellem barnet og dets virkelige forældre er bevaret efter adoptionen, en erklæring fra forældrene,
- 3) samtykke fra barnet,
- 4) hvis en af adoptanterne er død, dødsattest, skifteretsattest eller udskrift af dødsformodningsdom, og
- 5) hvis en af barnets virkelige forældre er død, og forbin-

delsen mellem barnet og forældrene er bevaret efter adoptionen, dødsattest, skifteretsattest eller udskrift af dødsformodningsdom.

Kapitel 7

Ikrafttrædelsesbestemmelser m.v.

§ 34. Bekendtgørelsen træder i kraft den ...

Stk. 2. Samtidig ophæves justitsministeriets bekendtgørelse nr. 325 af 15. juni 1984 om adoption.

§ 35. Bekendtgørelsen gælder ikke for Færøerne og Grønland.

§ 36. § 15, stk. 3, jfr. stk. 1, nr. 4, finder kun anvendelse på ansøgninger, der er indgivet den 1. juli 1984 eller senere.

